

ANKARA
HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
**ASYA ÇALIŞMALARI UYGULAMA VE
ARAŞTIRMA MERKEZİ**

ANKARA
HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
**APPLICATION AND RESEARCH
CENTER FOR ASIAN STUDIES**

ASYA ARAŞTIRMALARI
ULUSLARARASI SOSYAL BİLİMLER DERGİSİ
Journal of Asian Studies

Cilt 9 / Sayı 1

Haziran 2025

Volume 9 / Issue 1

June 2025

Asya Araştırmaları Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi / Journal of Asian Studies Yıl/

Year: Haziran 2025 Cilt/Volume: 9 Sayı: 1

Yayın Türü/Publication Type: 6 Aylık, Açık Erişimli, Uluslararası / Two Issues Per Year, Open Access, International

Yayın Dili/Publication Language: Türkçe, İngilizce, Rusça / Turkish, English, Russian

ISSN: 2667-6419 e-ISSN: 3023-5561

**Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Asya Çalışmaları Uygulama ve Araştırma
Merkezi Adına Sahibi / On Behalf of Ankara Hacı Bayram Veli University Application
and Research Center For Asian Stuedies, Owner**

Prof. Dr. Mehmet Naci BOSTANCI

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Rektörü

Rector of Ankara Hacı Bayram Veli University

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü / Managing Editor

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Batuhan ÇEKEN

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü

Asst. Prof., Ankara Hacı Bayram Veli University, Faculty of Letters, Department of History

Sekreterya / Sekretariat

Fatma ÇALIŞKAN

Rana YALÇIN

İletişim Bilgileri / Contact

**Adres/Address: Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Asya Çalışmaları Uygulama ve
Araştırma Merkezi, Emniyet Mah. Abant Sok. No: 10/2 Kat: 10 Yenimahalle / Ankara**

Telefon/Phone: 0 (312) 546 20 00

Web Adresi/Web: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/asyar>

E-Posta/E-Mail: asyam@hbv.edu.tr

**Baskı Yeri/Place of Publication: Hazar Matbaacılık/Yayıncılık, Kazım Karabekir Caddesi,
Kültür Çarşısı, No: 7/56-57, Ankara/Türkiye**

EDİTÖR KURULU / EDITORIAL BOARD

Baş Editör / Editor in Chief

Prof. Dr. Nasrullah UZMAN

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü

Prof. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli University, Faculty of Letters, Department of History

Alan Editörleri / Field Editors

Prof. Dr. Fırat PURTAŞ

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü

Prof. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of International Relations

Prof. Dr. Halit ÇAL

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sanat Tarihi

Prof Dr., Ankara Hacı Bayram Veli University, Faculty of Letters, Department of Art History

Doç. Dr. Zeynep Serap TEKLEN

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü

Assoc. Prof., Ankara Hacı Bayram Veli University, Faculty of Letters, Department of Sociology

Doç. Dr. Tayfun HAYKIR

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Assoc. Prof., Ankara Hacı Bayram Veli University, Faculty of Letters, Department of Turkish Language and Literature

Doç. Dr. Fatih Hakan DİKMEN

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü

Assoc. Prof., Ankara Hacı Bayram Veli University, Faculty Of Economics and Administrative Sciences, Department of Economics

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Batuhan ÇEKEN

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü

Asst. Prof., Ankara Hacı Bayram Veli University, Faculty of Letters, Department of History

Yabancı Dil Editörleri / Foreign Language Editors

İngilizce/English: Doç. Dr. Aydan İRGATOĞLU

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu

Assoc. Prof., Ankara Hacı Bayram Veli University, Foreign Languages College

Rusça/Russian: Arş. Gör. Sabina ÖZEN

Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü

Res. Asst., Hacettepe University, Faculty of Letters, Department of Contemporary Turkish Dialect and Literatures

İndeks Editörleri / Index Editors

Arş. Gör. Dr. Fatih ÖZEN

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü

Res. Asst., Ankara Hacı Bayram Veli University, Polatlı Faculty of Arts and Sciences, Department of History

Arş. Gör. Yunus Emre DERE

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü

Res. Asst., Nevşehir Hacı Bektaş Veli University, Faculty of Arts and Sciences, Department of History

Yazım ve Dil Editörleri / Redaction

Arş. Gör. Dr. Erdi ERBİDEN

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları

Res. Asst., Nevşehir Hacı Bektaş Veli University, Faculty of Arts and Sciences, Department of Contemporary Turkish Dialect and Literatures

Doktorant İbrahim YILDIZ

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

PhD Candidate., Ankara Hacı Bayram Veli University, Institute of Graduate Programs

BİLİM KURULU / SCIENTIFIC BOARD

- Prof. Dr. Abdullah GÜNDOĞDU - Ankara Üniversitesi / Türkiye
Prof. Dr. Ahmet TAŞAĞIL - İstanbul Yeditepe Üniversitesi / Türkiye
Prof. Dr. Ainur NOGAYEVA - Erzincan Binalı Yıldırım Üniversitesi / Türkiye
Prof. Dr. Alımcın İNAYET - Ege Üniversitesi / Türkiye
Prof. Dr. Altay Tayfun ÖZCAN - Kütahya Dumlupınar Üniversitesi / Türkiye
Prof. Dr. Apollinaria AVRUTİNA - St. Petersburg University / Rusya
Prof. Dr. Atakan AKÇAY - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi / Türkiye
Prof. Dr. Birol ÇETİN - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi / Türkiye
Prof. Dr. Chong Jin OH - Hankuk University of Foreign Studies / Güney Kore
Prof. Dr. Çetin PEKACAR - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi / Türkiye
Prof. Dr. Erdinç YAZICI - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi / Türkiye
Prof. Dr. Ertan GÖKMEN - Ankara Üniversitesi / Türkiye
Prof. Dr. Fatma AÇIK - Gazi Üniversitesi / Türkiye
Prof. Dr. Fatih ÜNAL - Ordu Üniversitesi / Türkiye
Prof. Dr. Fulya BAYRAKTAR - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi / Türkiye
Prof. Dr. Giray FIDAN - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi / Türkiye
Prof. Dr. Gültekin AKENGİN - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi / Türkiye
Prof. Dr. Gürhan KİRİLEN - Ankara Üniversitesi / Türkiye
Prof. Dr. Hale ŞIVGIN - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi / Türkiye
Prof. Dr. Haşım ŞAHİN - Anadolu Üniversitesi / Türkiye
Prof. Dr. Havva SELÇUK KURT - Erciyes Üniversitesi / Türkiye
Prof. Dr. Hayati BEŞİRLİ - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi / Türkiye
Prof. Dr. Hayrunnisa ALAN - İstanbul Medeniyet Üniversitesi / Türkiye
Prof. Dr. Hee Chul LEE - Hanyang University / Güney Kore
Prof. Dr. İbrahim MARAŞ - Ankara Üniversitesi / Türkiye
Prof. Dr. İlhami DURMUŞ - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi / Türkiye
Prof. Dr. İskander GILYAZOV - Kazan Federal University / Rusya
Prof. Dr. İsmet TÜRKMEN - Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi / Türkiye
Prof. Dr. Konuralp ERCİLASUN - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi / Türkiye
Prof. Dr. Kürşat GÖKTÜRK - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi / Türkiye
Prof. Dr. Mehmet Ali ÇAKMAK - Gazi Üniversitesi / Türkiye
Prof. Dr. Mehmet Öcal OĞUZ - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi / Türkiye
Prof. Dr. Mertan DÜNDAR - Ankara Üniversitesi / Türkiye
Prof. Dr. Mustafa ALKAN - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi / Türkiye
Prof. Dr. Mustafa EKİNCİKLİ - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi / Türkiye
Prof. Dr. Mustafa TURAN - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi / Türkiye
Prof. Dr. Necdet HAYTA - Gazi Üniversitesi / Türkiye
Prof. Dr. Neşe ÖZDEN - Ankara Üniversitesi / Türkiye
Prof. Dr. Qahraman RAJABOV - Uzbekistan Academy of Sciences Institute of History / Özbekistan
Prof. Dr. Seyfullah YILDIRIM - Gazi Üniversitesi / Türkiye
Prof. Dr. Sırrı Göksel TÜRKÖZÜ - Erciyes Üniversitesi / Türkiye
Prof. Dr. Süleyman ÖZBEK - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi / Türkiye
Prof. Dr. Takashi OSAWA - Osaka Üniversitesi / Japan
Prof. Dr. Timur KOCAOĞLU - Michigan State University/ ABD
Prof. Dr. Togay Seçkin BİRBUDAK - Gazi Üniversitesi / Türkiye
Prof. Dr. Ufuk ERDEM - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi / Türkiye
Prof. Dr. Üçler Bulduk - Ankara Üniversitesi / Türkiye
Prof. Dr. Varis ÇAKAN - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi / Türkiye
Prof. Dr. Yılmaz YEŞİL - Gazi Üniversitesi / Türkiye
Prof. Dr. Zakir AVŞAR - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi / Türkiye
Prof. Dr. Zaynabidin ABDİRASHİDOV - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi / Türkiye
Prof. Dr. Zeynep BAĞLAN ÖZER - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi / Türkiye
Doç. Dr. Alper ALP - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi/ Türkiye
Doç. Dr. Aysun DEMİREZ GÜNERİ - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi / Türkiye
Doç. Dr. Elmira KHABİBULLİNA - Kazan Federal University / Rusya
Doç. Dr. Erhan TAŞBAŞ - National Cheng -Chi University / Tayvan
Doç. Dr. İrade MEMMEDOVA - Azerbaijan National Academy of Sciences / Azerbaycan
Doç. Dr. İsa KALAYCI - Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi / Türkiye
Doç. Dr. Kürşat KORKMAZ - Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi / Türkiye
Doç. Dr. Mesut KARAKULAK - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi / Türkiye
Doç. Dr. Mustafa TANRIVERDİ - İstanbul Üniversitesi / Türkiye
Doç. Dr. Serkan KEKEVİ - Düzce Üniversitesi / Türkiye
Doç. Dr. Sinan DEMİRTÜRK - Gazi Üniversitesi / Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Yasemin İŞİK - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi / Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Zuhra ALTYMYSHOVA - Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi / Kırgızistan
Dr. Ali İhsan ÇAĞLAR - TİKA / Türkiye
Dr. Atilla ZORLU - Keçiören Belediye Başkan Yardımcısı / Türkiye
Dr. Dinmukhamed KELESBAYEV - Hoca Ahmet Yesevi University / Kazakistan
Dr. Didar SHAUYENOV - Hoca Ahmet Yesevi University / Kazakistan
Dr. Kim HYUN - Sook Kuzeydoğu Asya Tarih Vakfı / Güney Kore
Dr. Resul ŞAHSİ - Ankara Üniversitesi / Türkiye
Dr. Rıza DEGHANI - Tahran University / İran

İlk sayısı Kış-2017’de yayımlanan Asya Araştırmaları Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi, yılda iki kez (Yaz ve Kış) olmak üzere “Uluslararası Hakemli Dergi” statüsünde yayın hayatına devam etmektedir. Dergide çift taraflı kör-şeffaf hakemlik modeli kullanılmakta; etik beyan bilgisi, telif hakkı bildirimi ve benzerlik raporu yazarlardan istenmektedir. 2019-Aralık (Cilt:3/ Sayı:2) sayısı ile birlikte dergide Türkçe, Rusça ve İngilizce yayımlanan makalelere DOI numarası verilmektedir.

Journal of Asian Studies began its publication with the Winter-2017 issue. The journal, which is published twice a year (Summer and Winter) as an “International Peer-Reviewed Journal,” uses a double-blind transparent peer-review model. Authors are required to provide an ethical statement, a copyright notice, and a similarity report. Starting with the December 2019 issue (Volume: 3/Issue: 2), DOI numbers have been assigned to articles published in Turkish and English.

Tarandığı İndeksler/Indexed In

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

ARAŞTIRMA MAKALELERİ / RESEARCH ARTICLES

2024 Türkçe Dersi Öğretim Programı Öğrenme Çıktılarına Yönelik Öğretmen Görüşleri

Opinions of Turkish Teachers on the 2024 Turkish Lesson Learning Outcomes

Bora BAYRAM - Candan ELDEMİR 11

Representations of Chinese Culture In British Literature: *The Painted Veil* By W. Somerset Maugham

Çin Kültürünün İngiliz Edebiyatındaki Temsilleri: W. Somerset Maugham'ın The Painted Veil Adlı Eseri

Duygu KORONCU ÖZBİLEN 39

Türkiye'nin İlk İstihdam Kurumu: İş Dairesi (1936-1939)

Türkiye's first employment institution: Labor Department (1936-1939)

Sadık BAŞKAYA - Ahmet ELİBOL 53

Çin'in Sosyal Kredi Sistemi'nin Analizi

Analysis of China's Social Credit System

Fatih BEYAZ 99

DERLEME MAKALE / REVIEW ARTICLE

Nancy Pelosi'nin Tayvan Ziyareti: Çin Resmi Makamlarının Söylemlerinin Güvenlikleştirme Açısından İncelenmesi

Nancy Pelosi's Visit to Taiwan: Examining the Discourse of Chinese Officials from a Securitization Perspective

Ece ÖNÜR 123

EDİTÖRDEN / EDITORIAL

Asya Araştırmaları Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi'nin değerli okuyucuları,

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Asya Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi bünyesinde çıkarılan dergimizin on yedinci sayısı ile huzurlarınızda olmanın mutluluğunu yaşıyoruz.

Bu sayımızda, Türkiye'de ve Dünya'da "Asya Çalışmaları" özelinde sosyal-beşeri bilimler alanındaki tüm disiplinlerin bilimsel gelişimlerine katkı sağlayacak dört araştırma makalesini ve bir derleme makaleyi sizlerle buluşturmanın mutluluğunu yaşıyoruz.. Bu sayımızda Doç. Dr. Bora Bayram ve Candan Eldemir, "Türkçe Öğretmenlerinin 2024 Türkçe Dersi Öğrenme Çıktılarına Yönelik Görüşleri" başlıklı makalelerinde 2024 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan temel dil yapıları ve öğrenme çıktılarına yönelik Türkçe öğretmenlerinin görüşlerini değerlendirmişlerdir. Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Elibol ve Sadık Başkaya, "Türkiye'nin İlk İstihdam Kurumu: İş Dairesi (1936-1939)" başlıklı makalelerinde İŞKUR'un 1946 öncesi tarihine ışık tutarak Türkiye'nin ilk istihdam kurumu olan İş Dairesi'ni (1936-1939) incelemişlerdir. Öğr. Gör. Dr. Duygu Koroncu Özbilen, "Representations Of Chinese Culture On British Literature: The Painted Veil By W. Somerset Maugham" başlıklı makalesinde Çin kültürünün İngiliz edebiyatındaki temsillerini W. Somerset Maugham üzerinden incelemiştir. Fatih Beyaz, "Çin'in Sosyal Kredi Sistemi'nin Analizi" başlıklı makalesinde, Çin'in Sosyal Kredi Sisteminin inceliklerini ele almıştır. Ece Önür "Nancy Pelosi'nin Tayvan Ziyareti: Çin Resmi Makamlarının Söylemlerinin Güvenlikleştirme Açısından İncelenmesi" başlıklı makalesinde Pelosi'nin Tayvan ziyaretinin Çin tarafından nasıl bir güvenlik meselesi olarak görüldüğünü ve bu ziyaretin Çin'in resmi söylemleriyle nasıl şekillendirildiğini ele almıştır.

Dergimizin on yedinci sayısında da en büyük teşekkürü kıymetli yazarlarımıza borçluyuz. Her biri makaleleri ile dergimize değer kattı. Yazarlarımızın yanı sıra makaleleri titiz bir şekilde inceleme nezaketi gösteren, eleştiri ve önerileri ile katkı sağlayan hakem, editör ve bilim kurullarındaki hocalarımıza teşekkür ederiz. Büyük bir özveri ile çalışmalarını sürdüren dergi ekibimiz de takdiri hak etmektedir. Gösterdikleri üstün performans ve özveri için ekip arkadaşlarımıza özellikle teşekkür eder, dergimizin on yedinci sayısının literatüre katkı sağlamasını dileriz.

Prof. Dr. Nasrullah UZMAN

2024 TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI ÖĞRENME ÇIKTILARINA YÖNELİK ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

OPINIONS OF TURKISH TEACHERS ON THE 2024 TURKISH LESSON LEARNING OUTCOMES

Bora BAYRAM*

Doç. Dr., Alaaddin Keykubat Üniversitesi,
Eğitim Fakültesi

Candan ELDEMİR

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Öğrencisi,
Alaaddin Keykubat Üniversitesi

Öz: Günümüzde yenileşme ve dönüşümün habercisi olarak her alanda rastladığımız güncel gelişmeler, eğitim-öğretim alanında da mevcut olanın çağa uygun hâle gelmesini zorunlu kılmaktadır. Bu doğrultuda 2024 yılında Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında öğretim programları da güncellenmiş olup programların içerisinde önemli yenilikleri barındırdığı görülmektedir. 2024 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan temel dil yapıları ve öğrenme çıktılarına yönelik Türkçe öğretmenlerinin görüşlerinin belirlenmesinin amaçlandığı bu çalışma, nitel araştırmaya uygun şekilde yürütülmüştür. Araştırma nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji (olgu bilim) ile desenlenmiştir. Bu kapsamda 12 Türkçe öğretmene yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanarak veriler elde edilmiştir. Elde edilen veriler içerik analizi yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Öğretmen görüşleri 'açıklık, faydalılık, uygulanabilirlik, ölçülebilirlik ve seviyeye uygunluk' ölçütleri esas alınarak değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda öğretmenlerin 2024 Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki okuma, yazma, konuşma ve dinleme beceri alanlarındaki dil yapıları ve öğrenme çıktılarıyla ilgili görüşleri ayrı ayrı ele alınarak değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda çalışmaya katılan öğretmenlerin dil becerilerine ilişkin görüşlerinin genel olarak olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Dil becerileri, öğrenme çıktıları, Türkçe öğretimi, Türkçe öğretim programı, Türkçe öğretmeni

Abstract: Today, current developments—serving as indicators of innovation and transformation—require existing structures in all fields, including education, to be adapted to contemporary needs. In this context, the curricula within the scope of the “Century of Türkiye Maarif Model” were revised in 2024, incorporating significant innovations. This study aims to identify the opinions of Turkish language teachers regarding the fundamental language structures and learning outcomes included in the 2024 Turkish Language Curriculum. The study was conducted using a qualitative research approach and was designed according to the phenomenological (phenomenology) research pattern. Data were collected through semi-structured interview forms administered to 12 Turkish language teachers. The data obtained were analyzed using content analysis. Teachers' opinions were evaluated based on the criteria of clarity, usefulness, applicability, measurability, and appropriateness to the level of learners. As a result of the study, teachers' views on the language structures and learning outcomes related to reading, writing, speaking, and listening skill areas in the 2024 Turkish Language Curriculum were examined and evaluated separately. The findings revealed that participating teachers generally held positive views regarding the language skills components of the curriculum.

Keywords: Language skills, learning outcomes, teaching Turkish, Turkish language curriculum, Turkish language teacher

Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi/Received: 19 Mart 2025

Kabul Tarihi/Accepted: 22 Nisan 2025

Yayın Tarihi/Publication: Haziran 2025

Künye: Bayram, B. ve Candan E. (2025). “2024 Türkçe Dersi Öğretim Programı Öğrenme Çıktılarına Yönelik Öğretmen Görüşleri”. *Asya Araştırmaları Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), s. 11-37.

DOI: <https://doi.org/10.58640/asyar.1661590>

***Sorumlu Yazar/Corresponding Author**

E-Mail: bora.bayram@gmail.com

candaneldemir73@gmail.com

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-Noncommercial 4.0 International License.

Giriş

Türkçe, dünyaya geldiğimiz andan itibaren ailemiz ve yakın çevremizden öğrendiğimiz, daha sonra etkileşimde olduğumuz sosyal çevre ve okullardaki ana dili derslerinin bu öğrenmeye katkıda bulunduğu dildir (Aksan, 1975). Bu öğrenmenin kusursuz olduğunu söylemek mümkün değildir. Bu doğrultuda okul çağına gelen çocuğa sistemli olarak ana dili eğitimi verilmekte, bu yetisini geliştirmesi okuduğunu ve dinlediklerini anlayabilmesi, dil kurallarını öğrenmesi, duygu ve düşüncelerini yazılı ve sözlü olarak tam ve doğru şekilde ifade edebilmesi, söz varlığını geliştirebilmesi için bir program dahilinde ana dil eğitimi sunulmaktadır.

Okullarda sistemli bir şekilde verilen Türkçe derslerindeki başarı diğer derslerdeki başarıyı da etkilemektedir. Bir insanın ana dili kullanımındaki başarısızlık onun dinleme, konuşma, okuma ve yazma dil becerilerinde de yetersiz olduğu anlamına gelmektedir. Nitekim Türkçe derslerinin temel amacı öğrencilere ana dili bilinci ve Türkçeyi etkili olarak kullanma becerisi kazandırmaktır (Solak ve Yaylı, 2009).

Öğretim programı okullarda ulaşılması beklenen amaçlar ile bu amaçların gerçekleştirileceği dersleri ve konuları bir sıra gözeterek ele alan, öğretmenlere de bu hedefleri gerçekleştirirken rehber olabilecek düşünceleri barındıran bir kılavuz niteliği taşımaktadır (Arslan, 2001). Öğretim programı eğitimin hayatî bir organı gibidir. Eğitim düzeyinde okullarda belli bir seviyeye ulaşabilmemiz için yapılması gereken ilk değişiklik de öğretim programlarında olmalıdır (Null, 2017). Bu açıdan öğretim programları önemlidir. Öğretmenler, programın uygulayıcılarıdır ve programın işleyişini de yakinen gözlemleyebilmektedirler. Programın zayıf ve güçlü yanlarını tespit edebilirler ya da programın işleyişinde bir aksaklık olup olmadığını fark edebilirler (Bayburtlu, 2015). Bu açıdan ele alındığında yenilenen program ve programın uygulayıcıları olan öğretmenlerin görüşleri oldukça önemlidir. Öğrenme sürecinde ise öğretmenlere nelerin niçin ve nasıl yer alacağını gösteren, hangi bilgileri aktaracaklarını gösteren öğrenme çıktılarının yer aldığı program, öğretim programıdır (Özçelik, 1998). Böylelikle öğretmenler ve öğrenciler o eğitim-öğretim yılında/ döneminde hangi konuları ne zaman işleyeceklerini de öğrenmiş olurlar. Yenilenen program uygulamaya konulmadan önce taslak olarak planlanır ve pilot okullarda uygulamaya tabii tutulur. Bu, programın ilk adımıdır denilebilir (Kırmızı ve Yurdakul, 2019).

Öğretim programlarıyla ilgili zaman zaman yapılan değişiklik ve güncellemeler ile çağa, çağın ihtiyaçlarına uyum sağlanmaya çalışılmaktadır. Türkçe Dersi Öğretim Programının geliştirilmesi 1924 yılına kadar uzanmaktadır. Tarihi süreç kapsamında değerlendirilirse 1926 ve 1930 yıllarında “İlk Mektep Türkçe Müfredat Programı”, 1936, 1948 ve 1968 yıllarında “İlkokul Türkçe Programı”, 1981 yılında “Temel Eğitim Okulları Türkçe Eğitimi Programı” yerini alırken 2005,

2009, 2015, 2017, 2018 ve 2019 yıllarında “Türkçe Dersi Öğretim Programı” şeklinde programda yerini almıştır (Kalaycı ve Yıldırım, 2020). Bu doğrultuda en son 2024 yılında Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında içerisinde önemli yenilikleri barındıran Türkçe Dersi Öğretim Programı ortaya konmuştur. Şu an için sadece 5. sınıf seviyesinde uygulanmaya başlanan programın kademeli olarak tüm sınıf seviyelerinde uygulamaya geçirilmesi planlanmaktadır.

21. yüzyılda bireyler iş ve yaşamda temel düzeyde öğrenme, yenilik, teknolojiyi kullanma ve kariyer noktalarında kendilerini geliştirmelidirler (Trilling ve Fadel, 2009). Çünkü bu çağın öğrencisi bilgiye ulaşım noktasında herhangi bir zorlukla karşılaşmamaktadır. Öğrenciler teknoloji kullanımı açısından da pek çok beceriye sahip olmalıdırlar. Bundan dolayı sadece bilginin öğrenciye aktarıldığı bir okul ortamı öğrenciyi topluma hazırlamak açısından yetersiz kalacaktır (Melanlıoğlu ve Aran , 2023). Bu noktada programın beceri temelli olup öğrenciyi geliştirebilecek bir biçimde olması beklenir. Program geliştirme sürecinde ise eğitim-öğretim faaliyetlerinin tüm paydaşlarının görüşlerinin alınması programın uygulanabilirlik düzeyine olumlu yönde etki eder.

Hazırlanan öğretim programlarının sınıflarda ana uygulayıcıları konumundaki öğretmenlerin programa yönelik görüşlerini inceleyen çalışmalara alan yazınında rastlamak mümkündür (Direkçi, Şimşek ve Uygun, 2020; Bıçak ve Alver, 2018; Avcı, İ. N. ve Tepeli, Y. (2022); Kırmızı, F. S., ve Yurdakul, İ. H. (2019); Tarakçı, R., Yıldırım, D. ve Karagöl, E. (2021). Benzer şekilde bu çalışmada da Türkçe öğretmenlerin güncellenen 2024 yılı Türkçe Dersi Öğretim Programında yer alan öğrenme çıktılarına yönelik öğretmen görüşlerinin tespit edilmesi hedeflenmiştir. Bir öğrenme sürecini ta mamlayan öğrencinin neleri anlayacağı, neleri bileceği ve/veya neleri yapabileceğini açıklayan ifadeler olan öğrenme çıktıları, bir önceki programda (2019 TDÖP) kazanım olarak yer alan hedef ifadelerinin 2024 TDÖP'deki yeni ismidir. Öğrenme çıktısı bir derse özel olarak hazırlanmakta ve derse özel öğrenmeleri bünyesinde barındıran, eğitim boyunca kazanılacak problem çözebilme, etkili ekip çalışması yapabilme gibi yetileri de içerebilmektedir. Öğrenme çıktıları alt çıktılar da içerebilir. Çıktılar, öğretmenin niyetinden çok öğrencinin başarılarına odaklanır, öğrenci merkezli ve çıktı temelli öğrenme için kullanılmaktadır. Öğrenme çıktılarının sadece geliştirilmesi değil, değerlendirilebilir nitelikte olması da önem teşkil etmektedir. Değerlendirmenin gerçekleştirilebilmesi için ise öğrencinin toplumla bütünleştirilmesi gerekir. Öğrenme çıktıları öğretim, öğrenme ve değerlendirmenin eş zamanlı yapılması bu açıdan önemlidir. Çıktıların ders kitaplarıyla da uyumlu bir şekilde hazırlanmış olması da değerlendirilmesi noktasında rol oynamaktadır (Ülker, 2009). Türkçe öğretmenlerinin bu sürece ilişkin görüş ve önerileri şüphesiz ki büyük bir önem arz etmektedir. Bu kapsamda çalışmada “Türkçe öğretmenlerinin 2024 Türkçe dersi öğrenme

çıktılarına yönelik görüşleri nelerdir?” sorusu ana problem cümlesi olarak belirlenmiştir. Bu bağlamda çalışma kapsamında aşağıda yer alan alt amaçlara ilişkin sorulara cevap aranmaktadır:

1. Türkçe öğretmenlerinin 2024 TDÖP'deki **okuma becerisi** öğrenme çıktılarına yönelik görüşleri nelerdir?
2. Türkçe öğretmenlerinin 2024 TDÖP'deki **dinleme becerisi** öğrenme çıktılarına yönelik görüşleri nelerdir?
3. Türkçe öğretmenlerinin 2024 TDÖP'deki **konusma becerisi** öğrenme çıktılarına yönelik görüşleri nelerdir?
4. Türkçe öğretmenlerinin 2024 TDÖP'deki yazma becerisi öğrenme çıktılarına yönelik görüşleri nelerdir?
5. Türkçe öğretmenlerinin 2024 TDÖP'deki dil yapılarına yönelik öğrenme çıktılarına yönelik görüşleri nelerdir?

1. Yöntem

1. 1. Araştırma Modeli

Türkçe öğretmenlerinin 2024 TDÖP'ye yönelik görüşlerinin araştırılmış olduğu bu çalışma nitel araştırma yöntemine uygun şekilde gerçekleştirilmiştir. Kaptanoğlu'na (2013) göre bilim, gerçekleri ve olguları objektif bir şekilde anlama, doğrulama ve bulgulama metodudur. Araştırma metotları ise bilimsel düşüncenin bir sonucudur. Nitel araştırmanın veri oluşturma süreçlerinde farklı yöntemler kullanılabilir. Bunlar; gözlem, görüşme, doküman analizi ve söylev analizi gibi yöntemlerdir. Bu araştırmalar bakış açılarının, algıların ve olayların doğal ortamında gerçekçi ve bütüncül olacak şekilde ortaya konmasına ilişkin çalışmalar olarak nitel süreç temelli araştırmalardır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Nitel araştırmalar incelendiğinde problemi kendi kapsamında yorumlayıcı bir yaklaşımla esas alır (Malterud, 2001). Bu yorumlayıcı bakış açısından dolayı 2024 Türkçe Dersi Öğretim Programı öğrenme çıktılarına yönelik öğretmen görüşlerinin belirlenmesinin hedeflendiği bu çalışmada nitel araştırma yöntemi tercih edilmiştir.

Bu araştırmada nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji (olgu bilim) deseni kullanılmıştır. Creswell'e (2007) göre fenomenoloji, bireylerin belli bir fenomene ilişkin tecrübelerinin anlamını keşfetmeyi önceleyen bir desendir. Alman düşünür Edmund Husserl (2003) 20. yüzyılın ilk çeyreğinde fenomenolojiyi temellendirmiştir ve onun bir felsefi akım ve yöntem olduğunu belirtmiştir. Bu felsefi akıma göre tecrübeler önemlidir. Fenomenin kendine özgü şekilde gerek kendi gerekse de dış dünyayı algılayışı ve tecrübeleri önemlidir. Bu kapsamda bu çalışma, Türkçe öğretmenlerinin 2024 TDÖP öğrenme çıktılarına yönelik görüşlerinin tecrübelerinden hareketle belirlenmesi amaçlandığından dolayı nitel araştırma desenlerinden biri olan fenomenolojiye uygun şekilde yürütülmüştür.

1.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Antalya'nın Alanya ilçesinde bulunan Millî Eğitim Bakanlığı bünyesindeki okullarda görev yapmakta olan 12 Türkçe öğretmeni oluşturmuştur. Çalışma grubunun 5' i kadın, 7' si erkektir.

1. 3. Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada verilerin elde edilmesinde araştırmacılar tarafından hazırlanan açık uçlu soruların yer aldığı yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formu uygulanmadan önce soruların taslağı 8 sorudan oluşmaktaydı. Soru formu hazırlanırken 3 alan uzmanından ve 5 Türkçe öğretmeninden soruların niteliği hakkında görüşler alınmıştır. Alınan görüşler kapsamında 4 soru diğer sorularla (birbiriyle bağlantılı sorular) sentezlenmiştir. Uygulanan görüşme formu son hâli ile 5 sorudan oluşmaktadır.

1. 4. Verilerin Toplanması ve Analizi

Verilerin toplanması sürecinde tesadüfi örneklem yoluyla Alanya merkezde Millî Eğitim Bakanlığına bağlı farklı okullarda görev yapan Türkçe öğretmenleri belirlenmiştir. Araştırmaya katılımda gönüllülük esasına dikkat edilmiştir. Görüşmeden önce katılımcılara bu çalışma sonucunda elde edilecek verilerin bilimsel bir araştırmada kullanılacağı söylenerek görüşmeler için randevu alınmıştır. Görüşmeler yaklaşık kırk dakika sürmüştür. Katılımcıların izni doğrultusunda görüşmeler hem yarı yapılandırılmış forma işlenmiş hem de ses kayıt cihazıyla kayıt altına alınmıştır.

Verilerin analiz edilmesi sürecinde içerik analizi tekniğine başvurulmuştur. İçerik analizinin temel amacı toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşabilmektir. İçerik analizi tekniği kullanılarak önceden belirlenen metinlerin, belgelerin, dokümanların, temaların içeriklerini belli kurallarla nesnel bir biçimde analiz edebilmektedir. Bu teknik iletilerin açık olan içeriğinin nesnel boyutta ölçülebilir ve doğrulanabilir olması yönünde bir kanıt sunmak amacıyla da kullanılmaktadır (Fiske, 1996). Bu çalışma için düzenlenen görüşme formunun çalışmaya katılım göstermek isteyen gönüllü öğretmenlere uygulanması sonucunda elde edilen veriler, araştırmacılar tarafından özenli bir şekilde okunarak veriler bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Görüşme yapılan her bir katılımcı; k (kadın) ve e (erkek) olarak kodlanmıştır. Ayrıca Türkçe Dersi Öğretim Programı "TDÖP" şeklinde kısaltılmıştır. Öğretmen görüşleri incelenerek kod ve kategoriler oluşturulmuştur. Daha sonrasında ise kod ve kategoriler, frekans ve yüzde olarak tablolaştırılmıştır. Çalışmada elde edilen bulguların betimsel bakımdan desteklenmesi için doğrudan görüşlere bulgulara yer verilmiştir.

Çalışmanın kategorilerinin oluşturulmasında Durukan (2013), tarafından yapılan araştırma esas alınmıştır.

1. 5. Geçerlik/Güvenirlilik:

Çalışma doğrultusunda oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formunun kavramsal çerçeve ve kapsamı alanında uzman iki doçentin görüşüne sunulur ve oluşturulan formun pilot uygulaması iki farklı öğretmenle gerçekleştirilerek formun kullanılabilirliği teyit edilmiş, böylelikle çalışmanın iç geçerliliği sağlanmaya çalışılmıştır.

Araştırma sonucunda elde edilen ham verilerin bilgisayar ortamına aktarılmasının ardından her iki araştırmacı da verileri bağımsız olarak analiz etmiş, farklı noktalarla ilgili fikir birliğine varılarak çalışmanın güvenilirliği artırılmıştır. Bununla birlikte verilerin yorum yapılmaksızın aktarılması da çalışmanın iç güvenilirliğine katkı sunmaktadır.

Bulgular, araştırmacılar tarafından *özenli bir biçimde okunarak kodlamalar* yapılmıştır. Kodlayıcılar arası uyum için Miles ve Huberman (2015) formülünden yararlanılmıştır. Uyum yüzdesi 0,85 olarak bulunmuştur. Bu uyumun %70'ten yüksek olması gerektiği (Tavşancıl ve Aslan, 2001) için araştırmada yapılan içerik analizinin güvenilir olduğu tespit edilmiştir.

2. Bulgular

Tablo 1. Türkçe Öğretmenlerinin 2024 TDÖP'deki **okuma becerisi** öğrenme çıktılarıyla ilgili görüşlerine yönelik bulgular

Kategoriler	Kodlar	F	%
Dil ve Anlatım	Öğrenme çıktıları açık ve anlaşılır.	5	%41.7
	Yeterince uygulanabilir değil. / Hedefler gerçekleştirilebilir değil.	1	%8.3
	Öğrenme çıktıları yeterli düzeydedir.	1	%8.3
	Anlaşılmayan ifadeler var.	5	%41.7
Uygulanabilirlik	Gerçek hayatta karşılığı yok.	1	%8.3
	Öğrencinin hazırbulunuşluğuna göre uygulanabilir.	5	%41.7
	Okula uygun eğitim planıyla uygulanabilir.	3	%25
	Yeterli düzeyde uygulanabileceğini düşünmüyorum.	3	%25
Yeterlilik	Faydalı ve yeterli buluyorum.	6	%50
	Teoride yeterli ancak uygulamada sorun var.	2	%16.7
	Bir önceki programa göre yeterli bulmuyorum.	1	%8.3
	Faydalı ancak yeterli değil.	3	%25

Ölçme-Değerlendirme	Süreç değerlendirmesi açısından daha modern buluyorum.	1	%8.3
	Öğrenme çıktılarını sahada uygulamak zor.	2	%16.7
	Okuma becerisine ölçüt koymak zor.	1	%8.3
	Birçok beceriyi ölçen sorular olması yönünden uygundur.	8	%66.7
Seviye	Homojen bir sınıfsa uygulanabilirliği yüksektir.	1	%8.3
	Öğrencinin gelişim seviyesi ve öğrenciye görelilik ilkesinin gözetilmesiyle uygundur.	3	%25
	5.sınıf seviyesine uygundur.	7	%58.4
	Seviyeye uygun olduğunu düşünmüyorum.	1	%8.3
Toplam		12	%100

Tablo 1'e göre okuma becerisi açısından incelendiğinde dil ve anlatım kategorisinde katılımcıların %41.7'sinin *anlaşılmayan ifadeler var* şeklinde görüş belirttikleri tespit edilmiştir. %8.3'ünün *okuma becerisi açısından yeterince uygulanabilir değil / hedefler gerçekleştirilebilir değil* yönünde görüş belirttikleri görülmektedir. Akabinde %8.3'ünün *öğrenme çıktıları yeterli düzeydedir*, şeklinde görüşleri tespit edilmiştir.

Uygulanabilirlik kategorisinde ise katılımcıların %41.7'sinin vermiş olduğu yanıt öğrencinin *hazırbulunuşluğuna göre uygulanabilir* şeklindeyken, %25'i *okula uygun eğitim planıyla uygulanabilir* olarak görüş bildirmiştir. Bunlara ek olarak ise %25'i yeterli düzeyde *uygulanabileceğini düşünmüyorum*, ifadelerinde bulunmuştur. %8.3'ü ise *öğrenme çıktılarının gerçek hayatta karşılığı yok* şeklinde görüş bildirmiştir. Yeterlilik kategorisinde katılımcıların %50'si *okuma becerilerinin seviyeye uygunluğu açısından faydalı ve yeterli buluyorum* şeklinde görüş bildirirken %25'i *faydalı ancak yeterli değil* şeklinde görüş belirtmiştir. Akabinde %16.7'si *teoride yeterli ancak uygulamada sorun var* görüşünde bulunmuştur. %8.3'ü ise *bir önceki programa göre yeterli bulmuyorum* şeklinde görüş bildirmiştir.

Ölçme ve değerlendirme kategorisinde ise katılımcıların %66.7'si *birçok beceriyi ölçen sorular olması yönünden uygundur* görüşünü belirtirken %16.7'si *öğrenme çıktılarının sahada uygulanmasının zor olduğunu* belirten görüş bildirmiştir. Akabinde %8.3'ü *süreç değerlendirmesi açısından daha modern bulduğunu* belirtmiştir. %8.3'ü ise *okuma becerisine ölçüt koymak zor* ifadelerinde bulunan görüş bildirmiştir.

Son olarak seviye kategorisinde ise katılımcıların %58.4'ü *şu an 5.sınıflarda uygulaması yapıldığı için 5.sınıf seviyesine uygundur* şeklinde görüş belirtmiştir. Sonrasında ise %25'i *öğrencinin gelişim*

seviyesi ve öğrenciye görelilik ilkesinin gözetilmesiyle uygundur görüşünde bulunmuştur. %8.3'ü homojen bir sınıfsa uygulanabilirliği yüksektir görüşünde bulunup %8.3'ü seviyeye uygun olduğunu düşünüyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Araştırmayı betimsel bakımdan desteklemesi için araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşlerinden doğrudan alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

Ö1: “ Evet, uygundur. Eski programa göre daha modern bir ölçme-değerlendirme yaklaşımı. Öğretmenliğimin ilk yıllarında da ya da üniversitelerde eğitim aldığımızda da süreci değerlendirelim cümlesi hep uygulandı ama bunun uygulanabilirliği noktasında büyük sıkıntılarımız vardı. Şimdi bu yeni müfredatla birlikte biz süreç yaklaşımını birçok beceriyi de ölçmesi açısından daha iyi edinmiş olduk. ”

Ö2: “ Tanılama sistemi, hazırbulunuşluk sınavı yapılıyor. Ders sırasında daha fazla uygulanmaya çalışılıyor ama çocukların hazırbulunuşluk düzeyi üst düzey olmadığı için özellikle belki merkezi okullarda sıkıntı yok ama özellikle kırsalda ya da daha kozmopolit mahallelerin okullarında sıkıntı mutlaka olacaktır yani daha stratejileri, bütün etkinlikleri yüklemek biraz amacına ulaşmıyor. Benim genel izlenimim bu şekilde. ”

Ö9: “Bir portfolyo tutuyoruz. Önce öğrencinin ilk okuması, dinleme becerisi nasıl, konuşma, yazma becerisi nasıl bunlarla ilgili notlar alıyoruz. Hepsini ay ay bu etkinlikleri yaptıktan sonra, bu kazanımları verdikten sonra hangi noktaya geldiğini görebiliyoruz. Yeni programda en çok dikkat çeken de değerlendirme kavramı. Öz değerlendirme, akran değerlendirmesi, grup değerlendirmesi, kendi eksik gördüğü noktalar neler, kendini nerede görüyor, bunları ölçmesi hoşuma giden noktalar. Her dakika bunları yapıyoruz ve ürünler için bir portfolyo oluşturuyoruz.”

Tablo 2. Türkçe Öğretmenlerinin 2024 TDÖP'deki **dinleme becerisi** öğrenme çıktılarıyla ilgili görüşlerine yönelik bulgular

Kategoriler	Kodlar	F	%
Dil ve Anlatım	Öğrenme çıktıları açık ve anlaşılır.	7	%58.4
	Yeterince uygulanabilir değil./	1	%8.3
	Hedefler gerçekleştirilebilir değil.		
	Öğrenme çıktıları yeterli düzeydedir.	1	%8.3
	Anlaşılmayan ifadeler var.	3	%25
Uygulanabilirlik	Dinleme becerileri uygulanırken öğrencinin dikkati etkendir.	1	%8.3
	Öğrenme çıktılarında dinleme becerisinin üzerinde durulması bakımından uygulanabilir.	6	%50
	Dinleme becerilerinin öğrenme çıktılarını uygulamak daha kolaydır.	3	%25
	Okul bazlı planlamalara göre değişkenlik gösterir.	2	%16.7

Yeterlilik	Faydalı ve yeterli buluyorum.	9	%75.1
	Teoride yeterli ancak uygulamada sorun var.	1	%8.3
	Bir önceki programa göre yeterli bulmuyorum.	1	%8.3
	Faydalı ancak yeterli değil.	1	%8.3
Ölçme-Değerlendirme	Yazılıya da etki etmesiyle sisteme yerleştirilmiş olmasından dolayı uygundur.	4	%33.3
	Ölçme ve değerlendirmeye uygun ancak hazırlığının yapılması doğrultusunda uygulanabilir.	3	%25
	Sözel alan becerisinin(dinleme) ölçme ve değerlendirmesi diğer becerilere göre daha zordur.	3	%25
	Daha fazla genişletilebilirdi.	2	%16.7
Seviye	Okuma becerisiyle paralellik gösterdiği için dinleme becerisinin ölçme ve değerlendirmesinde öğrenci, okumanın önemini kavramış oluyor. Bu yönüyle seviyeye uygundur.	1	%8.3
	Uygun görünüyor, herhangi bir problem yok.	8	%66.7
	İçerik yönünden bir önceki programdan çok fazla konu farkı olduğunu düşünmüyorum. Bundan dolayı seviyeye uygundur.	2	%16.7
	Seviyeye uygun ancak çok iyi ve ortalamanın altında olan öğrenciler ihmal edilmiştir.	1	%8.3
Toplam		12	%100

Tablo 2'ye göre dinleme becerisi açısından incelendiğinde dil ve anlatım kategorisinde katılımcıların %58.4'ü *öğrenme çıktılarının açık ve anlaşılır* olduğunu belirtmiştir. %25'i ise *anlaşılmayan ifadeler var* görüşünü belirtirken %8.3'ü *yeterince uygulanabilir değil/hedefler gerçekleştirilebilir değil* görüşünü bildirmişlerdir. Akabinde %8.3'ü ise *öğrenme çıktıları yeterli düzeydedir* ifadelerinde bulunmuştur.

Uygulanabilirlik kategorisinde katılımcıların %50'si *dinleme ihmal edilen bir beceriydi, bu öğrenme çıktılarını üzerinden durulması bakımından uygulanabilir buluyorum* görüşünü belirtirken %25'i ise *dinleme becerilerinin öğrenme çıktılarını uygulamak daha kolaydır* görüşünde bulunmuşlardır. Akabinde %16.7'si *okul bazlı planlamaları göre değişkenlik gösterir* görüşünde bulunmuşlardır. %8.3'ü ise *dinleme becerileri uygulanırken öğrencinin dikkati etkendir* görüşünü bildirmişlerdir.

Yeterlilik kategorisinde ise katılımcıların %75.1'i *faydalı ve yeterli buluyorum* şeklinde görüş belirtirken %8.3'ü *teoride yeterli ancak uygulamada sorun var şeklinde bir* görüş ileri sürmüştür. %8.3'ü ise *bir önceki programa göre yeterli bulmuyorum* görüşünü belirtirken %8.3'ü *faydalı ancak yeterli değil* görüşlerini bildirmiştir.

Ölçme ve değerlendirme kategorisinde ise katılımcıların %33.3'ü *yazılıya da etki etmesiyle sisteme yerleştirilmiş olmasından dolayı uygundur* görüşünü belirtirken %25'i ise *ölçme ve değerlendirmeye uygun ancak hazırlığının yapılması doğrultusunda uygulanabilir* görüşünde bulunmuştur. Akabinde ise %25'i *sözel alan becerisinin ölçme ve değerlendirmesi diğer becerilere göre daha zordur* ifadelerinde görüş belirtirken, %16.7'si ise *daha fazla genişletilebilirdi* şeklinde görüş bildirmiştir.

Seviye kategorisinde ise %66.7'si *seviye açısından uygun görünüyor, herhangi bir problem yok* şeklinde görüş belirtirken %16.7'si *içerik yönünden bir önceki programdan çok fazla konu farkı olduğunu düşünmüyorum. Bundan dolayı seviyeye uygundur* şeklinde görüş bildirmiştir. Akabinde %8.3'ü ise *okuma becerisiyle paralellik gösterdiği için dinleme becerisinin ölçme ve değerlendirmesinde öğrenci okumanın önemini kavramış oluyor. Bu yönüyle seviyeye uygundur* görüşünde bulunmuştur. %8.3'ü ise *seviyeye uygun ancak çok iyi ve ortalamanın altında olan öğrenciler ihmal edilmiştir* şeklinde görüş bildirmiştir.

Araştırmayı betimsel bakımdan desteklemesi için araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşlerinden doğrudan alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

Ö1: *“Eskiden çok mu kıskanırdık İngilizce dersini. Çünkü İngilizce’de dinleme sınavı vardı. Türkçede yoktu. Yani biz bunu çok eleştiriyorduk. Şimdi bu dengelenmiş oldu. Yıllarca çalışan bir Türkçe öğretmeni olarak İngilizce öğretmenlerinin uyguladığı o tekniği elbette ki uyguluyordum ama tekrar söylüyorum. Dinleme sınavı diye bir sınav resmîyette yoktu. Yani bir müfettiş geldi sen bu dinleme sınavını neye göre yaptın? Hani quiz gibi yaptım, diyebilirim. İşte öğrencinin ders içi performansını ölçme araçlarının bir parçası olarak kullanmış olabilirim. Şimdi tamamen yazılıya da etki ettiği için belli bir yüzdellekle çok iyi bir şekilde sisteme yerleştirilmiş oldu dinleme sınavı. ”*

Ö6: *“Bizim bu konudaki şimdiye kadarki tecrübemiz de kısıtlı. Bizim sınavlarımız şimdiye dek hep yazılı şeklinde oluyordu. Biz yeni tecrübeler kazanıyoruz. Bu alanda bu onun için bizim sorularımızın da yine ölçme, değerlendirme türlerimizin de yeni program kapsamında geliştirilmesi gerekecek. Elbette bilinenden daha çok yeni şey eklemeler. Yapılacaktır yani bugün bir yazılı sınavın ötesinde, bir konuşma sınavı ya da dinleme sınavı yaparken elbette hepimiz ilk başlarda zorlanacağız ama zamanla bu konuda da gelişeceğini düşünüyorum. ”*

Ö9: *“Dinleme ihmal edilen bir beceriydi. Şimdi ise sınavlarını yapıyoruz. Materyal seçimini yönetebilme diyor. Bunu rahatlıkla yapabiliyorlar. Hangi metinden faydalanacağını, nasıl dinleyeceklerini bulabiliyorlar. Dinlediğim metinde anlamını bilmediğin söz varsa varlığı unsurlarını rahatlıkla*

bulabiliyor. Sınavlarda da zaten bunu şey yapıyoruz. Bir Metin veriyorsun. Metinde geçen şu kelimenin anlamını tahmin edin diyorsun ve akıl yürütüyor. Bu konuda fikirlerini sunuyor. Bu hoşuma gidiyor. Sonra söz varlığını geliştirmeye yönelik tümleme yapabilirler. Bunu rahatlıkla yapabiliyorlar. Sonra öz yansıma zaten dinleme metinlerinden sonra mutlaka kendilerini değerlendireceklerini kontrol edecekleri var. Temanın sonunda yer alıyor kitapta.”

Tablo 3. Türkçe Öğretmenlerinin 2024 TDÖP'deki **konusma becerisi** öğrenme çıktılarıyla ilgili görüşlerine yönelik bulgular

Kategoriler	Kodlar	F	%
Dil ve Anlatım	Öğrenme çıktıları açık ve anlaşılır.	6	%50
	Yeterince uygulanabilir değil./ -Hedefler gerçekleştirilebilir değil.	1	%8.3
	Öğrenme çıktıları yeterli düzeydedir.	3	%25
	Anlaşılmayan ifadeler var.	2	%16.7
Uygulanabilirlik	Hazırlıklı konuşmalar hazırlıksız konuşmalara göre güvenilirliği daha düşüktür.	1	%8.3
	Derslerde uygulanabilir.	8	%66.7
	Okul bazlı planlamalar yapılarak uygulanabilir.	2	%16.7
	Konuşma sınavları etkindir.	1	%8.3
Yeterlilik	Faydalı ve yeterli buluyorum.	7	%58.4
	Teoride yeterli ancak uygulamada sorun var.	2	%16.7
	Bir önceki programa göre yeterli bulmuyorum.	1	%8.3
	Faydalı ancak yeterli değil.	2	%16.7
Ölçme-Değerlendirme	Konuşma becerisi ölçme ve değerlendirme yönünden en çok sorun yaşadığımız beceridir.	3	%25
	Ölçme ve değerlendirmeye uygundur. Standartlar ölçekler kullanılabilir.	3	%25
	Gerekli hazırlıklar yapıldıktan sonra uygundur.	1	%8.3
	Öğrencilere konuşma becerilerinin gelişmesinin öneminin kavratılması açısından uygundur.	5	%41.7

Seviye	Evet, seviyeye uygundur. İyi bir müfredat esnek olmalıdır.	4	%33.3
	5.sınıf seviyesine uygundur.	2	%16.7
	Konuşma becerisi açısından daha üst düzey kalıyor.	1	%8.3
	Derslerde kullanılan materyallerle de seviyeye uygun hale getirilmeye çalışılıyor.	5	%41.7
Toplam		12	%100

Tablo 3'e göre konuşma becerisi açısından incelendiğinde dil ve anlatım kategorisinden katılımcıların %50'si *öğrenme çıktıları açık ve anlaşılır* görüşünü belirtirken %25'i *öğrenme çıktıları yeterli düzeydedir* ifadelerinde bulunmuştur. Akabinde ise %16.7'si *anlaşılmayan ifadeler var* şeklinde görüş bildirirken %8.3'ü ise *yeterince uygulanabilir değil/hedefler gerçekleştirilebilir değil* ifadelerinde bulunmuştur.

Uygulanabilirlik kategorisinde katılımcıların %66.7'si *konuşma becerisindeki öğrenme çıktıları derslerde uygulanabilir* olduğunu ileri sürerken %16.7'si *okul bazlı planlamalar yapılarak uygulanabilir* şeklinde görüş bildirmiştir. %8.3'ü ise *hazırlıklı konuşmalar hazırlıksız konuşmalara göre güvenilirliği daha düşüktür* görüşünde bulunurken akabinde %8.3'ü *konuşma sınavları etkendir* görüşünde bulunmuştur.

Yeterlilik kategorisinde ise katılımcıların %58.4'ü *seviyeye uygunluğu açısından faydalı ve yeterli bulduğunu* belirtirken %16.7'si *teoride yeterli ancak uygulamada sorun var* şeklinde görüş belirtmiştir. Akabinde ise %16.7'si *faydalı ancak yeterli değil* ifadesinde bulunurken %8.3'ü *bir önceki programa göre yeterli bulmuyorum* şeklinde görüş bildirmiştir.

Ölçme ve değerlendirme kategorisinde ise katılımcıların %41'si *öğrencilere konuşma becerilerinin neden gelişmesi gerektiği yönünde açıklamalar yapıp kavramak yönünden uygun* olduğunu belirtirken %25'i *konuşma becerisi ölçme ve değerlendirme yönünden en çok sorun yaşadığımız beceridir* şeklinde görüş belirtirken akabinde %25'i *ölçme ve değerlendirmeye uygundur. Standart ölçekler kullanılabilir* şeklinde görüş bildirmiştir. Akabinde %8.3'ü ise *gerekli hazırlıklar yapıldıktan sonra uygundur* görüşünde bulunmuştur.

Seviye kategorisinde ise %41.7'si *derslerde kullanılan materyallerle seviyeye uygun hale getirilmeye çalışılıyor* şeklinde görüş bildirirken %33.3'ü *evet, seviyeye uygundur. İyi bir müfredat esnek olmalıdır* görüşünde bulunmuştur. Akabinde %16.7'si *bu an 5.sınıflarda uygulandığı için 5.sınıf seviyesine uygundur* şeklinde görüş belirtmiştir. %8.3'ü ise *konuşma becerisi açısından daha üst düzey kalıyor* ifadesinde bulunmuştur.

Araştırmayı betimsel bakımdan desteklemesi için araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşlerinden doğrudan alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

Ö1: “Evet, uygulanabilir. Bizim iki temel unsurumuz var. Hazırlı ve hazırlıksız konuşma. Bu müfredatta da yine ölçme-değerlendirme açısından da faydalılık açısından da gayet yeterlidir. Hazırlıksız konuşmalar hazırlıklı konuşmalara göre biraz daha güvenilirliği düşük çalışmalar oluyor. Bu konuyla ilgili kendi meslektaşlarımızla da düşündük. Gerek ildeki zümre toplantısından gerek ilçedeki zümre toplantısında da 3 yıl başkanlık yapma deneyimim olduğu için çok rahat söylüyorum. Öğrencinin hazırlıksız yapacağı bir tane konuşmada yaşayacağı sorunlar, kendini gördüğü yeterlilik düzeyi aslında okuma becerisine ne kadar çok önem vermesi gerektiğini, dinleme becerisine ne kadar önem vermesi gerektiğini ortaya çıkarıyor. O yüzden ben daha çok hazırlıksız konuşmayı tercih ediyorum. İlk başlarda tabi bu konuda öğrencilerden de çok eleştiri de geliyordu. Yani bir anda bize çevre kirliliği ile ilgili konuş. Bir anda bize diyorsunuz ki dünkü meydana gelen doğa olayını sizin mahallenizde meydana gelse, sizin evinizi sel bassaydı neler hissederdiniz? Bunun gibi konular hakkında konuşmakta ilk başlarda zorlansalar da zaman içinde alıştılar. ”

Ö7: “ Kesinlikle o konuşma sınavlarının öğrenci açısından faydalı olacağını düşünüyorum. Şimdi biz konuşma sınavları yaptığımız zaman biz öğrencinin aslında topluluk karşısında nasıl kendini nasıl ifade edeceğini de ölçüyoruz. Şimdi biz orada bunu bir sınav olarak düşünmeyelim. Biz o çocukları sonuçta geleceğe hazırlıyoruz ve o çocuklar her zaman oturdukları yerden sadece okumayacak. Bunlar sadece dinleyecekler. Bir ya da sadece kendi aile ortamlarında ya da arkadaş ortamlarında konuşacaklar. Bu çocuklar büyüdüklerinde elbet ki topluluk karşısına çıkacaklar ve elbet ki topluluk karşısında konuşmak isteyeceklerdir. Şimdi biz bu sınavlarla bu çocukları aslında biz geleceğe hazırlıyoruz bu konuşma sınavlarıyla beraber. Ben bundan dolayı bu sınavların çok faydalı olduğunu düşünüyorum. Benim çalışmış olduğum okullarda da işte öğrencilerimize yaptığımız konuşma sınavları sayesinde biz o çocukların heyecanlarını o şekilde atabiliyorduk ve bu çocuklar geleceğe hem daha hazır bir şekilde hem daha sağlam basıyorlardı. Daha hazır bir şekilde ilerliyorlardı. Hem de başka bir ortamda bambaşka bir ortamda diyelim ki bir kalabalık ortamda nasıl kendilerini ifade edebileceklerini öğreniyorlar. Bundan dolayı kesinlikle çok faydalıdır. ”

Ö9: “Evet, açık ve anlaşılır konuşma becerilerinde de bakıyorum süreci yönetebilme, yöntem tekniklerine yönelik seçimini yapabilme çünkü öğrenci konuşacağı konuyla ilgili kendi yöntemini tekniği seçebiliyor. Çünkü daha önceden de bunlara anlattığımız için. Şu tekneyi şu. Şu yöntem kullanılabilir diye konuşmalarda rahatlıkla seçimlerini yapabiliyorlar konuşmasında tahminlerden yararlanabiliyor. Uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanabiliyor. Beden dilini mekâna etkili şekilde kullanabiliyor. Sadece dediğim gibi sınıfta bazen hani arkadaşlar arasında gülüşme olduğu zaman ya da dikkatini dağıtacağı şeyler yaparsa konuşma sekteye uğrayabiliyor diğer türlü. Hiçbir sıkıntı yaşanmıyor. ”

Tablo 4. Türkçe Öğretmenlerinin 2024 TDÖP'deki **yazma becerisi** öğrenme çıktılarıyla ilgili görüşlerine yönelik bulgular

Kategoriler	Kodlar	F	%
Dil ve Anlatım	Öğrenme çıktıları açık ve anlaşılır.	8	%66.7
	Açık ve anlaşılır ancak uygulamada sorunlar var.	2	%16.7
	Açık ve anlaşılır değil.	1	%8.3
	Açık ve anlaşılır ancak eksikler var.	1	%8.3
Uygulanabilirlik	Uygulanabilir ancak bazı sorunlar var.	3	%25
	Öğrenme çıktılarına ulaşmak zor.	1	%8.3
	Yıllardan beri kullanıldığı için uygulanabilir.	1	%8.3
	Derslerde uygulanabilir.	7	%58.4
Yeterlilik	Faydalı ve yeterli buluyorum.	7	%58.4
	Yeterli buluyorum.	3	%25
	Faydalı ancak yeterli değil.	1	%8.3
	Faydalı ancak bazı düzenlemeler yapılabilirdi.	1	%8.3
Ölçme-Değerlendirme	Ölçme ve değerlendirmeye uygundur.	8	%66.7
	Ölçme ve değerlendirmeye uygun ancak değerlendirmek zaman alıyor.	2	%16.7
	Gerekli hazırlıklar yapılırsa uygundur.	1	%8.3
	Ölçme ve değerlendirmede sorunlar yaşanıyor.	1	%8.3
Seviye	Seviyeye uygundur.	9	%75.1
	Seviyeye uygun değildir.	1	%8.3
	5.sınıflar için daha ağırdır.	1	%8.3
	Yazma becerileri açısından sorunlar yaşanıyor.	1	%8.3
Toplam		12	%100

Tablo 4'e göre yazma becerisi açısından incelendiğinde dil ve anlatım kategorisinde katılımcıların %66.7'si *öğrenme çıktıları açık ve anlaşılır* şeklinde görüş belirtirken %16.7'si *açık ve anlaşılır ancak uygulamada sorunlar var* görüşünü belirtmiştir. Akabinde %8.3'ü *açık ve anlaşılır değil* görüşünü belirtirken %8.3'ü ise *açık ve anlaşılır ancak eksikler var* görüşünü belirtmiştir.

Uygulanabilirlik kategorisinde ise katılımcıların %58.4'ü *derslerde uygulanabilir* şeklinde görüş bildirirken %25'i ise *uygulanabilir ancak bazı sorunlar var* görüşünü belirtmiştir. Akabinde %8.3'ü *öğrenme çıktılarına ulaşmak zor* ifadelerinde bulunmuştur. %8.3'ü ise *yıllardır kullanıldığı için uygulanabilir* şeklinde görüş bildirmiştir.

Yeterlilik kategorisinde ise katılımcıların %58.4'ü *faydalı ve yeterli buluyorum* görüşünü belirtirken %25'i *yeterli buluyorum* şeklinde görüş belirtmiştir. Akabinde %8.3'ü *faydalı ancak yeterli değil görüşünde* bulunurken %8.3'ü ise *faydalı ancak bazı düzenlemeler yapılabilirdi* şeklinde görüşlerde bulunmuştur.

Ölçme ve değerlendirme kategorisinde katılımcıların %66.7'si *ölçme ve değerlendirmeye uygun olduğunu* ileri sürerken %16.7'si ise *ölçme ve değerlendirmeye uygun ancak değerlendirmek zaman alıyor* şeklinde görüş bildirmiştir. Akabinde %8.3'ü ise *gerekli hazırlıklar yapılırsa uygun olduğunu* belirtmiştir. %8.3'ü *ölçme ve değerlendirmede sorunlar yaşanıyor* şeklinde ifadelerde bulunmuştur.

Seviye kategorisinde katılımcıların %75.1'i *seviyeye uygundur* yönünde görüş bildirirken %8.3'ü *seviyeye uygun değildir* şeklinde görüş bildirmiştir. Akabinde %8.3'ü ise *5.sınıflar için daha ağırdır* ifadelerinde bulunmuştur. Katılımcıların %8.3'ü *yazma becerileri açısından sorunlar yaşanıyor* şeklinde görüş bildirmiştir.

Araştırmayı betimsel bakımdan desteklemesi için araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşlerinden doğrudan alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

Ö4: *“Bizim ders kitaplarımız incelendiğinde sadece birkaç metin bile değil, her metin türüyle alakalı öğrencinin öğrendiğinde aşağı yukarı bir metin yazılması istenmiş. Biz de derslerimizde zaten ilk önce hangi metinle alakalı öğrenci bir şey yazacaksa o konudan öğrenciye bahsediyoruz. Metin türünü öğrencimize anlatıyoruz ardından o metin türünde bir eser yazmalarını onlardan istiyoruz. Bu açıdan faydalı ve yeterli buluyorum. ”*

Ö6: *“Yazma becerisi açısından iki tür ölçme değerlendirme uygulanması gerektiğini düşünüyorum. İlki süreç odaklı ikincisi ise sonuç odaklı değerlendirme olduğunu söyleyebilirim. Tabi süreç değerlendirmelerinde zaten bizim en çok kullanacağımız yöntem portfolyo olacaktır. Yani öğrenci ürün dosyasını tutup öğrencinin bu süreçteki gelişimini oradan takip edip öğrenmek için bu konuda iyi bir yöntem olacaktır bence. Sonuç kısımları ise yine milli eğitimin bize örneklerini de gönderdiğini, eğitimlerini de verdiği şekilde sınavlar şeklinde yapılacağını düşünüyorum.”*

Ö8: *“Evet hocam onu söyleyebiliriz bir de mesela yazma performanslarını hocam bir tık daha ileriye taşıyabilmek için yazma ödevleri verebiliriz. Ama böyle kısa kısa metinler aracılığıyla onların zevk alacağı şekilde yapabilirsek başarı elde edebiliriz, öyle söyleyeyim hocam ama mesela onları sıkın şeylerle boğarsak asla bir ilerleme kaydedemeyiz.”*

Tablo 5. 2024 TDÖP'deki **dil yapılarına yönelik** öğrenme çıktılarıyla ilgili görüşlerine yönelik bulgular

Kategoriler	Kodlar	F	%
Dil ve Anlatım	Öğrenme çıktıları açık ve anlaşılır.	8	%66.7
	Açık ve anlaşılır ancak uygulamada sorunlar var.	1	%8.3
	Açık ve anlaşılır değil.	2	%16.7
	Açık ve anlaşılır ancak eksikler var.	1	%8.3
Uygulanabilirlik	Derslerde uygulanabilir.	8	%66.7
	Yıllardır kullanıldığı için uygulanabilir.	2	%16.7
	Öğrenme çıktılarına ulaşmak zor.	1	%8.3
	Dil yapılarının ağırlığı azaltıldığı için uygulanabilir.	1	%8.3
Yeterlilik	Faydalı ve yeterli buluyorum.	6	%50
	Yeterli buluyorum.	2	%16.7
	Yeterli, bazı çıkarımların yapılması açısından daha iyi	1	%8.3
	Faydalı ancak yeterli değil.	3	%25
Ölçme-Değerlendirme	Ölçme ve değerlendirmeye uygundur.	9	%75.1
	Alternatif ölçme araçlarıyla uygulanabilir.	1	%8.3
	Ders içinde ölçme ve değerlendirmede sorunlar yaşanıyor.	1	%8.3
	Ölçme araçlarının kullanımı açısından sorunlar yaşanabilir.	1	%8.3
Seviye	Seviyeye uygundur.	8	%66.7
	Seviyeye uygun değildir.	1	%8.3
	Teoride uygun ancak uygulamada sorun var.	2	%16.7
	Seviyeye uygun ancak süreç belirleyici olacak.	1	%8.3
Toplam		12	%100

Tablo 5'e göre dil yapıları açısından incelendiğinde dil ve anlatım kategorisinden katılımcıların %66,7'si *öğrenme çıktıları açık ve anlaşılır* bulurken %16.7'si *açık ve anlaşılır değil* olduğunu ifade etmiştir. Akabinde %8.3'ü *açık ve anlaşılır ancak uygulamada sorunlar var* şeklinde görüş bildirirken %8.3'ü ise *açık ve anlaşılır ancak eksikler var* görüşünde bulunmuştur.

Uygulanabilirlik kategorisinde ise katılımcıların %66.7'si *derslerde uygulanabilir* olduğunu belirtirken %16.7'si *yıllardır kullanıldığı için uygulanabilir* şeklinde görüş bildirmiştir. Akabinde %8.3'ü ise *öğrenme çıktılarına ulaşmak zor* ifadesinde bulunurken katılımcıların %8.3'ü *dil yapılarının ağırlığı azaltıldığı için uygulanabilir* şeklinde görüş belirtmiştir.

Yeterlilik kategorisinde katılımcıların %50'si *faydalı ve yeterli bulunduğunu* ifade ederken %25'i *faydalı ancak yeterli değil* şeklinde görüş bildirmiştir. %16.7'si ise *yeterli buluyorum* ifadelerinde bulunurken %8.3'ü *yeterli, bazı çıkarımların yapılması açısından daha iyi* şeklinde görüş bildirmiştir.

Ölçme ve değerlendirme kategorisinde ise katılımcıların %75.1'i *ölçme ve değerlendirmeye uygun olduğunu* ileri sürerken %8.3'ü *alternatif ölçme araçlarıyla uygulanabilir* şeklinde görüş bildirmiştir. Akabinde ise %8.3'ü *ders içinde ölçme ve değerlendirmede sorunlar yaşanıyor* görüşünde bulunmuştur. Katılımcıların %8.3'ü *ölçme araçlarının kullanımı açısından sorunlar yaşanabilir* şeklinde görüş bildirmiştir.

Seviye kategorisinde ise katılımcıların %66.7'si *seviyeye uygun olduğunu* ifade ederken %16.7'si *teoride uygun ancak uygulamada sorun var* şeklinde görüş belirtmiştir. %8.3'ü ise *seviyeye uygun değildir* görüşünde bulunurken %8.3'ü *seviyeye uygun ancak süreç belirleyici olacak* şeklinde görüş bildirmiştir.

Araştırmayı betimsel bakımdan desteklemesi için araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşlerinden doğrudan alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

Ö4: “Şöyle söyleyeyim, şimdi önceden sınavlarda test tekniği buluyorduk. Evet artık bu test tekniği ortadan kalktı. Daha çok yazma üzerine uyguluyoruz. Hani test olduğu zaman dil bilgisi noktasını ölçmek biraz daha kolaydı. Yani öğrenci açısından kolaydı. Teknik metotlarıyla öğrenci rahat bir şekilde bulabiliyordu. Hani şıklardan dahi hareket ederek dil bilgisini bulabiliyordu. Fakat dil bilgisini şimdi yazma olarak uyguladığımız için örnek veriyorum. Yukarıda bir cümle verip buradaki işte sıfatları ve zamirleri bulun dediğimizde biraz daha öğrenci bunu hani uygun bir metot fakat bulmakta zorlanabiliyor açıkçası onu da yine zaman içerisinde göreceğiz.”

Ö6: “Evet, açık ve anlaşılır. Dil yapılarına yönelik şöyle bir tutum var eskiden bu yana gelişimsel anlamda. Klasik öğretimde dil bilgisi temeldir. Yeni ve yapılandırmacı eğitimde dil yapısının bir amaçtan ziyade araç olarak ele alınması gerektiği söylenir. Bugün biz çocuklara dil bilgisini ezberletmeyelim. Dil yapısını metinler aracılığıyla etkinlikler aracılığıyla verelim, o yüzden dil yapısına yönelik bir sadeleşme yapıldığını gördük. Programda özellikle sekizinci sınıflarda dil yapısı anlatım bozukluklarına yönelik bu çıkarmalar. İyi oldu mu? Aslında bir anlamda iyi oldu. Öğrencilerin seviyesine uygun değildi ki biz kazandıramıyorduk uzun zamandır bu açıdan iyi olmuş olabilir.”

Ö11: “Derslerde uygulanabilir. Uygulama noktasında herhangi bir sorun yok. Söz gelimi bir öğrencinin noktalamayı nasıl kullandığını gözlemleyebiliriz.”

Tartışma/Sonuç ve Öneriler

2024 Türkçe Dersi Öğretim Programı'na yönelik öğretmenlerin görüşlerinin incelendiği bu çalışmada öğretmenlerin tüm beceri alanlarına yönelik bağımsız olarak görüşleri alınmıştır. Türkçe dersi özelinde öğrenciye kazandırılması hedeflenen öğrenme çıktıları içerikli öğretim programlarıyla ilgili eğitimci durumundaki paydaşların görüşleri şüphesiz önem arz etmektedir. Öğretim programları Aydınlar'a (2011) göre belli bir eğitim kademelerinde öğrenilmesi amaçlanan ders konularını kapsayan, zaman öğeleri dikkate alınarak hazırlanan, okul türünün amaç ve ilkeleri doğrultusunda hazırlanan etkinlikler bütünüdür şeklinde tanımlanmıştır. Programın öğrenme çıktıları incelenmesi için katılım gösteren öğretmenlerin tüm beceri alanlarında dil ve anlatım bakımından öğrenme çıktıları açık ve anlaşılır olduğuna yönelik görüş bildirdikleri tespit edilmiştir. Bununla birlikte sadece okuma öğrenme alanında dil ve anlatım kategorisinde öğretmenlerin dil ve anlatımda anlaşılabilen ifadelerin olduğuna dair görüş bildirdikleri de görülmüştür. Sandıkçı'ya (2006) göre dil ne kadar düzgün ifadeler ile kullanılırsa iletilecek olan mesajın da bir o kadar açık ve anlaşılır olması söz konusudur. Bu sebeple öğrenme çıktıları dil açıktır ve anlaşılır olması gerekir. Çünkü çıktılar okuyan herkesin aynı bilgiyi anlaması beklenir, farklı anlaşılmalardan olmaması açısından dil ve anlatım yönünün açık ve anlaşılır olması önemli bir noktadır. Dil ve Anlatım okuma yetisini de beraberinde getirmektedir. Özdemir'e (1995) göre okuma, dil kurallarına uyularak yazılmış iletileri, duyu organlarıyla algılayıp kavrayabilmek, anlamlandırabilmek, yorumlayıp düşünce yürütebilmek ve belli bir yargıya varabilmektir. Bu açıdan da düşünüldüğünde okuma, yazma, dinleme, konuşma becerileri ve dil yapılarında dil ve anlatımın yeri ve önemi yadsınamaz.

"Uygulanabilirlik kategorisinde katılımcıların görüşleri beceri alanlarına göre farklılık göstermektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin okuma becerisinde öğrencinin hazırlanışına göre uygulanabilir olduğu, dinleme becerisinde öğrenme çıktıları dinleme becerisinin üzerinde durulması bakımından uygulanabilir olduğu, konuşma, yazma becerileri ve dil yapılarında ise *derslerde uygulanabilir* olduğu yönünde görüş bildirdikleri tespit edilmiştir. Bu sonuçlar, Kırmızı ve Yurdakul (2019) tarafından sınıf öğretmenlerinin 2018 TDÖP'ye ilişkin görüşlerinin incelendiği çalışmanın sonuçlarıyla farklılık göstermektedir. Sınıf öğretmenleri 2018 TDÖP'nin teoride yapılandırmacı anlayışa uygun olarak hazırlandığını, programın uygulanması noktasındaysa ezberci anlayışa yakın olduğu görüşünü ileri sürmüşlerdir.

Hazırlanışlık herhangi bir etkinliği yapmaya duyuşsal, bilişsel, sosyal ve devinışsel açıdan hazır olma durumu olarak tanımlanabilir (Başaran, 1998). Derslerde ise bilişsel hazırlanışlık önemlidir. Bireyin yeni bir konuyu algılamasını sağlayan ve öğrenmenin temeli olan bilişsel örüntüyü gerçekleştirmiş olması gerekir. Bu örüntünün

yeni konuyu öğrenmeye yeterli olup olmadığı noktasında gerekli ön bilgi ve yetilerin kazanılması önemlidir. Öğrenci o konuya yeterli olmadığı zaman öğretilcek konunun bütünlüğünün bozulmadan öğrencinin hazırbulunuşluk seviyesine indirgenmesi gerekmektedir (Senemoğlu, 2009). Hazırbulunuşluk derslerde uygulanabilmesi açısından önemlidir. Çünkü öğrenci o seviyeye uygun öğrenme çıktılarını uygulamada akranlarının gerisinde kalmışsa çıktıların uygulanabilirliği de bu durumdan olumsuz etkilenecektir. Sürekli bir değişimin olduğu toplumda eğitim sisteminin devingen özellikle olduğu söylenebilir (Yüksel, 1999). Bu doğrultuda yenilenen öğretim programının da uygulanabilirliği önemli bir nitelik olarak ileri sürülebilir. Bu noktada öğretmenlerin mesleki becerileri de etkilidir. Öğretmenler yenilenen programın çeşitli etkinliklerle geliştirilmesinden memnundur. Akabinde öğrencileri düşündürmeye ve yorum yapmaya yönlendirmesi, öğrencilerin ifade becerilerinin gelişim göstermesine katkı sağlaması ve bireysel farklılıkları göz önünde bulundurmaları açısından önem teşkil etmektedir (Karadağ, 2008). Bununla birlikte öğretmenlerin yeni programın uygulanabilir olduğu yönünde görüş bildirilmesi okuma, yazma, dinleme, konuşma becerileri ve dil yapıları açısından oldukça önemlidir. Çünkü teoriden ziyade uygulamaya geçen her şeyin öğrenmeyi kolaylaştırma yönünde atılmış bir adım olduğu söylenebilir.

Yeterlilik kategorisinde ise katılımcıların çoğunun tüm beceri alanlarının öğrenme çıktılarını faydalı ve yeterli buluyorum şeklinde görüş bildirdikleri tespit edilmiştir. Eğitimde belirli amaçlara ve hedeflere ulaşmak için bir planlama yapılmaktadır. Öğretimde planlama faaliyetleri; öğretim etkinliklerinde nelerin seçileceğini, öğrencilere niçin ve nasıl yaptırılacağını, hangi yardımcı ve tamamlayıcı kaynakların kullanılacağını, elde edilen başarının nasıl değerlendirileceğini önceden planlayıp bunların kâğıt üzerine aktarılmasını kapsamaktadır (Demirel, 2020). Bu açıdan düşünüldüğünde yenilenen programın öğrenme çıktılarının faydalı ve yeterli olması gerekmektedir. Çünkü öğrenci ve sınıf bazlı ele alındığında öğrenme çıktılarının ihtiyaçları karşılayıp karşılamadığına bakılmalıdır. Öğrencilere kazandırılması hedeflenen bilgi, beceri ve davranışların öğrenme çıktılarıyla ifade edilerek planlanması söz konusudur. Bu çıktıların bu nedenle tüm beceri alanlarının kendine has nitelikleri de göz önünde bulundurularak eksik nokta bırakmadan hazırlanması ve sunulması gerekmektedir.

Ölçme-değerlendirme kategorisinde katılımcıların görüşleri beceri alanlarına göre benzerlik göstermektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunun okuma becerisinde *birçok beceriyi ölçen sorular olması yönünden uygun* olduğu, dinleme becerisinde *yazılıya da etki etmesiyle sisteme yerleştirilmiş olmasından dolayı uygun* olduğu, konuşma becerisinde öğrencilere konuşma becerilerinin gelişmesinin öneminin kavratılması açısından uygun olduğu, yazma becerisi ve dil yapılarında ise ölçme ve değerlendirmeye uygun olduğu

yönünde görüş ileri sürdükleri görülmektedir. Ölçme ve değerlendirme ise ölçülmek istenen alana veya ölçme amaçlarına göre farklı ölçme araçları kullanılarak ölçülebilmektedir. Ölçme, Turgut'a (1986) göre herhangi bir niteliği gözlemek ve bu gözlem sonucunu sayılar veya başka sembollerle ifade etmektir. Bu açıdan düşünüldüğünde ise yöneticilerin, öğretmenlerin ve velilerin en önemli veri kaynağının ölçme ve değerlendirme sonuçları olduğunu söylemek mümkündür (Semerci, 2007). Bu araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin güncel öğretim programını beceri alanları düzeyinde ölçme ve değerlendirme bakımından yeterli görmeleri önemli bir bulgu olarak öne çıkmaktadır. Kayman ve Elkatmış'a (2024) göre 2024 öğretim programı dijital araç ve teknolojik uygulamaların etkin kullanımını öne çıkaran ve çok yönlü geri bildirim sağlamayı hedefleyen öğrenme kanıtları (ölçme ve değerlendirme), dil becerileriyle birlikte değer, eğilim ve sosyal becerilerin bütüncül şekilde değerlendirilmesini hedeflemektedir.

Ölçme ve değerlendirme kategorisinde genel olarak sınav odaklı bir sistemin içinde bulunduğu, her hafta öğrencinin edinmesi gereken öğrenme çıktılarının sayısının fazla olduğu ve bu sınav sistemiyle uyumlu bir şekilde yenilenmesi gerektiği belirtilmiştir. Öğrencilerin bireysel ihtiyaçları da göz önünde bulundurularak her çocuğun eşit şartlara sahip olmadığı da düşünülerek bölgelere ve koşullara göre programların hazırlanması gerektiği ileri sürülmüştür. Bu çalışmada dinleme becerisi öğrenme çıktılarının uygulanabilirlik kategorisinde yer alan *"Okul bazlı planlamalara göre değişkenlik gösterir."* şeklindeki kodla uyumlu olduğu görülmektedir.

Seviye kategorisinde katılımcıların çoğunun okuma becerisinde *seviyeye uygun* olduğu, dinleme becerisinde *uygun görüldüğü* ve *herhangi bir problem olmadığı*, konuşma becerisinde *derslerde kullanılan materyallerle de seviyeye uygun hale getirilmeye çalışıldığı*, yazma becerisi ve dil yapılarında ise *seviyeye uygun olduğu* şeklinde görüş bildirdikleri tespit edilmiştir. Benzer şekilde Bıçak ve Alver'in (2018) 2018 TDÖP' ye yönelik öğretmen görüşlerini incelediği çalışmasının sonucunda öğretmenlerin kazanım sayıları ve nitelikleri bakımından 2018 TDÖP'yi yeterli buldukları belirlenmiştir.

Öğrencilerin seviyesinde belli bir gelişim gözlemleyebilmek için konular somuttan soyuta, kolaydan zora, basitten karmaşığa, parçadan bütüne ya da bütünden parçaya, yakından uzağa ilkesi takip edilerek kavram ve genellemelere doğru bir yol izlenmesi gereklidir (Demirel, 2020). Bu ilkeler doğrultusunda programda sıralanan öğrenme çıktılarının da sarmal düzeyde hem sınıf düzeyinde ön öğrenme olabilecek konuların hiyerarşik aktarılması hem de sınıflar arasındaki seviye farkından dolayı belli bir aşamalılığa göre hazırlanması önem arz etmektedir.

Araştırma sonucunda çalışmaya katılan öğretmenler, programın teoride uygun olduğunu ancak uygulamada sorunların yaşanabilme

ihtimali bulunduğunu, sahayla ilgili dönütlerin eksik olduğunu ve bu noktada program hazırlanırken sahadaki öğretmenlerin de program hazırlanması aşamasında yer almaları gerektiği yönünde görüş belirtmişlerdir. Ancak programın hazırlık sürecinde öğretmenler de dahil olmak üzere çeşitli kesimlerden çok sayıda muhatabın sürece dahil olduğu düşünüldüğünde program geliştirme sürecinin daha uzun bir sürece yayılarak işin mutfağı olan okullar ve programın ana uygulayıcıları olan öğretmenlerin sürece daha fazla dahil edilmesi, uygulama, gözlem ve araştırmalarla öğrenme çıktılarının süreç içinde olgunlaştırılması bu çalışmanın önerisi olarak ileri sürülebilir. Bunlara ek olarak programın uygulanması ile ilgili olarak okul iklimine uygun çeşitli planlamalar ve zenginleştirmelerin yapılması da önerilmektedir.

Finansal Destek ve Teşekkür / Grant Support and Acknowledgement	Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir. / The author declared that this study has received no financial support.
Çıkar Çatışması / Conflict of Interest	Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir. / The author has no conflict of interest to declare.

KAYNAKÇA

- Acar, S., & Karakuş, N. (2022). Türkçe ve Türk Kültürü 5-8. Seviye ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik yönünden incelenmesi. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 7(1), 189-203.
- Aksan, D. (1975). Ana dili. *Türk Dili*, 31(285), 423-434.
- Akpınar, M., & Bilgili, A. S. (2018). Sosyal bilgiler 6. sınıf öğretim programı, kazanım, beceri ve kavram ilişkisi. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 885-882.
- Arcagök, S. (2021). 2019 Türkçe dersi öğretim programlarının 6. sınıf kazanımlarının değerlendirilmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 9(2), 589-602.
- Arslan, M. (2001). *Eğitim programları ve öğretim*. Eğitim Yayınevi.
- Aydın, N. (2018). Nitel araştırma yöntemleri: Etnoloji. *Uluslararası Beşerî ve Sosyal Bilimler İnceleme Dergisi (IHSSR)*, 2(2).
- Avcı, İ. N., & Tepeli, Y. (2022). Türkçe dersi öğretim programı bağlamında 5. sınıf Türkçe dersi öğretimine ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *Rumelide Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi* (26), 99-124.
- Banaz, E. (2024). 2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ortaokul Türkçe dersi öğretim programının dijital okuryazarlık açısından incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1), 279-290.
- Başaran, İ. E. (1998). *Eğitim psikolojisi*. Kadioğlu Matbaası.
- Bayburtlu, Y. (2015). Öğretim programlarının uygulanabilirliği üzerine öğretmen görüşleri. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(3), 55-66.
- Bıçak, N., & Alver, M. (2018). Türkçe dersi öğretim programına ilişkin öğretmen görüşleri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 7(4), 2480-2501.
- Boylu, E. (2014). Dil-kültür ilişkisi ve İran'da Türkçe öğretimine etkisi. *Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16(Özel Sayı 11), 19-28.
- Creswell, J. W. (2013). *Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni* (M. Bütün & S. B. Demir, Çev. Ed.). Siyasal Kitabevi.
- Çağ, H. D. (2025). 2024 Ortaokul Türkçe Öğretim Programı'ndaki dinleme/izleme öğrenme çıktılarını 5. sınıf ders kitabındaki görünüşleri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 13(1), 249-265.
- Çarkıt, C. (2019). 2018 Türkçe dersi öğretim programı bağlamında hazırlanan ortaokul Türkçe ders kitaplarına yönelik öğretmen görüşleri. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 7(2), 22-34.
- Demirel, Ö. (2020). *Eğitimde program geliştirme*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Direkçi, B., Şimşek, B., & Uygun, M. (2020). Türkçe öğretmenlerinin Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (2019) yer alan okuryazarlık becerilerinin kazandırılmasına ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Journal of Education and New Approaches*, 3(1), 34-49.
- Durukan, E. (2013). Öğretmen görüşleri açısından Türkçe dersi öğretim programı kazanımları. *Karadeniz Araştırmaları Dergisi*, 5(17), 1-14.
- Erdem, C., & Kurnaz, C. (2012). Dil ve anlatım ders kitaplarındaki metinlerin kelime-cümle uzunlukları ve okunabilirlik düzeyleri. *Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Araştırmaları Dergisi* (4).
- Fiske, J. (1996). *Media matters: Everyday culture and political change*. University of Minnesota Press.
- Gelbal, S., & Kelecioğlu, H. (2007). Öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme yöntemleri hakkındaki yeterli algıları ve karşılaştıkları sorunlar. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33, 135-145.

- Güzel, A., & Karadağ, Ö. (2013). Anlatma becerileri açısından “Türkçe Dersi Öğretim Programı (6,7,8. sınıflar)”na eleştirel bir bakış. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(1), 45-52.
- Harman, G., & Çelikler, D. (2012). Eğitimde hazır bulunuşluğun önemi üzerine bir derleme çalışması. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1(3), 147-154.
- Husserl, E. (2003). *Ideas pertaining to a pure phenomenology*. Springer.
- İmrol, M. H., Dinçer, A., Doğan Güldenoğlu, B. N., & Babadoğan, M. C. (2021). 2018 Türkçe dersi öğretim programının değerlendirilmesi. *Eğitim ve Bilim*, 46(207), 403-437.
- Kaş, B., & Köktürk, Ş. (2021). Akademik çeviri programları kapsamında eğitim, öğretim, eğitim programı ve öğretim programı kavramlarının değerlendirilmesi. *Toplum ve Kültür Araştırmaları Dergisi*(8), 96-110.
- Kalaycı, N., & Yıldırım, N. (2020). Türkçe dersi öğretim programlarının karşılaştırmalı analizi ve değerlendirmesi (2009-2017-2019). *Trakya Eğitim Dergisi*, 10(1), 238-262.
- Kaptanoğlu, H. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Nobel Yayıncılık.
- Karadağ, R. (2008). Eğitimde etkili iletişim. *Ankara: Anı Yayıncılık*.
- Karadüz, A. (2009). Türkçe öğretmenlerinin ölçme ve değerlendirme uygulamalarının yapılandırmacı öğrenme kavramı bağlamında eleştirisi. *Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(1), 189-210.
- Kayman, F., & Elkatmış, V. (2024). 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı ile 2024 İlkokul Türkçe Dersi Öğretim Programının karşılaştırılması. *Rumelide Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi* (Ö15), 61-87.
- Kırmızı, F. S., & Yurdakul, İ. H. (2019). Sınıf öğretmenlerinin 2018 Türkçe dersi öğretim programına ilişkin görüşleri. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 64-76.
- Malterud, K. (2001). Qualitative research: Standards, challenges, and guidelines. *The Lancet*, 358(9280), 483-488.
- Melanlioğlu, D. (2008). Kültür aktarımı açısından Türkçe öğretim programları. *Eğitim ve Bilim*, 33(150), 65-74.
- Mercan Uzun, E., & Alat, K. (2017). Okul öncesi dönemde uygulanan “Okula Hazırız” eğitim programının ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin hazırlık düzeylerine etkisi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36(2), 59-80.
- Metin, O., & Ünal, Ş. (2022). İçerik analizi tekniği: İletişim bilimlerinde ve sosyolojide doktora tezlerinde kullanımı. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(Özel Sayı 2), 273-294.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (2015). *Nitel veri analizi: Genişletilmiş bir kaynak kitap* (S. Akbaba Altun & A. Ersoy, Çev. Eds.). Pegem Akademi.
- Null, W. (2017). *Curriculum: From theory to practice*. Rowman and Littlefield Publishers.
- Özbay, M., & Çetin, D. (2011). Dinleme becerisinin geliştirilmesinde prozodik farkındalığın önemi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (Bahar), (26), 275-286.
- Özçelik, D. A. (1998). *Eğitim programları ve öğretim: Genel öğretim yöntemleri*. ÖSYM Yayınları.
- Özdemir, M., & Tuti, G. (2023). Nitel araştırma desenleri: Metodolojik bir temellendirme. *KAREFAD ÇAKÜ Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 11(2), 217-235.
- Sandıkçı, M. (2006). Açık ve anlaşılır dilin önemi. *Dil ve Anlatım Dergisi*, 3(1), 22-29.
- Senemoğlu, N. (2009). *Gelişim öğrenme ve öğretme*. Pegem Akademi Yayıncılık.

- Semerci, C. (2007). Eğitimde ölçme ve değerlendirme teknikleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 35(173), 38-45.
- Solak, E., & Yaylı, D. (2009). *Türkçe öğretiminde dil becerileri*. Pegem Akademi.
- Tarakcı, R., Yıldırım, D., & Karagöl, E. (2021). Ortaokul Türkçe Ders Kitabı yazarlarının Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki anlatma becerisi kazanımlarına yönelik görüşleri. *Uluslararası Türkçe Öğretimi Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 148-170.
- Tavşancıl, E., & Aslan, E. A. (2001). *İçerik analizi ve uygulama örnekleri*. Epsilon Yayıncılık.
- Tekindal, M., & Uğuz Arsu, Ş. (2020). Nitel araştırma yöntemi olarak fenomenolojik yaklaşımın kapsamı ve sürecine yönelik bir derleme. *Ufkun Ötesi Bilim Dergisi*, 20(1), 153-182.
- Trilling, B., & Fadel, C. (2009). *21st century skills: Learning for life in our times*. Jossey-Bass.
- Turgut, M. F. (1986). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme metotları*. Saydam Matbaası.
- Uygun, S., & Karağaç, M. (2022). Üç yıllık eğitimli köy ilkokulları için hazırlanmış öğretmen kılavuz kitabının yapılandırmacı yaklaşım açısından değerlendirilmesi. *SDU International Journal of Educational Studies*, 9(2), 84-104.
- Ülker, N. (2015). Öğrenme kazanımlarını geliştirme. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 42, 357-359.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (10. baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Yüksel, S. (1999). Eğitim sisteminde değişim ihtiyacı ve öğretim programlarının rolü. *Eğitim ve Bilim*, 23(113), 10-15.

Extended Abstract

Introduction

The native language, which is taught as a subject in schools, is initially acquired from family and close surroundings from birth and later learned through social interactions within the broader environment (Aksan, 1975). This learning process is not flawless. Accordingly, when children reach school age, they receive systematic native language education to enhance their linguistic abilities, comprehend what they read and listen to, learn language rules, accurately and effectively express their emotions and thoughts both in written and oral forms, and expand their vocabulary through a structured curriculum.

The curriculum serves as a guide that outlines the goals expected to be achieved in schools, organizes the subjects and courses accordingly, and provides teachers with ideas to help them attain these objectives (Arslan, 2001).

Periodic updates and revisions are made to curricula to align with contemporary needs and advancements. In this context, the Turkish Language Teaching Curriculum (TDÖP), introduced within the framework of the 2024 "Century of Turkey Education Model," incorporates significant innovations.

The perspectives and suggestions of Turkish language teachers, as the primary implementers of the curriculum, hold significant importance. Thus, this study aims to answer the main research question: "What are the opinions of Turkish language teachers regarding the 2024 Turkish Language Teaching Curriculum learning outcomes?" The study seeks to address the following sub-questions:

1. What are Turkish language teachers' views on the reading skill learning outcomes in the 2024 TDÖP?

In the language and expression category, 41.7% of participants reported that some expressions were unclear. In the applicability category, 41.7% of participants indicated that the curriculum could be applied according to students' readiness levels, while 25% stated that it could be implemented with a school-appropriate educational plan. Regarding assessment and evaluation, 66.7% found the questions suitable for assessing multiple skills. Finally, in the level category, 58.4% believed that the curriculum was appropriate for the 5th-grade level as it was being implemented in that grade.

2. What are Turkish language teachers' views on the listening skill learning outcomes in the 2024 TDÖP?

In the language and expression category, 58.4% of participants found the learning outcomes clear and understandable. Regarding applicability, 50% stated that listening had been a neglected skill and that the learning outcomes emphasized its importance, while 25% found the implementation of listening skill learning outcomes easier. In the sufficiency category, 75.1% found the outcomes useful and adequate. Concerning assessment and evaluation, 33.3% considered the integration of listening outcomes into written exams appropriate. In the level category, 66.7% viewed the outcomes as appropriate and without issues.

3. What are Turkish language teachers' views on the speaking skill learning outcomes in the 2024 TDÖP?

In the language and expression category, 50% of participants found the learning outcomes clear and comprehensible. Regarding applicability, 66.7% believed that the speaking skill learning outcomes could be effectively implemented in lessons. In the sufficiency category, 58.4% deemed the outcomes useful and adequate for the level. Concerning assessment and evaluation, 41.7% emphasized that

explaining why students should develop their speaking skills was crucial. In the level category, 41.7% stated that materials used in lessons were designed to be level-appropriate.

4. What are Turkish language teachers' views on the writing skill learning outcomes in the 2024 TDÖP?

In the language and expression category, 66.7% of participants found the learning outcomes clear and understandable. In the applicability category, 58.4% stated that the learning outcomes could be implemented in lessons. Regarding sufficiency, 58.4% found them useful and adequate. Concerning assessment and evaluation, 66.7% considered them appropriate for evaluation processes. In the level category, 75.1% believed the learning outcomes were level-appropriate.

5. What are Turkish language teachers' views on the learning outcomes related to language structures in the 2024 TDÖP?

In the language and expression category, 66.7% of participants found the learning outcomes clear and comprehensible. Regarding applicability, 66.7% stated that they could be implemented in lessons. In the sufficiency category, 50% found the outcomes useful and adequate. Concerning assessment and evaluation, 75.1% considered them appropriate. In the level category, 66.7% stated that the learning outcomes were level-appropriate.

Methodology

This study, which explores Turkish language teachers' views on the 2024 TDÖP, was conducted using qualitative research methods. Specifically, phenomenology, a qualitative research design, was utilized, as the study aimed to determine teachers' views based on their experiences.

The study sample comprised 12 Turkish language teachers working in schools affiliated with the Ministry of National Education (MEB) in Alanya, Antalya. The sample included five female and seven male teachers. A semi-structured interview form containing open-ended questions prepared by the researchers was used to collect data. Teachers working in different schools in Alanya were selected through random sampling. Participation in the study was voluntary. Content analysis was applied, and the findings were supported by direct quotations for descriptive reinforcement.

Conclusion

Teachers participating in the study generally found the learning outcomes in all skill areas clear and understandable. However, in the reading skill area, some teachers noted ambiguous expressions. According to Sandıkçı (2006), the clearer the language, the more comprehensible the conveyed message. Therefore, the language of learning outcomes must be explicit and understandable.

Regarding applicability, teachers' views varied across skill areas. They found the reading skill outcomes applicable depending on student readiness, listening outcomes important due to their emphasis on listening skills, and speaking, writing, and language structure outcomes applicable in lessons. These findings contrast with Kırmızı and Yurdakul's (2019) study on the 2018 TDÖP.

The applicability of the revised curriculum is a significant feature. Teachers' professional competencies also play a role in its implementation. Teachers appreciate the curriculum's improvements and its encouragement of critical thinking, expression skills, and consideration of individual differences (Karadağ, 2008).

In the sufficiency category, most participants found all skill-area learning outcomes useful and adequate. Educational planning involves selecting instructional activities, determining how and why they should be conducted, identifying supplementary resources, and evaluating achievements (Demirel, 2020). Therefore, the effectiveness and adequacy of learning outcomes are crucial.

In the assessment and evaluation category, teachers generally found the learning outcomes appropriate for skill evaluation. According to Turgut (1986), assessment involves observing a characteristic and expressing the results numerically or symbolically. Thus, measurement and evaluation results are essential data sources for administrators, teachers, and parents (Semerci, 2007). Teachers' perception of the curriculum's adequacy in assessment and evaluation is a key finding.

Finally, in the level category, most teachers found the learning outcomes appropriate across all skill areas. This aligns with Bıçak & Alver's (2018) study on the 2018 TDÖP where teachers found the number and quality of learning outcomes satisfactory.

Considering that various stakeholders, including teachers, were involved in the curriculum development process, it is recommended that this process be extended over a longer period. Increased teacher participation, practical applications, observations, and research can help refine the learning outcomes over time.

REPRESENTATIONS OF CHINESE CULTURE IN BRITISH LITERATURE:

THE PAINTED VEIL BY W. SOMERSET MAUGHAM

ÇİN KÜLTÜRÜNÜN İNGİLİZ EDEBİYATINDAKİ TEMSİLLERİ: W. SOMERSET MAUGHAM'IN THE PAINTED VEIL ADLI ESERİ

Duygu KORUNCU ÖZBİLEN*

Öğr. Gör. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi,
Yabancı Diller Yüksekokulu

Abstract: This article looks at W. Somerset Maugham's "The Painted Veil" (1925) as a complicated cross-cultural depiction where Chinese philosophical and social systems are shown via a Western literary and ideological synthesis. Instead of presenting a neutral or sympathetic picture, the novel filters Chinese thought through a colonial vision. This paper contends, using Edward Said's points of view, that the novel's interaction with Chinese culture is a kind of epistemic power. It creates knowledge about the East molded by the West's historical frameworks of control and desire. Set against the backdrop of cholera-ridden colonial Hong Kong and the heartland of China, the story mixes narrative omissions, stressing the ambivalence of imperial authorship with detailed descriptions of environment and custom. Kitty's rationalist Western attitude and the self-cultivating philosophy represented in the Buddhist monastery contrast to reveal a broader thematic conflict between Western modernity and Eastern spiritualism. But this conflict remains; rather, it exposes the ideological effects of portraying Eastern belief systems using Western literary techniques. This article places "The Painted Veil" in the context of larger conversations on Orientalism and cross-cultural storytelling, therefore investigating how its depictions not only interact with but also change views of Chinese culture and thought. It adds to current discussions on the literary consequences of portraying "the Other" and the boundaries of cultural translation in British literature utilizing an analysis of the philosophical undercurrents and cultural representations in the book.

Keywords: Chinese culture, British literature, cross-cultural representation, literary orientalism, Asian philosophy.

Öz: Bu makale, W. Somerset Maugham'ın "The Painted Veil" (1925) adlı eserini, Çin'in felsefi ve toplumsal sistemlerinin açıkça Batılı bir edebi ve ideolojik sentez aracılığıyla sunulduğu karmaşık bir kültürlerarası betimleme olarak ele almaktadır. Eser, tarafsız bir portre sunmak yerine, Çin düşüncesini sömürgeci bir bakış açısıyla süzgeçten geçirir. Mevcut çalışma, Edward Said'in bakış açılarını kullanarak, romanın Çin kültürüyle etkileşiminin bir tür epistemik güç olduğunu öne sürer. Doğu hakkında bilgi üretimi, Batı'nın tarihsel kontrol ve arzu çerçeveleri tarafından şekillendirilir. Kolera salgını altındaki sömürge Hong Kong'u ve Çin'in iç bölgelerinde geçen hikâye, çevre ve geleneklerin ayrıntılı betimlemeleriyle birlikte, emperyal yazarlığın ikircikli doğasını vurgulayan anlatı boşluklarını harmanlar. Kitty'nin rasyonalist Batılı tavrı ile Budist manastırda temsil edilen kendini geliştirme felsefesi arasındaki zıtlık, Batı modernitesi ile Doğu mistisizmi arasındaki daha geniş tematik çatışmayı ortaya koyar. Ancak bu çatışma çözüme ulaşmaz; bunun yerine, Doğu inanç sistemlerinin Batılı edebi tekniklerle sunulmasının ideolojik etkilerini gözler önüne serer. Bu bağlamda çalışma, eseri oryantalizm ve kültürlerarası hikâye anlatıcılığı üzerine süregelen daha geniş tartışmalar bağlamında konumlandırır. Böylece, romanın betimlemelerinin sadece Çin kültürü ve düşüncesiyle etkileşime girmekle kalmayıp, bu anlayışları nasıl dönüştürdüğünü de araştırır. Kitapta yer alan felsefi akıntılar ve kültürel temsillerin analize dayanarak, «öteki»nin edebi temsiliyetine dair sonuçlara ve Britanya edebiyatı'nda kültürel çevirinin sınırlarına dair güncel tartışmalara katkıda bulunur.

Anahtar Kelimeler: Çin kültürü, İngiliz edebiyatı, kültürlerarası temsil, edebi oryantalizm, Asya felsefesi.

Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi/Received: 20 Şubat 2025

Kabul Tarihi/Accepted: 28 Mayıs 2025

Yayın Tarihi/Publication: Haziran 2025

Künye: Koruncu Özbiilen, D. (2025). "Representations Of Chinese Culture On British Literature: The Painted Veil By W. Somerset Maugham". *Asya Araştırmaları Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), s. 39-51.

DOI: <https://doi.org/10.58640/asyar.1643417>

***Sorumlu Yazar/Corresponding Author**

E-Mail: ozbilenduygu@gmail.com

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-Noncommercial 4.0 International License.

Introduction

Set in 1920s China, W. Somerset Maugham's *The Painted Veil* (1925) is a story about love, betrayal, redemption, and self-discovery. The narrative centers on Kitty Fane, a selfish and self-centered British woman who weds Dr. Walter Fane, a quiet bacteriologist, mostly to avoid social pressure. After relocating to Hong Kong, she has a relationship with Charlie Townsend, a likable but shady colonial officer. Walter finds out about the romance and gives Kitty an ultimatum: join him in a cholera-infected rural Chinese village or suffer a messy divorce. Kitty, who is not happy, pursues him, hoping for suffering. Maugham changes the narrative of Pia de Tolomei from Dante's *Purgatorio*, where Pia is transported to her husband's castle in Maremma, reflecting Walter's path to Mei-Tan-Fu with Kitty. This comparison emphasizes ideas of imprisonment and personal awakening. The usage of the veil as a metaphor in Maugham's story and comparable themes in the writings of Goldsmith and Shelley provide another interesting link. Reflecting a curiosity about Asiatic religions and traditions, Shelley, as a Romantic poet, inherits a legacy shaped by his colleagues, Wordsworth and Coleridge, who were exposed to German Idealism. Kitty changes when she sees Walter's commitment to combat the epidemic and engages with local Chinese people, including a group of nuns. She starts to see the boundaries of her former egotistical perspective and acquires a fresh understanding of love, sacrifice, and goal. Walter, on the other hand, dies from cholera, which leaves Kitty grieving and regretful. Hoping to escape the errors of her past, she goes back to England resolved to raise her unborn child with a newly found independence and self-awareness. While also investigating deeper existential concerns inspired by Chinese philosophy—especially the Taoist and Confucian concepts of harmony, obligation, and self-improvement—Maugham criticizes British colonial views (Li, 2020, p.89).

The shaping of national identity, social values, and environmental policy is significantly influenced by Chinese landscape politicization. In China, the way landscapes are shown and used to foster national unity and identity shows a clear link between geography and politics. A guiding concept meant to balance environmental development with conservation activities, the notion of a "ecological civilization" has surfaced (Goron, 2018). This idea not only shows China's desire to balance economic development with environmental protection but also helps to create a national collective identity that speaks to the people. Furthermore, the idea of an ecological civilization changes how people engage with their surroundings and see their part in it beyond only policy. The government wants to create a sense of duty for environmental stewardship among its people by promoting a strong emotional and cultural connection to the terrain,

hence supporting the story of a cohesive national identity based in ecological consciousness.

In a parallel way, W. Somerset Maugham's *The Painted Veil* explores the intricacies of cultural identity and personal evolution set against China's magnificent scenery. Especially the conflicts between Western individualism and Eastern collectivism ideas make Maugham's book especially remarkable in its investigation of cultural opposites. Though her trip into the heart of China—both geographically and spiritually—Kitty, the protagonist, first reflects the arrogance and ignorance of the British colonial elite, gradually moving her toward self-awareness and change. Encounters with traditional Chinese values, such as the self-discipline of the Buddhist monastery and the Confucian concepts of responsibility and sacrifice symbolized by her husband, Walter, mediate this personal development. Although *The Painted Veil* presents a fascinating picture of Chinese practices and ideas, it also reveals the shortcomings of Western points of view in completely understanding the complexity of an alien culture.

Furthermore, Edward Said's concept of Orientalism offers a critical perspective from which to examine Maugham's portrayal of Chinese culture and identity. Said contends that Western depictions of the East frequently misrepresent and oversimplify rich civilizations, therefore framing them to further colonial goals (Said, 1978). Though trying to portray China with delicacy, Maugham's story is not free of these Orientalist stereotypes, which represent a Western perspective that struggles to appreciate the complexity of an unknown society. Maugham shows both the shortcomings of Western knowledge and the possibility for deeper cultural appreciation as Kitty faces the realities of life in rural China, therefore highlighting the conflicts that result from challenging deep-seated ideas about identity and civilization (Zhang, 2019, p. 45). Although *The Painted Veil* offers an interesting view into Chinese behaviors and ideas, it also exposes the flaws of Western points of view in fully grasping the complexities of an alien culture.

Methodology

Focusing on W. Somerset Maugham's *The Painted Veil* (1925), this paper uses a qualitative research approach to examine its portrayal of foreign cultures, literary Orientalism, and the interaction between British literature and Chinese intellectual legacy. Maugham's interaction with and reflection on Chinese culture, as well as his commentary on colonial views of his day, are investigated using literary analysis, cultural criticism, and comparative text study. A major focus of this work is a close reading of the novel to investigate its representation of Chinese culture, especially its relationship with Confucian and Taoist ideas. Examined, for example, are allusions to Lao Tzu and the Tao Te Ching to determine how they enhance the thematic depth of

the narrative and shape character development, particularly in the change of Kitty Fane. The research will also look at Taoist temple allusions and the influence of Catholic missionaries working in Hong Kong in the early 20th century. By providing information on the larger cultural scene that Maugham's characters travel in, these institutions help to highlight the cultural conflicts between Eastern spiritual practices and Western religious ideas.

Moreover, the cultural heritage of the Tang Dynasty will be evaluated in light of the 1920s Chinese societal representations. Understanding how past intellectual traditions still influence modern perspectives and literary representations of China requires this historical background. Although Taoism and Confucianism were not outlawed in the 1920s, their expressions were limited and questioned by the changing political ideas of the day, which the study will address in Maugham's story, reflecting or challenging these aspects.

This approach will also contrast *The Painted Veil* with other British literary works that explore Chinese culture, such as Pearl S. Buck's *The Good Earth* and Eileen Chang's *Love in a Fallen City*, using a framework of comparative literary analysis. These contrasts will underline common motifs and story patterns, helping to clarify how China is portrayed in Western literature. Examined via the perspectives of postcolonial studies, cultural studies, and comparative literature, Maugham's novel forms the main data for this research. Scholarly papers, critical essays, and historical records, among other secondary materials, will offer more viewpoints on Maugham's representation of Chinese society and the philosophical ideas woven into the story.

The Painted Veil is analyzed in the study using Edward Said's thesis of Orientalism to show how it both questions and reflects Western views of the East. Theories of transcultural literature will also be used to evaluate Maugham's navigation between Chinese cultural components and British literary standards. This study intends to find whether Maugham's depictions of China provide real insights into Chinese society or merely support colonial preconceptions.

Ultimately, the study aims to offer a thorough knowledge of how the novel adds to the larger conversation on cultural representation in literature. Emphasizing the difficulties Western authors have in genuinely portraying Eastern cultures, it will investigate how cultural experiences inside the book affect narrative structure, character development, and thematic depth.

1. East Meets West: The Influence of Chinese Philosophy and Traditions on Western Literature

Chinese philosophy has a rich history, with ideas that shaped not only their cultural landscape but also influenced other cultures, particularly in the West. Three of the most significant aspects

of Chinese philosophy are Confucianism, Daoism, and Taoism. Confucianism emphasizes the importance of the family, respect for the elderly, and moral integrity. It is about how individuals interact with society and maintain harmony through relationships. This way of thinking has a strong influence on the development of character and social themes in literature.

As Western writers started to investigate Oriental ideologies against a backdrop of rising interest in different cultures, the interaction between Asian and Western ideas became more important, especially in the nineteenth and twentieth centuries. This exchange led to a deeper understanding and appreciation of various perspectives, which translated into innovative literary approaches. Claudia Clarke (2002) addresses how this idea of interchange lets Western authors include Chinese philosophical topics into their writings, hence broadening their storytelling horizons. Having visited China in 1919–1920, Maugham is a great example of this literary legacy since he had abundant material for his stories. His experiences during this time shaped *The Painted Veil* and earlier works like his trip sketches called *On a Chinese Screen* and the play *East of Suez*, published three years before *The Painted Veil*. Drawing on his experiences and relationships in Asia, Maugham shows a complex involvement with Chinese culture in these pieces (Wright & Cheng, 2015, p.67). Maugham catches the intricacies of the cross-cultural interaction by including ideas from his travels and philosophical influences. *The Painted Veil* especially shows this dynamic interaction of ideas, as the experiences of the protagonist, Kitty Fane, bring to life themes of colonialism and the conflict between Western individuality and Eastern collectivism. Maugham, as previously noted, weaves in philosophical musings that speak to both Confucian and Taoist legacies as Kitty Fane negotiates her relationship with the Chinese terrain and its people. The book is a beautiful canvas showing the transforming effect of cultural interactions throughout her trip. An example of a prominent work is the novel by Pearl S. Buck, *The Good Earth*, which illustrates the Confucian principles through his characters and their relationships. The protagonist, Wang Lung, exemplifies the Confucian ideal, in particular in his obligations towards the family and society. He works hard to provide for his family, showing the value attributed to work and responsibility in Confucian thought. His commitment to his ancestors and the earth highlights the Confucian notion of branch piety, which emphasizes the respect and care of parents and ancestors. The representation of Wang Lung's relationships with his wife, O-Land, and his children also reflects Confucian ideas on family dynamics and social order, underlining the importance of harmony and hierarchy within family ties (Jensen, 1997).

The integration of Chinese philosophies into Western narratives reflects a wider cultural exchange, allowing a deeper exploration of

universal themes. This mixing led the authors to adopt a more global perspective in their narrative, making the stories more recognizable across cultural borders. Elman (2020) discusses how this integration produces a richer literary identity that is not limited to a tradition and promotes a more inclusive narrative. Chinese philosophical ideas continue to resonate in contemporary literature, promoting greater understanding between cultures. Farh & Cheng (2000) show that as the authors draw from various traditions, they create narratives that speak to a diversified audience. This intercultural dialogue encourages empathy and understanding between readers and fills the gaps created by cultural differences. Lok & Crawford (2004) point out that by incorporating these philosophies, contemporary works can address complex themes, reflecting an increasingly interconnected world.

Overall, Chinese traditions and philosophies are not only historical elements; They are dynamic forces in the narrative that continue to influence and enrich Western literature. Their persistence in modern narratives serves as a reminder of the shared human experience, highlighting the ability of literature to cultivate understanding and connection between different cultures (Nakayama & Wan, 2019). This current relevance shows the adaptability of literary traditions and strengthens the idea that narration is a powerful tool for cultural exchange.

2. The Interplay of Chinese Culture and Colonial Perspectives in W. Somerset Maugham's *The Painted Veil*

The representation of the Chinese society of Maugham includes various traditional practices that reveal the structure of family life and the community. Through the lens of characters like Kitty and the Chinese doctor, Dr. Walter Fane, the narrative discovers the importance of values such as loyalty and duty to family, which are highly appreciated in Chinese culture (Pramesti, 2013). For example, the character of Dr. Fane embodies the duality of living in a world-oriented world while clinging to the traditional values of its Chinese legacy. This motivation of the character provides information on how deeply rooted traditions can influence individual actions and decisions. On the contrary, British characters, such as Kitty, often show a lack of understanding or appreciation for these cultural elements, revealing the conflicts between British colonial attitudes and Chinese social customs.

Within the context of British literature, Maugham's work is significant as it provides a specific perspective on colonialism and cultural interactions. *The Painted Veil's* depiction of China mirrors a more general colonial attitude whereby Westerners view Eastern nations through their cultural prism. This perspective often leads to appeal and misreading. Kitty Garstin, as a key character, embodies

this struggle. She first travels to China with notions of superiority and exoticism; later, she confronts the intricacy of Chinese society. Tong (2024) notes that “Kitty’s first conceit is tested as she comes across the richness and depth of Chinese culture, which causes her to doubt her convictions” (p. 15). Kitty’s narrative illustrates how Westerners confront their opinions and prejudices in a society that challenges their assumptions.

Drawing on his personal experiences, Maugham criticizes the somewhat simplistic portrayals of “The East” in British literature and urges readers to reflect on their views on foreign nations. Edward Said’s *Orientalism* offers a critical lens through which to view this interplay since he claims “the Orient was almost a European invention, and had been since antiquity a place of romance, exotic beings, and wondrous experiences” (Said, 1978, p.1). Essentially, Maugham’s story emphasizes this distortion, hence exposing Western representations’ tendency to oversimplify and stereotype rich societies. Urging readers to look past their conditioned preconceptions and acquire a deeper knowledge of Eastern cultures, he stresses that “the East” is not a monolithic entity but a varied tapestry of identities and customs (Said, 1978, p.12).

The novel integrates the image of the British colonial environment with Chinese cultural identity as a literary bridge. The story’s contrasts and tensions inspire readers to reflect on the complex interactions between Western and Oriental points of view, hence stressing the need for mutual understanding and respect. Maugham exposes a depth in Chinese customs largely overlooked by Kitty Fane and other Westerners. This story aspect implies that although British characters feel superior, they cannot value the richness and vibrancy of the surrounding culture. Holden (1994) said that “Maugham challenges the readers to see beyond the standard colonial narrative, which frequently diminishes non-Western cultures” (p.84).

Maugham explicitly explores the dynamics of power between the British colonizers and the local Chinese population, highlighting the complexities of cultural interactions. The relationships between the characters in the novel are used to illustrate how power can change and how badly it appears. For example, during the cholera epidemic, the British characters exhibit a sense of paternalism about the local population. They believe their Western medicine and healthcare visions are superior, but this is rooted in a simplistic understanding of Chinese disease and sociocultural context. Jiang (2023) discusses how this conflicting attitude toward health care reveals underlying tensions and shows a lack of respect for Chinese practices. This dynamic presents a critical view of colonial attitudes, suggesting that Western approaches are not only inadequate but also despise local wisdom.

The interactions between people are another important element of Maugham's depiction of Chinese civilization. These links sometimes expose more profound philosophical concerns regarding love, duty, and cultural identity. Interactions between Kitty and the Chinese characters, particularly with Waddington and the local community, provide a platform for Maugham to dig into problems of belonging and alienation. Hlaskova et al. (2020) note that "Kitty's journey of self-discovery is intricately linked with her engagement with Chinese culture, helping her confront her identity and choices" (102). This study shows how cultural antecedents shape human relationships, hence highlighting the complexity of love and obligation.

In addition, Maugham presents a different portrait of the Chinese characters, emphasizing their agency and depth, rather than reducing them to mere props in the Western narrative. The dialogue and actions of characters like Waddington and the residents highlight their resilience and wisdom, which contradicts British stereotypes. This characterization invites readers to rethink not only the characters themselves but also the broader implications of cultural identity in the context of colonialism. Through these thematic elements, Maugham effectively criticizes colonialism and invites readers to engage and appreciate the depth of Chinese culture. He challenges simplistic colonial binaries, asking readers to recognize the importance of understanding and respecting different cultural perspectives. Maugham's work emphasizes that involvement with other cultures offers valuable information that can transcend the limitations of colonial views, providing a richer understanding of human experiences.

These quotations provide insight into Chinese philosophy, particularly the principles of Taoism, Confucianism, and Buddhism, which shape the thematic and moral framework of *The Painted Veil*. Through Walter Fane's adherence to Confucian duty, Kitty's transformation through Buddhist self-realization, and Waddington's understanding of Taoist principles, Maugham bridges the gap between Western literary tradition and Eastern thought. Furthermore, the novel's depiction of Chinese landscapes, customs, and social structures highlights both Maugham's appreciation of Chinese culture and his colonial perspective, illustrating the complexities of cultural representation in Western literature. These passages not only deepen the novel's philosophical undertones but also emphasize the cross-cultural exchanges that shape its narrative.

"It is the Way and the Waygoer. It is the eternal road along which walk all beings, but no being made it, for itself is being. It is everything and nothing. From it all things spring, all things conform to it, and to it at last all things return. It is a square without angles, a sound that ears cannot hear, and an image without form. It is a vast net and though

its meshes are as wide as the sea, it lets nothing through.” (Maugham, 1925, p.54).

This passage, spoken by Waddington, encapsulates key Taoist principles, particularly the notion that the Tao (The Way) is both the origin and the destination of all things. Taoism, a fundamental Chinese philosophical system, teaches that the universe follows a natural, spontaneous order, which humans should observe and follow rather than attempt to control. The description of the Tao as “everything and nothing” reflects its paradoxical nature—it exists yet remains formless and indefinable. Waddington, who has lived in China for years, seems to comprehend these ideas, unlike Kitty, whose Western mindset struggles to grasp the fluidity and non-dualistic nature of the Tao. This moment in the novel highlights the contrast between Western rationalism and Eastern metaphysical thought, a recurring theme in Maugham’s exploration of cultural exchange.

“The river, though it flowed so slowly, had still a sense of movement, and it gave one a melancholy feeling of the transitoriness of things. Everything passed, and what trace of its passage remained?” (Maugham, 1925, p.68).

Kitty’s reflection on the river’s slow but ceaseless movement echoes the Buddhist concept of impermanence, the idea that all things are in a constant state of change. In Buddhism, attachment to the illusion of permanence leads to suffering, and wisdom lies in accepting the fleeting nature of existence. At this point in the novel, Kitty is beginning to understand the transitory nature of life and human emotions, particularly her vanity, regrets, and misguided love. The river serves as a symbol of time and transformation, gently reinforcing her inner shift from self-centered indulgence to a deeper awareness of the world around her. Maugham’s use of the river as a metaphor also connects to classical Chinese poetry and philosophy, which often depict nature as a means of contemplating life’s ephemerality.

“He must have known how she regarded him and he had accepted her estimate without bitterness. She was a fool and he knew it and because he loved her it had made no difference to him.” (Maugham, 1925, p.72).

Walter Fane embodies Confucian ideals of loyalty, self-restraint, and moral obligation. Confucianism, a system of ethics deeply rooted in Chinese culture, emphasizes duty, harmony, and perseverance—even in the face of personal hardship. Walter’s quiet endurance of Kitty’s disdain and infidelity reflects his belief in honor and responsibility over personal happiness. Instead of seeking revenge or emotional validation, he remains committed to his medical work and his sense of rightness, even as he takes her into a cholera-infected region. His ability to absorb pain without retaliation aligns with the Confucian

ideal of ren (benevolence), which values virtue, integrity, and the preservation of societal harmony over impulsive emotional reactions. This passage highlights the contrast between Walter's self-discipline and Kitty's initial self-indulgence, reinforcing the novel's deeper moral and philosophical themes.

"But once within the convent, it had seemed to her that she was transported into another world situated strangely neither in space nor time." (Maugham, 1925, p.103).

The French Catholic convent, where Kitty volunteers during the cholera epidemic, represents a liminal space between two worlds—not just between life and death but between Western Christianity and Eastern philosophies. The nuns' selfless devotion to others is reminiscent of both Buddhist compassion (*karuṇā*) and Confucian duty. Their way of life, which focuses on serving others without seeking personal reward, stands in stark contrast to Kitty's previous self-absorption and materialism. The phrase "neither in space nor time" suggests that the convent transcends worldly concerns, allowing Kitty to detach from past regrets and future anxieties, a fundamental Buddhist principle. This marks a turning point in Kitty's character—she begins to see meaning beyond superficial pleasures and social status, inching toward spiritual growth and redemption.

"The nuns, Waddington and the Manchu woman who loved him, were fantastic characters in a masque; and the rest, the people sidling along the tortuous streets and those who died, were nameless supers." (Maugham, 1925, p.119).

This passage highlights Maugham's complex and at times colonial perspective on China. By describing the Chinese citizens as "nameless supers" (supernumeraries, or extras in a play), the narration reflects a Western gaze that reduces the local population to background figures in a European-centered story. However, the novel is not entirely dismissive of Chinese culture—Waddington's relationship with a Manchu woman, for instance, demonstrates a genuine cross-cultural exchange. The phrase "fantastic characters in a masque" suggests an exoticized view of the East, but it also acknowledges the intricate dynamics between Eastern and Western individuals. While Maugham presents a detailed depiction of Chinese customs and landscapes, this line serves as a reminder of the imperial attitudes still in 1920s British literature.

"It does seem a long way to Harrington Gardens," she smiled. (Maugham, 1925, p.132).

This moment marks Kitty's realization of how distant her former life in London has become—not just geographically but spiritually and psychologically. When she first arrived in China, she viewed it with disdain, misunderstanding, and cultural ignorance. Now, after

her experiences with the convent, the cholera epidemic, and Walter's death, she sees her old life as foreign and trivial. The reference to Harrington Gardens (her home in England) underscores how much she has changed—she is no longer the naïve, vain woman who once dismissed Walter and pursued an affair with Townsend. Instead, she has absorbed elements of Eastern thought, particularly Buddhist acceptance of suffering and Confucian responsibility, into her worldview. This line encapsulates the novel's theme of transformation through cultural immersion and personal loss.

The novel is more than just a story about forgiveness; it's also a deep look at cultural exchange, philosophical change, and the conflict between Eastern and Western worldviews. The book combines Chinese philosophical ideas with Western literary storytelling through Kitty's spiritual awakening, Walter's Confucian sense of duty, and Waddington's Taoist insights. This creates a story that is both imperialistic and genuinely cross-cultural. China's landscape, which is full of traditions and symbols, sets the scene for Kitty's change and makes it happen. This adds to the novel's deeper thoughts on change, morality, and the human situation. In the end, it shows how literature can bring people from different cultures together by showing how thought, identity, and personal growth can be shared across borders of geography and ideology.

Conclusion

W. Somerset Maugham's *The Painted Veil* is a multifaceted literary work that not only narrates a tale of personal development but also offers a viewpoint from which British literature interacts with Chinese civilization. While also reflecting more general cultural interactions between the West and the East, the book investigates ideas of love, betrayal, redemption, and self-discovery via Kitty Fane's journey. Maugham's depiction of China, which includes aspects of Confucianism, Taoism, and Buddhism, is complexly interwoven and shapes the philosophical underpinnings of the book as well as its attack on Western individualism. Though Maugham wants to grasp Chinese thought, his story runs the risk of succumbing to Orientalist stereotypes since, as Edward Said points out in *Orientalism*, the Western portrayal of the East is sometimes filtered through a prism of exoticism and misunderstanding.

The novel depicts China as both a cultural background against which Kitty's growth develops and a place of change. Maugham's portrayal of Chinese society, especially via its landscapes, social practices, and intellectual traditions, shows a notable respect for the richness of Chinese culture. Rich as it is, this involvement is hampered by the story's foundation in British literary standards, emphasizing the perspective of a Western protagonist, hence marginalizing Chinese characters. This dichotomy emphasizes the complexity of cross-

cultural representation in colonial-era literature by reflecting both an involvement with and a separation from Chinese culture.

The difference between Western and Eastern worldviews is central to the conceptual framework of the book. Kitty's early ignorance and aloofness reflect a colonial attitude that views non-Western societies as alien and inferior. But she starts to get a better knowledge of selflessness and duty—two fundamental values in both Confucian and Taoist philosophies—as she goes through the discipline of a Buddhist monastery, sees Walter's self-sacrificial commitment, and interacts with Chinese customs. This alteration implies that Maugham shows China as a space where significant personal and philosophical transformation can take place rather than just using it as an exotic backdrop, supporting Said's claim that knowing the East calls for more than superficial depictions.

Furthermore, the book challenges British colonial ideas and the portrayal of non-Western nations in literature. Though Maugham shows knowledge of Chinese culture, his portrayal of Chinese people usually falls under Western literary standards. Though the story interacts with Chinese philosophical traditions, which deepens it, it does not completely embrace a realized representation of Chinese points of view. This highlights the larger conflict in colonial writing, where respect for alien cultures coexists with the natural prejudices of the age.

Examining *The Painted Veil* via the lens of literary Orientalism and cross-cultural interaction helps this paper to investigate how the book balances appreciation and misrepresentation, depth and distance, involvement and detachment. Maugham's work is a tribute to how Western literature has always treated Eastern civilizations, sometimes mixing real interest with inherited biases. Ultimately, the novel serves as a reminder of the need for more nuanced and inclusive narratives that transcend colonial viewpoints, echoing Edward Said's call for a deeper knowledge of the 'Other,' but also invites readers to consider the intricacies of cultural representation in literature and the transforming power of cross-cultural interactions.

Finansal Destek ve Teşekkür / Grant Support and Acknowledgement	Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir. / The author declared that this study has received no financial support.
Çıkar Çatışması / Conflict of Interest	Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir. / The author has no conflict of interest to declare.

References:

- Clarke, C. (2002). *The influence of Chinese philosophy on Western literature*. Oxford University Press.
- Elman, B. A. (2020). *Cultural exchange and literary identity: The impact of Chinese thought on Western narratives*. Princeton University Press.
- Farh, J. L., & Cheng, B. S. (2000). *Confucian values and their influence on contemporary literature*. Cambridge University Press.
- Goron, A. (2018). *Ecological Civilization and Environmental Policy in China: Historic Challenges and Future Prospects*. *Environmental Science & Policy*, 89, 45-54.
- Jensen, L. M. (1997). *Confucianism and literature: A study of moral themes in fiction*. Harvard University Press.
- Jiang, X. (2023). Western strangers in China, to gaze and to be gazed: A Schutsonian comparative reading of W. S. Maugham's *The Painted Veil* and Eileen Chang's 'Steamed Osmanthus Flower'. *Journal of Language, Literature and Culture*, 1-14.
- Harris, J. (2019). *Intertextuality and the Veil in Literature*. Cambridge University Press.
- Hlazkova, I., Chervenko, O., & Rybinska, Y. (2020). Love's ability to transcend time and space in *The English Patient* and *The Painted Veil* novels. *Cogito*, 12(4).
- Holden, P. (1994). An area of whiteness: The empty sign of *The Painted Veil*. *ESC: English Studies in Canada*, 20(1), 61-77.
- Holden, P. J. (1994). *Colonizing masculinity: The creation of a male British subjectivity in the oriental fiction of W. Somerset Maugham* [Doctoral dissertation]. University of British Columbia.
- Li, S. (2020). *Cultural Encounters and Colonial Critique: Maugham and the West's Reflection on the East*. Routledge.
- Lok, P., & Crawford, J. (2004). *Philosophy and narrative: Intercultural influences in modern storytelling*. Routledge.
- Maugham, W. S. (1925). *The Painted Veil*. London: William Heinemann.
- Nakayama, T., & Wan, M. (2019). *Cross-cultural narratives: Bridging literary traditions*. Stanford University Press.
- Pramesti, E. (2013). *Colonialism towards Chinese society in W. Somerset Maugham's The Painted Veil* [Doctoral dissertation]. Diponegoro University.
- Said, E. W. (1978). *Orientalism*. Pantheon Books.
- Stanova, I., & Peeters, A. (2021). The visual representation of power relationships in the film adaptations of William Somerset Maugham's *The Painted Veil*. *Journal for Literary and Intermedial Crossings*, 6(2).
- Tong, H. (2024). *Rewriting cultural hybridity: Postcolonial mirror images in Somerset Maugham and Eileen Chang*.
- Yue, I. (2013). W. Somerset Maugham and the politicization of the Chinese landscape. *Asiatic: IUUM Journal of English Language and Literature*, 7(1), 73-81.
- Zhang, Y. (2019). Revisiting Cultural Encounters: Maugham's Views on Colonialism and Identity in *The Painted Veil*. *Journal of Comparative Literature*, 12(3), 40-56.

TÜRKİYE’NİN İLK İSTİHDAM KURUMU: İŞ DAİRESİ (1936-1939)

TÜRKİYE’S FIRST EMPLOYMENT INSTITUTION: LABOR DEPARTMENT
(1936-1939)

Sadık BAŞKAYA*

Yüksek Lisans Öğrencisi, Lisansüstü
Eğitim Enstitüsü, Ankara Hacı Bayram Veli
Üniversitesi

Ahmet ELİBOL

Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Hacı Bayram Veli
Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi,
Tarih Bölümü

Öz: Günümüzde kısa adı “İŞKUR” olan “Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü”, 5 Temmuz 2003 tarihinde bu ismi almıştır. 1946-2003 yılları arasında ise “İş ve İşçi Bulma Kurumu” olarak faaliyetlerini sürdürmüştür. Genel olarak, 1946 öncesindeki dönem hakkında pek bilgi bulunmamaktadır. 1946 öncesi dönem, ülkemizin istihdam kurumları için bir “karanlık dönem” olarak kabul edilebilir. Bu durumu kısmen haklı çıkartacak birtakım nedenler vardır. Çalışma Bakanlığı’nın 22.06.1945’de kurulmuş olması akıllara bu tarihin bir milat olduğu fikrini getirmektedir. Çalışmanın çıkış noktası tam da bu düşünce olmuştur. Oysa 1936’da yürürlüğe konulan 3008 sayılı İş Kanunu ile birlikte istihdam alanında kamu otoritesinin kurulması kararlaştırıldı. Bu çalışmanın amacı; İŞKUR’un pek de bilinmeyen 1946 öncesi tarihine ışık tutmak, Darülmesai’den başlayarak ülkemizin ilk istihdam kurumu olarak isimlendirebileceğimiz, İş Dairesi’nin (1936-1939) 3 yıllık kısa yaşamını; dönemin birincil kaynaklarını (gazeteler, kanuni düzenlemeler vb.) kronolojik olarak ele almak ve bilimsel yöntemlerle incelemektir.

Anahtar Kelimeler: Darülmesai, İş Dairesi, 3008 sayılı İş Kanunu, İŞKUR.

Abstract: The institution currently known as the “Turkish Employment Agency General Directorate” (commonly referred to as İŞKUR) officially adopted this name on July 5, 2003. Between 1946 and 2003, it operated under the name “Employment and Labour Exchange Agency.” In general, there is limited information available about the period prior to 1946, which is often regarded as a “dark period” in the history of employment institutions in Turkey. There are several reasons that partially justify this characterization. The establishment of the Ministry of Labour on June 22, 1945, gives rise to the perception that this date marks a turning point. This study originates precisely from this idea. However, the enactment of Labour Law No. 3008 in 1936 had already laid the foundation for the establishment of public authority in the field of employment. The aim of this study is to shed light on the largely unknown pre-1946 history of İŞKUR. It examines the brief three-year existence (1936-1939) of the Employment Office, which can be considered the first public employment institution in Turkey, starting with Darülmesai. The study adopts a chronological approach to primary sources from the period (such as newspapers and legal regulations) and analyzes them using scientific methods.

Keywords: Darülmesai, Employment Office (İş Dairesi), Labour Law No. 3008, Directorate of Economy, İŞKUR.

Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi/Received: 08 Mayıs 2025

Kabul Tarihi/Accepted: 27 Mayıs 2025

Yayın Tarihi/Publication: Haziran 2025

Künye: Başkaya, S. ve Elibol, A. (2025). “Türkiye’nin İlk İstihdam Kurumu: İş Dairesi (1936-1939)”. *Asya Araştırmaları Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), s. 53-97.

DOI: <https://doi.org/10.58640/asyar.1695009>

***Sorumlu Yazar/Corresponding Author**

E-Mail: sbaskaya044@gmail.com

ahmet.elibol@hbv.edu.tr

Content of this journal is licensed under a
Creative Commons Attribution-Noncommercial
4.0 International License.

1. OSMANLI'DA İŞ HAYATINA YÖNELİK DÜZENLEMELER (1865 - 1909)

Osmanlı Devleti, Avrupa'nın yaşadığı sanayi devrimini tam manasıyla yaşamamıştır. Daha çok mülkiyeti devlete ait olan fabrikalarda modern üretime rastlanmaktadır (Güzel, 2012, s. 171). Osmanlı Devleti'nde çalışma hayatına dönük kanuni düzenlemelerin olmadığı düşünülmemelidir. 1865'te maden işçilerine yönelik ilk düzenleme "Dilaver Paşa Nizamnamesidir." Ereğli kömür havzasında çalışan işçilerin ücretlerini ve iş sürelerini (günlük 10 saat) düzenliyordu (Civan, 2025).

1869'da çıkarılan "Maadin Nizamnamesi" ile ilk kez işçi sağlığı ve iş güvenliği konularında düzenlemeler yapılmıştır. 1868-1876 yıllarında Ahmet Cevdet Paşa'nın reisliğinde hazırlanan "Mecelle-i Ahkâm-ı Adliye'de" işçinin bedenî çalışması, "nefsini kiraya veren" olarak tanımlamıştır (Güzel, 2012, s. 172).

II. Meşrutiyet'in ilanından iki ay sonra 8.10.1908 tarihinde "Ta'til-i Eşgâl Cemiyetleri Hakkında Kanûn-ı Muvakkat" hazırlandı. 1909'da yapılan tâdillerden mezkûr kanûn-ı muvakkatta (geçici kanun) birtakım değişikliklere uğradı. Nihayet 1909'da "Ta'til-i Eşgâl Kanunu" kabul edildi. Bu kanun, 08.06.1936'da kabul edilen 148 maddelik "İş Kanunu'na" kadar yürürlükte kaldı (Doğan, 2018, s. 271-272).

1.1. Dârülmesâiler

Türkçe'ye Arapça'dan geçmiş olan "dâr" kelimesi Kâmûs-ı Türkî'de "mesken, mahal" (Samî, 2014, s. 468) anlamı içermektedir. Yine aynı kaynakta "mesâî" kelimesi, "çalışmalar, çabalamalar" (Samî, 2014, s. 1030) manasına gelmektedir. Buna göre "Dârülmesâî" kelimesinin "iş yurdu, çalışma alanı" gibi bir anlamı olduğu sonucuna varılmaktadır. Ancak Alman akademisyen Walther Penck bu kurumları "enstitü" olarak isimlendirmektedir (Kadioğlu, 2007, s. 5).

1924 tarihli İstanbul Darülfünunu'nun Şahsiyet-i Hükmiyesi Hakkında Kanun'un kabulünden sonra Fen Fakültesinde yapılan düzenlemelerin içerisinde bir de "Dârülmesâî Talimatnamesi" hazırlanmıştır. Talimatname incelendiğinde, dârülmesâî kelimesinin "laboratuvar" yerine kullanıldığı görülmektedir (Etker, 2011, s. 101).

Dönemin kaynakları incelendiğinde yukarıda sayılan her iki kullanıma da rastlanılmaktadır. Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi'nde bulunan Hicri 1334-1335-1336 ve 1341 (Miladi: 1916-1917 ve 1922) yıllarına ait evraklarda dârülmesâî kelimesinin günümüzdeki laboratuvar ve enstitü yerine kullanıldığı görülmektedir. Kısa adı TÜİK olan Türkiye İstatistik Kurumu'nun Osmanlı'daki ilk hâli diyebileceğimiz "İhsaiyyat Dârülmesâisi" bir enstitü görevi üstlenip istatistiki veriler tutmuştur. Yine Beyoğlu'nda faaliyet gösteren Hukuk Fakültesi muallimleri için kurulan bir dârülmesâinin varlığını da arşiv

belgelerinde görülmektedir. 1341 (1922) tarihli bir evrakta geçen “Dârülfünun-ı Osmâni Kimya-yı sînâi ve dârülmesâisinde tesis edilmiş olan tahlilhânesinde...” ibareden buranın bir laboratuvar olarak da işlev gördüğü anlaşılmaktadır.

2. İŞ DAİRESİ

Çalışma hayatının en önemli aktörü olacak ve istihdam sahasında kamu otoritesini tesis edecek olan “İş ve İşçi Bulma Kurumu’nun” kuruluş sürecine kadarki süreç pek bilinmemektedir. Oysa bu dönem sağlıklı doğmuş bir bireyin anne rahminde geçirdiği sürece benzemektedir.

Genç Türkiye Cumhuriyeti’nin ilk istihdam kurumu olarak isimlendirilebilecek, İş Dairesi 1936’da kurulup 1939’da görevini “Mıntaka İktisat Müdürlüğü’ne” devredip lağvolmuştur. (Haber, 04.06.1939)

Bu kapsamda, Kurumun 3 yıllık kısa tarihinin incelenmesine yönelik bu çalışma da İş Dairesi’nin kısa yaşamı kronolojik olarak incelenecektir ¹. İncelemenin zaman dilimi 1936-1939 seneleri; veri tabanı, İş Dairesi’ne dair kanuni düzenlemeler ve dönemin gazetelerdir.

2.1. Cumhuriyet’in İlk Yılları (1921 – 30 Haziran 1936)

Cumhuriyetin ilanından önce 1921’de Büyük Millet Meclisi’nde (henüz TBMM değil) yapılan görüşmeler sonucunda bazı işkollarında çalışan işçiler için özel kanunlar çıkartılması kararına varılmıştı. Aynı yıl çıkarılan “maden işçileri kanunu” bu durumun bir örneğidir. 1924’de ise genel bir iş kanunu çıkartılması çalışmalarına başlandı. Hepsisi layiha (kanun taslağı) aşamasında kalsa da 1924’de “Mesai Kanunu Layihası”, 1927’de “İş Kanunu Layihası”, 1929’da aynı isimle “İş Kanunu Layihası” ve 1932’de “İş Kanunu Tasarısı” hazırlandı.

27.01.1936’da İş Kanunu’nda bir takım değişikliğe gidileceğine dair haberler gazetelerde neşredildi. İş saatlerine dair hükümler ve iş cetvelleri yeniden düzenlenecekti. O tarihte henüz taslak aşamasında olan değişiklikle “iş kazası” ve “sigortalar” konusuna da el atılıyordu. Ayrıca “hastalık ve ölüm halindeki sigortalar” içinde özel kanunların yapılacağına dair gazetelerde müjde veriliyordu (Son Posta, 27.01.1936).

10.04.1936 tarihli Cumhuriyet gazetesi, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Profesörü Ali Fuad (Başgil) Beyin, iş hukuku ile ilgili verdiği bir konferansı haberleştirmişti. Bu habere göre Prof. Ali Fuad Bey, yepyeni bir “İş Nizâmı” hazırlandığını bildiriyordu. Henüz layiha aşamasında olan çalışmaların kanunlaşması durumunda “İş Bulma İdarelerinin” kurulacağını, grev ve lokavtla ilgili düzenlemeler olacağını söylemişti. Ayrıca Mecelle’yi de eleştiren Ali Fuad Bey, Mecelle’de geçen “icâre-i

¹ Bu çalışmanın başlatılmasındaki teşvikinden dolayı İŞKUR Genel Müdürü Sayın Samet Güneş’e teşekkür ederiz.

âdemi” tabirini sertçe tenkit ediyordu². Bu ifadenin yerine yeni kanunda “iş akdi” tabirinin kullanılacağını söylüyordu. Yeni kanunla; İş akdi, işçi ve işveren münasebetleri gibi konuların çözüleceğini ve nizamla konulacağını anlatıyordu (Cumhuriyet, 10.04.1936). Bu dönemde dış siyaset savaş ağırlıklı bir gündeme sahipti³. Ancak gelişmeler sadece askeri sahada değildi. İş hayatında da karışık bir vaziyet vardı. Mesela, Mayıs 1936’da ABD’de 46.000 (Ulus, 30.05.1936), Paris’te ise 100.000 işçi (Yeni Asır, 31.05.1936) greve gitmişti. Bu olağanüstü dönemde ise Türkiye’nin, iş hukuku alanındaki eksiklikleri tespit ederek bu alandaki sorunları kalıcı çözüme kavuşturmak istediği anlaşıyordu.

Nihayet 08.06.1936’da toplantıya katılan vekillerin oy birliği ile “3008 sayılı İş Kanunu” kabul edildi. 15 Haziran’da Resmi Gazete ’de yayımlandı. 148 maddelik kanunun 146. Maddesi gereğince bir yıl sonra yürürlüğe girecekti. Kanunun 62. ve 63. Maddelerinde ise “İş ve İşçi Bulma Teşkilatı’na” ilişkin hükümleri ise üç yıl sonra yürürlüğe girecekti (Güzel, 2012, s. 176).

Kanunun kabul edildiğine dair haberler 9 Haziran’da gazetelerin ilk sayfalarında kendine genişçe yer buldu. (Cumhuriyet, 09.06.1936).

15.06.1936 tarihli Resmi Gazete’de yayınlanan 3008 sayılı İş Kanunu’nun Dördüncü Fasil’in 63. Maddesinde işçilerin elverişli oldukları işlere yerleştirilmesi ve çeşitli işler için elverişli işçiler bulunmasına “tavassut hususlarının tanzimi” bir kamu görevi (amme hizmeti) olarak kabul ediliyor ve sorumluluk devlete veriliyordu. Madde de geçen “tavassut” kelimesi “aracılık etmek” anlamına geliyordu (TDK, 2025). Yani iş ve işçi bulma hususunda, Devlet aracılık edecekti (Resmi Gazete, 1936, s. 6629). Aynı madde de iş ve işçi bulma hizmetinin İktisat Vekâleti ’ne bağlı olarak yürütüleceği, ihtiyaç duyulan muhtelif şehir ve kasabalarda şubeler tesis edileceği de bildiriliyordu. İhtiyaç duyulan bütçe için hem genel bütçeden (Devlet Umumî Bütçesi) bir kalem (meblağ) hem de yerel yönetimlerden iştirak hisseleri tahsis edileceği hükme bağlanıyordu (Resmi Gazete, 1936, s. 6629). Buradan şunu da anlıyoruz ki, o tarihte henüz bir “Çalışma Bakanlığı” yok. Süreç İktisat Vekâleti, uhdesinde sürdürülecekti. 64. Madde de, iş ve işçi bulma teşkilatının görevleri sayılıyordu. Bu görevler; işler hakkında bilgi toplama, iş arz ve taleplerini bir düzene (intizama) sokma, işverenlerle işçileri gösteren cetvelleri hazırlayıp ilan etme, kalifiye işçi yetişmesi için gerekli tedbirler üzerinde faaliyette bulunma, iş sözleşmelerinin

2 Cumhuriyet (10.4.1936), “Türkiye’de İşçi Nizamı Modern ve yeni bir hukuk meydana getiriliyor), s.7. “Ali Fuad Bey, eski tabirin; “alelade bir konut kiralınması ya da “hayvan kiralınmasıyla bir işçinin kiralınmasının aynı görüldüğünü ve bu durumun akıllara köleliği getirdiğini” ifade ediyordu,”

3 1936 yılında dış siyaset çok karışık. İtalya, Habeşistan’ı işgal etmeyle uğraşıyordu. Almanya’da Hitler, İtalya’da Mussolini iktidardaydı. Rusya, Çin ve Japonya’da karışık bir vaziyetteydi. Locarno Antlaşmalarıyla bir müddet barış ortamı yaşayan Avrupa’da aşikâr bir şekilde savaş hazırlıkları vardı. İngiltere savaş gemileri yaptırırken Amerika da gündemi yakından takip ediyordu. Gazetelerde ilk sayfalardan verilen “harp mecmuaları” gün be gün süreçten haberdar ediyordu.

imzalanmasına aracı olmaktadır ve bu hizmetlerden herhangi bir ücret alınmayacaktır (Resmi Gazete, 1936, s. 6629).

Kanun'da dikkat çeken bir konu da iş ve işçi güvenliği ile ilgili bölümdür. Buna göre:

“Ve işçi ücretlerinin temevvüçlerini takib ve geçim şartlarındaki pahalılığa göre mukayese ederek içtimâî sıkıntılarının önüne geçecek umumî yahut bir mıntaka veya belediye çevresine aid tedbirleri tesbit ve bunların tatbiki çarelerine tevessül etmek...” (Resmi Gazete, 1936, s. 6629)

‘İşçilerin yegâne dayanağı’(Akşam, 04.08.1936) olarak tanımlanan İş Kanunu sayesinde işçi ücretlerinde yaşanabilecek dalgalanmalar takip edilecek, işçilerin geçim sıkıntısına düşmesi engellenecekti. Bu durumu sağlamak için gerekirse yerel yönetimlerle koordineli olarak çalışmalar yapılacak ve ya aracı olunacaktı. Aslında günümüzdeki “Asgarî Ücret Tespit Komisyonu’nun” yaptığı işe benzer bir görev yükleniyordu. Bölgesel olarak asgari ücret tespitinin yapılması da bu teşkilatının görevleri arasında sayılıyordu. Ücretlerin işçi ve işin olduğu mahallerin ekonomik gerçekliklerine göre tespit edilmesi isteniyordu. Kanunun son paragrafında ise bu görevlerin yerine getirilebilmesi için ihtiyaca göre “nizamname ile tayin edilir” hükmü yazılıdır. Bu Kanun günümüzde serbest olan “özel istihdam bürolarının” faaliyetlerine müsaade etmiyordu. Bu durumu 65. Madde’nin A bendinde geçen “işçilere iş ve işlere işçi bulmak üzere, kazanç kasdile hususi idarehane açılması yasaktır” ibaresinden anlıyoruz (Resmi Gazete, 1936, s. 6629). Ancak kanundan önce açılmış aracı kurumların üç yıl kadar da açık kalmasına müsaade edilirken, fazla kâr etmek ya da iş hayatı ile işçilerin menfaatlerine aykırı çalışma yapan aracı kurumların ise derhal kapatılabilmesinin de imkânı vardı. Halihazırda faaliyette olan aracı işletmelere, resmi evrak düzenlenerek izinlerinin de resmiyet kazandırılması sağlanırken, bu aracı kurumların denetimi de devlete verilmekteydi (Resmi Gazete, 1936, s. 6630). 69. Madde ise; işverenlerin, işçi ihtiyaçlarını ve işçilerin vasıflarına dair teknik detayları bildirmelerini mecbur kılıyordu. İşçilerin de bir işe başvurmadan önce idareye başvurarak “işçi karneleri” almalarını şart koşuyordu. 71. Madde de ise iş ve işçi bulma teşkilatının aracılığı ile iş bulmuş işçinin çalışacağı yere giderken, yanında resmi evraklarını göstermesi şartıyla, kamuya ait (toplu taşıma) araçlarda (bilet ücretlerinde) yüzde 50 indirim yapılması da kanunlaştırılıyordu (Resmi Gazete, 1936, s. 6630).

Kanunun “muvakkat” dokuzuncu faslının altındaki 141. Madde de İktisat Vekâleti’ne bağlı bir “İş Dairesi” kurulacağı belirtiliyordu. Kadrolar ve görev tanımlarına dair bir kanun taslağının “en geç İş Kanunu’nun ikinci mer’iyet yılı içinde...” yani kanunun yürürlüğe giriş tarihinin ikinci yılında meclise sunulacağı bildiriliyordu. 143. Madde de ise İş Dairesi için İktisat Vekâleti bütçesine 100.000 Liralık tahsisat

konulduğu ancak Teşkilat Kanununun çıkmasıyla esas bütçesinin belli olacağı bildiriliyordu⁴.

Raporlama ve denetim görevi de bulunan İş Dairesi'nin göreve başlamasıyla "İş ve İşçiler Bürosu 'da" mülga oluyordu (Madde 145). İş ve İşçiler Bürosu, ilk kez 1934'de gündeme getirilmişti (Cumhuriyet, 07.01.1934). 1935'de ise İktisat Vekili Celal Bayar, bu büroların kurulduğunu iftiharla söylemişti (Tan, 17.05.1935). 1936'da ise bürolar İş Dairesi'ne devrolunuyordu.

Onuncu fasılda ise kanunun bir yıl sonra, 64. ve 65. Maddelerinin ise üç yıl sonra yürürlüğe gireceği hükme bağlanıyordu. Yine kanunun yürürlüğe girmesiyle, önceden çıkarılmış olan 1325 tarihli "Ta'tili Eşgal Kaununun" ve "Ereğli havza-i fahmiyesi amelesi" hakkındaki kanunun, İş Kanunu'na muhalif hükümleri de mülga oluyordu (Madde 147).

2.2. İlk Girişimler (1 Temmuz - 31 Aralık 1936)

04.01.1936 tarihli "Haber" gazetesinin ikinci sayfasındaki metinden, Enis Behiç (Koryürek) Bey'in⁵, İş Dairesi reisliğine getirildiğinin anlıyoruz (Haber, 04.08.1936).

İşçi Bulma Teşkilatı'nın 1937'de faaliyete geçeceği ve 100.000 Liralık bir bütçeyle finanse edileceği, İş Dairesi bürolarının ise Teşrinievvel'in (Ekim) ilk gününden itibaren oluşturulacağı belirtiliyordu. İşçi faaliyetlerine göre bölgeler ayrımı yapılacaktı. Bu bölgelere bir başmüfettiş, yeteri kadar da müfettiş tayin olacağı anlaşılıyordu. Atananların hukuki durumlarının İş Kanununa göre yapılacağı da metinde ifade ediliyordu. Ayrıca en az 10 işçinin çalıştığı işyerlerinin tespiti için kamu kurumlarının da gerekli yardımı göstereceği ve fikri hususlarla ilgili eksikliklerin gelecek sene yeni bir kanun çıkarılarak giderileceğinden de bahsediliyordu (Haber, 04.08.1936).

4 TCMB, (1951), "1950 Ondokuzuncu Hesap Yılı Hakkında İdare Meclisi ve Denetçiler Raporlarıyla Bilânço ve Kâr ve Zarar Hesabı", s. 35. 1936'da 1 Reşat altını (6,61519 safi gram altını muhtevirdir) 973 Kuruş'tur. Bu veriden yola çıkılarak, (973/6,61519) 1 gram altının 147,0857 Kuruş'a tekabül ettiği görülmektedir. 100 Kuruş 1 Lira'ya tekabül eder. 1 Kuruş ise 40 Para'dır. Günlük gazetelerin satış fiyatı 4 ve 5 Kuruş aralığında değişmekteydi.

5 Kazım Çandar, (2015) "Enis Behiç Koryürek'in harp edebiyatı konulu şiirleri üzerine bir inceleme" s.16. İş Dairesi Reisi Enis Behiç Bey, "Koryürek" soyadını alıncaya değin gazetelerde yalnızca ismiyle zikredilmiştir. 27.02.1893 İstanbul doğumlu olan Enis Behiç Beyin çocukluğu Makedonya'da geçmiştir. 1909'da İstanbul'a döner ve 1910'da son sınıfını okuduğu İstanbul Sultanisi'ni birincilikle bitirir. 1913'de Mülkiye Mektebinden yine birincilikle mezun olur. Memuriyete Hariciyeci olarak başlar ve Bükreş ile Budapeşte'de görevler yapar. Edirne Vilayeti Hukuk İşleri Müdürlüğü, Edirne Lisesi Edebiyat ve Fransızca öğretmenliği, Başbakanlık Yüksek İktisat Meclisi Umûmî Kâtipliği (1930-1936) görevlerinde bulunur. 43 yaşındayken İş Dairesi Reisliği'ne atanır. Ömrünün son yıllarını sıkıntı içerisinde geçirdiği bilinen Enis Behiç Bey, 56 yaşında vefat eder. Bürokrat kimliğinin yanı sıra şair olan Enis Behiç Bey, "Beş hececiler" olarak bilinen ekolün "hecenin beş şairinden biri" olarak tanınmıştır. Bu makalede, 1942'de Çalışma Bakanlığı Müsteşarı olduğu yönünde bilgi bulunmaktadır. Ancak Çalışma Bakanlığı resmi internet sitesinde Bakanlığın, 07.06.1945'de kurulduğu yazılıdır. Yine Bakanlık sitesinde Enis Bey'in, 30.06.1945 - 30.01.1946 arası görev yaptığı da bildiriliyor.

Enis Behiç Bey'in basında yer alan hazırlık programına göre Ağustos ayında Ankara'dan İstanbul'a gelmişti. Buradan önce Samsun'a sonrasında Karadeniz'in diğer mıntıkalarına gitmişti. İstanbul'a döndükten sonra Ege Bölgesi'ne geçmiş ve incelemelerde bulunmuştu. İlk teşkilatlanma, bölge müdürlükleri ve bağlı diğer müdürlükler şeklindedir. Başmüfettişlerin bulunduğu bölge müdürlükleri; Ankara, İstanbul, Samsun, Adana, Afyon ve Ege (İzmir) mıntıkalarıydı. Bağlı diğer müdürlüklerde ise müfettişler görevlendirilecekti.

Enis Behiç Bey, Eylül ayının ilk günü Karadeniz seyahatini tamamlayıp son durağı Zonguldak'tan çıkarak İstanbul'a gelmiştir. Yaklaşık bir ay süren Karadeniz seyahatinde Valilerde dâhil olmak üzere hem devlet ricaliyle hem de işçi ve işverenlerle görüşmüştü. Sorunların çözüm yolları tetkik edilmişti. Ayrıca "İşçi Bulma Teşkilatı'nın" Karadeniz yapılanması üzerinde çalışılan konulardandır (Haber, 01.09.1936). Karadeniz'de Samsun, Ordu, Giresun, Trabzon, Rize, Kastamonu ve Zonguldak ziyaret edilmişti. 1 Eylül'de İstanbul'a gelen Enis Behiç Bey, 2 Eylül'de Ticaret Odası'nda tertip edilen toplantıya katılmış ve İş Dairesi memurlarıyla görüşmüştü (Haber, 02.09.1936). 5 Eylül günü İstanbul Ticaret Odası'nda üç buçuk saat süren bir toplantıya katılmıştır. Bu toplantıya; berberler, garsonlar, marangozlar gibi geniş bir işçi grubu katılmıştır. Katılımcılara; "beni bir arkadaşınız olarak görünüz" diyerek "sert bürokrat" tipinin aksine samimi bir yaklaşım sergilemiştir. İşçilerden ücretlerinin eksik ödendiği yönünde şikâyetler olmuştur. İş Kanunu'nu gerekçe gösteren bazı işverenlerin daha az ücret ödemek için ya fazla mesai yaptırdığı ya da günlük ödeme yapıyorken saat başı ödeme yapmaya başladıklarından şikâyet edilmiştir. Görüşülen diğer sorunlar ise evli çalışanların işten çıkarılıp yerlerine bekârların çalıştırılması, uzun mesai süreleri, yemekhanenin olmaması ve sigorta konusuydu (Kurun, 06.09.1936).

Yüz civarı işçi temsilcisinin katıldığı toplantının kapanışında Enis Behiç Bey; "İmtiyazsız bir milletiz. Hükûmetimiz Halk hükûmetidir. Doğrulukla vicdanlı çalışırsanız iş kanunun maddeleri sizin için hakkınızı korumak için bir kılıç olur" demiştir (Haber, 06.09.1936). Toplantıda, işverenlerinden şikâyet eden 27 işçinin müracaatları el'an alınmış ve İstanbul bürosu şefi Haluk (Belson) Bey tarafından takip edileceği de basında yer bulmuştu. Enis Behiç Bey bu toplantıdan sonra Bursa'ya hareket etmişti (Haber, 08.09.1936).

Bursa'dan İstanbul'a dönen Enis Behiç Bey, 19 Eylül'de İzmir'e hareket ediyordu (Son Posta, 19.09.1936). 22 Eylül'de İzmir Ticaret Odası'nda bir toplantı yapılmış ve öncekiler gibi kamuoyunda da basında da dikkatleri üzerine çekmişti (Yeni Asır, 22.09.1936). İzmir'den sonra Ödemiş ve Tire'deki sanayi kuruluşlarını da gezip 26 Eylül'de İzmir'e dönmüş ve çalışmalarına devam etmişti. (Yeni Asır, 26.09.1936) İzmir'deki çalışmalar İş Dairesi'ne yeni bir sorun çıkarmaktaydı. İncir işçileri, "baladur" denilen (tarım aracısı) kimselerden şikâyet ediyordu. Bu araçların çalışmadan para kazandıklarını üstelik onların günlük

kazancının işçinin yevmiyesinden fazla olduğunu söylüyorlardı. Enis Behiç Bey ise bu durumu “Orta çağdan arta kalan bu sınıfı (İş Kanunu) ortadan kaldırmaktadır” diyerek dışlamıştır. Bu günlerde İş Kanunu’nun tercümesinin ve kanuna istinaden çıkacak talimatnamelerin de Akvam Cemiyeti’ndeki⁶ İş Federasyonu’na sunulacağı bildiriliyordu (Son Posta, 27.09.1936). Böylelikle İş Dairesi, uluslararası bir kimlik kazanıyordu.

İş Dairesi, 3008 sayılı İş Kanunu’nun Dokuzuncu Teşkilat Faslının 141, 142 ve 143. Maddelerine göre kuruluyordu. Cumhurbaşkanı Atatürk’ün imzaladığı 29.09.1936 tarihli Kararname ile de 100.000 Liralık tahsisat ayrılıyordu (Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi, 1936).

3008 sayılı İş Kanunu’nu Resmi Gazete ’de yayınladıktan sonra iş ve iş gücü alanlarındaki çalışmalarına İkinci Dünya Savaşı öncesinde başlanmıştı. 20.11.1936 Cuma günü İstanbul İş İdaresi’nin faaliyetlerine başlayacağı bildiriliyordu. İktisat Vekâletince bir an evvel İstanbul İş Başmüfettişliği kadrosu hazırlanıyordu. İstanbul İş Dairesi başmüfettişliğine, İş Dairesi reisi muavini Halûk (Belson), İktisat Vekâleti sanayi müfettişlerinden Müfit ve Niyazi ile sanayi murakıplarından (denetçilerinden) Necati’nin de İş Dairesi kadrosuna dâhil edildiği aynı haber metninde geçiyor⁷. İstanbul Sirkeci’deki Dördüncü Vakıf Hanı’nın birinci katında kiralanan dairede faaliyetlerin yürütüleceği aynı haber metninde geçiyordu. Aynı tarihli gazetenin 12. sayfasında ise İktisat Vekâletinden bir duyuru şeklinde İş Dairesi’nin faaliyetlerine başladığı bildiriliyordu⁸ (Haber, 16.11.1936). 19 Kasım’da İktisat Vekâleti, İş Dairesi’nin çalışma şekillerine dair bir talimatnameyi hazırlamış ve ilgililere tebliğ etmişti (Haber, 20.11.1936).

1 Aralık’ta İş Dairesi Reisi Enis Behiç Bey’in teşkilatta görevli memur ve müfettişlere konferanslar vererek bilgilendirmeler yapmıştır (Kurun, 01.12.1936). Bu durum artık teşkilatın fiilen çalışmaya başladığını ve görevlilerin detaylı bir şekilde bilgilendirildiğini gösterir. Böylelikle Kasım ayında yayımlanan talimatnameye uygun altyapı hazırlanıyordu. 3 Aralık’ta yayımlanan bir haber ise İş Dairesi’nin bir yıllık özeti idi. İş Kanunu’nun 15.06.1937’de yürürlüğe gireceği, teşkilatlanmanın devam ettiği, asılsız haberlere itibar edilmemesini tembihliyordu. Mevcut kadro toplamının 56 kişi olduğunu ve bu sayının yetersiz olduğundan

6 Serpil Sürmeli (2000) Cemiyet-i Akvam’a Müzaheret Cemiyeti- Türkiye’de Kuruluşu ve Prag Konferansı, s.183. Cemiyet-i Akvam’ın kurulması fikrini ABD Başkanlarından Woodrow Wilson ortaya atmıştır. Devletlerin siyasi bağımsızlığı ve toprak bütünlüğünü güvence altına alınması ve bu suretle dünya barışının sağlanması hedeflenmiştir. Versailles Antlaşmasının imzalanmasıyla da resmen 10.1.1920’de Cemiyet-i Akvam kurulmuştur.

7 Soyadı Kanunu 1934’te çıkmıştı. Ancak gazetelerde kişilerin isimleri yazılırken bazı kişilerin soyadları yazılmamıştır. Daha ileri tarihli gazetelerde tespit edilen soyadları metne dâhil edilmiştir.

8 16.11.1936 Haber gazetesi 1. Sayfası. Metnin orijinali: “İş Kanunu” nun dokuzuncu “Teşkilat” faslındaki hükümlere göre kurulan “İş Dairesi”nin Teşrinisani 1936 başından itibaren faaliyete başladığı 145 inci madde mucibince ilân olunur.”

bahsediliyordu. Bu haberde ayrıca personellerin isimleri, unvanları, görevleri, görev yerleri⁹ ve bölge teşkilatları¹⁰ tek tek sayılıyordu.

Valilikler, belediyeler, ticaret ve sanayi odaları ile zabıta teşkilatı da yürütülen hazırlık faaliyetine destek olacaktı (Ulusal Birlik, 03.12.1936). Aynı minvalde bir haberde ertesi gün başka bir gazetede neşrediliyordu. İzmir'de basılan bu gazete de farklı olarak; teşkilatsız olan 7, 8, 9 ve 10'uncu bölgelere sırasıyla 1, 2, 3 ve 4. Bölgelerce bakacağı belirtiliyordu (Halkın Sesi, 03.12.1936). 9 Aralık'taki farklı bir haberde Birinci bölge âmiri Emin Beyin soy isminin "Anadal", Dördüncü bölge âmirinin tam isminin "Fars Ulubay", Beşinci bölge âmiri Tevfik Beyin soy isminin "Şeraner", Altıncı Bölge âmiri Mehmed Ali Bey'in soy isminin "Ülge" olduğunu öğreniyoruz. Ancak İstanbul merkezli Üçüncü bölge âmiri Halûk Beyin soy ismi hakkında bu haberde de bir malumat yoktu (Cumhuriyet, 09.12.1936). 13 Aralık'ta da yine teşkilat âmirleri ile ilgili bir bilgi ve Samsun âmiri Tevfik Şeraner'in bir fotoğrafının basılı olduğu küçük bir sütunda haber yazılmıştı. Burada Adana (6. Bölge) âmirinin soy ismi aynı gazetede 9 Aralık'ta "Mehmed Ali Ülge" iken 13 Aralık'ta "Mehmet Ali Nasfet" olarak yazılıydı (Cumhuriyet, 13.12.1936).

18 Aralık'ta İstanbul âmiri Başmüfettiş Halûk Bey çalışmalarına başlamıştır. Ancak gerekli teşrifat işleri henüz tamamlanmadığından, çalışmalar sanayi müfettişliğinde devam etmekteydi (Haber, 18.12.1936).

20 Aralık'ta artık İstanbul âmirliği 15.06.1937'ye kadarki genel işleyişi belirlemişti. Buna göre Kanun kapsamına giren işletmeler tespit edilip; adresleri, hâlihazır durumları, işçi sayıları belirlenecekti. İş Kanunu'na tâbi olarak çıkarılacak talimatname ve nizamnameler için de muhatapların görüşleri dinlenecekti (Cumhuriyet, 20.12.1936).

27.12.1936'da Enis Behiç Bey, Adana'dan Ankara'ya dönmüş ve İktisat Vekili Celal Bayar'a izahat vermişti (Yeni Asır, 27.12.1936). 29 Aralık (Cumhuriyet, 29.12.1936) ve 30 Aralık tarihinde İş Dairesi Üçüncü Bölge Amirliği bir ilan yayımlattı. Açık eksiltme usulüyle teşrifat alımı yapılacaktı. Alınacak ürünler için belirlenin ilk muhammen bedel 1.477 Lira 50 Kuruş, ilk teminat ise 111 Lira'ydı. (Akşam, 30.12.1936). 31.12.1936

9 Merkez kadrosunda; Reis Enis Behiç (Koryürek), birinci sınıf iş başmüfettişi Kemaleddin (Apak), ikinci sınıf iş başmüfettişi Hakkı (Yeniay), birinci sınıf iş başmüfettişi Vedat (Bayru), ikinci sınıf iş başmüfettişi Müfid, Sırrı, Cevad, baş memurlar; Necmi, Mustafa, Hasan, Hasan Nafiz ve Adil. Muamele memurları; Kâmuran, Nesrin. Kâtipler; Münir, Kadri, Vahdi. İsmi verilmemiş iki mümeyyiz ve unvanı belirtilmemiş Nurullah isminde bir görevli.

10 Birinci Bölge amiri murakip komiserlerinden Emin Bey. Ankara merkez olmak üzere; Çorum, Çankırı, Yozgat, Kırşehir, Kayseri ve Niğde. Bağlı İkinci Bölge; merkezi Afyonkarahisar olmak üzere, Afyon, Eskişehir, Bilecik, Kütahya, Konya, Isparta ve Burdur. Üçüncü Bölge amiri birinci sınıfı iş başmüfettişi Halûk Bey; İstanbul merkez olmak üzere, Bursa, Kocaeli, Bolu ve Zonguldak. Dördüncü Bölge (İzmir muamele müdürü) Faris Bey; İzmir merkez olmak üzere, Balıkesir, Manisa, Aydın ve Denizli. Beşinci Bölge II. sınıf iş başmüfettişi Tevfik Bey; Samsun merkez olmak üzere, Kastamonu, Sinop, Ordu, Giresun, Amasya, Tokat ve Sivas. Altıncı Bölge II. sınıf başmüfettişi Mehmet Ali Bey; Adana merkez olmak üzere, Seyhan, Antalya, İçel, Ayıntap (Gaziantep) Maraş (Kahramanmaraş) ve Malatya. Yedinci, Sekizinci, Dokuzuncu ve Onuncu bölgeler ise henüz teşkilatlandırılmamıştı. Bu bölgeler umumi müfettişliklerdeki iktisat müşavirleri tarafından idare edilecekti.

Perşembe günü saat 10:30'da açık eksiltmenin yapılacağı ilan edildi. Adres olarak "Ticaret odamızdaki dairemize..." denilerek detaylı adres verilmese de Üçüncü Bölge Merkezi'nin İstanbul olduğu bilinmektedir¹¹ (Akşam, 30.12.1936).

2.3. 1937 Senesi

1 Ocak'tan itibaren İş Kanunu tatbik ediliyordu. İlk iş olarak gazetelere bir duyuru metni gönderilmişti. Bu metinde 5 ve daha fazla sayıda çalışanı olan işyerlerinin tespitine başlanıyordu. 15 Ocak pazartesi günü iş yerine en yakın zabıta karakollarından alınabilecek matbu evrakların işveren ya da vekillerince doldurulup 15 gün içinde teslim edilmesi aksi halde "İş Kanunun 144. Maddesine tevfikan işlem yapılacağı" bildiriliyordu. Yaşanan "iş kazalarının da (aynı gün) bildirilmesi" isteniyordu (Ulusal Birlik, 01.01.1937) (Yeni Asır, 01.01.1937).

3 Ocak'ta Dördüncü Bölge Âmirliği (İzmir) için teşrifat malzemesi ilanında 21 parça mefruşat temin edileceği yazıyordu. Böylece Dördüncü Bölge'de sahaya çıkmaya hazırlanıyordu (Yeni Asır, 03.01.1937).

5 Ocak'ta İstanbul Vali Muavini Hüdai Bey'in başkanlığında olan ve Kaymakamlarında katıldığı toplantıda İstanbul âmiri Halûk Bey bir bilgilendirme yapmıştı. İş Kanunu'nu gerekçe gösterip işten çıkarılanların durumuna da değerlendirilmiş ve İktisat Vekâletince durumun takipçisi olduğu belirtilmiştir (Cumhuriyet, 05.1.1937).

Ankara Birinci Bölge ve buraya bağlı Afyonkarahisar İkinci Bölge Âmirlikleri, Ankara Çocuk Sarayı karşısındaki 11 numaralı apartmanın ikinci katında faaliyete başladı (Ulus, 07.01.1937). 8 Ocak'ta Haluk Bey'in verdiği bir beyanatta, deniz, hava ve zirai işyerleri ile çalışanlarının tamamının aile üyelerinden oluşan iş yerlerinin bu kanunun dışında tutulduğu ancak devlet bütçesinden ve özel idarelerden yardım alan işletmelerin de bu kanuna tabi olduğu anlaşıyordu (Cumhuriyet, 05.01.1937). Aynı gün 4. Bölge amirliği de bir ilan vererek hem "İşyeri Beyannameleri"nin doldurulmasını istiyor hem de Birinci Kordon'da Cendeli Hanı'nın birinci katında faaliyet gösterdiklerini bildiriyordu. İrtibat telefonu olarak da 4103 ve 4101 numaraları veriliyordu (Ulusal Birlik, 08.01.1937). Aynı gün İstanbul bürosu, geçici yerleştiği Dördüncü Vakıf Hanı'ndan, Galata'daki Voyvoda Caddesi Bozkurt Hanı'na taşınıyordu (Cumhuriyet, 08.01.1937).

¹¹ 30.12.1936, Akşam Gazetesi 13. Sayfası. "Gazetede yayımlanan bu alımda temin edilecek malzeme listesi şöyledi; Bir adet ceviz kaplama yazıhane (100*200 ebâtında), bir ceviz yazıhane koltuğu minderli, üç adet maroken koltuk, bir adet orta masası, bir adet telefon masası, iki adet yeşil istoryer ve pencere boy pe (perde?), iki adet Maroken sandalye (ilanda "sandalya" şeklinde yazılmış), üç adet yazıhane 170*90 ebâtında, üç yazıhane koltuğu, altı adet sandalye, bir telefon masası, iki adet pencere perdesi ve istoryer, bir adet yazıhane koltuğu ve minder, iki adet sandalye, bir kırtasiye dolabı, iki bir taraflı yazıhane, üç adet mesai masası, beş adet "Hezaran" koltuk, bir daktilo masası, bir daktilo iskemlesi, bir adet açık etejer, bir adet dosya masası (300*125 ebâtında), toplam 45 parça."

10 Ocak'ta Adana Bölge Âmirliğine, İktisat Vekâleti hava ticareti şubesi müdürü “Avni Arıkkök” atanıyor ve “Mehmed Ali Bey” görevden alınıyordu (Ulus, 12.01.1937).

21 Ocak'ta teslim edilen beyannamelerin incelenmesine başlanılmıştı. Çalışan sayısını beşten az gösteren iş yerlerine tahkikat başlatılmıştı (Haber, 21.01.1937). 6 Şubat'ta İstanbul Büro şefi Başmüfettiş Halûk Bey; İşyeri Beyannameleri'nin sayısının Bursa'da 400, İzmit'te ise 500 adede ulaştığını söyledi (Tan, 06.02.1937).

15 Şubat'ta ise Enis Behiç Bey, Trakya ve çevrisini gezmek üzere İstanbul'a geldi. (Akşam, 15.02.1937). Bu ziyaret sonrasında Ege'ye geçeceği bildiriliyordu. Bu arada beyannamelerin çoğunun Kaymakamlıklarla toplandığını, kalanların ise kısa sürede toplanacağı basında anlatılıyordu (Akşam, 16.02.1937).

19 Şubat'ta üç saat süren bir toplantı düzenlenerek Enis Behiç Bey ve Haluk Bey, İktisat Vekili Celal Bayar'a İş Kanunu'nun uygulanması öncesinde yapılan hazırlıklar hakkında bilgi sundu (Haber, 19.02.1937).

İşyeri Beyannameleri bir anket aracı olarak görülmüş ve işverenler tarafından eksiksiz olarak doldurulup teslim edilmesi çok önemsenmişti. Hatta mart ayının ilk haftasında yayımlanan bir ilanda geçen;

“Bu beyannameler herhangi bir iş yerinin İş Kanunu hükümlerine tabi tutulup tutulmayacağı hakkında mezkûr kanunun ikinci maddesi mucibince, İş Dairesi tarafından bilahara verilecek tasnif hükmü için anket mahiyetinde olmak üzere istenmektedir” (Ulus, 07.03.1937).

Cümlesi konunun özeti niteliğindeydi. Aynı ilanda Birinci ve İkinci Bölge kapsamındaki iller de tek tek sayılıyordu¹². (Ulus, 07.03.1937).

29.09.1936 tarihli kararnameye ek olarak 27.03.1937'de yeni bir kararname çıkartılarak İş Dairesi'nin hazırlık teşkilatına ilaveten çalıştırılacak memurlara ait kadronun tasdiki bildiriliyordu (Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi, 1937). 30 Mart'ta Halûk Bey'in, İzmit ve Bolu'da işverenlerle görüştüğü, çalışan sayısı 10'dan az olan işyerlerinin raporlandığı ayrıca 3008 sayılı kanuna istinaden İş Kazası konusunda çalışmalar yapıldığı ve matbu evraklar hazırlanarak iş kazası geçirenlerin derhal bildirileceği de aktarılıyordu (Haber, 30.03.1937). Bu hazırlıklar aynı günkü diğer gazetelerde de kendine yer bulmuştu. İşyeri Beyannamelerinin doldurulduğu, işyerlerinden hangilerinin İş Kanunu'na tabi tutulacağına dair tespit işleminin başladığı yazılmıştı.

İş Kanunu'nun miladı olan 15.06.1937 gününe kadar tüm hazırlıkların bitmesi gerekiyordu. 01.01.1937'den itibaren uygulamaya geçecek olan iş kazası geçirenlerin 24 saat içinde bildirilmesi için de matbu “kaza cetveli” hazırlanmıştı. Bu cetveller 15.06.1938'de kurulacak

12 Bölgeler; Ankara, Çorum, Çankırı, Kayseri, Kırşehir, Niğde, Yozgat, Afyonkarahisar, Bilecik, Burdur, Eskişehir, Isparta, Konya ve Kütahya illerini kapsıyordu

olan “Devlet Sigorta İdaresi’nin” yürüteceği işlemler içinde istatistiki bilgi olacaktı (Akşam, 30.03.1937). 3 Nisan’da yayımlanan bir haber bu durumları teferruatlıca anlatıyordu. En az 10 işçi çalıştıran işyeri sayılarının tespitinde sona yaklaşılmıştı. “Devlet Sigortası” kurumunun altında doğum, hastalık ve ihtiyarlık şubelerinin olacağına dair detay veriliyordu (Akşam, 03.04.1937).

Beyanname süresinin dolmasıyla denetimlere başlanıyor ve yanlış ya da “yolsuz” beyan verenler tespit ediliyordu (Haber, 07.04.1937). Beyannameleri vergiyle ilişkilendiren bazı işverenlerin tespit edilmesiyle ayın 15’ine kadar son kez uzatma yapıldı. Bazı esnafın (kunduracılar) çalışan sayısını azaltarak kanun kapsamından çıkmaya çalıştığı anlaşıldı. Haftalık 48 saatlik çalışma süresini az bulan ve bu sebeple çalışan sayısını azaltan işverenler tespit edildi. İş Dairesi yetkilileri, Kanunu’nun 3 yıllık bir sürede uygulamaya konulacağını ve ihtiyaç halinde bazı iş kolları için düzenlemeler yapılabileceğini söyledi ve beyanname verilmesini istedi (Akşam, 07.04.1937).

Nisan ayında 10 – 15 senedir bir gaz şirketinde çalışan işçiler; işverenleri tarafından, işe yeni alınmış gibi gösterildiklerini söyleyip İş Dairesine başvurmuşlardı. Konuyu tetkik etmek üzere 2 müfettiş görevlendirilmişti (Tan, 09.04.1937).

Deniz işçilerine dönük iş kanunun hazırlanması ve sigorta, iş kazaları, mesleki hastalıkları konularında çalışmalar yapılıyordu. Gazeteciler gibi fikri ve bedeni çalışan işçi grubu için de özel bir talimatname hazırlaması gerekiyordu. Enis Behiç Bey, bu konudaki izahattı bizzat vermişti.¹³ (Anadolu, 11.04.1937).

Yapılan çalışmaları, işçilere izah etmek üzere, Milli Sanayi Birliği ev sahipliğinde konferanslar verilmesi kararlaştırıldı (Akşam, 19.04.1937). Beyanname süresinin uzatılması, Kanunu’nun tatbikin de öteleneyeceği yönünde yanlış bir kanaat oluşturdu. Bunun üzerine yetkililer Kanunun, 15 Haziran’da mer’i olacağının altını çizdi (Ulus, 21.04.1937).

4 Mayıs’ta kamu kurumlarına Valilikçe bir tamim gönderildi. Buna göre kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan işçilerin de İş Dairesi’ne bildirilmesi gerektiği, halen bildirmemiş kamu kurumlarının derhal bilgi vermeleri istendi. Kendilerini “İş Kanunu’ndan beri” gören kurumların aslında kanuna karşı geldiği ifade edildi (Akşam, 04.05.1937). Beyanname verme zorunluluğunun, Mayıs sonuna doğru 10’dan az çalışanı olan işyerlerine de getirileceği bildiriliyordu (Akşam, 18.05.1937). Teşkilatlanmanın hangi şehirlerde olacağı bu tarihlerde netlik kazanmadığından, “işçi kesafetlerine” (çokluğuna) göre belirlenmesi kararlaştırılmıştı (Ulus, 22.05.1937).

3008 sayılı kanunun mer’iyyeti Haziran ortasında başlayacaktı. Kanunun fiilen uygulanması için gerekli ön hazırlıkları yapılmış ve toplumsal bilincin arttırılması için gayret göstermişti. İstanbul ve bağlı

¹³ Anadolu gazetesi, (11.04.1937), s.3. Haber metni oldukça uzun ve ayrıntılıdır.

bölgelerdeki çalışmalar daha yoğun geçmişti. Başmüfettiş Haluk Bey, kanunun yürürlük tarihine günler kala işverenlerle görüşüp kanunun muhteviyatı ve uygulamadan kaçanların akıbeti hakkında bilgi verdi (Akşam, 08.06.1937).

Kamulaştırılan ve Temmuz'dan itibaren "Belediye Sular İdaresi" bünyesine katılacak olan "Kadıköy Su Şirketi" işçi çıkarmıştı (Son Posta, 10.06.1937). Nafia ve İktisat Vekâletlerine sunulan raporda şirketin, İş Kanunu yükümlülüklerinden kaçmak ve çalışanlarına ikramiye vermemek için bu yola başvurduğu ifade edildi (Cumhuriyet, 13.06.1937).

İş Dairesi teftişler yaparak iş sözleşmelerinin kanuna uygunluğu, haftalık çalışma süresinin 48 saati aşıp aşmadığı, gece çalıştırılan ve fazla mesai yapan işçilere ilave ücret ödenip ödenmediği ve zorunlu olarak fazla mesai yaptırılmaması gibi konuları inceleyecekti. Ayrıca "iş simsarları"¹⁴ da, teftişlerin konuları arasına giriyordu (Tan, 13.06.1937). Kanundan kaçmak için işçileri evlerinde çalışmaya mecbur bırakan kunduracı esnafı, işçilerin şikâyetiyle incelemeye tabi tutulmuş ve sonunda işçileri tekrar işyerlerine çağırmak mecburiyetinde bırakılmışlardı. Kadın ve çocukların gece mesaisine kalması yasaklanmıştı. Ancak zaruri hallerde İktisat Vekâletinden izin alınması şartıyla gece çalıştırılabileceklerdi (Akşam, 13.06.1937).

14 Haziran'da, İş Kanunu'nun yürürlüğe girmesi hasebiyle İzmir Cumhuriyet Meydanı'nda büyük bir "nümayiş" yapıldı. İşçiler ve fabrikaların da iştirak ettiği mitinge esnaf ve işçi kurumları birliği başkanı Galip Bey, İzmir'in sanayicilerinden Salâhiddin Bey, bütün tüccarlarından Cemal Bey ve imtiyazlı şirketlerin işçileri başkanı olan Nail Bey'de katılmıştı. 17.30'da İzmir İş Dairesi binasının önünden geçen heyet Cumhuriyet Meydanına yürümüşü ve körfez vapurlarından birinin sireniyle birlikte tüm fabrikalarda sirenleriyle bu mitinge destek vermişlerdi (Ulusal Birlik, 12.06.1937). Kanunun mer'iyete (yürürlüğe) girdiği gün olan 15 Haziran'da Enis Behiç Bey, 300 Bin kişiden fazla işçi olduğunu belirtmiş, İş Kanunu hakkında ayrıntılı bilgi vermiş ve Temmuz ayından itibaren İş Dairesi'nin ülke genelinde 14 bölgede teşkilatlandığını söylemişti¹⁵. Merkez'de de "yasa ve usul kolu" ile "yürütüm ve idare kolu" olmak üzere iki ana bölüme ayrıldığını ifade etti (Son Posta, 15.06.1937).

İş Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden sonra işçi ve işverenler ile röportajlar yapılmış, görüşleri alınmıştır. İşçilerin günlük 9 saat çalıştırılması, haftalık 48 saatten fazla çalıştırılmaması, (kadın işçilerin 80 Kuruş, erkeklerin ise 120 Kuruş yevmiye ile çalıştığı o dönemde) çocuk ve kadınların gece mesaiye bırakılamaması büyük bir kolaylık olarak görülüyordu (Tan, 16.06.1937). Ancak bazı işverenlerin kanunu

¹⁴ İş bulma bahanesiyle insanlardan ücret alan ve bu surette haksız kazanç sağlayan kimseler.

¹⁵ Bu bölgelerin merkezleri: Ankara, Zonguldak, İstanbul, İzmir, Edirne, Kütahya, Aydın, Antalya, Adana, Malatya, Kayseri, Samsun, Trabzon ve Diyarbakır.

tam manasıyla anlayamadıkları ve uygulamada aksaklıklar olduğu görülünce, müfettişlerin büyük işverenlere¹⁶ yeniden bir sunum yapması kararı da alınıyordu (Akşam, 16.06.1937).

17 Haziran'dan itibaren işyerlerinde 16 yaş altında çocuk işçi çalışması yasaktı. Bu yaş grubunun üstündeki çocukların cinsiyetleri, yaptıkları işler ve ikamet bilgisi isteniyordu. Ayrıca ikametleri ile iş yeri arasındaki mesafe ve ulaşımı nasıl yaptıklarına dair de izahat isteniyordu. İki grup için ayrı ayrı olmak üzere işletmede çalışan çocukların yaş grupları, gece çalışma saatleri ve bu çocukların gece çalışmasının teknik, ekonomik ve sosyal gerekçelerinin "Ankara'daki Adliye karşısında bulunan Sakarya Apartmanındaki" İş Dairesi Reisliği'ne bildirilmesi isteniyordu (Ulus, 17.06.1937). Bazı işverenler yine yanlış yorumlanmıştı. Süreyya Paşa Mensucat Fabrikası, 18 yaşından küçük işçileri İş Kanunu'nu yanlış yorumladığı için işten çıkarmıştı. Sayıları 50 kadar olan küçük işçiler, mağduriyetlerini İstanbul İş Dairesi'ne şikâyet edince durum Ankara'ya bildirilmişti (Haber, 17.06.1937). İktisat Vekâletince yayımlanan bir tamimle 17-18 yaş arasındaki kız ve erkek çocukların 1 sene daha çalışmasına izin verildi. Fakat bu izin İktisat Vekâletince, bir ay önceden haber vermek şartıyla, geri alınabilirdi (Tan, 23.06.1937).

Haftalık çalışmanın 48 saat ile sınırlanması sonrasında öğle tatilinin de 1 saat olarak belirlenmesi konusunda işçi ve işveren arasında görüşmeler olmuştu. Bazı işverenler bu durumu derhal uygulamıştı (Tan, 17.06.1937). Bazı işverenler ise kabul etmemişti. Özellikle bütün deposu çalıştıran işverenler, çalıştırdıkları işçileri işten çıkarmış gibi gösterip tekrar işe almışlardı. Ancak işçilerin durumu İş Dairesi'ne şikâyet etmesi üzerine tahkikat başlatılmıştı (Cumhuriyet, 19.06.1937).

İş Kanunu, ülkede köklü değişiklikler getirdi. Emzirme odaları, kreşler, çocuk işçi çalıştırma yasağı, gece vardiyası düzenlemesi, revirler, işçi sayılarının kontrol edilmesi, devlet sigortası, iş ve işçi bulma faaliyetlerinin amme (kamu) hizmeti olarak kabul edilmesi, haftalık çalışma sürelerinin sınırlandırılması, fazla mesai ücretleri bu kanunun kapsamındaydı (Haber, 29.06.1937). Bu konuların tamamı ise "hazırlayıcı" olarak kurulan İş Dairesi'nin yok denecek kadar az sayıdaki çalışanları tarafından takip ediliyordu.

İşçi-işveren sorunları önceden mahkeme kanalıyla halledilebiliyorken artık doğrudan İş Dairesi'ne başvuruluyordu. İdare, şikâyetleri dikkatle inceleyerek, çözüme kavuşturmuştu. (Akşam, 04.07.1937). İşçi şikâyetlerinin sayısının her geçen gün artması üzerine, 2.000 civarında iş yerine tebliğ göndererek İş Kanunu'na uygun davranmaları hususunda yazılı uyarıda bulundu (Akşam, 08.07.1937). Tüm bu gayretler sonuç vermiş ve ayın sonuna doğru şikâyetler de azalmaya başlamıştı. Günde 30 - 40 şikâyet sayısı üç

¹⁶ Burada bahsedilen "büyük işverenler" çok fazla sayıda çalışanı olan sanayici ve fabrikatörlerdir.

günde birkaç şikâyetle düşmüştü (Kurun, 19.07.1937). Denetimler ve şikâyetler sonucunda kanuna aykırı iş yapan müesseselere ilk tespitle ihtar yapılırken tekrarında ise müddeiumumiliğe (savcılık) şikâyet ediliyordu (Son Posta, 22.07.1937). Fazla mesai süreleri ve fazla mesai ücretleri konusunda da çalışma yapıyordu. 1937 Temmuz'unda günlük çalışma süreleri ile fazla mesai ücretleri ve süreleri hakkında da İktisat Vekâletince düzenleme yapıyordu. Buna göre günlük çalışma süresi 8 saat, fazla çalışma süresi ise 3 saat olacaktı. Bir işçi yılda en fazla 90 iş günü fazla mesai yapabilecekti ve ücretler normal ücretin %50 fazlası olarak ödenecekti. Oysa önceden bu oran %25'di (Cumhuriyet, 15.07.1937).

Ankara'daki Bölge Amirliği bir süredir hizmet verdiği Anafartalar Caddesindeki Çocuk Sarayı karşısındaki Dr. Celal Abdi Apartmanı'ndan ayrılarak İtfaiye Meydanı'ndaki Şirvancı Apartmanına taşındı. (Ulus, 22.07.1937). Personel sayısının azlığı ve daha fazla ilde daire açılması istemiyle kadro talebinde bulunulmuştu. Temmuz ayı sonlarına doğru talep uygun bulunmuş ve tahsis yapılmıştı (Cumhuriyet, 29.07.1937 (f)). İş Dairesi kendi içinde ikiye; taşra teşkilatı olarak da 14 Bölgeye ayrılacaktı. Merkez birimi "Yasa ve Usul" ile "Yürütüm ve İdare" olmak üzere iki kola ayrılacaktı. Yasa ve Usul bölümü ise kendi içinde alt şubelere ayrılıyordu (Cumhuriyet, 03.08.1937)¹⁷. Taşra idaresi ise 14 farklı mıntıkaya ayrılıyordu¹⁸.

2 Ağustos gecesi, İzmir Bornova - Bayraklı'daki yakıt depolarında patlaması nedeniyle açılan soruşturma neticesinde; işçilerin yorgun olduğu ve 13, 14 yaşlarındaki çocukların çalıştırıldığı anlaşılıyordu (Haber, 04.08.1937).

Kamu kurumları İş Dairesi'yle, birlikte hareket etmek zorundaydı. İllerde, Kurumun görev alanına giren konuların Valiler tarafından yürütülmesi esas olarak kabul ediliyordu (Cumhuriyet, 14.08.1937). Yeni teşkilat kadrosu ise 26 Ağustos'ta Bayar tarafından tetkik ve tasdik edilmişti (Son Telgraf, 26.08.1937). Buna göre; "İş Bölgeler Merkezi" şimdilik 14 bölgeye ayrılıyordu. İş hayatı, bu talimatnamede belirtilen günlere göre düzenlenecekti ve Kuruma verilen vazifeler ile salahiyetler Valilerce temin olunacaktı.

İş Dairesi Reisi ve Reis Muavini haricindeki tüm kadrolar 2 ana grupta toplanıyordu. Bunlardan maaşları 175 ila 400 TL arasında

¹⁷ Bu şubeler; İş Politikası, İş Akitleri, İş Tanzimi, Teknik İşler, Sağlık İşleri, Sosyal Yardım ve İstatistik, Beynelmîl Mukaveleler ve Ecnebi Yasalar Şubesi idi.

¹⁸ 14 farklı taşra mıntıkları ise şu şekildedeydi: Birinci Bölge: Ankara, Çankırı, Kırşehir, Eskişehir, Bilecik. İkinci Bölge: Zonguldak, Bolu, Kastamonu, Sinop. Üçüncü Bölge: İstanbul, Kocaeli, Bursa. Dördüncü Bölge: İzmir, Manisa. Beşinci Bölge: Edirne, Kırklareli, Tekirdağ, Çanakkale. Altınca Bölge: Kütahya, Balıkesir, Afyonkarahisar. Yedinci Bölge: Aydın, Denizli, Muğla. Sekizinci Bölge: Antalya, Isparta, Burdur. Dokuzuncu Bölge: Adana, Seyhan, İçel, Niğde, Konya. Onuncu Bölge: Malatya, Kahramanmaraş, Gaziantep. On Birinci Bölge: Kayseri, Sivas, Yozgat. On İkinci Bölge: Samsun, Çorum, Tokat, Amasya, Giresun, Ordu. On Üçüncü Bölge: Trabzon, Çoruh, Rize, Gümüşhane, Erzincan, Erzurum, Kars, Ağrı. On Dördüncü Bölge: Diyarbakır, Şanlıurfa, Mardin, Siirt, Muş, Bitlis, Van, Hakkâri, Elazığ, Tunceli, Bingöl.

olanlara “Meslek Memurları” ismi verilirken 70 ila 150 TL arasında maaş alanlara ise “Kalem Memurları” ismi veriliyordu. Ayrıca Merkez teşkilatında, “İş Politikası Şubesi, İş Akidleri Şubesi, İş Tanzimi Şubesi, Teknik İşler Şubesi, Sağlık İşleri Şubesi, Sosyal Yardım ve İstatistik Şubesi, Beynelmilel Mukaveleler ve Ecnebi Yasalar Şubesi” olmak üzere 7 şubeden oluşuyordu. Bölgeler Teşkilatı’nın görevleri ise; iş yerlerini daima teftiş etmek ve İş Kanunu’nun tatbiki için gerekli işlemleri yapmaktı. İş Dairesi Şefi, İktisat Vekili adına bu sürecin amiriydi¹⁹ (Cumhuriyet, 03.09.1937).

İstanbul Tramvay Şirketi müdürü gibi İş Kanunu’nu kısmen dahi olsa uygulamayan işyerlerinin üst düzey yöneticileri Daire’ye çağrılıp ihtar ediliyordu. (Haber, 07.09.1937) Uyarıların dikkate alınmaması durumunda ise cezai süreç başlatılıyordu.

Haftalık 48 saatlik çalışma süreleri başlangıçta yalnızca sanayi sektöründe uygulanıyordu. Ayrıca 24 saat çalışan işyerlerine de 8’er saatlik 3 vardiya uygulamasına geçilmesi istendi. Eylül ayında Enis Behiç Bey yeni kurulan teşkilatları da teftişe çıktı (Kurun, 07.09.1937). Bu ay göze çarpan bir diğer gelişme de, “iş bulma idarehanelerinin”²⁰ tescil işlemi yaptırmalarıydı. İş Kanunu sonrasında kurulan idarehanelerin tescili yapılmıştı ancak öncesindeki idarehanelerinde tescil yaptırması hususunda çağrılarda bulunulmuştu. İdarehaneler birer beyanname vererek mevcut durumlarını bildirecek ve işletmelerin çalışma tarzlarını, kuruluşlarını ve iş arayan kişilerin sayılarını da İş Dairesi’ne bildireceklerdi. Beyanname vermeyip tescil yaptırmayan işletmeler hakkında İş Kanunu’nun 66. Maddesi gereğince işlem yapılacaktı. İş Dairesi hem tescil yapıyor hem de bu idarehanelerin denetimlerini yapıyordu. (Haber, 12.09.1937). Denetimler sonucundaki tespitler İş Dairesi’nin önemini gözler önüne sererken, yapılan denetimler sonucunda birçok kötü uygulamanın da deşifre edilmesini sağlamıştı²¹ (Son Telgraf, 18.09.1937).

19 Cumhuriyet gazetesi (9.3.1937) s.3. İş Dairesi’nin ilk kadrosu ve verilen ücretler şu şekildeydi; 600 TL maaşlı bir İş Dairesi Reisi, 400 TL maaşlı bir Reis Muavini. 400 TL maaşlı üç başmüfettiş, 350 TL maaşlı bir müfettiş, 300 TL maaşlı dokuz başmüfettiş, 250 TL maaşlı yedi iş müfettişi, 225 TL maaşlı on müfettiş, 200 TL maaşlı on beş müfettiş, 175 TL maaşlı on yedi müfettiş. Buraya kadar sayılanlar meslek memurları grubundaydı. Kalem memurlarının adetleri ve maaşları ise şu şekildeydi; 150 TL maaşlı on dört başmemur, 135 TL maaşlı altı muamele memuru, 110 TL maaşlı üç muamele memuru, 100 TL maaşlı on iki muamele memuru. 80 TL maaşlı beş kâtip, 70 TL maaşlı on iki kâtip, 45TL’den 35 TL’ye kadar değişen maaşlı otuz odacı (Cumhuriyet, 1937 (h)) olmak üzere toplam 146 kişiydi. Fabrika işçilerinin günlük yevmiyeleri 80 Kuruş’tan başlayıp 120 Kuruş’a kadar değişiyordu. Maaşları 30 gün üzerinden hesapladığımızda 2.400 Kuruş ile 3.600 Kuruş arasında değişmekteydi. 100 Kuruş 1 Lira’dır. Bu da aylık maaşların 24 Lira ile 36 Lira arasında değiştiği anlamına gelmektedir. Aynı tarihte, 1 Lira’ya 20-25 gazete alına bilmekteydi.

20 “İş Bulma İdarehanelerinin” gazetelerde “Müstahdemin İdarehanesi” şeklinde de neşredildiği görülmektedir. İsimleri farklı olsa da bu özel teşebbüslerin günümüzdeki karşılığı “Özel İstihdam Bürosudur”. Bu özel şirketler iş ve işçi bulma hizmetlerine aracılık etmektedir.

21 Haber gazetesi (12.9.1937), “İş bulma idarehaneleri”, s.2. Metin aynen şu şekilde neşredilmiştir; “bazı uygunsuz kadınların, mürebbiye, hizmetçi sınıflarına bazı müstahdemin idarelerince (özel istihdam bürosu) saf taşralılara verildiği, iş bulma bahanesiyle bazan sadfillerin, genç kız ve

15 Eylül'de İş Kanunu'nun 29. Maddesinin 1. bendine istinaden yayımlanan 25 maddelik tamimde, iş güvenliği, iş şartları, işçilerin işyerindeki durumlarının iyileştirilmesi ve işverenlerin görevleri etraflıca anlatılıyordu (Kurun, 15.09.1937).

22 Eylül'de yayımlanan 1 Numaralı İş Kanunu Emri'ne göre haftalık çalışma süreleri, istisna kapsamına alınan meslekler, iş yerlerinde bulundurulması gereken asgari ve azami temizlik personeli sayısı gibi birçok konu netleştiriliyordu (Haber, 22.09.1937). 25 Eylül'de Enis Behiç Bey, Birinci Emir ile ilgili tafsilatlı bir izahat vermişti. (Akşam, 24.09.1937). Bu beyanat ayın sonuna kadar basında kendine yer buldu. Farklı bir haber ise "müstahdemin idarehaneleri" ile ilgiliydi. İş Kanunu bu bürolara sıcak bakmıyordu. İş bulma faaliyeti için tek ve en güvenli yol olarak devlete ait iş bulma bürolarının kurulmasını istiyordu. Bu durumun başlıca sebebi "İş Bulma İdarehanesi" ya da diğer adıyla "Müstahdemin İdarehanelerinin" sicillerini kirlletmiş olmalarıydı. Bu büroların, buldukları işçilerin de aranan özelliklere sahip olmadığı söyleniyordu. Bu özel büroların 3 yıl içinde kapatılmasının öngörüldüğü de gazetelerde açıkça neşrediliyordu (Haber, 30.09.1937).

50 ve üzeri sayıda işçi çalıştıran işyerlerinde, sağlık hizmetlerinin sunulmaya başlandığı (Türk Dili, 02.10.1937), 8 saatlik mesaiyi az bulan işverenlerin üç saat daha (toplam 11 saat) çalıştırma izni için İş Dairesine Başvurduğu da gündemdeki konulardandı. Ayrıca Sümer Bank'ta²² hem fazla mesai hem de vardiya usulüyle çalıştırma yapıldığı, 8 saatten fazla çalışan işçilere ek mesai ücretinin %50 fazla olarak ödeneceği basına yansıdı (Cumhuriyet, 10.10.1937). İnşaat, turizm gibi dönemsel ya da kısa süreli çalışan işyerlerinin beyanname vermediği tespit edilince belediyelerle iş birliğine gidilip bu işyerlerine beyanname verme zorunluluğu getirildi. Artık bu şirketler belediyelerden ruhsat alabilmek için İş Dairesi'ne beyanname vermek zorundalardı (Cumhuriyet, 07.10.1937).

Musevi fabrikatörlerden bazıları "Hamursuz Bayramında" işçilere fazla mesai ödemesi yapmayınca işçileri tarafından Bursa İş Dairesi'ne şikâyet edilmişti. İşverenler, bu durumu talimatnamelerinde açıkça yazdıklarını bildirip kendilerini savunsa da, talimatnamelerin İş Dairesi'ne tasdik ettirilmediği anlaşılmış ve işçilere ücretlerinin ödenmesi sağlanmıştı (Cumhuriyet, 04.10.1937).

11 Ekim'de, 13. Bölgenin²³ faaliyete girmesiyle ilk etapta fındık kırma değirmenlerinde çalışan işçilerin sayısını tespit edildi (Ulus, 11.10.1937).

kadınların iğfal edildiği (kandırıldığı) görüldüğünden (İş Dairesi'nce tespit edildiğinden)..."

22 Sümer Holding A.Ş. İnternet Sitesi: 03 Haziran 1933 tarihinde ve 2262 sayılı Kanun ile 11.07.1933 tarihinde kurulmuştur. Sümerbank ismi bizzat Atatürk tarafından verilmiştir. Kamu İktisadi Teşekkülüdür. Bakanlar Kurulu'nca 11 Eylül 1987 tarih ve 12184 sayılı kararı gereğince özelleştirilmesine karar verilmiştir.

23 13. Bölge: Trabzon merkez olmak üzere, Çoruh, Rize, Gümüşhane, Erzincan, Erzurum, Kars

İş Kanunu ve İş Dairesi, 1937’de gündemi çok ilgilendirmişti. Bazı haberler neredeyse bir ay sonra bile tazeliğini koruyordu. 48 saatlik çalışma süresinden “şimdilik” muaf tutulan meslekler ve işletmeler tek tek sayılıyordu. Devlet demiryolları, elektrik tramvay şirketi işçileri (bunlardan atölyelerde çalışanlarda 48 saate tabidir), tahmil ve tahliye işçileri, lokanta, perakende tüccarlar, berberler, oteller, gazinolar ve matbaa işçileri olarak sıralanıyordu. Oysa bu konu çok önceden de işlenmişti (Kurun, 14.10.1937).

19 Ekim’de İktisat Vekâleti tarafından İş Dairesi için teşrifat alımı ilan yayımlandı. Alınacak ürünler için belirlenen ilk muhammen bedel 2.554 Lira. Muvakkat teminat ise 191,55 Lira olarak belirleniyordu. 25 Ekim 1937 Pazartesi günü saat 10:00’da levazım müdürlüğünde toplanacak komisyonca ihale edilecekti (Ulus, 19.10.1937)²⁴.

1937 Cumhuriyet Bayramı, çalışmayan işyerlerinin işçilerine tam yevmiye vereceği ve çalışan işçilerin de iki yevmiye alacağı “ilk” yıldır. Bu durumun “İş Kanunu mûcibince” olduğu da büyük bir gururla yazılıyordu. Üstelik kanuna aykırı çalışan işyerlerinin, İş Dairesine bildirilmesi isteniyordu. Aksi halde, İş Dairesi tarafından “müddeiumumiliğe” sevk edileceği şeklinde bir de uyarı vardı (Son Telgraf, 23.10.1937). İş Dairesi 4. Bölge Amirliği de bir duyuru yayımlatılmıştı. Metnin sonunda “işverenlerin bu hususlara itina göstermeleri ve hiçbir şikâyete meydan vermemeleri, aksi takdirde haklarında cezai tatbikat yapılacağı ehemmiyetle ilan olunur” uyarısı bulunmaktaydı (Yeni Asır, 24.10.1937). Benzer mahiyette bir metni de 26 Ekim’de 3. Bölge Amirliği yayımlatmıştı (Son Telgraf, 26.10.1937). Fakat %50 fazla mesai ücretine fabrikatörler itiraz etmişti. İş Kanunu’nun geçici olarak bu oranı belirlemiş olması ve kalıcı olarak %25 ile %50 oranında fazla mesai verilmesi konusunun kararlaştırılacak olmasını fabrikatörler gerekçe gösterdi Sanayi birliğine iletilen yüzlerce şikâyetin Cumhuriyet Bayramından sonra inceleneceği bildirilse de kamuoyu bu konuda işverenleri yalnız bırakmaya meyilliydi (Akşam, 29.10.1937). Başka bir haberde, İş Kanunu’nun zorunlu tuttuğu haftalık 48 saat çalışma süresine riayet etmeyen 100’e yakın firmaya “cürmü meşhut” yapılmış ve mahkemeye verilmişti (Cumhuriyet, 24.10.1937).

İş Dairesi, artık taşra için de malzeme temini yapmaya başlıyordu. Alımlar İktisat Vekâleti tarafından yapılıyordu. İki merkez ve sekizi taşra olmak üzere 10 adet “Rehimmetal Borsig Remington”²⁵ marka

ve Ağrı.

24 Alınacak ürünlerin listesi ise şu şekildedir: Beş adet yazı masası camlı (85x185). Dört adet yazı masası camlı (80x150). Üç adet yazı masası camsız (70x125). Bir adet yazı masası camlı (80x140). Beş adet daktilo masası (55x95). Bir adet basküllü koltuk. Üç adet döner koltuk. Yedi adet sabit koltuk. Kırk iki sandalye (ilanda “sandalya” şeklinde yazılmıştır. On adet ıstırlu dosya dolabı. İki adet etejer. Üç adet kristal cam (55x100). Altı adet mavi maruken sandalye. Bir adet bir takım perde. Bir adet içtımâ masası (250x100). İki adet mustatil masa (120x200).

25 Burada bir yazım hatası olduğunu da söylemek gerekir. Makinenin markasının doğru yazımı “Rehimmetal Borsig Remington” şeklindedir.

yazı makinesi (daktilo) alınacaktı. 5 Kasım tarihinde yapılacak bir ihale için önceden duyuru yapılıyordu. 1.600 Lira muhammen bedel ve 120 Lira teminat yatırılması da aynı ilanda belirtiliyordu (Ulus, 23.10.1937).

01.11.1937'de Başbakan değişikliği oldu. Bayar, 9. Hükümetin Başbakanı oluyordu. 1924'te İş Bankası'nın kurulmasında görev alan Bayar, 1932'ye kadar hem Milletvekilliği yaptı hem de bankanın Umum Müdürlüğünü yürüttü. 1932-1937 arası İktisat Vekilliğini yaptı (T.C. Başbakanlık D. Arş. G.M., 2014, s. 61). İktisat Vekilliği görevine aynı zamanda Ziraat Vekaleti görevini de yürüten Şakir Kesebir getirilmişti (Kemaloğlu, 2023).

Kasım ayında takibi zor olan inşaat işlerinin ve bu işlerde çalışan işçilerin durumlarıyla alakalı sıkı bir yol tutulmuştu. İlaveten bir de işçiler için ne iş yaptıkları, meslekleri ve benzeri bilgilerin yazıldığı fotoğraflı cüzdanlar verilmesi planlanmıştı (Son Telgraf, 02.11.1937). Bu ayın bir diğer tartışma konusu da işletmelerdeki iç talimatnamelerdi.

Musevilerin “Hamursuz Bayramında” çalışan işçilere ücret vermeyi reddeden fabrikatörler, Bursa İş Dairesi'ne şikâyet edilmişti. İşverenler, bu durumu talimatnamelerinde açıkça yazdıklarını bildirip kendilerini savunsa da, talimatnamelerin İş Dairesi'ne tasdik ettirilmediği anlaşılmış ve işçilere ücretlerinin ödenmesi sağlanmıştı (Cumhuriyet, 04.10.1937).

İşletmelerce hazırlanacak iç talimatnameler bulundukları bölgedeki İş Dairesi'ne teslim edilecek ve Ankara'daki merkeze gönderecekti (Kurun, 02.11.1937). Sonraki günlerde İş Dairesi matbu metinler hazırlayarak süreci kolaylaştırmıştır (Cumhuriyet, 13.11.1937).

Fabrikatörlerin yanı sıra terzi ve ayakkabıcılar da İş Dairesi'nin teftişlerinden kaçamayıp şikâyet başlamışlardı. 48 saat mesai sınırına tabi tutulan bu grup, işçilere ödenen ücretlerin eskiden günlük 10 saat olarak ödendiğinden şimdi ise 8 saatle sınırlandırıldığı halde ücretlerin düşürülmediğinden şikâyet etmeye başlamıştı. “İşçi ücretlerindeki saat başı ücret artışının fiyatlara yansıtılmasının mümkün olamayacağını söyleyen esnaf”, durumu kendi odalarına bildirmiş ve durumun istişaresini istemişlerdi (Cumhuriyet, 07.11.1937).

01.12.1937 tarihi beyanname vermenin son günüydü. Ancak süre “yarım gün” daha uzatılmış ve 2 Aralık'ta da beyannameler teslim alınmıştı ve tetkikata da başlanılmıştı (Cumhuriyet, 02.12.1937). Haluk Bey, Bursa ziyaretinden sonra bir izahat yapmıştı. “Bursa'da İş Kanunu'nun sorunsuz olarak yürüdüğünü” belirten Haluk Bey, “dâhili talimat meselesi diye de orada hiçbir mesele yoktur” demiştir (Kurun, 02.12.1937). İş Kanunu gereğince 15 Aralık'a kadar tebliğ edilmesi gereken “sıhhat nizamnamesinin” yayımlanmaması da basında endişe uyandırmıştı (Akşam, 12.12.1937).

2.4. 1938 Senesi

İş Dairesi, Bursa'daki işyerlerinin açılış ve kapanış saatlerini belirlemiş ve işyerlerinde görülebilecek yerlere asılması gereken "İç Talimatnamelerini" de matbu olarak hazırlamıştı. (Cumhuriyet, 06.01.1938). Ancak bugidişat her sektörde aynı sükûnetle yürümüyordu. İşverenlerin, İş Kanunu'nun tatbikinden sonra başvurduğu yevmiye hilesini bu sefer fırıncılar yapmıştı. İş fark eden hamurkârların şikâyetiyle durum meydana çıkıyordu. İş Dairesi hemen mutat işlemlere başlayıp soruşturma açmıştı (Cumhuriyet, 09.01.1938). Bu basit örnek bile İş Dairesi'nin artık bir otorite olarak kabul edildiğini özellikle de işçilerin mahkemeden önce İş Dairesine başvurarak haklarını aradıkları anlamına geliyordu. İş Dairesi'nin fırın işçilerinden gelen şikâyetlere dair çözümü de ilginç olmuştur. Fırınlara gece çalışmasını istemeyip gündüz ekmek üretmeleri teklif ediliyor. Fakat Belediye tarafından bu teklif "ekmek buhranına sebep olacağı" gerekçesiyle reddediliyor. Son çare olarak fırınlarda gündüz mesailerinin daha yoğun gece mesailerinin ise daha sakin olarak yürütülmesi isteniyordu (Akşam, 29.01.1938).

İş Dairesi kurulmadan önce iş aramak ya müstahdemin idareleri (diğer adıyla iş bulma idarehaneleri) ya da bireysel gayretlerle oluyordu. Bir kişi bir işletmede iş bulunca da hemen eş, dost ve akrabalarına mektup yazıp onları da çağırıyordu. Ancak bir zaman sonra gelen işçi sayısı açık iş sayısını geçti. İşsiz kalanlar da belediyelere başvurup köylerine geri gitmeleri için yardım talebinde bulunuyorlardı. İş Dairesi ile birlikte iş aramak hem ücretsiz hem de daha kolaydı. Zira işçiler ve işverenlerin buluştuğu yer artık İş Dairesi büroları olmuştu (Akşam, 16.01.1938).

İş Dairesi gelen şikâyetlerin tamamına yakınıni sonuçlandırırsa da İş Kanunu'nda düzenlenmemiş meslek erbabının sorunları için tehir yöntemini uyguluyordu. Mesela, günde 18 saat çalıştıklarını söyleyen şoförlerin şikâyetlerini, "nakliyat servislerinde çalışanlar için genel emir çıkmadıkça herhangi bir işlem yapılamayacağını" söyleyerek reddediyordu. Bu durumda şikâyet sahipleri üst merci olarak İktisat Vekâletine başvurma yoluna gidiyorlardı (Tan, 21.01.1938).

2 Şubat'ta İzmir'de çıkan Yeni Asır gazetesinin imtiyaz sahibi ve başyazarı olan Şevket Bilgin, "İşçiler Devletin geniş himayesi altındadırlar..." başlıklı uzunca bir makale yayımlanmıştı. İş Dairesi'nin önemini baştan sona detaylıca anlatılıyordu. Özellikle işçilerin devlet tarafından korunduğu, şikâyet ve çözüm mercii olduğu, baladurların görevlerine son verildiği, fabrikalardaki ustabaşları hakkında da gerekli muamelenin yapıldığının altı çiziliyordu. Oldukça uzun olan makale aslında sürecin net bir özetiydi (Yeni Asır, 02.02.1938).

İş Dairesi, bölgeler şeklinde teşkilatlınsa da kadro sorununu henüz çözememişti. Öyle ki, İstanbul'daki toplam kadro adedi 20

kişiydi ve bunların yalnızca 6 tanesi müfettişti. Ancak Haziran ayında kadronun genişletileceği basında yer alıyordu (Tan, 02.07.1938).

İş Dairesi, günlük işlerinin yanı sıra bir de yeni nizamname hazırlıkları yapıyordu. Daha önce de gazetelerde “günü geçiyor” minvalinde paylaşılan “sıhhat ve iş emniyeti nizamnamesi” hazırlıklarında sona yaklaşılıyordu. 10 Şubat’ta Ankara’dan İstanbul’a gelen Enis Behiç Bey, Edirne’de yeni kurulan İş Dairesi bürosunu teftişe giderken basına verdiği demeçte bu konuya özel olarak değinmişti (Cumhuriyet, 10.02.1938). İş güvenliği için yapılan kanuni düzenlemeden hariç bir de “ağır işlerde çalışanlar” için düzenleme yapılacaktı. Bunun için Bakanlıklar arası geniş katılımlı bir komisyon kurularak çalışmalara başlandı. Sıhhat, Nafia ve İktisat Vekâletlerinden üyelerin bulunduğu komisyon faaliyetlerine başlarken, hazırlanmış diğer düzenlemeler ise Devlet Şûrası’na gönderilmişti. Şubat ayında yapılan çalışmalardan birisi de işçi ücretlerinin haczedilmemesi konusunda çıkan karışıklığın sonlandırılması olmuştu. Devlete ait alacaklar konusunda da özel alacaklar konusunda da işçi ücretlerinin 30 Lira ’ya kadar olan kısmının, 3008 sayılı İş Kanunu gereğince, haczedilmemesi gerekiyordu. Ancak haciz işlemi yapıldığı tespit edildi. Bunun üzerine Maliye Bakanlığı harekete geçti. Maliye Bakanlığı hem adliye dairelerine hem de maliye dairelerine durumu bildiren bir yazı yazmış ve yapılan hataların sonlandırılarak tekrarlanmaması konusunda uyarıda bulunmuştu (Son Telgraf, 19.02.1938).

Mart ayında ise tasfiye sürecinde olan Bomonti Şirketi ve İstinye DOK Şirketi işçilerinin şikâyetleri basında yer buluyordu. Tazminatlarını alamadıklarından şikâyetle İş Dairesine başvuran işçilerin talepleri hemen işleme konulmuş ve bu şirketlere tebligat çekilmişti. Bomonti Şirketi hemen ödemeyi yaparken İstinye DOK Şirketi ise tasfiye heyetinin ilk toplantıda durumu görüşeceğini bildirmişti (Tan, 02.03.1938).

Yine bu ay içerisinde Bursa merkezli 15. Bölge Amirliği tesis edilmişti. Böylece İstanbul Bölge’nin de iş yükü hafiflemişti. Bursa, İş Kanununu sorunsuz uygulayan bir il olarak öne çıkmış ve bu özelliğiyle basın tarafından da haber yapılmıştı. İş Dairesi teşkilatındaki tek değişiklik bu olmamıştı. İlk başta iki farklı şube olarak kurulan “İçtimai Yardım ve İstatistik Şubesi” ile “Beynelmilel ve Ecnebi Yasalar Şubesi” birleştirilerek “Ekonomik İşler Şubesi” adında yeni bir şube tesis edilmişti. Bu şube; iş yasalarının iktisadi etkileri, iş piyasası, ücret, iş ve işçi bulma hizmetleri ve işçilere verilen “istihlak maddelerine müteallik” işlerle (işçilere verilen tüketim malları) “badema” ilgilenecekti (Cumhuriyet, 05.03.1938).

İş Dairesi ile ilgili ilk şikâyet ise “Anadolu” ismindeki bir İzmir gazetesinde neşrediliyordu. İzmir İş Dairesine bir “istida” (dilekçe) sunan vatandaşın, bu evrakı doğrudan daire amirine vermek istemesi üzerine yaşanan hadiselerin anlatıldığı haber metniydi. Sonuç

olarak vatandaş, yapılan bu davranışı gazeteye vererek şikâyetçi olmuştu. Gazete bu şikâyeti ve yaşananları haberleştirmişti. Ancak gazete, İş Dairesinin mühim işler yaptığını ve İş Kanununun önemini de aynı yazıda özellikle bildiriyordu (Anadolu, 16.03.1938). Mart ayı ortalarında ise İş Talimatnamesi'ne ek kısım yayımlanmıştı. Ekonomik İşler Şubesi ve Bursa merkezli, Bilecik'in de eklenerek kurulduğu 15. Bölge Amirliği tam olarak resmîyet kazanmıştı. Ayrıca kadrolarda da değişikliğe gidilmişti. 1937 senesinde tahsis edilen 400 Lira aylıklı iş başmüfettişliği, 300 Lira aylıklı 2 adet iş başmüfettişliği ve 250 ve 200 Lira aylıklı birer adetlik iş müfettişlikleri kaldırılıyordu. Bu kadroların yerine 3 adet 350'er Lira aylıklı iş başmüfettişliği ve 2 adet 175'er Lira aylıklı iş müfettişliği ihdas ediliyordu (Anadolu, 17.03.1938).

Nisan ayında ise İktisat Vekâleti, kendisine bağlı kurumları Dördüncü Vakıf Hanına taşınmaya mecbur bırakmıştı. Bunun başlıca sebebi, kurumların birbiriyle olan muhaberatını sağlamak ve kira ödemekten kurtulmaktı (Akşam, 18.02.1938). Mayıs ayında da İzmir'de benzer bir taşınma yaşanmış ve borsa binasının üst katına naklolmuştu (Anadolu, 06.05.1938).

İstanbul'a diğer illerden gelen işsizlerin durak noktasının Sirkeci'deki İş Dairesi olduğunu yazan Son Telgraf gazetesi, başvuranların meslek erbabı olmadığını oysa İş Dairesinin imkân dâhilinde fabrikalara yönlendirdiğini ancak mesleği olmayanların fabrikalarda istihdam olunmadığını bildiriyordu. İktisat Vekâletinin belediyelere bir yazı göndererek, vatandaşların "bîkes ve sefil bir vaziyette kalmamaları" için İstanbul'a gelmeden önce çalışabilecekleri işi temin etmeleri konusunda uyarılarda bulunmalarını istiyordu (Son Telgraf, 03.04.1938).

5 Nisan günü gazetelerde neşredilen önemli bir haber ise yumurta ihracatının durmasına sebep olan yumurta işçileri kriziydi. Yevmiye üzerinde anlaşılamamış ve olay büyümüştü. Nihayet taraflar kendi arasında anlaşmış ve yumurta ihracatı büyük bir krizden kurtulmuştu (Akşam, 05.04.1938). Eylemin gerçekleştiği gün 800 sandık yumurta ihracatı yapılamamıştı (Cumhuriyet, 05.04.1938). Mesele kamuoyunu çok meşgul etmişti. İşçilerin grev yaptığı ve bu durumun İş Kanunu'na aykırı olduğunu söyleyenlere cevap yine İş Dairesinden gelmişti. İşçilerin bir yere bağlı olmadığını (sendikal faaliyette olmadığı) bu sebeple ortada bir grevinde olmadığı cevabı verilmişti (Kurun, 06.04.1938).

Nisan ayı ortasında da "Fırıncılar Krizi" çıkmıştı. İş Kanununun günlük 8 saat çalışma sınırı getirmesine rağmen kendilerinin 20 saat ve üzerinde çalıştığını söyleyip şikâyetle bulunan fırıncı amelesi durumu İş Dairesine bildirdi. Ancak işverenlerin kendilerine yakın fırınları kiralayıp kapattıkları ve 2 fırının işini tek fırına yükledikleri bu sebeple bazı fırın işçilerinin işsiz kaldığını, çalışanların da korkudan az ücretle çalışmaya razı oldukları basında yazılmıştı. İşçinin tek

ümidi yine İş Dairesi olmuştu. Daire bu durum karşısında çalışmalara başlamıştı (Son Posta, 19.04.1938). Esasen öncesinde fırınların gece çalışmaması istenilmişti ancak “ekmek krizi” yaşanacağı gerekçesiyle belediye tarafından bu karar kabul görmemişti.

İş Dairesi, kendinden önce emsali olmayan bir kurumdu. Bu sebeple her şeye sıfırdan başlıyordu. Esasen İş Kanunu da daha önce genel uygulanmamıştı. Hal böyle olunca süreç daha zor daha fazla özveri gerektiriyordu. Mayıs ayında tüm resmi ve yarı resmi daireler ile müesseseleri kapsayan bir anket çalışması yapılıyordu (Son Posta, 08.05.1938).

16 Mayıs 1938 günü Ankara’da, ilk kez 15 bölge amirinin iştirakiyle İş Dairesi toplantısı tertip edilmişti. Bu toplantı hem daire amirlerinin birbiriyle tanışmasını sağlayacak hem de 1937 ve 1938 yıllarına ait mali çalışma mahiyetinde olacaktı. 1937 yılının bilançosu incelenecek ve 1938’e ait müzakereler yapılacaktı (Ulus, 13.05.1938). Ayrıca İş Kanunu’nun bir yıllık uygulamasının neticeleri de gözden geçirilecek ve amirlerce düzenlenen raporlar görüşülecek ve lüzumu halinde 3008 sayılı kanunda tadilat yapılması hususunda TBMM’ye bir lâyiha sunulacaktı (Kurun, 14.07.1938). Enis Behiç Bey’in başkanlığında yapılan toplantıya bölge amirlerinin yanı sıra Genel Merkez erkânı ve şube müdürleri de iştirak etmişti. Buradan çıkan önemli bir karar da “iş yerlerinin teftişlerinde izlenecek usullerin tespiti” için bir encümen oluşturulmasıydı. Encümen heyetinin içinde Bay Waygert de bulunmaktaydı (Ulus, 17.05.1938).

İş Dairesi sayesinde artık işçiler cesaretle şikâyetlerini dile getiriyor ve İş Kanunu dairesinde haklarını arıyorlardı. Yapılan şikâyet çözümlene kadar süreç takip ediliyor ve haklı hakkını alırken haksız tarafa da kanunun emrettiği müeyyideler yapılıyordu. Hatta savcılığa bile sevk edilebiliyordu. Haziran ayında Atatürk köprüsünde çalışan işçilerin şikâyetleri ve Samatya Havlu Fabrikası’nın işten çıkardığı işçilerin hak arama mücadelesi yukarıda zikrolunan durumun en sarih delilidir. (Haber, 15.06.1938).

İş Dairesi, gazetelerde yazılan bazı yazıları da tekzip etmek zorunda kalmıştı. Mesela “İş Mahkemeleri kurulacağına dair” çıkan bazı haberler ile geçen ay yapılan bölge amirleri toplantısında alındığı iddia edilen haberlerin gerçek olmadığını beyan edip yayımlanan haberleri tekzip etmişti (Haber, 17.06.1938).

22 Haziran 1938 tarihinde İş Dairesi’nin, 1937 yılındaki teşkilatının görev ve yetkileri ilgili olarak Genel Yönetmeliğin bazı maddelerinde değişikliğe gidilmesi ve kadro tasdiki ile ilgili bir kararname yine Atatürk ’ün imzasının da bulunduğu bir metinle yürürlüğe giriyor (Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi, 1938 (a)). Bu kararnameye ek olarak 24.12.1938 tarihinde Cumhurbaşkanı İsmet İnönü’nün imzaladığı yeni kararnameyle, İş Dairesinin 1938 mali yılına

ilişkin teşkilat kadrosunda değişiklik yapılması onaylandı (Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi, 1938 (c)).

24.06.1938 tarihli “Haber” gazetesinin akşam postasında; “İş Dairesi Bölge Amirliği, şikâyetleri sürat ve hassasiyetle takip etmiş ve işçilerin haklarını verdirmiş” başlığıyla yarım sayfadan fazla yer tutan bir haber yayımlamıştı. Üçüncü Bölge Amiri Başmüfettiş Halûk Bey tarafından gazetenin 21 Haziran’da yayımladığı ihbar niteliğindeki bir habere cevaben kaleme aldığı yazıda işçilerin şikâyetleriyle derhal ilgilenildiği ve işçilerin haklarının verildiği yazıyordu (Haber, 24.06.1938). Aynı tarihli bir başka gazetede ise Birinci Bölge Amirliği’nin (Ankara) yeni bir adrese taşındığını bildiriliyordu. 20 Haziran’dan itibaren Postane (Posta) Caddesinde bulunan Tahsin Mermercioğlu Apartmanının 5 no’lu dairesine taşındığı; “işçi, işveren ve tüm alâkadarlara” ilan ediliyordu. İrtibat için de “2944” telefon numarası bildiriliyordu (Ulus, 24.06.1938).

11.07.1938’de İzmir’te devlet tarafından kurulan ilkimya fabrikasının temeli atılıyordu. Yeni İktisat Vekili Şakir Kesebir ’in temelini attığı fabrikanın bu özel gününde İş Dairesi Reisi Enis Behiç Bey’de hazır bulunmuştu (Tan, 11.07.1938). Celal Bayar’ın ve Şakir Kesebir’in İktisat Vekilliği yaptığı dönemlerde İş Dairesinin ilk ve tek Genel Müdürü olan Enis Behiç Koryürek, 13 Temmuz 1938 tarihinde “Kurun” gazetesine uzunca bir beyanat vermişti. Bu beyanat da İş Dairesi’nin 6.000’e yakın göçmene iş bulduğunu, iş yerlerine iç talimatnameler gönderildiğini böylelikle de iş yerlerinde uyumun sağladığının altını çiziyordu. 1937 senesinde 15 bölge de 1938 senesinde ise 20 bölge de teşkilatların kurulduğunu ve önümüzdeki yıl (1939) İş ve İşçi Bulma Teşkilatının kurulmasının hedeflendiğini söylüyordu (Kurun, 15.05.1938).

14 Temmuz’da aynı gazetede İş Dairesine bağlı bölge amirliği sayısının 15’ten 20’ye çıkarıldığı ve ilk kez rotasyon (yer değişikliği) uygulanarak Bölge amirliklerinde yeni atamalar yapıldığı da basında yer bulmuştu (Akşam, 15.07.1938)²⁶.

26 Yeni Görev Yeri	Eski Görev Yeri	İsim / Soyisim
Ankara Bölge amirliğine	İzmir Bölge amiri	Halis Ulubay
<i>Görev yerleri değişen âmirler:</i>		
İzmir Bölge amirliğine	Adana Bölge amiri	Kemal Tilkicioğlu
Adana Bölge amirliğine	Trabzon Bölge amiri	Kemal Hakgüder
Trabzon Bölge amirliğine	Genel Merkez’den	Said Nil
Balıkesir Bölge amirliğine	İstanbul İş Müfettişlerinden	Enver Atafırat
Samsun Bölge amirliğine	İş Müfettişlerinden	Hulusi Takas
Malatya Bölge amirliğine	Diyarbakır Bölge amiri	Muhsin Eğilmez
Diyarbakır Bölge amirliğine	Malatya Bölge amiri	Zülfikar Tunador
İzmit Bölge amirliğine	Genel Merkezden	Celal Dinçer
Eskişehir Bölge amirliğine	Adana İş Müfettişlerinden	Ekrem Özyaşar
Giresun Bölge amirliğine	Genel Merkez’den	Necdet Azak
Elazığ Bölge amirliğine	İzmir İş Müfettişlerinden	Halil Tekinbucaklı
Erzurum Bölge amirliğine	Trabzon İş Müfettişlerinden	Necat Bilgütay
<i>Görev yerleri değişmeyen âmirler:</i> Haluk Belson (İstanbul), Ağah Yazgaç (Edirne), Kadri Çakar (Aydın), Refet Kurtbay (Antalya), Nahit Mistçiler (Kayseri), Avni Arıkök (Bursa),		

Aynı gün yayımlanmış Cumhuriyet gazetesinde ise Enis Behiç Bey'in Zonguldak'ta olduğu ve sırayla tüm İş Dairesi amirliklerini gezeceği haber veriliyordu (Cumhuriyet, 14.07.1938). O sırada yeni İktisat Vekili Şakir Kesebir'de Zonguldak kömür havzasına ziyarette bulunmuştu (Cumhuriyet, 14.07.1938).

İş Dairesi'nde göreve getirilmek toplumda önemli bir yere sahip olmak demektir. Mesela eski bir gazeteci olan Celalettin Çetiner 'in, İzmit Bölge amirliğinde "Baş memur" kadrosuna getirilmesi üzerine çalıştığı gazeteler bunu yazmış ve tebrik etmişlerdi (Son Posta, 19.07.1938).

İş Dairesi, çalışanlar için bir ümit kapısı olmuştu. Öyle ki şikâyetler gazetelerde "açık muhabere" olarak bile yayımlanıyor (Haber, 20.07.1938) ve İş Dairesi'nin "nazar-ı dikkatine" sunuluyordu. Kamuoyu, İş Dairesi'nin kendisine iletilen şikâyetleri takip ederek bir sonuca varacağını biliyordu. Zira bu zamana kadar hep öyle olmuştu. İş Dairesi, yalnızca işçi ve işveren arasındaki sorunlarla uğraşmıyordu. İş hayatının her evresinde kendini otorite olarak kabul ettirmişti. İş sigortaları için de çalışmaları sürdüren İş Dairesi, 1939 yılında bu sorunun artık hallolmasını hedefliyordu. Ancak sigortanın faydalarının hemen değil 5 yıl sonra görülmeye başlanacağı da öngörülmüyordu. Bu sürede primler toplanacaktı. Bu konuyu İş Dairesi Reisi Enis Behiç Bey detaylı olarak izah ediyordu. (Tan, 21.07.1938).

İş Dairesi'nin yaptığı yeniliklerden birisi de özel iş yerlerinin gündüzleri 13'ten 15'e kadar tatil yapmaları yönünde aldığı karardı. Üstelik bu uygulama hem yaz hem de kış mevsimlerinde de uygulanacaktı (Haber, 25.07.1938).

Yeni kurulan ve Kocaeli (İzmit) ile Bolu illerini de kapsayan 16. Bölge amirliği 27.06.1938 tarih ve 2/9059 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla teşekkül edilmişti. 1 Ağustos itibarıyla de göreve başlamıştı. Geçici olarak Ticaret Odası'nın tahsis ettiği yerde faaliyet gösterecekti (Son Posta, 04.08.1938). 6 Ağustos'ta Karadeniz teftişini tamamlayıp İstanbul'a gelen Enis Behiç Bey, buradan Ankara'ya gidecekti. Gündemde haftalık 48 saat ile sınırlanan çalışma sürelerinin öncelikle sanayi müesseselerindeki uygulamasını yaygınlaştırmak ve sonra tüm müesseselerde uygulamasını sağlamaktı. Enis Behiç Bey, bu konuyla ilgili genel emir yayınlanacağını söylüyordu. Ankara'dan da Garbî Anadolu teftişine gidecekti (Akşam, 06.08.1938). İl ziyaretleri ve teftişleri yalnızca Enis Behiç Bey yapmıyordu. Aynı zamanda Reis Muavini²⁷ Kemaleddin Apak 'ta illeri ziyaret ediyordu. 17 Ağustos'ta İstanbul'a giden Apak; İş Dairesi'nin iş yerlerinde uyulması gereken sağlık kurallarıyla ilgili bir nizamnamenin hazırlıklarının bitme aşamasına geldiğini müjdeliyordu (Akşam, 17.08.1938).

27 Reis Muavini unvanın karşılığı günümüzde Genel Müdür Yardımcısı makamıdır.

Yukarıda sayılan kararnameler görüşölürken, 16 Eylöl'nden başlayıp 16 Aralık'a kadar süren bir dizi yazışma da İş Dairesi'nin fonksiyonunun önemini anlamada bize yardımcı olmaktadır. Zira Bu yazışmalarda İş Dairesinin Milletler Cemiyeti Beynelmilel İş Bürosu ile doğrudan haberleşmesine müsaade verilmesi talep ediliyordu. Böylelikle İş Dairesi uluslararası bir kimliğe de kavuşuyordu (Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi, 1938 (b)). Ayrıca 21 Eylöl tarihli gazete haberinde "İşçi sigortası" ile "İşçi ve İş Bulma Teşkilatı" kurumunun 15.06.1939 tarihinde faaliyete geçeceği bildiriliyordu. Konuyu Enis Behiç Beyin ağzından veren gazete, "sigorta idaresi"nin²⁸ bir devlet müessesesi olacağı ve İş Dairesi'ne bağılı olarak faaliyet göstereceğini, iş kazaları ile mesleki hastalıklar ve analık hallerini kapsayacağını da bildiriyordu. Ayriyeten çalışamaz hale gelenlere, yaşlılara, hastalık ve ölüm hallerinin de bu sigorta kapsamında olacağı izah ediliyordu (Haber, 21.09.1938). Aynı gün Ulus gazetesinde de bu durum detaylıca anlatılıyor ve gazeteciler gibi fikri çalışma yapanların da işçi sigortasından yararlanacağını altı çiziliyordu (Ulus, 21.09.1938).

Eylöl ayında göze çarpan 2 haberden birisi İstanbul Karaağaç Sötlölce ve Silahtarağa Tuğla Fabrikasında çalışan işçilerin şikâyeti diğeri ise İş Dairesi müfettişlerinden Memduh Ezel ile İffet Hanım'ın nişanlanma haberiydi. Tuğla Fabrikası işçileri dinlenmeksizin 14 saat çalıştırıldığına dair yaptıkları şikâyet 3. Bölge amirliği tarafından hemen işleme konulmuş ve tahkikat başlatılmıştı (Son Telgraf, 25.09.1938). Memduh Bey ise Boğazlar Komisyonu eski reisi Amiral Vasıf Bey'in kızı İffet Hanımla nişanlanmıştı (Haber, 14.09.1938). Bugün magazin olarak algılanan bu tür haberler o tarihlerde gazetelerde neşredilerek kamuoyu bilgilendiriliyordu.

İşçi ücretleriyle ilgili Mersin'den gelen şikâyet hususunda hem Dördüncü Bölge Müdürü Kemal (Tilkicioğlu) Bey hem de Enis Behiç (Koryürek) Bey birlikte çalışmış ve işçi ile işverenleri görüştürmüştü. İşçi şikâyetlerini ilk günden beri dinleyen ve çözümü için uğraşan İş Dairesi, sahada da aktif rol oynuyordu. Mersin tramvay müstahdemlerinin 11 saat çalışmaları karşılığında aldıkları ücreti yetersiz bulduklarına dair şikâyet de dikkatle inceleniyor, taraflar görüştürölerek uzlaştırılıyordu (Yeni Asır, 14.10.1938).

Enis Behiç Bey, Ekim ayı boyunca Batı Anadolu ve Akdeniz mıntikasını gezmiş sonrasında İstanbul'a dönüp burada 1 hafta çalışmalarda bulunmuş ve sonrasında da Ankara'ya dönmüştü (Son Posta, 31.10.1938). İş Dairesi Reisi Enis Behiç Bey'in, yurt gezileri yaparak İş Dairesinin teşkilatlanması ve sonrasında "İş Bulma Teşkilatı'nın" kurulması hususunda yoğun mesai harcadığını görüyoruz. Daha önce İstanbul'a giden Enis Behiç Bey, Batı Anadolu ve Akdeniz bölgesini gezmişti. Bu geziler sonrasında verdiği beyanatta, İş Dairesi'nin faaliyetleri için yeni bir program hazırlandığını, iş ve işçi arasındaki

28 Sigorta İdaresi'nin görevini günümüzde Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) yürötmektedir.

ihtilafların giderilmesi ve işçinin sağlık sorunları yaşamaması için yeni kanuni düzenlemeler (nizamnameler) hazırladığını da basından öğreniyoruz. Haberin devamında; “önümüzdeki Haziranda (1939) içtimai sigortalar teşkilatı ile iş bulma teşkilatı da kurulmuş ve çalışmağa başlamış olacaktır” (Haber, 03.11.1938) denilmektedir. Bu cümleden de anlaşılacağı üzere İş Dairesi'nin geçici olarak kurulduğu bir kez daha dillendirilmişti ve 15 Haziran 1939'da asıl şeklini alması planlanmaktaydı. Yine sigorta teşkilatının da aynı tarihte kurulması hedefleniyordu.

Cumhurbaşkanı İsmet Paşa, Zonguldak'a bir ziyarette bulunmuş ve burada İş Dairesi bölge amiri ile kısa bir söyleşi yapmıştı. İşçilerin tamamının sıcak yemek yemesini isteyen İnönü, ayrıca amelenin köylerine para götürebilmelerini de istemişti. Bu kısa konuşma İş Dairesi Bölge amirlerinden birisinin Cumhurbaşkanı ile yaptığı tespit edilen ilk konuşmaydı (Akşam, 12.12.1938).

Aralık ayının ilk günleri İstanbul Tramvay şirketi çalışanlarının şikâyetleri; son günlerinde ise işyerlerinde hıfzıssıhha kanununun tatbik edilip edilmediğinin anlaşılması için yapılan teftişler basına yansımıştı. Hıfzıssıhha denetimlerinde ise bazı işverenlerin işyerlerinde sağlıklı ortamın tesisini sağlamadığı halde iş müfettişlerinin gözlerini boyamaya dönük hal ve hareketler sergilediği tespit edilmiş ve derhal cezai işlem başlatılmıştı (Haber, 27.12.1938) Kamulaştırılan özel işletmelerdeki işçilerin haklarını alamadıkları ya da eksik ödeme yapılması da İş Dairesi'nin çözdüğü konulardan birisiydi. Tramvay şirketi örneği bu durumda birisiydi. Şirketin, işçilere bazı haklarını vermediği yönünde yapılan şikâyet İş Dairesi'ni harekete geçirmişti. Yapılan incelemeler sonucunda işçiler haklı çıkmış ve İstanbul Bölge amirliği durumu Genel Müdürlüğe (Ankara) bildirmişti (Akşam, 02.12.1938).

2.5. 1939 Senesi

İkinci Dünya Savaşı'nın fiilen başlamasıyla gündem değişmiş ve İş Dairesi' de dâhil birçok konu arka saflara itilmişti. Ancak İş Dairesi çalışmalarını sürdürüyordu. Hazırlanan “İş ihtilaflarının uzlaştırma ve tahkim nizamnamesi” çalışmalarının tamamlanmış ve taslak metin Devlet Şûrası'na gönderilmişti. Bu düzenleme ile hem taraflar arasındaki ihtilafların tahkim yoluyla çözülmesi hedeflenmiş hem de o dönemde yasak olan grev ve lokavt konularında da çeşitli hükümlere yer verilmişti (Ulus, 01.01.1939). Aynı gazetenin bir gün sonraki baskısında İş Dairesi kadrolarında değişiklik yapıldığı bildiriliyordu. Artık İş Genel Müfettişliği kadrosu tahsis ediliyordu. Bu kadroya 400 Lira maaşlı bir İş Genel Müfettişi, 175 Lira maaşlı iki iş müfettişi, 150 Lira maaşlı bir Baş memurluk ve 20 Lira maaşlı iki odacı kadrosu tahsis ediliyordu.

Gazetenin aynı gün yayımladığı bir başka haberde ise Devlet Şûrası'nda seçimler olacağı bildiriliyordu. Boş kadrolar için toplam 55 namzet (aday) olacağı da aynı haberde kendine yer buluyordu. (Ulus, 02.01.1939). Nitekim adayların isimleri 8 Ocak'tan itibaren neşredilmeye başlandı. 10 Ocak'ta İş Dairesi Reisi Enis Behiç Koryürek ve eski Vali, şimdiki İş Dairesi Diyarbakır Bölge Amiri Refet Kubay da azalıklar için ismi geçen namzetler arasında olduğu görölüyordu (Yeni Asır, 10.01.1939). Ancak on gün sonra yayımlanan haberde aza namzet listesinde bazı tadiller yapılmıştı. Bu tadilden sonra Diyarbakır Bölge amirinin listeden çıkarıldığını görüyoruz. Fakat Enis Behiç Bey'in adaylığı duruyordu (Cumhuriyet, 20.01.1939).

Ocak ayında dikkat çeken bir gelişme de, Milletler Cemiyeti'nde çalışanların maaşlarıyla ilgiliydi. Hatırlanacağı üzere yeni tahsis edilen İş Genel Müfettişi kadrosu için 400 Lira maaş tahsis edilmişti. 03.09.1937 tarihinde Enis Behiç Bey için ise tahsis edilen maaş 600 Lira idi. Oysa bu miktarlar Milletler Cemiyeti'nin verdiği maaşların çok altında kalmıştı. Milletler Cemiyeti Umum Kâtibi (Genel Sekreteri) aylık 1.000 Lira maaş alırken, Milletler Arası İş Dairesi Müdürü'nün ise aylık 4.000 Lira civarı maaş aldığı yazılıyordu. Haberin devamında özetle en düşün memur maaşının yaklaşık 200 Lira civarında olduğu ve bu giderlerin üye devletler tarafından karşılandığından bahsediliyordu (Halkın Sesi, 04.01.1939).

Bir ay önce gündeme gelen tahkim mahkemesi konusu Şubat ayında bir yol haritasına kavuşturuluyordu. Buna göre illerde Vali başkanlığında kurulacak hakem kurulları işçi işveren anlaşmazlıklarını bir karara bağlayacaktı ve bu uygulama 15.06.1939 tarihinden itibaren hayata geçecekti. Mart ayından itibaren ise işyerlerinde "işçi mümessilleri" seçimine başlanacaktı. (Son Posta, 10.02.1939).

Cumhurbaşkanı "Milli Şef" İsmet İnönü, Zonguldak ziyareti sırasında gündeme getirdiği sorunlar vardı. Zonguldak Valisi Halit Aksoy'un başkanlığında ziyaretlere çıkan ekip bu sorunun çözüldüğünü gördü. İş Dairesi Bölge amirinin de içinde bulunduğu ekip, kömür ocaklarında çalışan yaklaşık 17.000 işçinin 3 öğün sıcak yemek ve günlük 4.000 kalori teminini sağlayacak bir menünün hayata geçirilmesini sağlamışlardı. Bu durum İş Dairesi'nin yalnızca işçilerin şikâyetlerini değil onların iş hayatındaki sağlık ve beslenme gibi ihtiyaçlarının da temini yolunda çalıştıklarının göstergesiydi (Ulus, 10.02.1939).

İş Dairesi, işletmelerdeki işçi sayılarını, bu işçilerin yaş aralığını, aldıkları ücretleri bir cetvel ile öğrenmek istiyordu. İlk zamanlardan beri de bu bilgileri doğru olarak toplayabilmek için çalışmıştı. Nihayet 17 Şubat'ta bir tamim ile matbu formlar işyerlerine iletilmiş ve 28 Şubat'a kadar doldurulup Bölge amirliklerine teslimini istemişti. Bu formların nasıl doldurulacağına dair de formun arkasına bir izahnâme yazılmıştı. Haber gazetesi, bazı işverenlerin bu tabloyu dolduramadığından

bahisle uzunca bir metin neşredip durumu detaylıca anlatmıştı. Gazete de, İş Dairesi'nin izahnâmesini yetersiz buluyor hatta metnin içinde geçen ve özetle "... İş Dairesi'nden ayrıntılı bilgiyi alabilir..." manasındaki cümleyi dayanak göstererek, İş Dairesi'nin dahi bu açıklamanın yetersiz olduğunu kabul ettiğini söylüyordu. Oysa cetvel incelendiğinde her sütuna hangi bilginin yazılacağı zaten belirtilmişti (Haber, 22.02.1939).

İş Kanunu'nun 31. Maddesinin 4. Fıkrası gereğince işten çıkan ya da çıkarılan işçilere bir "şahadetname"²⁹ verilmesi gerekiyordu. Aylık maaşı 30 Lira'yı geçmeyen işçilerden herhangi bir ücret talep edilmezken bu baremden fazla maaş alanların belgelerine 15 Kuruşluk pul yapıştırılması şartı vardı. Bu belgenin tasdiki de işyerinin bulunduğu bölgeye bakan Zabıta Amirliğince yapılacaktı. Bu belgenin doldurulmaması veya yalan beyan içermesi ise suç teşkil ediyordu.

1939 yılı 11 Mart'ında ülkemize Milletler Cemiyeti Mesai Bürosu Müdürü "Osvalt Ştayn" (Osvold Stein) gelir. Kendisi "işçi sigortaları üzerine uzman" olduğu bilinir. 12 Mart akşamı Ankara'ya geçer ve İktisat Vekâleti ile İş Dairesi Şefliği 'nde "iş ve işçi sigortaları" konusunda görüşmeler yapar. Sonrasında ise yurdun farklı yerlerindeki İş Dairesi Bölge amirliklerini ziyaret eder. Stein, bu ziyaretler sonrasında işçi sigortası hakkında bir rapor düzenleyecektir (Cumhuriyet, 12.03.1939). Stein'in tetkikleri devam ederken, Nisan başında işyerlerindeki "işçi temsilcisi seçiminin" tamamlanması hususunda uyarılar yapılır. İki ay içerisinde bu seçimlerin tamamlanması istenirken, temsilciler için bir de kıstas konulur. "Mümessiller bilhassa iş verenlerin adamlarından veya onlarla sıkı temas eden kimselerden olmayacaklardır" denilerek işverenlerin olası tahakkümlerinin başlamadan bitirilmesi hedeflenmişti (Haber, 01.04.1939).

Nisan ayında İktisat Vekâletinden bazı birimler başka bakanlıklara aktarılır. Ticaret ve Nafia Vekâleti ile yeni kurulan "Muhabere ve Münakale Vekâletine" bazı kurumlar bağlanır. Ancak İş Dairesi, İktisat Vekâleti 'ne bağlı olarak faaliyetlerine devam eder (Son Posta, 06.04.1939).

12 Nisan'da işçi mümessilleri ile ilgili nizamname işyerlerine gönderilmeye başlanır. Buna göre işçi mümessilleri 2 yılda bir seçilecektir ve bu seçimler İş Dairesi müfettişleri nezaretinde yapılacaktır. Seçimler 1939 yılı Mayıs ayına kadar tamamlanacaktı. Mümessiller işyerlerinde çıkan ihtilafları çözmeye çalışacaktı. Çözemedikleri meseleler için ise çözüm noktası İş Dairesi olacaktı (Cumhuriyet, 13.04.1939). 3. Bölge (İstanbul) Amirliği bu durumu gazetelerde ilan vererek de duyurmuştu. 15.06.1939 tarihinde göreve başlayacak mümessillerin 24.03.1939 tarihli Resmi Gazete'nin 4.165

²⁹ Şahadetname belgesinde işçinin çalıştığı işin tanımı, çalıştığı süre ve işin çeşidi gibi bilgilerin yazılması gerekiyordu. İşçinin talep etmesi durumunda, onun işte gösterdiği performansına dair de bilgiler yazılabilecekti.

numaralı sayısında neşredilen “İş ihtilaflarını uzlaştırma ve tahkim nizamnamesi” gereğince görevlerini yapacakları da anlaşıyordu (Cumhuriyet, 20.04.1939). İstanbul bölgesinde 80.000 işçi, mümessil seçimine katılacaktı. 1.700 iş yerinde yapılacak seçim sonunda 4 nüsha mazbata hazırlanıp bunlarda İş Dairesi’ne (Üçüncü Bölge amirliğine) teslim edilecekti (Son Posta, 26.04.1939).

İşçi sigortaları ile ilgili çalışmalar yapmak üzere gelmiş olan Milletler Cemiyeti mesai bürosu müdürü Osvald Stein, bir ay kadar çalışmalarına devam etmiş ve sonunda Cenevre’ye dönmüştü. Stein’in tetkiklerinin bitmesiyle işçi sigortası kanunu projesi de son şeklini almış bulunuyordu (Cumhuriyet, 13.04.1939).

İş Dairesi, İş Kanunu’nun 30. Maddesine istinaden, işçilerden kesilen para cezaları sonucunda toplanan meblağın gereği gibi sarf edilmediğini tespit ediyor ve el’an toplanan paralar ile bundan sonra toplanacak paraların İktisat Vekâleti emrine Ziraat Bankasına yatırılmasını istiyordu. (Haber, 26.04.1939). Bu uygulamayla birlikte kesilen ceza sayısı azalmaya başlamıştı (Haber, 21.06.1939).

Mayıs ayında gündemi en çok meşgul eden konu “işçi mümessilleri” meselesiydi. Çalışan sayılarına göre işçi mümessil sayıları bile sınıflandırılmıştı (Akşam, 14.05.1939).³⁰ Mümessil seçiminde İstanbul Ticaret Odası’nın da 4 mümessil seçmişti (Haber, 23.05.1939).

İzmit kâğıt ve karton fabrikasında çalışan 12 kadın işçinin 23 Nisan Bayramında geçit resmine katılmadığı gerekçesiyle işlerine son verilmişti. İş Dairesi’ne başvuran kadınların buradan bir netice alamaması ve işsiz kalmaları kamuoyunda tepkiye neden olmuştu (Cumhuriyet, 17.05.1939).

Haziran 1939’da İş Dairesi, görevini artık “Mıntaka İktisat Müdürlüğüne” devrediyordu. Bir Haziran’da İş Dairesi lağvediliyordu. Ancak Bölge amiri ve memurlar, 1 ay boyunca geçici olarak görevlerine devam edeceklerdi (Haber, 04.06.1939). İş Dairesi İstanbul Bölge amiri Haluk Belson, İstanbul İktisat Müdürü oluyordu. İzmir İktisat Müdürlüğüne, mülga İş Dairesi amiri Kemal Tilkicioğlu, atanmıştı (Akşam, 07.06.1939). İktisat Müdürlüğü; İş Dairesi Bölge amirliği, sanayi müfettişliği ve maadin müfettişliğinin birleşmesiyle oluşuyordu (Akşam, 02.06.1939). Yeni teşkilatlarla ilgili talimatları İktisat Vekâleti’nin yeni Bakanı Hüsnü Çakır bizzat vermişti (Son Posta, 06.06.1939). İş Dairesi’nde görev yapan memurların işsiz kalmayacağı ve maaşlarında da herhangi bir eksiltme olmayacağı da basın aracılığıyla kamuoyuna duyurulmuştu (Vakit, 06.06.1939). İsim değişse de çalışmalar durmuyordu. 15.06.1939’da yürürlüğe girecek olan “İş İhtilafları Nizamnamesinin” uygulamasına başlanacaktı. Hâlen

30 Akşam gazetesi 14.5.1939, s.3. Bu sayılar şöyledi; 50 çalışanı olan iş yerlerinde 4 yedek 2 asil toplam 6 kişi. 200 çalışanı olan iş yerlerinde 6 yedek 3 asil toplam 9 kişi. 1000 çalışanı olan iş yerlerinde 8 yedek 4 asil toplam 12 kişi. 1000’den fazla çalışanı olan iş yerlerinde 10 yedek 5 asil toplam 15 kişi.

mümessil seçimi yapmayan işyerleri uyarılıyor ve seçim sonuçlarının “İş Bölgesi Mıntaka Âmirliğine ” bildirilmesi isteniyordu (Vakit, 04.06.1939).

Zonguldak Havzayı Fahmiyesi (Taşkömürü Havzası) Müdürlüğü de lağvediliyordu. İşlere bir müddet daha Başmühendis Cemal Zühtü Bey bakacaktı. İktisat Müdürlüğüne bağlansa da maden işletmelerinin sonrasında birleştirilip tek elden idare edilmesi planlanıyordu (Tan, 11.06.1939). Ancak bu süreç, 1936'dan beri yapılan çalışmaların heba olduğu ve ana rotadan sapıldığı anlamına gelmiyordu. Zira 14 Haziran tarihli bir haberde, 2 yıl sonra “İş ve İşçi Bulma Teşkilatının” kurulacağı ve teşkilatların tüm memlekette aynı anda açılacağı bildiriliyordu (Son Telgraf, 14.06.1939).

15 Haziran 1939 tarihinde ise “İş İhtilaflarını Uzlaştırma Nizamnamesi” yürürlüğe girmişti. Bu da “Türk Çalışma Hayatında” yeni bir milat olmuştu (Son Posta, 15.06.1939).

İş Dairesi'nin görevi 1939 yılı Haziran ayında son buluyordu. Bayrağı “Mıntaka İktisat Müdürlüğüne” devrediyordu.

Sonuç

İş Dairesi, 3008 sayılı İş Kanunu'nun Dokuzuncu Teşkilat Faslının 141, 141 ve 143. Maddelerine göre kuruluyordu. 29.09.1936 tarihli Kararname ile de 100.000 Liralık tahsisat ayrılıyordu. Ülke genelinde teşkilatlanma ve kadro tahsisi konularında çalışmalara hemen başlandı. “İş Dairesi Şefi” görevine atanan ilk kişi de Enis Behiç Koryürek'tir.

1936 senesinde İş Dairesi kurulması yönünde karar alınmış ve derhal çalışmalara başlanmıştır. Taşra teşkilatında, sayı sürekli arttırılmış ve 20 Bölge Âmirliğine kadar çıkartılmıştır.

İşçi bulma hizmeti, devlet sigortası, işçi şikâyetleri, iş yeri denetimi, iş kazaları ve meslek hastalıkları gibi çok sayıda konuyla ilgili çalışılmıştır. Ayrıca 15.06.1937 tarihinde yürürlüğe girecek olan İş Kanunu'nun uygulanması için tüm ön çalışmalar İş Dairesi tarafından yürütülmüştür. Çocuk işçiliği ile mücadele etmiştir.

İşçiler için bir güvence makamı olmuştur. Kendisine iletilen sorunlarla tek tek ilgilenmiş ve kesin sonuca kavuşturmuştur. Şikâyet sayısı gün de 40 civarına yükselmişken İş Dairesi'nin çalışmaları sonucunda bu sayı üç günde birkaç şikâyete kadar düşmüştür.

3008 sayılı İş Kanunu'nun yanlış yorumlanmaması ve sair suiistimallerin ortadan kaldırılması için toplantılar, basın bilgilendirmeleri vb. yöntemlere başvurulmuştur.

Güçlü bir merkezi teşkilat kadrosu oluşturulmuştur. Hem ulusal hem de uluslararası istihdam alanında iş yapmaya müsait kadrolar tahsis edilmiştir. Uluslararası sahada da Milletler Cemiyeti Mesai Bürosu yetkilileriyle sürekli irtibat halinde olunmuştur. İş Kanunu ve

sigorta gibi elzem konularda yabancı uzmanlarla çalışılmış, uluslararası yasalar ve anlaşmalar titizlikle takip edilmiştir.

1.06.1939'da lağvedilmiştir. Ancak İş Dairesi çalışanları, dairenin görevleriyle beraber yeni bir isimle “Mıntaka İktisat Müdürlüğü” olarak devam etmiştir. Ayrıca “İşçi Borsaları” kurularak iş arayanlara, kendilerine uygun işler bulunması içinde yeni bir idari kurum teşekkül ettirilmiştir. 1941 yılında “İş ve İşçi Bulma Teşkilatının” kurulması planlanmıştır. Ancak bu hedef gerçekleştirilememiştir.

İş Dairesi, kısa hayatı boyunca yalnızca istihdamda aracı kurum özelliği taşımamıştır. O aynı zamanda ismi konulmamış bir “Çalışma Bakanlığı” gibi faaliyet göstermiştir. Günümüzde farklı Genel Müdürlüklerin (İŞKUR, SGK, ÇASGEM, İSGÜM, Ereğli Kömür HAVzası ve Amele Birliği Biriktirme Sandığı gibi) görevlerinin tamamı İş Dairesi tarafından yürütülmüştür. Bazı konularda ilk çalışmalar ve kanuni düzenlemeler yine İş Dairesi’nce yapılmıştır.

Finansal Destek ve Teşekkür / Grant Support and Acknowledgement	Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir. / The author declared that this study has received no financial support.
Çıkar Çatışması / Conflict of Interest	Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir. / The author has no conflict of interest to declare.

KAYNAKÇA

YAYIMLANMIŞ MAKALELER, ESERLER ve RESMİ BELGELER

- Civan, O. E. (2025). 3008 Sayılı İş Kanunu. *Atatürk Ansiklopedisi*.
- Candır, K. (2015). "Enis Behic Koryurek'in harp edebiyatı konulu şiirleri üzerine bir inceleme". *Cankırı Karatekin Üniversitesi Karatekin Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 6(6), 15-37.
- Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi. (1936). İş Dairesi Hakkında Kararname. İş Dairesi'nin Bir Yıllık Hazırlık Teşkilatı Kadrosunun ve Umumi Yönetmeliğinin Tasdiki.
- Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi. (1937). Kararname. İş Dairesi'nin Hazırlık Kadrosuna İlaveten Çalıştırılacak Memurlara Ait Kadronun Tasdiki.
- Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi. (1938). Kararname.
- Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi. (1938). İş Dairesinin Milletler Cemiyeti ile Görüşmesine İzin Verilmesi.
- Doğan, H. (2018). Osmanlı Devleti'nin son döneminde grev hakkı ve Ta'til-i Eşgâl Kanunu. *Belleten*, 82(293), 265-294.
- Etкер, Ş. (2011). Darülfünun Fen Fakültesi Darülmesailer Talimatnamesi (1924). *Osmanlı Bilimi Araştırmaları*, 13(1), 101-108.
- Güzel, A. (2012). "3008 Sayılı İş Yasasının önemi ve başlıca hükümleri". *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 165-224.
- Kadioğlu, S. (2007). Walther Penck'in Türkiye'deki çalışmaları. *İstanbul Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Yerbilimleri Dergisi*, 20(1), 1-18.
- Kemaloğlu, A. İ. (2023). *Mehmet Şakir Kesebir* (1889-1966). <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/mehmet-sakir-kesebir-1889-1966/>
- Resmi Gazete. (1936, Haziran 15). 3008 Sayılı İş Kanunu.
- Sami, Ş. (2017). *Kâmûs-ı Türkî*. (Derleyiciler: R. Gündoğdu, N. Adıgüzel, & E. F. Önal) İdeal Kültür Yayıncılık.
- Sümer Holding A.Ş. (2025). <https://sumerholding.gov.tr/tarihce.aspx>
- Sürmeli, S. (2000) Cemiyet-i Akvam'a Müzaheret Cemiyeti Türkiye'de kuruluşu ve Prag konferansı, *Atatürk Yolu Dergisi*, 7(25), 181-200.
- T.C. Başbakanlık D. Arş. G.M. (2014). Dünden Bugüne Başbakanlık (1920-2014). Ankara: T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü.
- T.C. Merkez Bankası. (1951). *1950 Ondokuzuncu Hesap Yılı Hakkında Bilonço ve Kar ve Zarar Hebasi*. Ankara: TCMB.

GAZETELER

- Akşam. (1936 (a), Ağustos 4). İş kanunun tatbik için hazırlıklar başladı. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/haber/1936-08-04/2](https://www.gastearsivi.com/gazete/haber/1936-08-04/2)
- Akşam. (1936 (b), Aralık 30). İktisat Vekâleti İş Dairesi Üçüncü Bölge âmirliğinden. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1936-12-30/13](https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1936-12-30/13)
- Akşam. (1937 (a), Şubat 15). İş dairesi reisi İstanbul'a geliyor. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1937-02-15/2](https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1937-02-15/2)
- Akşam. (1937 (b), Şubat 16). İş kanununun tatbiki hazırlıkları ilerliyor. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1937-02-16/4](https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1937-02-16/4)
- Akşam. (1937 (c), Mart 30). İşçiler için sigorta kurulacak. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1937-03-30/5](https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1937-03-30/5)

- Akşam. (1937 (ç), Nisan 3). İş kanununun tatbiki hazırlıkları ilerliyor Devlet işçi sigortası büyük bir içtimâî yardım müessesesi halini alacak. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1937-04-03/5](https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1937-04-03/5)
- Akşam. (1937 (d), Nisan 7). İş beyannamesi almıyanlar 15 Nisana kadar son bir mühlet verildi. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1937-04-07/5](https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1937-04-07/5)
- Akşam. (1937 (e), Nisan 19). İş kanunu üçüncü mıntıkada iş beyannamelerinin tevzii bitmek üzere. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1937-04-19/5](https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1937-04-19/5)
- Akşam. (1937 (f), Mayıs 4). İş kanunu Resmî daireler de işçiler hakkında beyanname verecekler. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1937-05-04/3](https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1937-05-04/3)
- Akşam. (1937 (g), Mayıs 18). İş kanununun tatbiki hazırlıkları. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1937-05-18/5](https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1937-05-18/5)
- Akşam. (1937 (ğ), Haziran 8). İş kanunun tatbiki hazırlığı. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1937-06-08/3](https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1937-06-08/3)
- Akşam. (1937 (h), Haziran 9). İş kanunu Tatbikata aid teşkilât 1 temmuzda faaliyete geçece. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1937-06-09/1](https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1937-06-09/1)
- Akşam. (1937 (ı), Haziran 16). Dün iş kanununun tatbikine başlandı. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1937-06-16/1](https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1937-06-16/1)
- Akşam. (1937 (i), Haziran 13). İş kanunu Yarından sonra kanunun tatbikine başlanıyor. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1937-06-13/2](https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1937-06-13/2)
- Akşam. (1937 (j), Temmuz 4). İş bürosu Dün de birçok müracaatlar vuku buldu. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1937-07-04/3](https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1937-07-04/3)
- Akşam. (1937 (k), Temmuz 8). İş yerleri İş dairesi birer tebliğ gönderdi. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1937-07-08/5](https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1937-07-08/5)
- Akşam. (1937 (l), Eylül 24). İş kanununun tatbiki etrafında verilen izahat. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1937-09-24/5](https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1937-09-24/5)
- Akşam. (1937 (m), Ekim 29). Fazla çalışma ücreti Fabrikatörler yüzde elliye itiraz ediyorlar. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1937-10-29/5](https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1937-10-29/5)
- Akşam. (1937 (n), Aralık 12). İş kanunu Sıhhat nizamnamesinin de bugünlerde tebliği bekleniyor. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1937-12-10/2](https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1937-12-10/2)
- Akşam. (1938 (a), Ocak 16). İş isteyenler Çoğu taşradan yeni gelenlerdir. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1938-01-16/3](https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1938-01-16/3)
- Akşam. (1938 (b), Ocak 29). Fırınlarda gece işi hafifletilecek. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1938-01-29/3](https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1938-01-29/3)
- Akşam. (1938 (c), Şubat 18). İktisat Vekâletine bağlı müesseseler Nisanda hepsi dördüncü vakıf hana taşınacak. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1938-02-18/3](https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1938-02-18/3)
- Akşam. (1938 (ç), Nisan 5). Yumurta amelesi bugün işe başlayacak. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1938-04-05/2](https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1938-04-05/2)
- Akşam. (1938 (d), Temmuz 15). İş dairesi Bölge 20ye çıkarıldı, âmirler arasında tayinler yapıldı. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1938-07-15/2](https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1938-07-15/2)
- Akşam. (1938 (e), Ağustos 6). Haftada 48 saat çalışma. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1938-08-06/3](https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1938-08-06/3)
- Akşam. (1938 (f), Ağustos 17). İş yerlerinde sıhhat nizamnamesi. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1938-08-17/5](https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1938-08-17/5)

- Akşam. (1938 (g), Aralık 2). Tramvay amelesinin haklı olduğu anlaşıyor. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1938-12-02/3](https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1938-12-02/3)
- Akşam. (1938 (ğ), Aralık 12). Reisicumhur dün akşam Karabükte vardılar. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1938-12-12/1](https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1938-12-12/1)
- Akşam. (1939 (a), Mayıs 14). İş ihtilafları Tahkim nizamnamesi 15 haziranda tatbik edilecek. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1939-05-14/3](https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1939-05-14/3)
- Akşam. (1939 (b), Haziran 2). Lağvedilen müesseseler, yeni teşekküllerin vaziyeti. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1939-06-02/4](https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1939-06-02/4)
- Akşam. (1939 (c), Haziran 7). İzmir İktisad ve mıntaka ticaret müdürlükleri. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1939-06-07/7](https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1939-06-07/7)
- Anadolu. (1937 (a), Nisan 11). İş kanununun tatbiki hazırlıkları. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/anadolu/1937-04-11/3](https://www.gastearsivi.com/gazete/anadolu/1937-04-11/3)
- Anadolu. (1938 (a), Mart 16). Halka kolaylık gösterilmelidir. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/anadolu/1938-03-16/1](https://www.gastearsivi.com/gazete/anadolu/1938-03-16/1)
- Anadolu. (1938 (b), Mart 17). İş talimatnamesi Ek kısım da geldi. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/anadolu/1938-03-17/2](https://www.gastearsivi.com/gazete/anadolu/1938-03-17/2)
- Anadolu. (1938 (c), Mayıs 6). Resmi daireler birleşiyor. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/anadolu/1938-05-06/2](https://www.gastearsivi.com/gazete/anadolu/1938-05-06/2)
- Cumhuriyet. (1934, Ocak 7) İktisadî Planda Şirket İşleri. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/cumhuriyet/1934-01-07/2](https://www.gastearsivi.com/gazete/cumhuriyet/1934-01-07/2)
- Cumhuriyet. (1936 (a), Nisan 10). Türkiyede İşçi Nizamı Modern ve yeni bir hukuk meydana getiriliyor. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/cumhuriyet/1936-04-10/7](https://www.gastearsivi.com/gazete/cumhuriyet/1936-04-10/7)
- Cumhuriyet. (1936 (b), Haziran 9). Meclis iş kanununu dün kabul etti. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/cumhuriyet/1936-06-09/1#google_vignette](https://www.gastearsivi.com/gazete/cumhuriyet/1936-06-09/1#google_vignette)
- Cumhuriyet. (1936 (c), Eylül 27). İş dairesi müdürü. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/cumhuriyet/1936-09-29/8](https://www.gastearsivi.com/gazete/cumhuriyet/1936-09-29/8)
- Cumhuriyet. (1936 (ç), Aralık 9). Vilâyet iş büroları teşekkül etti. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/cumhuriyet/1936-12-09/2#google_vignette](https://www.gastearsivi.com/gazete/cumhuriyet/1936-12-09/2#google_vignette)
- Cumhuriyet. (1936 (d), Aralık 13). İş teşkilâtı. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/cumhuriyet/1936-12-13/3](https://www.gastearsivi.com/gazete/cumhuriyet/1936-12-13/3)
- Cumhuriyet. (1936 (e), Aralık 20). İş dairesinin meşgul olacağı meseleler. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/cumhuriyet/1936-12-20/2](https://www.gastearsivi.com/gazete/cumhuriyet/1936-12-20/2)
- Cumhuriyet. (1936 (f), Aralık 29). İktisat Vekâleti İş Dairesi Üçüncü Bölge Âmirliğinden. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/cumhuriyet/1936-12-29/11](https://www.gastearsivi.com/gazete/cumhuriyet/1936-12-29/11)
- Cumhuriyet. (1937 (a), Ocak 5). İş kanunu tatbikatı Bugün Vilâyette bir toplantı yapılacak. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/cumhuriyet/1937-01-05/2](https://www.gastearsivi.com/gazete/cumhuriyet/1937-01-05/2)
- Cumhuriyet. (1937 (b), Ocak 8). İş kanununun tatbikına hazırlık. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/cumhuriyet/1937-01-08/2](https://www.gastearsivi.com/gazete/cumhuriyet/1937-01-08/2)
- Cumhuriyet. (1937 (c), Haziran 13). Su şirketinin maksadı anlaşıldı. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/cumhuriyet/1937-06-13/2](https://www.gastearsivi.com/gazete/cumhuriyet/1937-06-13/2)
- Cumhuriyet. (1937 (ç), Haziran 19). İş kanununa karşı yapılan bir hile. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/cumhuriyet/1937-06-19/2](https://www.gastearsivi.com/gazete/cumhuriyet/1937-06-19/2)
- Cumhuriyet. (1937 (d), Temmuz 15). Gündelik iş müddeti sekiz saat üzerinden tesbit edilecek. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/](https://www.gastearsivi.com/gazete/)

cumhuriyet/1937-07-15/3

Cumhuriyet. (1937 (e), Temmuz 16). İş dairesi Başmüfettişi. gastearsivi.com: <https://www.gastearsivi.com/gazete/cumhuriyet/1937-07-16/2>

Cumhuriyet. (1937 (f), Temmuz 29). İş dairesi teşkilâtı genişletildi. gastearsivi.com: <https://www.gastearsivi.com/gazete/cumhuriyet/1937-07-29/2>

Cumhuriyet. (1937 (g), Ağustos 3). İş idaresinin teşkilatı. gastearsivi.com: <https://www.gastearsivi.com/gazete/cumhuriyet/1937-08-03/3>

Cumhuriyet. (1937 (ğ), Ağustos 14). İş teşkilatının ne surette çalışacağı tespit edildi. gastearsivi.com: <https://www.gastearsivi.com/gazete/cumhuriyet/1937-08-14/2>

Cumhuriyet. (1937 (h), Eylül 3). İş dairesi teşkilatı. gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/cumhuriyet/1937-09-03/3#google_vignette

Cumhuriyet. (1937 (ı), Ekim 4). İş kanunu hükümlerine aykırı hareket eden fabrikalar. gastearsivi.com: <https://www.gastearsivi.com/gazete/cumhuriyet/1937-10-04/2>

Cumhuriyet. (1937 (i), Ekim 7). İş kanununa riayet etmeyenler. gastearsivi.com: <https://www.gastearsivi.com/gazete/cumhuriyet/1937-10-07/2>

Cumhuriyet. (1937 (j), Ekim 10). 48 saatlik iş haftası başlıyor. gastearsivi.com: <https://www.gastearsivi.com/gazete/cumhuriyet/1937-10-10/3>

Cumhuriyet. (1937 (k), Ekim 24). Yüz kadar müessese mahkemeye verildi. gastearsivi.com: <https://www.gastearsivi.com/gazete/cumhuriyet/1937-10-24/5>

Cumhuriyet. (1937 (l), Kasım 7). Kaçak iş yerleri meydana çıkıyor. gastearsivi.com: <https://www.gastearsivi.com/gazete/cumhuriyet/1937-11-07/7>

Cumhuriyet. (1937 (m), Kasım 13). İş yerlerine aid direktifler. gastearsivi.com: <https://www.gastearsivi.com/gazete/cumhuriyet/1937-11-13/7>

Cumhuriyet. (1937 (n), Aralık 2). İş beyannameleri tetkik ediliyor. gastearsivi.com: <https://www.gastearsivi.com/gazete/cumhuriyet/1937-12-02/3>

Cumhuriyet. (1938 (a), Ocak 6). Bursada iş hayatı tanzim ediliyor. gastearsivi.com: <https://www.gastearsivi.com/gazete/cumhuriyet/1938-01-06/8>

Cumhuriyet. (1938 (b), Ocak 9). Fırıncılarla ekmek yapımcıları arasında Yevmiye yüzünden çarpışık bir ihtilâf çıktı. gastearsivi.com: <https://www.gastearsivi.com/gazete/cumhuriyet/1938-01-09/2>

Cumhuriyet. (1938 (c), Ocak 16). İş bulma idarehaneleri. gastearsivi.com: <https://www.gastearsivi.com/gazete/cumhuriyet/1938-01-16/2>

Cumhuriyet. (1938 (ç), Şubat 10). İş teşkilatımız tam faaliyette. gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/cumhuriyet/1938-02-10/2#google_vignette

Cumhuriyet. (1938 (d), Mart 5). İş dairesinde Ekonomik işler şubesi kuruldu. gastearsivi.com: <https://www.gastearsivi.com/gazete/cumhuriyet/1938-03-05/3>

Cumhuriyet. (1938 (e), Nisan 5). Bütün yumurta işçileri dün işlerini bıraktılar. gastearsivi.com: <https://www.gastearsivi.com/gazete/cumhuriyet/1938-04-05/7>

Cumhuriyet. (1938 (f), Temmuz 14). İş dairelerinde teftişler. gastearsivi.com: <https://www.gastearsivi.com/gazete/cumhuriyet/1938-07-14/2>

Cumhuriyet. (1938 (g), 14 Temmuz). İktisad Vekili Zonguldakta. gastearsivi.com: <https://www.gastearsivi.com/gazete/cumhuriyet/1938-07-14/1>

Cumhuriyet. (1939 (a), Ocak 20). Devlet Şûrası için reis ve aza intihabı. gastearsivi.com: <https://www.gastearsivi.com/gazete/cumhuriyet/1939-01-20/7>

Cumhuriyet. (1939 (b), Mart 12). İşçi Sigortası. gastearsivi.com: <https://www.gastearsivi.com/gazete/cumhuriyet/1939-03-12/7>

- Cumhuriyet. (1939 (c), Nisan 13). Beklenen izahname dün Ankaradan geldi. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/cumhuriyet/1939-04-13/2](https://www.gastearsivi.com/gazete/cumhuriyet/1939-04-13/2)
- Cumhuriyet. (1939 (ç), Nisan 20). İş Dairesi Üçüncü Bölge Amirliğinden:. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/cumhuriyet/1939-04-20/12](https://www.gastearsivi.com/gazete/cumhuriyet/1939-04-20/12)
- Cumhuriyet. (1939 (d), Mayıs 17). Kağıt fabrikasından çıkarılan işçiler. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/cumhuriyet/1939-05-17/4](https://www.gastearsivi.com/gazete/cumhuriyet/1939-05-17/4)
- Haber. (1936 (a), Ağustos 4). İş Kanunu Tatbikatı için hazırlık tetkikleri ve faaliyet başladı. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/haber/1936-08-04/2](https://www.gastearsivi.com/gazete/haber/1936-08-04/2)
- Haber. (1936 (b), Ağustos 8). İş kanununun tatbikatı Dün Ticaret odasında fabrikatörler toplandı. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/haber/1936-08-08/3](https://www.gastearsivi.com/gazete/haber/1936-08-08/3)
- Haber. (1936 (c), Eylül 1). İş dairesi reisi Bugün şehrimize geliyor. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/haber/1936-09-01/2](https://www.gastearsivi.com/gazete/haber/1936-09-01/2)
- Haber. (1936 (ç), Eylül 2). İş dairesi reisi Ticaret odasında. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/haber/1936-09-02/2](https://www.gastearsivi.com/gazete/haber/1936-09-02/2)
- Haber. (1936 (d), Eylül 5). Yüze yakın işçi murahhası dün iş dairesi reisi başkanlığında bir toplantı yaptı. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/haber/1936-09-06/3](https://www.gastearsivi.com/gazete/haber/1936-09-06/3)
- Haber. (1936 (e), Eylül 8). [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/haber/1936-09-08/3](https://www.gastearsivi.com/gazete/haber/1936-09-08/3)
- Haber. (1936 (f), Eylül 10). Şikayetçi işçiler Tahkikat ehemmiyetle devam ediyor. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/haber/1936-09-10/3](https://www.gastearsivi.com/gazete/haber/1936-09-10/3)
- Haber. (1936 (g), Ekim 29). İş kanunu teşkilatının projesi hazırlandı Gelecek Cumhuriyet Bayramında çalışanlar iki yevmiye alacaklar. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/haber/1936-10-29/3](https://www.gastearsivi.com/gazete/haber/1936-10-29/3)
- Haber. (1936 (ğ), Kasım 16). İstanbul İş Dairesi. [gastearsivi: https://www.gastearsivi.com/gazete/haber/1936-11-16/1](https://www.gastearsivi.com/gazete/haber/1936-11-16/1)
- Haber. (1936 (h), Kasım 20). İş dairesi teşkilatı Talimatname şehrimize teslim edildi. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/haber/1936-11-20/3](https://www.gastearsivi.com/gazete/haber/1936-11-20/3)
- Haber. (1936 (ı), Aralık 18). İstanbul İş dairesi. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/haber/1936-12-18/6](https://www.gastearsivi.com/gazete/haber/1936-12-18/6)
- Haber. (1937 (a), Ocak 21). Beyannamelere yanlış malûmat yazanlar olmuş. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/haber/1937-01-21/3](https://www.gastearsivi.com/gazete/haber/1937-01-21/3)
- Haber. (1937 (b), Şubat 19). İktisat Vekilinin tetkikleri. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/haber/1937-02-19/6](https://www.gastearsivi.com/gazete/haber/1937-02-19/6)
- Haber. (1937 (c), Mart 30). İş Kanununun Tatbikine Hazırlık. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/haber/1937-03-30/1](https://www.gastearsivi.com/gazete/haber/1937-03-30/1)
- Haber. (1937 (ç), Nisan 2). Beyanname vermeyen iş sahipleri. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/haber/1937-04-02/3](https://www.gastearsivi.com/gazete/haber/1937-04-02/3)
- Haber. (1937 (d), Nisan 7). Küçük Haberler. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/haber/1937-04-07/3](https://www.gastearsivi.com/gazete/haber/1937-04-07/3)
- Haber. (1937 (e), Haziran 17). Küçük yaşta işçiler Süreyya Paşa fabrikasından çıkarıldı. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/haber/1937-06-17/7](https://www.gastearsivi.com/gazete/haber/1937-06-17/7)
- Haber. (1937 (f), Haziran 29). Tetkikler: İşçiler ve İş kanununun hükümleri. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/haber/1937-06-29/2](https://www.gastearsivi.com/gazete/haber/1937-06-29/2)
- Haber. (1937 (g), Ağustos 4). Bu çocuklar nasıl çalıştırılıyorlardı. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/haber/1937-08-04/2](https://www.gastearsivi.com/gazete/haber/1937-08-04/2)
- Haber. (1937 (ğ), Eylül 7). Tramvay şirketine ihtar. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/haber/1937-09-07/3](https://www.gastearsivi.com/gazete/haber/1937-09-07/3)

gastearsivi.com/gazete/haber/1937-09-07/1

Haber. (1937 (h), Eylül 12). İş bulma idarehaneleri. gastearsivi.com: <https://www.gastearsivi.com/gazete/haber/1937-09-12/2>

Haber. (1937 (ı), Eylül 22). 1 numaralı İş Kanunun emri. gastearsivi.com: <https://www.gastearsivi.com/gazete/haber/1937-09-22/2>

Haber. (1937 (i), Eylül 30). İş kanununun tatbikatı süratle ilerliyor. gastearsivi.com: <https://www.gastearsivi.com/gazete/haber/1937-09-30/11>

Haber. (1938 (a), Hazirana 15). Havlu fabrikası işçilerine neden yol verilmiş? gastearsivi.com: <https://www.gastearsivi.com/gazete/haber/1938-06-15/3>

Haber. (1938 (b), Haziran 17). İş mahkemeleri teşkil edilmeyecek. gastearsivi.com: <https://www.gastearsivi.com/gazete/haber/1938-06-17/3>

Haber. (1938 (c), Haziran 24). gastearsivi.com: <https://www.gastearsivi.com/gazete/haber/1938-06-24/5>

Haber. (1938 (ç), Temmuz 20). Açık muhabere. gastearsivi.com: <https://www.gastearsivi.com/gazete/haber/1938-07-20/3>

Haber. (1938 (d), Temmuz 25). Dükkanların öğle tatili. gastearsivi.com: <https://www.gastearsivi.com/gazete/haber/1938-07-25/12>

Haber. (1938 (e), Eylül 14). Nişanlanma. gastearsivi.com: <https://www.gastearsivi.com/gazete/haber/1938-09-14/7>

Haber. (1938 (f), Eylül 21). İşçi sigorta idaresi. gastearsivi.com: <https://www.gastearsivi.com/gazete/haber/1938-09-21/4>

Haber. (1938 (g), Kasım 3). gastearsivi.com: <https://www.gastearsivi.com/gazete/haber/1938-11-03/2>

Haber. (1938 (ğ), Aralık 27). Küçük Haberler. gastearsivi.com: <https://www.gastearsivi.com/gazete/haber/1938-12-27/3>

Haber. (1939 (a), Şubat 22). İş dairesinin bir tamimi iş yerlerini müşküle soktu. gastearsivi.com: <https://www.gastearsivi.com/gazete/haber/1939-02-22/3>

Haber. (1939 (b), Şubat 28). Resmî Tebliğ işinden çıkan işçilere şahadetname vermek mecburidir. gastearsivi.com: <https://www.gastearsivi.com/gazete/haber/1939-02-28/3>

Haber. (1939 (c), Nisan 1). İş yerlerinde işçi mümessilleri seçim iki aya kadar bitirilecek. gastearsivi.com: <https://www.gastearsivi.com/gazete/haber/1939-04-01/2>

Haber. (1939 (ç), Nisan 26). İşçilerden kesilecek para cezaları nasıl muhafaza edilecek? gastearsivi.com: <https://www.gastearsivi.com/gazete/haber/1939-04-26/4>

Haber. (1939 (d), Mayıs 23). İstanbul Ticaret Odası 4 mümessil seçti. gastearsivi.com: <https://www.gastearsivi.com/gazete/haber/1939-05-23/2>

Haber. (1939 (e), Haziran 4). İstanbul mıntakası İktisad müdürlüğü. gastearsivi.com: <https://www.gastearsivi.com/gazete/haber/1939-06-04/2>

Haber. (1939 (f), Haziran 21). İşçilerden kesilen cezalar Yeni usulden sonra çok azalır. gastearsivi.com: <https://www.gastearsivi.com/gazete/haber/1939-06-21/3>

Halkın Sesi. (1936, Aralık 3). İş kanunu 15 Haziranda tatbik ediliyor İzmir mıntkasına Balıkesir, Manisa, Aydın ve Denizli vilâyetleri dahildir. gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/ulusal_birlik_izmir/1936-12-03/2

Halkın Sesi. (1939 (a), Ocak 4). Milletler Cemiyetinde Çalışanların Maaşları. gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/halkin_sesi/1939-01-04/2

Kurun. (1936 (a), Eylül 1936). İş İdaresi Reisi B. Enis Behiç dün işçilerin dertlerini dinledi. gastearsivi.com: <https://www.gastearsivi.com/gazete/kurun/1936-09-06/3>

- Kurun. (1936 (b), Aralık 1). Kısa Ankara Haberler. [gastearsivi.com/](https://www.gastearsivi.com/gazete/kurun/1936-12-01/4): <https://www.gastearsivi.com/gazete/kurun/1936-12-01/4>
- Kurun. (1937 (a), Ocak 8). İş kanunu tatbika başlandı. [gastearsivi.com](https://www.gastearsivi.com/gazete/kurun/1937-01-08/4): <https://www.gastearsivi.com/gazete/kurun/1937-01-08/4>
- Kurun. (1937 (b), Temmuz 19). İş kanunu Halk tarafından tamamen anlaşılmış bulunuyor. [gastearsivi.com](https://www.gastearsivi.com/gazete/kurun/1937-07-19/3): <https://www.gastearsivi.com/gazete/kurun/1937-07-19/3>
- Kurun. (1937 (c), Eylül 7). Haftada 48 saat iş. [gastearsivi.com](https://www.gastearsivi.com/gazete/kurun/1937-09-07/5): <https://www.gastearsivi.com/gazete/kurun/1937-09-07/5>
- Kurun. (1937 (ç), Eylül 15). İş kanunun hakkında mühim bir tebliğ. [gastearsivi.com](https://www.gastearsivi.com/gazete/kurun/1937-09-15/4): <https://www.gastearsivi.com/gazete/kurun/1937-09-15/4>
- Kurun. (1937 (d), Ekim 14). 48 saatlik iş haftasından hangi müesseseler istisna edildi. [gastearsivi.com](https://www.gastearsivi.com/gazete/kurun/1937-10-14/3): <https://www.gastearsivi.com/gazete/kurun/1937-10-14/3>
- Kurun. (1937 (e), Kasım 2). Sanayi müesseselerinin dahili talimatnamesi. [gastearsivi.com](https://www.gastearsivi.com/gazete/kurun/1937-11-02/2): <https://www.gastearsivi.com/gazete/kurun/1937-11-02/2>
- Kurun. (1937 (f), Aralık 12). İş dairesi amiri döndü. [gastearsivi.com](https://www.gastearsivi.com/gazete/cumhuriyet/1937-12-02/3): <https://www.gastearsivi.com/gazete/cumhuriyet/1937-12-02/3>
- Kurun. (1938 (a), Nisan 6). Yumurta işçilerinin grevi doğru değil. [gastearsivi.com](https://www.gastearsivi.com/gazete/kurun/1938-04-06/10): <https://www.gastearsivi.com/gazete/kurun/1938-04-06/10>
- Kurun. (1938 (b), Temmuz 13). İş Dairesi Umum Müdürü Gazetemize Beyanat Verdi. <https://www.gastearsivi.com/gazete/kurun/1938-07-13/5>
- Kurun. (1938 (b), Mayıs 15). İş kanunu Bir senelik tatbikattan alınan netice gözden geçirilecek. [gastearsivi.com](https://www.gastearsivi.com/gazete/kurun/1938-05-15/3): <https://www.gastearsivi.com/gazete/kurun/1938-05-15/3>
- Kurun. (1938 (c), Temmuz 14). İş dairesi bölge adedi 20ye çıkarıldı. . [gastearsivi.com](https://www.gastearsivi.com/gazete/kurun/1938-07-14/4): <https://www.gastearsivi.com/gazete/kurun/1938-07-14/4>
- Son Posta (1939 (b), Şubat 10). İş ihtilâflarının halline dair yeni nizamname. [gastearsivi.com](https://www.gastearsivi.com/gazete/son_posta/1939-02-10/1): https://www.gastearsivi.com/gazete/son_posta/1939-02-10/1
- Son Posta. (1936 (a), Ocak 27). İş Kanunuu Muhtelit Encümen Bazı Değişiklikler Yaptı. [gastearsivi.com](https://www.gastearsivi.com/gazete/son_posta/1936-01-27/3): https://www.gastearsivi.com/gazete/son_posta/1936-01-27/3
- Son Posta. (1936 (b), Eylül 19). İş büroları Şimdilik 6 vilayette iş büroları teşkilatı yapılacak. [gastearsivi.com](https://www.gastearsivi.com/gazete/son_posta/1936-09-19/4): https://www.gastearsivi.com/gazete/son_posta/1936-09-19/4
- Son Posta. (1936 (c), Eylül 27). İş kanununu beynelmilel iş federasyonuna tescil ettiriyoruz. [gastearsivi.com](https://www.gastearsivi.com/gazete/son_posta/1936-09-27/6): https://www.gastearsivi.com/gazete/son_posta/1936-09-27/6
- Son Posta. (1937 (a), Haziran 10). Belediye Kadıköy Su Şirketinde Tetkikat Yaptırıyor. [gastearsivi.com](https://www.gastearsivi.com/gazete/son_posta/1937-06-10/4): https://www.gastearsivi.com/gazete/son_posta/1937-06-10/4
- Son Posta. (1937 (b), Haziran 15). İş kanunu tatbik sahasında. [gastearsivi.com](https://www.gastearsivi.com/gazete/son_posta/1937-06-15/4): https://www.gastearsivi.com/gazete/son_posta/1937-06-15/4
- Son Posta. (1937 (c), Temmuz 22). İş kanununa aykırı hareket edenler görüldü. [gastearsivi.com](https://www.gastearsivi.com/gazete/son_posta/1937-07-22/4): https://www.gastearsivi.com/gazete/son_posta/1937-07-22/4
- Son Posta. (1938 (a), Nisan 19). Fırıncılar cemiyeti idare hey'eti istifa etti. [gastearsivi.com](https://www.gastearsivi.com/gazete/son_posta/1938-04-19/4): https://www.gastearsivi.com/gazete/son_posta/1938-04-19/4
- Son Posta. (1938 (b), Mayıs 8). İş ve işçi bulmak teşkilâtı. [gastearsivi.com](https://www.gastearsivi.com/gazete/son_posta/1938-05-08/3): https://www.gastearsivi.com/gazete/son_posta/1938-05-08/3
- Son Posta. (1938 (c), Temmuz 17). [gastearsivi.com](https://www.gastearsivi.com/gazete/son_posta/1938-07-17/4#google_vignette): https://www.gastearsivi.com/gazete/son_posta/1938-07-17/4#google_vignette

- Son Posta. (1938 (ç), Temmuz 19). İzmit iş dairesi başmemurluğu. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/son_posta/1938-07-19/4](https://www.gastearsivi.com/gazete/son_posta/1938-07-19/4)
- Son Posta. (1938 (d), Ağustos 4). İş Dairesi XVI Amirliğinden:. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/son_posta/1938-08-04/10](https://www.gastearsivi.com/gazete/son_posta/1938-08-04/10)
- Son Posta. (1938 (e), Ekim 31). İş dairesi reisi bugün geliyor. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/son_posta/1938-10-31/4](https://www.gastearsivi.com/gazete/son_posta/1938-10-31/4)
- Son Posta. (1939 (a), Ocak 24). Taahhüd işlerinde çalışan işçileri koruyacak yeni tedbirler alındı. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/son_posta/1939-01-24/4](https://www.gastearsivi.com/gazete/son_posta/1939-01-24/4)
- Son Posta. (1939 (c), Nisan 6). Yeni Vekâletlerde faaliyet başladı. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/son_posta/1939-04-06/3](https://www.gastearsivi.com/gazete/son_posta/1939-04-06/3)
- Son Posta. (1939 (ç), Nisan 26). İstanbul bölgesinde 80.000 işçi, işçi mümessili seçecek. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/son_posta/1939-04-26/4](https://www.gastearsivi.com/gazete/son_posta/1939-04-26/4)
- Son Posta. (1939 (d), Mayıs 14). Adanada bir “işçi borsası” kuruluyor. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/son_posta/1939-05-14/5](https://www.gastearsivi.com/gazete/son_posta/1939-05-14/5)
- Son Posta. (1939 (e), Haziran 6). Ticaret ve İktisad Vekâletlerinin yeni mıntaka teşkilâtları kuruluyor. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/son_posta/1939-06-06/4](https://www.gastearsivi.com/gazete/son_posta/1939-06-06/4)
- Son Posta. (1939 (f), Haziran 6). İstanbul, Adana, Bursa ve İzmirde iş borsaları açılacak. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/son_posta/1939-06-06/4](https://www.gastearsivi.com/gazete/son_posta/1939-06-06/4)
- Son Posta. (1939 (g), Haziran 15). İş ihtilaflarını uzlaştırma nizamnamesi meriyet mevkiine girdi. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/son_posta/1939-06-15/4](https://www.gastearsivi.com/gazete/son_posta/1939-06-15/4)
- Son Telgraf. (1937 (a), Ağustos 26). İş Dairesi. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/son_telgraf/1937-08-26/2](https://www.gastearsivi.com/gazete/son_telgraf/1937-08-26/2)
- Son Telgraf. (1937 (b), Eylül 18). Müstahdem idarehaneleri. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/son_telgraf/1937-09-18/3](https://www.gastearsivi.com/gazete/son_telgraf/1937-09-18/3)
- Son Telgraf. (1937 (c), Ekim 23). 29 Teşrinde Bütün işçilere muhakkak çift yevmiye verilecek. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/son_telgraf/1937-10-23/3](https://www.gastearsivi.com/gazete/son_telgraf/1937-10-23/3)
- Son Telgraf. (1937 (ç), Ekim 26). İktisad Vekâleti iş Dairesi Üçüncü İstanbul Bölgesi Amirliğinden:. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/son_telgraf/1937-10-26/8](https://www.gastearsivi.com/gazete/son_telgraf/1937-10-26/8)
- Son Telgraf. (1937 (e), Kasım 2). Bina yaptıracak olanlar iş dairesile de temas edecek. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/son_telgraf/1937-11-02/3](https://www.gastearsivi.com/gazete/son_telgraf/1937-11-02/3)
- Son Telgraf. (1938 (a), Şubat 19). İşçiler için... İşçi emniyet ve sağlığını koruyacak nizamnamelerle ağır, tehlikeli işler için yeni hükümler hazırlandı! [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/son_telgraf/1938-02-19/3](https://www.gastearsivi.com/gazete/son_telgraf/1938-02-19/3)
- Son Telgraf. (1938 (b), Nisan 3). Şehrimizde İş Aramağa Gelenler. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/son_telgraf/1938-04-03/3](https://www.gastearsivi.com/gazete/son_telgraf/1938-04-03/3)
- Son Telgraf. (1938 (c), Eylül 25). Günde 14 saat Çalıştırılan İşçiler mi var? [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/son_telgraf/1938-09-25/3](https://www.gastearsivi.com/gazete/son_telgraf/1938-09-25/3)
- Son Telgraf. (1939 (a), Haziran 14). İş Arayanla Veren. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/son_telgraf/1939-06-14/3](https://www.gastearsivi.com/gazete/son_telgraf/1939-06-14/3)
- Tan. (1935, Mayıs 17). Celal Bayarın İzahatı. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/tan/1935-05-17/7](https://www.gastearsivi.com/gazete/tan/1935-05-17/7)

- Tan. (1937 (a), Şubat 6). İzmit ve Bursada İş Kanunu Hazırlıkları. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/tan/1937-02-06/9](https://www.gastearsivi.com/gazete/tan/1937-02-06/9)
- Tan. (1937 (b), Nisan 9). İş Dairesine Başvuran Ameleler. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/tan/1937-04-09/10](https://www.gastearsivi.com/gazete/tan/1937-04-09/10)
- Tan. (1937 (c), Mayıs 14). İş Dairesi Çalışmasını Genişletiyor. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/tan/1937-05-14/9](https://www.gastearsivi.com/gazete/tan/1937-05-14/9)
- Tan. (1937 (ç), Haziran 13). İş Yerleri Nasıl Teftiş Edilecek. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/tan/1937-06-13/2](https://www.gastearsivi.com/gazete/tan/1937-06-13/2)
- Tan. (1937 (d), Haziran 16). İş Kanununun İlk Gününde. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/tan/1937-06-16/10](https://www.gastearsivi.com/gazete/tan/1937-06-16/10)
- Tan. (1937 (e), Haziran 17). İş Yerlerinde Öğle Tatili Bir Saat. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/tan/1937-06-17/2](https://www.gastearsivi.com/gazete/tan/1937-06-17/2)
- Tan. (1937 (f), Haziran 23). Gece Çalışan Kadın ve Çocuk İşçiler. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/tan/1937-06-17/2](https://www.gastearsivi.com/gazete/tan/1937-06-17/2)
- Tan. (1938 (a), Ocak 21). Şoförlerin Müracaatı Reddedildi. <https://www.gastearsivi.com/gazete/tan/1938-01-21/2>
- Tan. (1938 (b), Şubat 7). İş Dairesi Kadro Genişliyor. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/tan/1938-02-07/2#google_vignette](https://www.gastearsivi.com/gazete/tan/1938-02-07/2#google_vignette)
- Tan. (1938 (c), Mart 2). İşçilere Tazminat Verildi. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/tan/1938-03-02/2](https://www.gastearsivi.com/gazete/tan/1938-03-02/2)
- Tan. (1938 (ç), Temmuz 11). İlk kimya fabrikamızın temeli dün izmitte merasimle atıldı. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/tan/1938-07-11/1](https://www.gastearsivi.com/gazete/tan/1938-07-11/1)
- Tan. (1938 (d), Temmuz 21). İş Sigortaları Kanunu Meclisin Önümüzdeki İçtima Devresinde Müzakere Olunacak. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/tan/1938-07-21/1](https://www.gastearsivi.com/gazete/tan/1938-07-21/1)
- Tan. (1939 (a), Haziran 11). Havzai Fahmiye Müdürlüğü Lâğvedildi. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/tan/1939-06-11/3](https://www.gastearsivi.com/gazete/tan/1939-06-11/3)
- Türk Dili. (1937 (a), Ekim 2). İşçi kullanana müesseseler işçilerin sıhhati ile alâkadar olacaklar. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/turk_dili/1937-10-02/2](https://www.gastearsivi.com/gazete/turk_dili/1937-10-02/2)
- Ulus. (1936 (a), Mayıs 30). Amerika 46.000 işçi grev yaptı. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/ulus/1936-05-30/4](https://www.gastearsivi.com/gazete/ulus/1936-05-30/4)
- Ulus. (1936 (b), Ekim 29). İktisat İşlerimizin son yılı. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/ulus/1936-10-29/20](https://www.gastearsivi.com/gazete/ulus/1936-10-29/20)
- Ulus. (1937 (a), Ocak 7). İş dairesi I. ve II. Bölge Amirliğinden. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/ulus/1937-01-07/8](https://www.gastearsivi.com/gazete/ulus/1937-01-07/8)
- Ulus. (1937 (b), Ocak 12). İş dairesinin çalışmaları. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/ulus/1937-01-12/2](https://www.gastearsivi.com/gazete/ulus/1937-01-12/2)
- Ulus. (1937 (c), Mart 7). İktisat Vekâleti İş Dairesi Birinci ve İkinci Bölge Amirliğinden; (1). [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/ulus/1937-03-07/8](https://www.gastearsivi.com/gazete/ulus/1937-03-07/8)
- Ulus. (1937 (ç), Nisan 21). İş kanunu hakkında asılsız haberler. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/ulus/1937-04-21/2](https://www.gastearsivi.com/gazete/ulus/1937-04-21/2)
- Ulus. (1937 (d), Mayıs 22). İş kanunu Tatbik Hazırlıkları. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/ulus/1937-05-22/2](https://www.gastearsivi.com/gazete/ulus/1937-05-22/2)
- Ulus. (1937 (e), Haziran 17). Gece İşleri. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/ulus/1937-06-17/5](https://www.gastearsivi.com/gazete/ulus/1937-06-17/5)
- Ulus. (1937 (f), Temmuz 22). İktisat Vekâleti İş Dairesi Ankara Bölgesi Amirliğinden. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/ulus/1937-07-22/8](https://www.gastearsivi.com/gazete/ulus/1937-07-22/8)

- Ulus. (1937 (g), Ekim 4). İş dairesi reisinin teftiş seyahati. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/ulus/1937-10-04/5](https://www.gastearsivi.com/gazete/ulus/1937-10-04/5)
- Ulus. (1937 (ğ), Ekim 11). Trabzonda iş dairesi teşkilâtı. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/ulus/1937-10-11/2](https://www.gastearsivi.com/gazete/ulus/1937-10-11/2)
- Ulus. (1937 (h), Ekim 19). İktisat vekâletinden:. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/ulus/1937-10-19/6](https://www.gastearsivi.com/gazete/ulus/1937-10-19/6)
- Ulus. (1937 (ı), Ekim 23). İktisad Vekaletinden. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/ulus/1937-10-23/7](https://www.gastearsivi.com/gazete/ulus/1937-10-23/7)
- Ulus. (1938 (a), Mayıs 13). İş dairesi bölge amirleri toplantısı. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/ulus/1938-05-13/4](https://www.gastearsivi.com/gazete/ulus/1938-05-13/4)
- Ulus. (1938 (b), Mayıs 17). İş dairesi bölge amirleri toplantısı. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/ulus/1938-05-17/2](https://www.gastearsivi.com/gazete/ulus/1938-05-17/2)
- Ulus. (1938 (c), Haziran 24). İş dairesi birinci bölge âmirliğinden. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/ulus/1938-06-24/12](https://www.gastearsivi.com/gazete/ulus/1938-06-24/12)
- Ulus. (1938 (ç), Eylül 21). İş sigorta kanunu hazırlıkları bitiyor. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/ulus/1938-09-21/2](https://www.gastearsivi.com/gazete/ulus/1938-09-21/2)
- Ulus. (1939 (a), Ocak 1). İş ihtilaflarının halli için bir nizamname yapıldı. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/ulus/1939-01-01/9](https://www.gastearsivi.com/gazete/ulus/1939-01-01/9)
- Ulus. (1939 (b), Ocak 2). İş dairesi kadrosunda değişiklik. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/ulus/1939-01-04/2](https://www.gastearsivi.com/gazete/ulus/1939-01-04/2)
- Ulus. (1939 (c), Şubat 10). Zonguldak kömür havzasında çalışan 17 bin amele tam kalorili ve sıcak yemeğe kavuştu. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/ulus/1939-02-10/6](https://www.gastearsivi.com/gazete/ulus/1939-02-10/6)
- Ulusal Birlik. (1936 (a), Aralık 3). İş kanunu tatbikatı hazırlıkları devam ediyor. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/ulusal_birlik_izmir/1936-12-03/2](https://www.gastearsivi.com/gazete/ulusal_birlik_izmir/1936-12-03/2)
- Ulusal Birlik. (1937 (a), Ocak 1). İktisad vekâleti iş dairesi dördüncü bölge âmirliğinden. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/ulusal_birlik_izmir/1937-01-01/2](https://www.gastearsivi.com/gazete/ulusal_birlik_izmir/1937-01-01/2)
- Ulusal Birlik. (1937 (b), Ocak 8). İktisat Vekâleti iş dairesi dördüncü bölge âmirliği. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/ulusal_birlik_izmir/1937-01-08/4](https://www.gastearsivi.com/gazete/ulusal_birlik_izmir/1937-01-08/4)
- Ulusal Birlik. (1937 (c), Haziran 12). İş kanununun tatbiki hasebile Pazartesi günü Cumhuriyet meydanında miting yapılacak. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/ulusal_birlik_izmir/1937-06-12/1](https://www.gastearsivi.com/gazete/ulusal_birlik_izmir/1937-06-12/1)
- Vakit. (1939 (a), Mart 21). İş Dairesi Reisinin Ziyafeti. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/vakit/1939-03-21/3](https://www.gastearsivi.com/gazete/vakit/1939-03-21/3)
- Vakit. (1939 (b), Haziran 2). Yeni bir iktisat müdürlüğü kuruldu. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/vakit/1939-06-02/2](https://www.gastearsivi.com/gazete/vakit/1939-06-02/2)
- Vakit. (1939 (c), Haziran 4). 500 mümessil seçildi. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/vakit/1939-06-04/2](https://www.gastearsivi.com/gazete/vakit/1939-06-04/2)
- Vakit. (1939 (ç), Haziran 6). İş dairesi İstanbul âmirliği. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/vakit/1939-06-06/2](https://www.gastearsivi.com/gazete/vakit/1939-06-06/2)
- wikipedia. (2024, Haziran 4). Oscar Weigert. [tr.wikipedia.org: https://tr.wikipedia.org/wiki/Oscar_Weigert](https://tr.wikipedia.org/wiki/Oscar_Weigert)
- Yeni Asır. (1936 (a), Mayıs 31). 100,000 Amelenin grevi. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/yeni_asir/1936-05-31/3](https://www.gastearsivi.com/gazete/yeni_asir/1936-05-31/3)
- Yeni Asır. (1936 (b), Eylül 22). Odada bir toplantı oldu iş bürosu şefi dün iş kanunu tatbikatı üzerinde tedkiklerine başladı. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/yeni_asir/1936-09-22/2](https://www.gastearsivi.com/gazete/yeni_asir/1936-09-22/2)

- Yeni Asır. (1936 (c), Eylül 26). Enis Behiç şehrimizde. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/yeni_asir/1936-09-26/2](https://www.gastearsivi.com/gazete/yeni_asir/1936-09-26/2)
- Yeni Asır. (1936 (ç), Aralık 27). İş dairesi reisi Ankarada. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/yeni_asir/1936-12-27/1](https://www.gastearsivi.com/gazete/yeni_asir/1936-12-27/1)
- Yeni Asır. (1937 (a), Ocak 1). İktisat vekâleti iş dairesi 4 üncü bölge amirliğinden İşverenlerin dikkat nazarına.. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/yeni_asir/1937-01-01/10](https://www.gastearsivi.com/gazete/yeni_asir/1937-01-01/10)
- Yeni Asır. (1937 (b), Ocak 3). İzmir vilâyeti Satın Alma komisyonundan: . [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/yeni_asir/1937-01-03/10#google_vignette](https://www.gastearsivi.com/gazete/yeni_asir/1937-01-03/10#google_vignette)
- Yeni Asır. (1937 (c), Ekim 24). İş dairese dördüncü bölge amirliğinden: İş verenlerin nazarı dikkatine. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/yeni_asir/1937-10-24/19](https://www.gastearsivi.com/gazete/yeni_asir/1937-10-24/19)
- Yeni Asır. (1938 (a), Şubat 2). İşçiler Devletin geniş himayesi altındadırlar. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/yeni_asir/1938-02-02/2](https://www.gastearsivi.com/gazete/yeni_asir/1938-02-02/2)
- Yeni Asır. (1938 (b), Ekim 14). [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/yeni_asir/1938-10-14/2](https://www.gastearsivi.com/gazete/yeni_asir/1938-10-14/2)
- Yeni Asır. (1939 (a), Ocak 10). Revlet şûrası Reis ve azalıkları için hükümetin namzetleri listesi. [gastearsivi.com: https://www.gastearsivi.com/gazete/yeni_asir/1939-01-10/6](https://www.gastearsivi.com/gazete/yeni_asir/1939-01-10/6)

Extended Abstract

The Labour Department was established in accordance with Articles 141, 142, and 143 of the Ninth Organizational Chapter of Labour Law No. 3008. A budget allocation of 100,000 Turkish Lira was provided by the Decree signed by President Mustafa Kemal ATATÜRK on 29 September 1936. Efforts regarding nationwide organization and personnel allocation commenced immediately. The first “Chief of the Labour Department” (the contemporary equivalent being the General Director) was Enis Behiç KORYÜREK.

In 1936, a preparatory decision was taken to establish the Labour Department in order to pave the way for the formation of the Labour Placement Organization. The same year, activities began, and the years 1936–1937 marked the organizational phase. However, the institutional structuring process was never fully completed and was continuously modified in response to emerging needs. In particular, the provincial organization was expanded, reaching up to 20 Regional Directorates.

The Department dealt with numerous areas such as labour placement services, state insurance, workers’ complaints, workplace inspections, occupational accidents, and occupational diseases. Furthermore, all preliminary efforts related to the implementation of Labour Law No. 3008, which was to come into force on 15 June 1937, were carried out by the Labour Department.

The Department also engaged in the struggle against child labour, prohibiting the employment of children under the age of 16. It gathered information on children over 16 regarding their gender, the nature of their work, the distance between their residence and the workplace, and the means of transportation used. It collected a significant amount of statistical data on working children, such as their age groups, night working hours (separately for boys and girls), and requested the technical, economic, and social justifications for their employment during night shifts.

The Labour Department served as a guarantor for workers. It listened to each problem submitted by both workers and employers and pursued the resolution process until a definitive outcome was reached. It even filed criminal complaints with the public prosecutor against those deemed culpable.

In order to prevent misinterpretation of Labour Law No. 3008 and eliminate possible abuses, informative meetings were held in various parts of the country. Additionally, news articles were published in newspapers and informational brochures were printed to minimize the likelihood of errors. Examples of such initiatives include the distribution of official explanatory letters to workplaces, organizing briefing sessions for employers, and conducting field investigations by the Labour Department authorities.

Except for the Head of the Department and the Deputy Head, all positions were grouped into two main categories. Those earning between 175 and 400 TL were referred to as “Professional Officers,” while those receiving salaries between 70 and 150 TL were classified as “Clerical Officers.” The central organization consisted of seven branches: the Labour Policy Branch, the Labour Contracts Branch, the Labour Regulation Branch, the Technical Affairs Branch, the Health Affairs Branch, the Social Assistance and Statistics Branch, and the Branch for International Agreements and Foreign Laws.

The Labour Department was also active on the international stage and held meetings with officials from the International Labour Office of the League of Nations. It collaborated with foreign experts on essential topics such as labour laws and social insurance, closely following international laws and agreements.

The Department continued its activities during the premiership of Celal BAYAR.

Following İsmet İNÖNÜ's assumption of the Presidency, changes occurred within the cabinet, and new ministries were established. The Ministry of Economy and the Labour Department were also affected by this restructuring and were dissolved on 1 June 1939.

The Labour Department also addressed the issues of agricultural workers and responded to complaints concerning individuals known as *baladur*. It identified abuses by Private Employment Agencies and provided free-of-charge, publicly guaranteed intermediation in employment services.

During its short lifespan, the Labour Department did not merely function as an intermediary agency in employment. It also operated as a de facto "Ministry of Labour." Today, the duties currently undertaken by various general directorates (such as İŞKUR, SGK, ÇASGEM, İSGÜM, Ereğli Coal Basin, and the Workers' Union) were entirely carried out by the Labour Department.

Since a Ministry of Labour had not yet been established, the Department operated with the consciousness of a ministry and conducted many pioneering initiatives in various fields. Numerous legislative regulations were also first implemented by the experts of this Department.

ÇİN'İN SOSYAL KREDİ SİSTEMİ'NİN ANALİZİ

ANALYSIS OF CHINA'S SOCIAL CREDIT SYSTEM

Fatih BEYAZ*

Doktora Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi,
Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası
İlişkiler Anabilim Dalı

Öz: Bu makale, Çin'in Sosyal Kredi Sisteminin inceliklerini ele almakta ve onu tarihsel uygulamalara dayanan, modern teknolojiyle geliştirilmiş bir sosyal kontrol modeli olarak konumlandırmaktadır. Çalışma, Sosyal Kredi Sistemi'nin operasyonel mekanizmalarını, etkilerini ve biyopolitik sonuçlarını araştırmakta, bir yönetim aracı olarak nasıl işlediğini ve bireysel özerklik ve sosyal ilişkiler üzerindeki daha geniş etkisini ele almaktadır. Araştırmanın merkezinde, Sosyal Kredi Sistemi'nin, davranışları düzenlemek ve devlet düzenlemelerine uyumu sağlamak için gözetim ve psikopolitik tekniklerden yararlanan gelişmiş bir biyopolitik kontrol biçimini temsil ettiği hipotezi yer almaktadır. Araştırmanın özgünlüğü, Michel Foucault'nun kuramlaştırdığı biyopolitikanın ve Byung-Chul Han'ın dile getirdiği psikopolitikanın mercekleri aracılığıyla Sosyal Kredi Sistemi'nin kapsamlı analizinde yatmaktadır. Sosyal Kredi Sistemi'nin tarihsel gelişiminin izini süren ve mevcut uygulamalarını inceleyen çalışma, dijital gözetim ve veriye dayalı yönetişimin sosyal normları ve bireysel davranışları nasıl etkilediğine dair incelikli bir anlayış sağlamaktadır. Araştırma, Sosyal Kredi Sistemi'nin operasyonel mekanizmalarının, çeşitli sosyal aktörler üzerindeki etkisinin ve sunduğu etik ikilemlerin ayrıntılı bir incelemesini sunarak mevcut literatüre katkıda bulunmaktadır. Teorik çerçeveler ile gözetleme teknolojilerinin pratik uygulamaları arasında köprü kurarak küresel yönetişim ve sosyal kontrol için daha geniş kapsamlı sonuçlara dair içgörüler sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Biyopolitika, Psikopolitika, Gözetim, Kontrol, Çin.

Abstract: This article explores the intricacies of China's Social Credit System, describing it as a model of social control rooted in historical practices and enhanced by modern technology. The study examines the operational mechanisms, effects, and biopolitical implications of the Social Credit System, focusing on how it functions as a tool of governance and its broader impact on individual autonomy and social relationships. The research hypothesizes that the Social Credit System represents an advanced form of biopolitical control that utilizes surveillance and psychopolitical techniques to ensure compliance with regulations. The originality of this research lies in its use of Michel Foucault's theorization of biopolitics and Byung-Chul Han's concept of psychopolitics to provide a comprehensive analysis of the Social Credit System. By tracing the historical development of the Social Credit System and its current applications, the study examines the social norms of digital surveillance and data-driven governance, offering a nuanced understanding of its effects on individual behavior. This research contributes to existing literature by presenting a review of theoretical frameworks and practical applications of surveillance technologies, and by offering insights into the broader implications for global governance and social control.

Keywords: Biopolitics, Psychopolitics, Surveillance, Control, China

Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi/Received: 2 Ağustos 2024

Kabul Tarihi/Accepted: 8 Eylül 2024

Yayın Tarihi/Publication: Haziran 2025

Künye: Beyaz, F. (2025). "Çin'in Sosyal Kredi Sistemi'nin Analizi". *Asya Araştırmaları Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), s. 99-122.

DOI: <https://doi.org/10.58640/asyar.1526805>

***Sorumlu Yazar/Corresponding Author**

E-Mail: fatihbeyaz9994@gmail.com

Content of this journal is licensed under a
Creative Commons Attribution-Noncommercial
4.0 International License.

Giriş

Çin'in Sosyal Kredi Sistemi (SKS), bireylerin, işletmelerin ve kamu görevlilerinin davranışlarını izlemeyi, değerlendirmeyi ve etkilemeyi amaçlayan çok yönlü bir yönetim modelidir. Bu sistemin kökleri, Mao dönemindeki Dang'an sistemi gibi girişimlerden imparatorluk dönemine kadar uzanabilir. Dang'an sistemi, 1950'lerde Çin'de kurulan ve bireylerin kişisel, eğitimsel ve profesyonel geçmişlerini titizlikle belgelendiren kapsamlı bir personel dosyalama sistemidir. Hükümet ve kurumsal personel departmanları tarafından yönetilen bu gizli dosyalar, bir kişinin hayatı boyunca saklanır ve eğitim, istihdam ve terfi fırsatlarını önemli ölçüde etkiler. Çin Halk Cumhuriyeti'nin erken dönem uygulamalarında kök salan ve Sovyet modellerinden etkilenen Dang'an sistemi, yönetim ve sosyal kontrol için bir araç olarak hizmet eder. Araştırma, aşağıdaki araştırma sorusunu ele alarak SKS'nin mekanizmalarını, etkilerini ve biyopolitik sonuçlarını araştırmayı amaçlamaktadır. Çin'in SKS'si, çağdaş Çin toplumunda biyopolitik kontrol mekanizması olarak nasıl işlev görüyor ve Foucault'nun Panoptikon kavramını ve Byung-Chul Han'ın psikopolitika kavramını nasıl somutlaştırıyor soruları bu çalışmanın temel araştırma sorularını oluşturmaktadır.

Araştırmının hipotezi, SKS'nin, Çin toplumundaki davranışları düzenlemek ve optimize etmek için hem gözetleme hem de psikopolitik teknikleri kullanan gelişmiş bir biyopolitik kontrol biçimi olarak çalıştığını öne sürmektedir. Makale, SKS'nin arkasındaki temel amacın, yalnızca toplumsal düzeni veya finansal güvenilirliği artırmaktan ziyade, nüfus üzerinde devlet kontrolü uygulamak olduğunu varsayar. SKS'nin, gözetim, ödüller ve cezaların bir kombinasyonu yoluyla gücü pekiştirmek ve davranışları etkilemek için tasarlandığını varsayar. Araştırmının yapmış olduğu analiz, özellikle Michel Foucault tarafından dile getirilen ve Byung-Chul Han gibi düşünürler tarafından genişletilen biyopolitika kavramının, SKS'yi anlamak ve eleştirmek için uygun ve etkili bir mercek olduğunu varsayar. SKS'nin hem bireysel bedenler hem de kolektif toplumsal davranış üzerinde bir biyopolitik kontrol biçimi olarak işlediğini varsayar.

Bu araştırmanın metodolojisi, Çin SKS'sinin biyopolitika ve Panoptikon merceğinden kapsamlı bir analizini sağlamak üzere tasarlanmıştır. Çalışma, nitel içerik analizini Michel Foucault ve Byung-Chul Han'dan alınan teorik çerçevelerle birleştiren karma yöntemli bir yaklaşım kullanmaktadır. Çalışmada ikincil veriler daha fazla yararlanılarak SKS'nin sosyal, ekonomik ve politik etkilerine dair içgörüler sunan akademik literatürden, medya raporlarından ve vaka çalışmalarından yararlanılmıştır.

Araştırmının özgünlüğü, Michel Foucault ve Byung-Chul Han'ın bakış açılarını birleştirerek biyopolitika ve Panoptikon merceğinden SKS'nin kapsamlı analizinde yatmaktadır. SKS'nin tarihsel gelişimini

ve mevcut uygulamasını inceleyerek bu çalışma, dijital gözetim ve veriye dayalı yönetimin sosyal normları ve bireysel davranışları nasıl şekillendirdiğine dair incelikli bir anlayış sunmaktadır.

Çin SKS'si hakkındaki akademik literatür, sistemin tarihsel köklerini, operasyonel mekanizmalarını, sosyopolitik etkilerini ve etik kaygılarını araştırmaktadır. Araştırmacılar sistemin kökenlerini emperyal Çin ve Mao dönemi uygulamalarına kadar takip ederek, onun yönetim modeline evrilmesini vurgulamaktadır. Bu araştırma, SKS'nin operasyonel mekanizmalarının, çeşitli toplumsal aktörler üzerindeki etkilerinin ve ortaya çıkardığı etik ikilemlerin derinlemesine incelenmesini sağlayarak literatüre katkıda bulunmaktadır. Bu çalışma, biyopolitikanın teorik çerçeveleri ile gözetleme teknolojilerinin pratik uygulamaları arasındaki boşluğu doldurmakta ve bu tür sistemlerin küresel yönetim ve toplumsal kontrol açısından daha geniş etkilerine dair içgörüler sunmaktadır. Bulgular, politika yapıcılar, akademisyenleri ve kamuoyunu, kapsamlı sosyal kredi mekanizmalarının modern yönetim yapılarına entegre edilmesinin karmaşıklıkları ve sonuçları hakkında bilgilendirmeyi amaçlamaktadır.

1. Çin'in Sosyal Kredi Sistemi

Çin'in SKS'sinin tarihsel kökenleri, imparatorluk döneminden başlayarak, Çin Komünist Partisi'nin (ÇKP) yönetimindeki personel dosyası sistemi ve 2010'ların başlarında Çin vatandaşları üzerinde "ahlak dosyaları" oluşturma girişimlerine kadar uzanmaktadır. İmparatorluk döneminde, Çin'de personel arşivleri ve dosya tutma uygulamaları bulunmaktaydı. Han Hanedanlığı döneminde, kişisel kimlik bilgileri, eğitim, meslek, üstlerin değerlendirmeleri, ödüller ve cezalar gibi bilgileri içeren daha ayrıntılı personel arşiv sistemleri geliştirilmiştir. Mao döneminde, ÇKP tarafından daha sofistike bir Dang'an sistemi geliştirilmiş ve bu sistem günümüze kadar devam etmiştir. Ayrıca, 2010'ların başlarında, Çin'de "ahlak dosyaları" oluşturma girişimleri de yaşanmıştır. Bu girişimler, komşuların iyi davranışlarını kaydetmeyi ve topluluk ilişkilerini geliştirmeyi amaçlayan bir girişimden, daha geniş bir toplumsal düzenlemeyi hedefleyen bir programa dönüşmüştür. Bu tarihsel kökenler, Çin'in SKS'sinin gelişimini ve mevcut anlayışlarını şekillendirmiştir (Jiang, 2020).

Dang'an sistemi, Çin'de personel dosyalarını yönetmek için geliştirilmiş bir sistemdir. İmparatorluk döneminden başlayarak, bu sistem, kişisel bilgiler, aile geçmişi, iş geçmişi, başarılar, eksiklikler, siyasi faaliyetler, üstlerin değerlendirmeleri gibi bilgileri kaydederek devlet tarafından gizlice tutulmuştur. ÇKP döneminde, Mao döneminde başlayan Dang'an sistemi, personel profillerinin ve yönetiminin kapsamını genişleterek, hükümet bürokratlarından sıradan vatandaşlara kadar uzanan bir alana yayılmıştır. 2011'de başlayan 'ahlak dosyaları' girişimi, Wuhan, Hubei Eyaleti'nde başlamış ve topluluk ilişkilerini geliştirmek amacıyla komşuların iyi davranışlarını

kaydetmeyi içermiştir. Ancak bu program daha sonra genişlemiş ve 2006 yılına gelindiğinde Wuhan'ın Qingshan Bölgesi'nde neredeyse 50.000 sakinin "vatandaşlık ahlak dosyaları" bulunmuştur. 2009 yılında Zhejiang Eyaleti'nin Pujiang İlçesi'nde "ahlaki eylemler" de dahil olmak üzere "ahlak dosyaları" oluşturulmuştur. Bu dosyalar, kumar, uyuşturucu, etkisiz hükümet kurumları ve etkisiz yasal yaptırımlar gibi birçok toplumsal sorunla mücadele etmek amacıyla yetişkin her sakin için açılmıştır. Ancak bu girişim, ülkenin üst düzey liderleri hakkında "ahlak dosyaları" oluşturulmaması, halkın eleştirisi sonunda programın çöküşüne yol açmıştır (Jiang, 2020).

Çin hükümeti SKS'yi, uyumlu bir toplum inşa etmek, piyasa ekonomisini iyileştirmek, kamu güvenliğini güçlendirmek ve yenilemek için önemli bir araç olarak görmektedir. Genel halkın dürüstlük bilincini artırmada, arzu edilen kredi ortamını teşvik etmede, ülkenin genel rekabet gücünü yükseltmede ve toplumun gelişimini ve medeniyetin ilerlemesini hızlandırmada hayati bir rol oynadığını ileri sürmektedir (*State Council Publishes Outline of the Plan for the Development of Social Credit Information System (2014-2020)*, 2014).

Çin'in SKS'sinin temel bileşenlerini ele aldığımızda ilk karşımıza çıkan "Piyasa Gözetimi" dir. SKS, piyasaları ve ekonomik üretimi denetlemek, çalışanların güvenliğini artırmak, gıda, ilaç ve tüketici ürünlerinin güvenliğini sağlamak ve lojistik, toptan ve perakende pazarlarını izlemek için kullanılmaktadır. SKS, kolektif bir disiplin bilincinin denetleyici mekanizmasıdır. Toplumun sosyal ilişkilerine odaklanarak kolektif davranış ile yasalara ve sosyal yükümlülüklerle uymaya yönelik denetleyici bir mekanizma görevi görmektedir. Sistem bireyler, işletmeler, kurumlar ve hatta ÇKP üyeleri tarafından oluşturulan verilerden elde edilen derecelendirmelere dayanmaktadır. Veri üretimi ve yönetimi, kredi puanlarının belirlenmesinde çok önemlidir. Sistem, ödeme davranışları, müşteri memnuniyeti, satın almalar, sosyal medya etkinlikleri ve daha fazlası gibi çeşitli eylemlere ilişkin veriler toplar. Derecelendirmeler ÇKP liderliği tarafından geliştirilen "Temel Sosyalist Değerlere" dayanmaktadır. SKS, geleneksel yasal ve idari mekanizmalardan bağımsız olarak çalışan bir düzenleyici yönetim mekanizmasıdır. Kendine has düzenleme ilkeleri ve özellikleri olan bir sistemdir (Backer, 2019). SKS hem bir uyum mekanizması hem de finansal güvenilirlik göstergesi olarak görülmektedir. Çin toplumunda ekonomik büyümeyi ve doğru ahlaki, güveni ve dürüstlüğü teşvik etmeyi, sosyal uyumu, istikrarı ve sosyalist piyasa ekonomisinin mükemmelliğini teşvik etmeyi amaçlamaktadır (Maurtvedt, 2017).

Çin'in SKS'si, başlangıçta 2002'de Jiang Zemin'in 16. Parti Kongresi'nde "modern bir piyasa ekonomisiyle uyumlu bir sosyal kredi sistemi kurulması gerektiği" şeklinde ifade edilmiştir. Bu sistem, başlangıçta devlet bankalarına, ipotek başvurusunda bulunan bireylerin ve krediler isteyen işletmelerin kredi değerliliğini değerlendirmek için tasarlanmıştır. Başlangıçta SKS, ABD'deki

FICO puanları veya Almanya'daki SCHUFA puanları gibi bireylerin finansal kredi değerliliğini değerlendirmek için kullanılan sistemlere benzerdi. Ancak 2014'te Devlet Konseyi, "sosyal kredi" kavramını finansal alandan sosyal alana genişleterek, sivil yargı, fikri mülkiyet, çevre koruma, gıda ve ilaç güvenliği gibi alanları kapsayacak şekilde genişletmiştir. 2019'da ise Çin'in en üst internet düzenleme kurumu olan Çin İnternet Düzenleme Kurumu (CAC), "sosyal kredi" kavramını çevrimiçi bilgi ve konuşmayı da kapsayacak şekilde genişleten yeni bir yasa tasarısı hazırlamıştır (Jiang, 2020). Bu haliyle sistemin dünyanın başka yerinde bir karşılığı yok. Batılı toplumlar, insanları iyi kredi kayıtlarına sahip olmaya motive etmek için finansal kredi puanlarını kullanırken, Çin SKS'si finanstan sosyal yaşamın neredeyse tüm alanlarına uzanıyor (Shen, 2019).

Çin'in SKS'sinin yetkililerin, işletmelerin ve sıradan vatandaşların davranışları üzerindeki etkisi önemlidir. Sistem, yetkililerin davranışlarını verimlilik, dürüstlük ve ideal hedeflere bağlılık temelinde derecelendirir. Eylemlerini izler ve onları arzu edilen davranışlar açısından olumlu, veya yanlış karar verme açısından olumsuz olarak derecelendirmektedir. İşletmeler, piyasa davranışlarını, kredi itibarlarını ve düzenlemelere uyumlarını etkileyen sosyal kredi derecelendirmelerine tabidir. Sistem, finansal hizmetler, kamu alımları, ulaştırma, e-ticaret ve daha fazlası dahil olmak üzere ekonominin çeşitli sektörlerini denetlemek için kullanılıyor (Backer, 2019).

SKS'nin veri toplama aşamasında finansal ve finansal olmayan veriler toplanmaktadır. Finansal veriler, banka hesapları, vergiler, krediler gibi bilgileri içerirken, finansal olmayan veriler, kişisel ve sosyal çalışma, eğitim ve suç kayıtları ve sosyal medya kullanımını içermektedir. Bu veriler, çok sayıda kamu ve özel sektör paydaşı tarafından toplanmakta ve depolanmaktadır. Veri toplama aşaması, finansal ve finansal olmayan verilerin çeşitli kaynaklardan toplanmasını gerektirir. Bu süreç, büyük miktarda kamu ve kişisel veri toplamayı hedefler ve kamu ve özel sektör paydaşları arasında iş birliği gerektirir. Toplanan veriler daha sonra merkezi bir veri altyapısına entegre edilir ve sosyal kredi puanlaması için kullanılır. Bu süreçte, verilerin analiz edilmesi ve değerlendirilmesi, devletin sosyal, ekonomik ve ticari alanları denetleme ve yönetme kapasitesini artırmayı amaçlar (Liang et al., 2018).

SKS, olumlu davranışlar için teşvikler ve olumsuz davranışlar için yaptırımların bir kombinasyonunu kullanır. Bunlar mali teşvikler ve artan iş fırsatlarından seyahat ve hizmetlere erişim kısıtlamalarına kadar değişebilmektedir. SKS'nin tartışmalı yönlerinden biri, bireyleri ve işletmeleri çeşitli ihlallerden dolayı cezalandıran "kara liste" sistemidir. Uyumluluğu teşvik etmek amaçlanmış olsa da, şeffaflık eksikliği ve özellikle mahremiyet ve siyasi baskıyla ilgili potansiyel suiistimal nedeniyle eleştirilere maruz kalmıştır (Creemers, 2018). Çin'de SKS kapsamında kara listeye alınmak seyahat, mülk sahipliği

ve finansal faaliyetler üzerinde ciddi kısıtlamalara yol açabilir. Gerekli sürecin ve şeffaflığın olmayışı durumu daha da kötüleştirerek bireylerin kendilerini izole ve güçsüz hissetmelerine neden olmaktadır. SKS, daha yüksek puan alan bireylerin fayda ve indirimler aldığı, daha düşük puan alan bireylerin ise cezalar ve engellerle karşı karşıya kaldığı toplumsal bölünmelere neden olabilmektedir. Bu tabakalaşma daha fazla eşitsizliğe ve sosyal gerginliğe yol açabileceği düşünülmektedir (Kobie, 2019).

Genel olarak işleyen sisteme ek olarak bir de Çin'deki belediyeler sosyal yönetimi güçlendirmek için kendi sosyal kredi sistemlerini geliştirmişlerdir. Bu sistemler bölgeden bölgeye değişmekte ve diğer merkezi hükümet kurumlarının yanı sıra Ulusal Kalkınma ve Reform Komisyonu tarafından denetlenmektedir (Liu, 2019).

SKS'nin veriye dayalı yönetim modelinin, ülkedeki toplum ve bireysel haklar üzerinde çeşitli sonuçları vardır. Sistem, bireylerin, işletmelerin ve yetkililerin eylemlerini izlemek ve düzenlemek için verileri kullanarak davranışlar üzerinde kapsamlı kontrol sağlar. Bu durum, hükümet standartlarına ve değerlerine uymanın teşvik edildiği, potansiyel olarak bireysel özgürlüklerin ve özerkliğin sınırlandığı bir topluma yol açabilir. SKS'deki kapsamlı veri toplama ve analiz, gözetim ve gizlilikle ilgili endişeleri artırmaktadır. Sistem, finansal işlemler, sosyal etkileşimler ve tüketici davranışları gibi bireylerin yaşamlarının, mahremiyet haklarını ihlal edebilecek devlet gözetimini bünyesinde barındırmaktadır. Sosyal kredi notu düşük olanlar seyahat kısıtlaması, belirli hizmetlere erişiminin engellenmesi ve hatta sosyal dışlanmaya maruz kalması gibi durumlar bireylerin haklarını ve fırsatlarını potansiyel olarak sınırlandırmaktadır (Backer, 2019).

SKS'nin yurt dışında yaşayan Çin vatandaşlarına yönelik de genişletilme olasılığı vardır. Bu genişleme, küresel Çin topluluklarını, sınırlarının dışında bile Çin'in izleme ve kontrolüne tabi tutarak etkileyebilir. Çin'in ekonomik, politik ve ideolojik etkisi, özellikle Kuşak ve Yol Girişimi gibi girişimler aracılığıyla küresel olarak artmaktadır. Bu yayılma, SKS'nin unsurlarının diğer ülkeleri, özellikle de Çin ile yakın ekonomik bağları olan ülkeleri etkileyebileceği veya onlar tarafından benimsenebileceği anlamına gelmektedir. SKS, bireylerin davranışlarına ilişkin verilerin titizlikle takip edildiği ve yönetim için kullanıldığı, yüksek düzeyde düzenlenmiş bir dijital ekonomiye örnek teşkil etmektedir. Bu, diğer ülkelerdeki benzer düzenleyici çerçevelere ilham verebilir, özellikle de dijital kimlik ve finansal kredi sistemleri bağlamında (S'ithigh & Siems, 2019).

Bu bileşenler toplu olarak, davranışları düzenlemeyi, sosyal sorumluluğu teşvik etmeyi ve ülkede yeni bir yönetim çağını şekillendirmeyi amaçlayan SKS'nin temelini oluşturmaktadır.

2. Çin'in Sosyal Kredi Sisteminin Biyopolitika ve Panoptikon Kavramları Perspektifinden Analizi

SKS, biyopolitika ve Panoptikon perspektifinden analiz edilebilir çünkü kapsamlı bir nüfus kontrolü ve gözetim mekanizmasını temsil eder. Biyopolitik açıdan bakıldığında sistem, bireysel davranışları ve toplumsal normları düzenler, yaşam süreçlerini yönetir ve ekonomik, sosyal ve ahlaki boyutlarda devlet tarafından tanımlanan standartları uygular. Modern yönetimin, yaşamın çeşitli yönlerini etkilemek için yasal çerçevelerin ötesine nasıl uzandığını örnekleniyor. Eş zamanlı olarak sistem, yaygın gözetimin, potansiyel izlemenin farkındalığı altında davranışlarını ayarlayan vatandaşlar arasında öz düzenlemeyi teşvik ettiği dijital bir Panoptikon işlevi görmektedir. Bu nedenle bu çalışmada SKS'yi daha başarılı bir şekilde açıklamak ve analiz etmek için biyopolitika ve panoptikon kavramlarından yararlanılacaktır.

Biyopolitika, genellikle politik teori ve sosyal bilimlerde kullanılan bir terimdir. Biopolitika, devletin ve diğer politik kurumların, nüfusun sağlığı, doğurganlık oranları, ırksal özellikleri, genetik mirası ve biyolojik özellikleri üzerindeki kontrolünü ve düzenlemesini ifade eder. Ayrıca, biyolojik yaşamın politik ve toplumsal düzeyde nasıl düzenlendiği ve kontrol edildiği konusunu inceler (Alford & Hibbing, 2008). Biyopolitika, Michel Foucault'nun eserlerinde ortaya çıkan ve siyaset ile yaşamın kesişimini ifade eden bir kavramdır. Sadece geleneksel devlet kontrolü açısından değil, aynı zamanda yaşam süreçlerinin düzenlenmesi ve yönetilmesi açısından da güç ve yönetimin nüfuslar üzerinde uygulanma yollarını içerir. Biyopolitika, birey ve toplum düzeyinde yaşamı optimize etmeyi, düzenlemeyi veya yönetmeyi amaçlayan bir dizi uygulama ve teknolojiyi kapsar. Buna sağlık politikaları, üreme hakları, sürveyans ve nüfus yönetimi gibi konular dahildir. Biyopolitika, yaşamın siyasal mekanizmalar ve iktidar teknolojileri aracılığıyla kontrol edilmesi ve manipüle edilmesiyle ilgili soruları gündeme getirir (Campbell & Sitze, 2013). Foucault'ya göre biyopolitika, halkın sağlığına ve siyaset topluluğuna odaklanan çağdaş hükümet yapılarının bir ilgi alanıdır. Bu, halkların kaderini daha iyiye doğru veya onların isteklerine karşı şekillendirme potansiyeline sahip, modern yaşamın belirsiz bir durumudur (Bishop & Jotterand, 2006).

Biyopolitikanın Batı siyasi düşüncesinde uzun bir geçmişi vardır. Çeşitli yaklaşımlar siyasi yönleri tanımlamak için büyüme, çürüme ve sağlık gibi biyolojik metaforları kullanır. Siyasi hayatta sınırlayıcı ve açıklayıcı bir faktör olarak 'insan doğası' vurgusu, Yunan spekülasyonuna ve Sosyal Darwinizm'e kadar uzanmaktadır. Biyopolitika, politik olguları ve biyolojik faktörlerin politik davranışta oynadığı önemli rolü açıklamada biyolojik kavramların uygulanmasını ifade eder. Devleti, parçaları vücut organlarına benzer şekilde işleyen canlı bir organizma olarak görmeyi veya dış devlet ilişkilerini hayatta kalma mücadelesi merceğinden analiz etmeyi içerir. Siyaset bilimciler, siyasi davranışları kontrol etmek için biyolojik teknikleri

kullanmak ve genetik yatkınlıkların insan siyaseti ve toplum üzerindeki etkisini dikkate almak gibi 1945 sonrası biyoloji gelişmelerinin kendi disiplinleriyle olan ilişkisini araştırmışlardır (Somit, 1972).

Başlangıçta biyopolitika ana odağı ‘nüfus’ kavramı etrafında dönüyordu. Zaman içinde bu durum, özellikle moleküler biyoloji ve genetikteki gelişmelerle birlikte yaşam anlayışımızdaki değişikliklere bağlı olarak gelişti. Odak noktası popülasyonları yönetmekten moleküler düzeyde daha karmaşık biyolojik süreçleri yönetmeye doğru kaymıştır. Biyopolitika, güvenlik kavramıyla yakından bağlantılıdır. Foucault, yaşamın düzenlenmesi aynı zamanda hayata yönelik risklerin ve tehditlerin yönetimini de içerdiğinden, biyopolitikanın doğası gereği güvenlik aygıtlarını içerdiğini savunmuştur. Güvenlik ve özgürlüğün bu iç içe geçmesi, özgürlüğün kendisinin de yaşam güvenliğini sağlayan mekanizmaların bir ürünü olduğunu akla getirmektedir (Dillon & Guerrero, 2008).

Biyopolitika, insanın biyolojik ve sosyal davranışlarıyla ilişkili riskleri ele alarak yaşamı yönetmeyi içerir. Biyopolitikanın bu boyutunun çeşitli sonuçları vardır. İnsan değeri, biyolojik niteliklere dayalı olarak bireyselleştirilir, insan kapasitelerindeki farklılıklar doğallaştırılır ve sosyal olgular bireysel eylemlere indirgenir. İnsanlar, ırk, ulus veya devlet olsun, kolektif bakış açısından verimlilik veya değere dayalı olarak yönetilmesi, manipüle edilmesi veya ortadan kaldırılması gereken teknik kaynaklar olarak görülür (Rose, 2011).

Giorgio Agamben, egemenlik ve biyopolitikanın Batı siyasi geleneğinin başlangıcından itibaren doğası gereği bağlantılı olduğunu öne sürmektedir. Hükümdarın gücünün temelde biyopolitik olduğunu, zira olağanüstü duruma karar verme kapasitesine dayandığını, dolayısıyla siyasi düzen içindeki yaşamı dahil ettiğini ve hariç tuttuğunu ileri sürer. Agamben’in tezinin merkezinde “çıplak hayat” kavramı yer alır: öldürülebilir ancak feda edilemeyen bir hayat, tüm haklarından ve siyasi değerlerinden arındırılmış, hükümdarın gücüne maruz kalan bir hayat. Agamben bu fikrin izini antik Roma hukukuna ve Aristoteles’in doğal yaşam (zoë) ile politik yaşam (bios) arasındaki ayırımına kadar götürür. Batı siyasetinin, aynı zamanda ‘kapsayıcı bir dışlama’ ilişkisi aracılığıyla siyaset alanına dahil edilen çıplak hayatın dışlanması üzerine kurulduğunu savunuyor. Bu yapısal ilişki, yasal korumaların dışında bırakılan ama yine de kanun gücüne tabi olan “homo sacer” figüründe somutlaşmaktadır (Agamben, 2020). Agamben’in paradigmatik yöntemi, doğrudan bir tarihsel nedensellik iddiasında bulunmadan, mevcut koşulları açıklamak için tarihsel ve çağdaş örnekleri kullanır. Tartışmalı bir şekilde toplama kampının modern biyopolitikanın ‘gizli matrisi’ olduğunu iddia ediyor. Kamp, hukukun askıya alındığı ve çıplak hayatın hükümdarın kontrolsüz iktidarına maruz kaldığı olağanüstü halin somutlaşmasını temsil ediyor. Bu, istisna bölgeleri haline gelebilecek çeşitli modern alanlara uzanıyor ve biyopolitik kontrolün yaygın doğasını ortaya çıkarıyor (Mills, 2018).

Agamben biyopolitika üzerine eleştirel bir bakış açısı sunuyor ve biyopolitikanın dahil etme ve dışlama, normalleştirme ve kontrol mekanizmaları aracılığıyla nasıl işlediğini vurguluyor. Biyopolitikanın yalnızca yaşamı teşvik etmekle ilgili olduğu fikrine karşı çıkıyor ve biyopolitikanın aynı zamanda siyasi amaçlar doğrultusunda nüfusların düzenlenmesini ve yönetilmesini de içerdiğini öne sürüyor (Campbell & Sitze, 2013).

Foucault, yaşam ve ölüme karar verme hakkına sahip olan egemen iktidardan yaşamı besleyen ya da ölüm noktasına kadar izin verilmemesine izin veren biyoiktidara doğru tarihsel geçişe dikkat çekerek biyopolitikanın soy kütüğünün izini sürer. Bu dönüşüm 17. yüzyılda beden odaklı disiplinci iktidarın ve nüfus düzenlemesinin biyopolitiğinin ortaya çıkışıyla başlamıştır. Foucault, burjuvazinin emek için uysal bedenler üretmek amacıyla disiplin mekanizmalarını nasıl kullandığına dikkat çekerek biyoiktidarı kapitalizmin gelişimiyle ilişkilendirir. Biyoiktidar, bedenlerin üretime entegrasyonunu ve nüfus olgusunun ekonomik süreçlerle uyumlaştırılmasını mümkün kılmıştır (Adams, 2017).

Panoptikon, İngiliz filozof ve sosyal teorisyen Jeremy Bentham tarafından 18. yüzyılın sonlarında tasarlanan bir tür kurumsal yapıdır. Panopticon'un tasarımı, tek bir gözlemcinin binadaki her hücreyi veya odayı görebildiği ve bina sakinlerinin izlenip izlenmediklerini anlayamadığı merkezi bir gözetleme kulesinin etrafında toplanmıştır. Bu mimari konseptin amacı, kurum içindeki bireyler üzerinde sürekli bir gözetim ve kontrol duygusu yaratmak, onların davranışlarını toplumsal normlara ve beklentilere uygun olarak değiştirmelerine yol açmaktır. Panoptikon, başta Michel Foucault olmak üzere filozoflar ve sosyal teorisyenler tarafından modern toplumlardaki iktidar, gözetim ve sosyal kontrol mekanizmalarını tartışmak için yaygın bir şekilde bir metafor olarak kullanılmıştır (Sheridan, 2016). Bu tasarım, aslında her zaman izlenmiyor olsalar bile, gözlenen bireylerde sürekli bir gözetim ve disiplin duygusu uyandırmayı amaçlamaktadır. Panoptikon kavramı, farklı sosyal bağlamlarda çeşitli gözetim ve kontrol biçimleri için bir metafor olarak yaygın bir şekilde kullanıldığı gibi, modern toplumlardaki güç ilişkilerinin ve disiplin uygulamalarının anlaşılmasına yönelik bir model olarak da yaygın şekilde kullanılmaktadır (Galić et al., 2017).

Panoptikon, daha disiplinli ve üretken bir halk oluşturmayı amaçlayan, itaat ve emek alışkanlıklarını aşılacak için bir araç olarak görülmüştür. Jeremy Bentham'a göre, ahlakın iyileştirilmesi, sağlığın korunması, sanayinin canlandırılması, öğretimin yaygınlaştırılmasını güvence altına almak için panoptikon düşüncesi eşi benzeri görülmemiş bir yolu temsil etmekteydi (Strub, 1989).

Michel Foucault, Bentham'ın fikrini genişleterek panoptikonun bilinçli ve kalıcı bir görünürlük durumunu nasıl tetiklediğini ve gücün

otomatik işleyişini nasıl sağladığını vurgulamıştır. Bu model, grup kolektifliğini caydırır ve otoritelerin gücünü güçlendirir. Foucault, panoptikonu sürekli gözetim olasılığı altında kendi baskılarının failleri haline gelen bireyler arasında öz disiplin oluşturmaya yönelik bir mekanizma olarak tanımlamıştır (Brignall, 2002).

Panoptikon, Bentham'ın icat ettiği bir bina için yalnızca bir isim veya başlık değildi; sürdürülebilir bir siyasi proje ve reformist liberalizmin şematik bir çizimidir. Başka bir deyişle, çok daha geniş bir siyaset felsefesinin, amaçlanan etkilerini açıklayan mimari bir çizimle dolu bir ifadesiydi. Michel Foucault, panoptikon kavramını modern toplumdaki daha geniş sosyal kontrol mekanizmalarına yönelik bir metafor olarak genişletmiş ve gözetimin nasıl fiziksel yapıların ötesine geçerek bir “disiplin toplumu” oluşturduğunu vurgulamıştır. Foucault gözetimin psikolojik etkisine odaklanmış ve bunun bilinçli ve kalıcı bir görünürlük durumunu tetiklediğini, bireylerin kontrolü içselleştirmesine ve davranışlarını kendi kendine düzenlemesine yol açtığını savunmuştur. Gözetim normalleşmeyi ve öz disiplini teşvik ederek hegemonik yapıları sürdürerek bu ilkelerin toplumsal düzene ve güç dinamiklerine nasıl katkıda bulunduğunu vurgulamıştır (Ball et al., 2012).

Panoptisizm denetim, kontrol ve düzeltme şeklinde kendini gösteren iktidar ilişkilerini tanımlar (Brunon-ernst, 2012). Teknolojideki ilerlemeler, Bentham'ın hayal edebileceğinin çok ötesinde bir ölçekte yaygınlaşmış ve Foucault'nun iktidar teorileri, özellikle de panoptisizm kavramı modern gözetim uygulamalarıyla paralellik göstermektedir. Güvenlik kameraları, veri yönetimi ve internet izleme gibi modern gözetleme teknikleri, hükümetlerin ve güçlü kuruluşların bireyleri daha önce mümkün olmayan şekillerde gözlemlemesine ve kontrol etmesine olanak sağlamıştır. Bu gözetim uygulamaları, bireylerin sürekli izlendiği ve davranışlarını toplumsal normlara ve beklentilere uyacak şekilde değiştirebildiği panoptik bir bakışı güçlendirmiştir. Günümüz toplumunda bireyler üzerinde sürekli gözlem ve kontrol duygusu oluşturan çeşitli gözetim ve izleme biçimlerinde panoptik bakışın örnekleri görülebilmektedir. Kentsel alanlarda, ulaşım merkezlerinde ve ticari kuruluşlarda kapalı devre televizyon kameralarının yaygın kullanımı, kamusal alanlardaki insanların hareketlerinin ve faaliyetlerinin sürekli olarak izlenmesine olanak sağlamaktadır. Çevrimiçi platformlar ve hizmet sağlayıcılar, bireylerin çevrimiçi etkinlikleri, tercihleri ve etkileşimleri hakkında büyük miktarda veri toplayarak, kullanıcıların kendi evlerinin mahremiyetinde bile izlendiğini ve izlendiğini hissedebilecekleri dijital bir panoptikon oluşturur. Sosyal medya platformları kullanıcıların gönderilerini, beğenilerini, yorumlarını ve bağlantılarını takip ederek bireylerin sosyal normlara uymak ve incelemeden kaçınmak için davranışlarını kendi kendine düzenleyebileceği sanal bir panoptikon oluşturur. Ulusal güvenlik kurumları ve kolluk kuvvetleri, kamu güvenliği ve emniyeti

adına iletişimlerini izlemek, veri toplamak ve bireylerin faaliyetlerini takip etmek için toplu gözetim programları yürütür (Sheridan, 2016). Bu örnekler, panoptik bakışın çağdaş toplumda, bireylerin hem fiziksel hem de dijital alanlardaki davranışlarını ve etkileşimlerini şekillendiren çeşitli gözetleme ve izleme biçimleri aracılığıyla nasıl tezahür ettiğini göstermektedir.

Güncel panoptikon tartışmalarının başında ise “Gözetim Kapitalizmi” yer almaktadır. Son yıllarda ortaya çıkan yeni bir kapitalizm biçimidir. Kâr elde etmek ve piyasa kontrolünü uygulamak amacıyla insan davranışlarının tek taraflı gözetimi ve değiştirilmesi ile karakterize edilir. Bu yeni ekonomik mantık, gelir elde etmek için insanların davranışlarını gerçek zamanlı olarak tahmin etmek ve etkilemek amacıyla büyük verilerin toplanmasına ve analizine dayanmaktadır. Google gibi şirketlerin bu yeni ekonomik modele örnek teşkil ettiği görülmektedir. Gözetim kapitalizminin ortaya çıkışı, dijital teknolojilerin artan kullanımına ve günlük işlemlerin yaygın şekilde kaydedilmesine bağlanmaktadır (Galiç et al., 2017).

SKS'yi panoptikon çerçevesinde yorumladığımızda Çin hükümeti, SKS'yi davranış düzenleme, sosyal kontrol, uyumu teşvik etme, uyumsuzluğun cezalandırılması ve sosyal kontrolün normalleştirilmesi gibi mekanizmalar aracılığıyla bireyleri ve bir bütün olarak toplumu kontrol etmek için bir araç olarak kullanmayı planlamıştır. Sistem, eylemlere ve etkileşimlere dayalı olarak sosyal kredi puanları atayarak, yüksek puanları ayrıcalıklarla ödüllendirerek ve düşük puanları kısıtlamalarla cezalandırarak davranışları düzenlemeyi ve etkilemeyi amaçlamaktadır (Chen & Grossklags, 2022). Sistem, finansal işlemler ve sosyal etkileşimler de dahil olmak üzere bireylerin yaşamlarının çeşitli yönlerini hem çevrimiçi hem de çevrimdışı olarak izleyerek, hükümetin sosyal kontrol uygulamasına ve toplumsal normları şekillendirmesine olanak tanır. Sosyal kredi puanlarını hizmetlere erişim, istihdam fırsatları, seyahat izinleri ve diğer avantajlarla ilişkilendirerek hükümet düzenlemelerine uyumu teşvik eder, bireyleri puanlarını korumak veya iyileştirmek için istenen davranışlara uymaya motive eder. Tersine, beklenen standartları karşılayamayan veya istenmeyen davranışlarda bulunanlar, hizmetlere sınırlı erişim, kamuoyunda utandırma ve sosyal etkileşimlerde sınırlamalar gibi uyumsuzluk konusunda caydırıcı olan sonuçlarla karşı karşıya kalır. SKS aynı zamanda sürekli gözetim ve değerlendirme fikrini normalleştirir, öz düzenleme kültürünü ve toplumsal normlara uyumu teşvik eder, böylece hükümetin toplum içinde istikrar ve düzeni korumaya yönelik genel hedefine katkıda bulunur. Genel olarak hükümet, SKS'yi bireysel davranışları izlemek, toplumsal değerleri şekillendirmek, hükümetin hedeflerine toplumu uyumlu hale getirmek için kapsamlı bir araç olarak görmektedir. Çin hükümeti, bireyler hakkında veri toplamak ve kamusal alanlardaki faaliyetlerini izlemek için yüz tanıma sistemleri ve ülke çapında video gözetim ağı dahil olmak üzere kapsamlı gözetim teknolojileri

uygulamaya koymuştur. Bu veriler aynı zamanda sosyal kredi puanlama sürecinde de kullanılmaktadır. Sistem, her bireyin kapsamlı bir profilini oluşturmak için devlet kayıtları, finansal kurumlar, sosyal medya platformları ve çevrimiçi etkinlikler dahil olmak üzere çeşitli kaynaklardan gelen verileri birleştirir. Bu veriler daha sonra bireyleri genel davranışlarına ve güvenilirliklerine göre değerlendirmek ve derecelendirmek için kullanılır (Laniuk, 2021).

Gardiyanın varlığını içselleştiren ve davranışlarını kendi kendine düzenleyen panoptikondaki mahkûmlar gibi, Çin vatandaşları da SKS'nin gözetimini içselleştirebilir ve olumsuz yansılardan kaçınmak için davranışlarını değiştirebilir. SKS'nin şeffaf olmaması ve puanların nasıl belirlendiği ve hangi davranışların izlendiği konusundaki belirsizlik, yaygın bir kaygı duygusu oluşturabilir. Bu belirsizlik, tıpkı panoptikonda mahkûmların karşılaştığı belirsizlik gibi, bireyleri itaati sağlamak için davranışlarında aşırılığa itmektedir. Panoptikonun tasarımı doğası gereği bir güç dengesizliği içerir ve bu durum SKS bağlamında otoriter kontrole ve muhaliflerin bastırılmasına yol açabilir. SKS, mahremiyet hakkı, ifade özgürlüğü ve hareket özgürlüğü de dahil olmak üzere insan haklarını potansiyel olarak ihlal edebilir. Panoptikonun gözetim yoluyla kontrol mekanizması, doğası gereği zorlayıcıdır ve bunun bireysel özgürlükler ve sivil özgürlükler üzerindeki etkisine ilişkin endişeleri artırmaktadır. SKS, bireylerin puanlarına göre kategorize edildiği ve farklı muamele gördüğü bölünmüş bir toplum oluşturabilir. Bu tabakalaşma toplumsal damgalanmaya ve eşitsizliğin artmasına yol açarak Foucault'nun tanımladığı güç dinamiklerini daha da sağlamlaştırabilir.

Sonuç olarak, Çin'in SKS'si panoptikon merceğinden analiz edildiğinde, böyle bir gözetim mekanizmasının sosyal kontrol, davranış değişikliği ve güç dinamikleri açısından önemli sonuçları tespit edilecektir. Yaygın gözetim sistemlerinin ortaya çıkardığı etik, sosyal ve politik zorlukların ve bunların bireysel özgürlükler ve toplumsal normlar üzerindeki etkisi daha iyi anlaşılacaktır.

Biyopolitik bir araç olarak SKS'yi analiz ettiğimizde SKS, bireylerin ve işletmelerin davranışlarını izlemek ve düzenlemek için büyük miktarda veriyi bir araya getirir. SKS, yasalara ve sosyal normlara uyuma dayalı puanlar atayarak, finansal işlemlerden sosyal etkileşimlere kadar çok çeşitli davranışları etkiler ve nüfusun davranışlarını devlet hedefleriyle uyumlu olacak şekilde etkili bir şekilde yönetir. SKS, devletin faydalı gördüğü davranışları teşvik edip, zararlı gördüğü davranışları caydırarak günlük yaşamı etkilemektedir. Geleneksel anlamda doğrudan sağlıkla ilgili olmasa da SKS, sosyal istikrara ve ekonomik üretkenliğe katkıda bulunan davranışları teşvik ederek sosyal refahı etkileyebilir. Örneğin, yüksek puanlar daha iyi sağlık hizmetlerine, eğitime ve sosyal hizmetlere erişim sağlayabilir, dolayısıyla dolaylı olarak nüfusun refahını etkileyebilir.

SKS'nin biyopolitik açıdan etkileri düşünüldüğünde, sosyal uyumu, ekonomik üretkenliği ve devlet politikalarına bağlılığı sağlamak amacıyla nüfusun davranışını optimize etmek için bir araç olduğu görülmektedir. Sistem, arzu edilen davranışları ödüllendirerek ve istenmeyenleri cezalandırarak disiplinli ve üretken bir vatandaşlık yetiştirmeyi amaçlamaktadır. SKS'nin uyguladığı biyopolitik kontrol, önemli etik ve insan hakları sorunlarını gündeme getirmektedir. Sistemde yer alan kapsamlı gözetim ve veri toplama, mahremiyet ve özerkliği ihlal edebilirken, cezai tedbirlerin potansiyeli de adalet ve adalete ilişkin endişeleri artırmaktadır.

Sonuç olarak, Çin'in SKS'sini biyopolitika merceğinden analiz etmek, onun bireylerin ve toplumların davranışlarını yönetmek ve optimize etmek için kapsamlı bir araç olarak rolünü ortaya koymaktadır. Sistemin yaşamın çeşitli yönlerine geniş erişimini, sosyal ve ekonomik dinamikler üzerindeki etkisini ve bu tür yaygın biyopolitik kontrolle ilişkili etik ve insan hakları kaygılarını vurgulamaktadır.

3. Byung Chul Han'ın Perspektifinden Çin'in Sosyal Kredi Sistemini Açıklamak

Byung-Chul Han'ın analizleri, dijital teknolojilerin toplumsal ve siyasi sonuçlarına ilişkin derinlemesine bir anlayış sunmaktadır. Han, dijital kapitalizmin demokrasi üzerindeki etkilerini ve toplumsal değişimleri ele alarak, çağdaş dünyadaki kültürel ve politik değişimleri inceler. Analizleri, dijital teknolojilerin demokrasi üzerindeki etkilerini anlamak ve alternatif çözümler aramak için önemli bir kaynak olarak dikkate alınabilir. Han'ın eleştirileri, çağdaş demokrasi üzerindeki dijital teknolojilerin etkilerini anlamak ve alternatif çözümler aramak için önemli bir kaynak olarak dikkate alınabilir. Bu analizler, toplumsal ve politik bilincin, edinilmiş yaşam biçimlerini değiştirme gücünü kazanarak, farklı bir yaşam pratiği haline dönüştürebilir. Bu nedenle, Han'ın eleştirileri, çağdaş demokrasi üzerindeki dijital teknolojilerin etkilerini anlamak ve alternatif çözümler aramak için önemli bir kaynak olarak dikkate alınabilir (Picchione, 2023).

Byung-Chul Han'ın biyopolitika üzerine düşünceleri, psikopolitika kavramını ortaya atarak geleneksel Foucaultcu bakış açısına meydan okuyor. Han, neoliberalizm bağlamında güç dinamiklerinin öncelikle bedeni hedeflemekten (biyopolitikada olduğu gibi) bireyin zihnine veya ruhuna odaklanmaya doğru kaydığını savunuyor. Tahakkümün, başarının, kısıtlanmanın ve özgürlüğün çağdaş biçimlerinin yalnızca beden düzeyinden ziyade 'psişik alan' olarak adlandırdığı yerde işlediğini öne sürmektedir. Han, Foucault'nun biyopolitika ile kapitalizm arasındaki bağlantısının önemini kabul ederken, biyopolitikanın bedene odaklanmasının artık çağdaş neoliberal iktidar dinamiklerini anlamak için yeterli olmadığını savunmaktadır. Han, zihinsel süreçlere vurgu yapan psikopolitikanın günümüz bağlamında güç, şiddet ve özgürlük operasyonlarını analiz etmeye daha uygun olduğunu öne

sürmektedir. Ancak bazı eleştirmenler, Han'ın zihin/beden ikiliğine yaptığı vurgunun, zihinsel ve bedensel süreçlerin birbirine bağlılığını ve Foucault'nun biyopolitik bakış açısının doğasında var olan öz disiplini gözden kaçırdığını ileri sürmektedir (Alphin & Debrix, 2023).

Byung-Chul Han, üzerinde durduğu konulardan biri de 'pozitiflik' ve 'negatiflik' tir. Pozitiflik ve negatiflik kavramlarını, insanların gerçeklerle doğrudan ilişkisini tanımlamak için kullanmaktadır. 'Pozitiflik', Han'ın anlatımına göre, insanların gerçeklerle doğrudan ve herhangi bir aracı olmaksızın ilişki kurduğu durumu ifade etmektedir. Bu durumda, herhangi bir sınırlama olmaksızın, her şey sınırsız bir şekilde çıplak gerçekler ve veriler olarak gösterilmektedir. 'Negatiflik' ise, pozitif verilere sınırlar koyan ve insan ile gerçekler arasında aracılık yapan unsurları ifade etmektedir. Han'a göre, teknolojik ilerleme sayesinde her şeyin sınırsız bir şekilde veri olarak sunulduğu bir dönemde, önemli ve önemsiz bilgi arasındaki ayrımı yapmak mümkün olmamaktadır. Bu durum, Han'ın ifadesiyle, 'pozitif' uyarımların yorumlanmadan doğrudan maruz bırakılması anlamına gelmektedir (Landázuri, 2019).

Byung Chul Han'ın çalışmaları, bireylere açıkça saldırmak veya cezalandırmak yerine onları dahil etmeyi ve baştan çıkarmayı amaçlayan katılımın zorbalığına ve "beğenme"nin şiddetine ışık tutuyor. Han, şeffaflık ve gözetim üzerine eleştirel bir bakış açısı sunarak geleneksel görünürlük ve kontrol kavramlarına meydan okumaktadır. Şeffaflığı teşvik eden teknolojilerin sonuçlarını sorgulamakta ve bunların aynı zamanda kendi kendine boyun eğdirme ve makinesel köleleştirme biçimlerine de yol açabileceğini öne sürmektedir (Lushetich, 2018).

SKS'yi Byung-Chul Han'ın düşünceleri doğrultusunda anlamak için Han'ın neoliberalizm, psikopolitik ve şeffaflık toplumu kavramlarından faydalanabiliriz. Psikopolitik, bireyler üzerinde kontrol sağlamak, onları gücü içselleştiren ve bunu özgürlük olarak algılayan özneler haline getirmek için psikolojik araçların kullanılmasını içerir. Bu kontrol şekli incelikli olup, açık bir baskı olmadan uyumu sağlamak için pozitifliği ve kişisel gelişim arzusunu kullanır. Neoliberalizm de bireyleri kendi kendini optimize eden projelere dönüştürür. İnsanlar hayatlarını, kendini sömürmeye ve tükenmişliğe yol açan sürekli kişisel gelişim görevleri olarak görürler. Han, genellikle özgürlük ve hesap verebilirlik için bir araç olarak görülen aşırı şeffaflığın, aslında sermayenin serbest akışını engelleyen sosyal süreçleri ve uygulamaları ortadan kaldıracabileceğini savunmaktadır. Her şeyi bilgiye indirgeyerek bireyleri hesaplanabilir ve kontrol edilebilir hale getirir. Şeffaflık, bireyleri uyumlu hale getirerek, birbirlerini taklit etmelerini sağlayarak ve radikal muhalefet veya siyasi eylemin ortaya çıkmasını azaltarak üretim verimliliğini artırır (White, 2022).

Han'ın düşünceleri ışığında Çin'in SKS'sini açıklamaya çalıştığımızda ilk olarak sistemin yaygın bir sürekli izlenme duygusu

oluşturarak vatandaşlar arasında öz düzenlemeyi teşvik ettiğini görürüz. İnsanlar davranışlarını sistemin beklentilerine uygun olacak şekilde ayarlarlar. Bu da Han'ın bireylerin gücü içselleştirmesi ve bunu bir tür özgürlük veya kendini geliştirme olarak görmesi fikrini yansıtır.

SKS ödül ve ceza esasına göre çalışmaktadır. Olumlu davranışlar ödüllendirilirken, olumsuz davranışlar cezaya yol açar. Bu yaklaşım, gücün doğrudan baskı yerine olumlu pekiştirme yoluyla uygulandığı, gönüllü itaate ve daha yüksek üretkenliğe yol açan Han'ın psikopolitik kavramıyla uyumludur. Sistem, bireysel davranışları görünür ve incelemeye tabi tutarak şeffaflık toplumunu somutlaştırır. Bu şeffaflığın amacı güveni ve verimliliği arttırmaktır. Ancak aynı zamanda Han'ın tanımladığı gibi bu durum toplumun atomizasyonuna yol açabilir ve kolektif eylem veya muhalefet kapasitesini azaltabilir. Han'ın gözetim teknolojilerinin ve büyük verinin kontrolü sürdürmek için kullanıldığı dijital panoptikon kavramı, Çin'in SKS'sinde açıkça görülmektedir. Kapsamlı veri toplama ve analizi, bireysel davranışların sürekli izlenmesine ve etkilenmesine olanak tanıyarak, algılanan özgürlük aracılığıyla uygunluk ve uyum sağlar. Han'ın düşüncelerini SKS'nin operasyonel mekanizmalarıyla bütünleştirerek bunu, tıpkı Han'ın eleştirisinde tanımladığı dinamiklere benzer şekilde, sosyal düzeni korumak ve üretkenliği artırmak için şeffaflığı, pozitifliği ve içselleştirilmiş uyumu güçlendiren karmaşık bir kontrol biçimi olarak görebiliriz.

4. Sosyal Kredi Sistemi ve Nüfus Yönetimi

Çin'in gelişmekte olan SKS'si, kırmızı ışıktaki geçme veya ebeveynleri ziyaret etmeme gibi küçük ihlaller de dahil olmak üzere çok sayıda suçtan kaynaklanabilecek düşük puanlar için çeşitli cezalar uygulamaktadır. Potansiyel olumsuz sonuçlar arasında seyahat yasakları, okul yasakları, istihdam olanaklarının azalması gibi cezalar yer alıyor. Her ne kadar mahkemeler puanlara itiraz etme olanağı sunsa da, sistemin geniş kapsamlı etkileri bazı faaliyetlere yönelik cezaların uygunluğu konusunda endişelere yol açmaktadır. Çin'in SKS'si, çeşitli ihlallere ilişkin çok sayıda ulusal ve bölgesel kara liste içermektedir. İşletmeler ve bireyler, kara listeye alınmaları nedeniyle seyahat yasakları ve ayrıcalıkların azaltılması gibi ciddi sonuçlarla karşı karşıya kalmaktadır. Kara listeden çıkarılma genellikle 2 ila 5 yıl sürer, ancak belirli koşullar altında erken çıkarma mümkündür. Kara listeler yalnızca cezalandırmaya değil, aynı zamanda potansiyel olarak zararlı davranışları önceden tespit etmeye de hizmet etmektedir. Yelpazenin diğer ucunda ise Çin toplumunun seçkin üyeleri olmaya kararlı kişi ve şirketlere yönelik SKS'nin olumlu yönleri var. Bu bağlamda, kara listeye alınmanın zıttı 'kırmızı listeye alınmak'tır. Kırmızı listeye alma, vatandaşların ve şirketlerin günlük yaşamlarını etkileyecek belirli ayrıcalıklara erişmelerine olanak tanır. Bu konuda başarılı olan işletmeler için aşağıdakiler de dahil olmak üzere çeşitli ödüller vardır: Kolaylaştırılmış idari prosedürler. Örneğin, 'Gelişmiş

Sertifika Kuruluđu' olarak sınıflandırılan şirketler daha hızlı gümrük işlemleri alabilir. 'A dereceli' vergi mükelleflerinin vergi beyannameleri daha hızlı işlenebilir. Daha az denetim ve hızlı takip edilen onaylar (Donnelly, 2024).

Beijing News'in haberine göre, 2017 yılında askerlik hizmetini yapmayı reddeden on yedi kişinin yüksek öğrenime kaydolması, liseye başvurması veya öğrenimine devam etmesi yasaklandı. 2017 yılında köpek sahipleri için bir sosyal kredi sistemi uygulamaya başladı. Bu sistemle, köpeğin tasmasız gezdirilmesi veya toplumsal rahatsızlıklara neden olması durumunda evcil hayvan sahiplerinden puanlar düşölüyor. Puanlarının tamamını kaybedenlerin köpeklerine el konuldu ve evcil hayvan sahibi olmanın gerektirdiğı düzenlemeler konusunda sınava tabi tutuldu. İnsan Hakları İzleme Örgütü'nün bildirdiğine göre, 2015 yılında bir mahkeme kararını yerine getirmediğı için "güvenilmez" görölen avukat Li Xiaolin kara listeye alınmış ve iş gezisi sırasında eve uçak bileti satın alamamıştır (Canales & Mok, 2022). Bu örnekler SKS'nin cezalandırma yanına yönelik örnekleri oluşturmaktadır.

Pekin'de kimliğı belirsiz bir kadın 2015 yılında BBC'ye, iyi bir puana sahip olduğı için nakit depozito ödemededen otel rezervasyonu alabildiğini söylemişti. Sosyal kredisi iyi olan vatandaşlar enerji faturalarında indirim alabilmekte, depozitosuz ev kiralayabilmekte ve bankalardan daha iyi faiz oranlarından yararlanabilmektedirler (Canales & Mok, 2022). Bu örnekler ile de SKS'nin ödüllendirmeye dönük yanını görebilmekteyiz.

SKS, davranışları şekillendirmek, uyumu artırmak ve sosyal düzeni sürdürmek için ödöl ve cezalardan yararlanan, nüfus yönetimine yönelik kapsamlı bir yaklaşımı temsil etmektedir. Yönetişim ve düzenleme açısından faydalar sunarken aynı zamanda önemli etik ve gizlilik kaygılarını da beraberinde getirmektedir.

5. Sosyal Kredi Sistemine Yönelik Eleştirel Değerlendirme

Bireyler için SKS'nin en tartışmalı yönü, davranışları izlemesi ve eleştirmenlerin çoğunlukla eksik veya yanlış olarak nitelendirdiğı verileri kullanarak vatandaşlara bir güvenilirlik derecesi vermesidir. Çin'in SKS'sini eleştirenler genellikle Pekin'in davranışları ve kitlesel gözetimi düzenleme konusundaki kararlılığının, İngiliz yazar George Orwell'in 1984 romanında anlatıldığına benzer şekilde, bir hükümetin insanların hayatlarının her bölümünü kontrol etmeye çalıştığı Orwellvari bir doğaya sahip olduğunu söylemektedirler (Lee, 2020). "1984" adlı eserinde Orwell, her yerde bulunan Parti ve lideri "Büyük Birader" aracılığıyla toplam gözetim fikrini ortaya koyar. Parti, vatandaşların eylemlerini, konuşmalarını ve hatta düşüncelerini sürekli olarak izlemek için tele ekranlar gibi gelişmiş teknolojiler kullanır. Bu gözetim, vatandaşların her zaman izlenebileceklerine inandıkları için davranışlarını kendi kendilerine sansürledikleri ve düzenledikleri

Panoptikon benzeri bir etki oluşturur, hatta izlenmiyor olsalar bile (Orwell, 2021). Partinin tele ekranlar ve “Düşünce Polisi” aracılığıyla yaygın izlemesi gibi, Çin'in sistemi de vatandaşların eylemlerini izler ve sosyal kredi puanlarına göre ödüllendirerek veya cezalandırarak davranışlarını etkiler. Bu, vatandaşların cezalandırılma korkusunu içselleştirdiği 1984 adlı eserdeki psikolojik kontrolü yansıtan, otosansürün ve uyumun teşvik edildiği bir ortam oluşturur. Her iki sistem de teknolojinin bireyler üzerinde güç ve kontrolü sürdürmek için nasıl kullanılabileceğini göstererek modern toplumda gizlilik ve özgürlük konusunda endişelere yol açar.

Çin'deki Avrupa Ticaret Odası'nın raporuna göre şirketler, özellikle de yabancı firmalar, teknolojik ayrıntılar ve personel bilgileri gibi hassas verileri içermesi muhtemel büyük veri aktarımlarından endişe duymaktadırlar. Çin hükümeti tarafından 2019 yılında yayınlanan bir taslağa göre şirketler, dolandırıcılık, zorlama, kötü niyetli işbirliği yapma, ulusal veya kamu çıkarlarını tehlikeye atma ve yasal hakları ihlal etme gibi farklı nedenlerle “ağır güvensiz piyasa kuruluşları” olarak listelenebiliyor (Lee, 2020).

Sistem, büyük verilere ve algoritma odaklı yönetime dayanması nedeniyle önemli gizlilik endişelerine yol açmaktadır. Sistemin totaliter bir rejimin vatandaşları üzerindeki kontrolünü kolayca kolaylaştırabileceği yönündeki korkuları vurgulayan bu eleştiri biçimine genellikle “Anahtar Teslimi Totalitarizm” adı verilir. Bazı eleştiriler mevcut uygulamadan ziyade distopik geleceklere dayanmaktadır. “Black Mirror” TV dizisi gibi distopik medyayla yapılan karşılaştırmalar, sistemin mevcut durumu ve niyetleri hakkında yanlış anlamalara katkıda bulunmaktadır. Sistemin düzenleyici yönü, mevcut yasa ve düzenlemelerin bir uzantısı olarak görülürken, veri toplama ve analiz için yeni teknolojilerin kullanılması, çözülmesi gereken yeni yasal ve etik kaygıları da beraberinde getirmiştir. Uluslararası eleştirilere rağmen, SKS'nin Çin'de yüksek düzeyde kamu desteğine sahip olduğu ve birçok Çin vatandaşının sistemin düzenlemeleri ve toplumsal davranışı iyileştirme potansiyeli konusunda yüksek beklentilere sahip olduğu bildirilmektedir (Honghai, 2021).

Sistem sosyal eşitsizlikleri daha da kötüleştirebilir. Çünkü daha düşük puana sahip olanlar hizmetlere, işlere ve fırsatlara erişimde zorluklarla karşılaşabilir ve bu da tabakalı bir toplum oluşturabilir. Yönetişime yönelik bu cezalandırıcı yaklaşım vatandaşlar arasında bir korku ve güvensizlik ortamına yol açarak sosyal bütünlüğe ve topluluk güvenine zarar verebilir (Reilly et al., 2021).

Sonuç

Çin'in SKS'si, biyopolitik kontrolü ve dijital gözetimi, davranışı düzenlemeyi, uyumu sağlamayı ve sosyal düzeni sürdürmeyi amaçlayan çok yönlü bir yönetim yaklaşımının örneğini teşkil etmektedir. Dang'an sistemi gibi tarihsel emsallere dayanan ve modern teknolojik gelişmelerle gelişen SKS, devletlerin hem bireysel hem de kolektif davranışları nasıl izleyebileceği ve etkileyebileceği konusunda önemli bir değişimi temsil etmektedir.

Bu araştırma, SKS'nin hem sosyal yönetişimi geliştirmeye yönelik bir mekanizma hem de devlet kontrolünü derinleştirmeye yönelik bir araç olarak ikili işlevinin altını çizmektedir. SKS'yi Michel Foucault'nun kuramlaştırdığı biyopolitikanın ve Byung-Chul Han'ın dile getirdiği psikopolitikanın merceğinden inceleyen bu çalışma, dijital gözetim ve veriye dayalı yönetişimin toplumsal normları ve bireysel özerkliği nasıl temelden değiştirebileceğini vurgulamaktadır. SKS, yalnızca açık gözetim ve yaptırımlarla değil, aynı zamanda sosyal kredi puanlarını çok çeşitli toplumsal faydalar ve cezalarla ilişkilendirerek öz düzenlemeyi ve uyumu teşvik eden daha incelikli psikopolitik teknikler yoluyla da çalışmaktadır.

SKS'nin Çin toplumu üzerindeki etkisi derin bir şekilde yetkilileri, işletmeleri ve sıradan vatandaşları etkilemektedir. Sistem, uyumu ödüllendirerek ve uymamayı cezalandırarak bir öz düzenleme kültürünü teşvik eder ve bireysel davranışları devletin tanımladığı "Temel Sosyalist Değerler" ile uyumlu hale getirir. Bununla birlikte, SKS'de yer alan kapsamlı veri toplama ve algoritmik karar alma süreci, özellikle mahremiyet, özgürlük ve sosyal eşitsizlikle ilgili olarak önemli etik ve insan hakları kaygılarını gündeme getirmektedir. Bu sistemin yurtdışındaki Çin vatandaşlarını da kapsayacak şekilde genişletilmesi olasılığı ve bunun diğer ülkeler üzerindeki potansiyel etkisi, sistemin küresel etkilerini vurgulamaktadır. Bu yapı, Çin'deki sosyal ilişkilerin düzenlenmesi ve devletin otoritesinin pekiştirilmesi açısından kritik bir rol oynamaktadır.

Michel Foucault'nun Biyopolitik perspektifinden bakıldığında SKS, panoptikon kavramını somutlaştırmaktadır. Bireylerin sürekli izlendiğinin farkında olduğu, öz disipline ve içselleştirilmiş kontrole yol açan bir toplum oluşturmaktadır. Bu dinamik, gelişmiş gözetleme teknolojilerinin ve büyük veri analitiğinin benzeri görülmemiş düzeyde gözlem ve düzenleme sağladığı dijital dünyaya da uzanmaktadır. Bu sistem belirli davranışları normalleştirir ve sapmaları marjinalleştirir. Bireylerin uymaya zorlandığı kabul edilebilir eylemler hiyerarşisi oluşturur. Bu nedenle SKS, Foucault'nun fikirlerini dijital çağa doğru genişleterek çağdaş toplumdaki devlet kontrolünün kapsamı hakkında önemli etik endişeler ortaya çıkarır.

Han'ın neoliberalizm ve psikopolitika eleştirisi, gücün psikolojik

araçlarla nasıl içselleştirildiğini göstererek, gönüllü itaat ve kendi kendini iyileştirme duygusunu teşvik ederek SKS anlayışını daha da zenginleştirmektedir. Bu nedenle SKS, yalnızca bir dış kontrol biçimini değil aynı zamanda bireylerin özgürlük ve öz değer algılarını şekillendiren içselleştirilmiş bir mekanizmayı da temsil eder. Yani Byung-Chul Han'ın bakış açısına göre, Çin'in SKS'si, gücün açık zorlamadan ziyade kontrolün içselleştirilmesi yoluyla işlediği “psikopolitika” olarak adlandırdığı şeyin aşırı bir tezahürünü temsil etmektedir. Han, dijital çağda bireylerin yalnızca dış güçler tarafından disiplin altına alınmadığını, aynı zamanda pozitif güçlendirme ve veri odaklı manipülasyon yoluyla kendilerini düzenlemeleri için sinsice etkilendiklerini savunmaktadır. SKS, vatandaşları ödül ve ceza sistemi aracılığıyla devlet tarafından tanımlanan normlara uymaya teşvik ederek, davranışlarını sürekli olarak öngörülen sosyal çerçeveye uyacak şekilde optimize eden bireyler haline getirmektedir. Bu yönetim biçiminde, bireyler gönüllü olarak uymaya motive edildikleri ve kendi çıkarları doğrultusunda hareket ettiklerine inandıkları için özgürlük ve kontrol arasındaki çizgi bulanıklaşmaktadır.

Çin'in SKS'sinin hem olumlu hem de olumsuz yönleri vardır. Olumlu tarafı, iyi davranışı teşvik ederek güvenilirliği ve sosyal sorumluluğu teşvik etmeyi amaçlar; bu da daha düzenli ve uyumlu bir topluma yol açabilir. Örneğin, yüksek kredi puanına sahip olanlar kredilere daha kolay erişim, daha iyi iş fırsatları ve akıcı devlet hizmetlerinden faydalanabilir. Ek olarak sistem, dolandırıcılığı, yolsuzluğu ve diğer uygunsuz davranış biçimlerini caydırmayı amaçlar ve potansiyel olarak daha fazla sosyal ve ekonomik istikrara yol açabilir. Ancak, SKS ayrıca gizlilik, özgürlük ve sosyal eşitlik konusunda önemli endişeler de ortaya koymaktadır. Vatandaşların davranışlarını izlemek ve değerlendirmek için gereken kapsamlı gözetim, kişisel gizliliğin kaybına ve veri kötüye kullanımı riskine yol açabilir. Dahası, sistem marjinalleştirilmiş bireyleri orantısız bir şekilde cezalandırabilir, sosyal eşitsizlikleri derinleştirebilir. Sistemin işleyişinde şeffaflığın eksikliği ve keyfi veya adaletsiz cezalara yol açma potansiyeli SKS'yi Çin toplumu için derin etkileri olan iki ucu keskin bir kılıç haline getirmektedir.

Sonuç olarak Çin'in SKS'si, kapsamlı sosyal yönetim için modern teknolojilerin nasıl kullanılabileceğine dair ilgi çekici bir örnek olay incelemesi sunmaktadır. Daha düzenli ve uyumlu bir toplumu teşvik etmeyi hedeflerken, aynı zamanda devlet kontrolü ile bireysel özgürlükler arasındaki dengeye ilişkin kritik konuları da gündeme getirmektedir. Bu kadar yaygın bir sistemin etik ve insan haklarına ilişkin sonuçları, politika yapımcıların, akademisyenlerin ve kamuoyunun dikkatli bir şekilde düşünmesini gerektirmektedir. Diğer ülkeler benzer mekanizmaları gözlemledikçe ve potansiyel olarak benimsedikçe, Çin'in SKS'sinin karmaşıklıklarını ve sonuçlarını anlamak, küresel yönetim ve toplumsal kontrolün geleceği açısından giderek daha önemli hale gelmektedir.

Finansal Destek ve Teşekkür / Grant Support and Acknowledgement	Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir. / The author declared that this study has received no financial support.
Çıkar Çatışması / Conflict of Interest	Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir. / The author has no conflict of interest to declare.

Kaynakça

- Adams, R. (2017). *Michel Foucault: Biopolitics and Biopower*. Critical Legal Thinking. <https://criticallegalthinking.com/2017/05/10/michel-foucault-biopolitics-biopower/>
- Agamben, G. (2020). *Kutsal İnsan: Egemen İktidar ve Çıplak Hayat*. Ayrıntı Yayınları.
- Alford, J. R., & Hibbing, J. R. (2008). The New Empirical Biopolitics. *Annual Review of Political Science*, 11, 183-203.
- Alphin, C., & Debrix, F. (2023). Biopolitics in the 'Psychic Realm': Han, Foucault and Neoliberal Psychopolitics. *Philosophy and Social Criticism*, 49(4), 477-491.
- Backer, L. C. (2019). China's Social Credit System: Data-Driven Governance for a 'New Era.' *Current History*, 118(809), 209-214.
- Ball, K., Haggerty, K. D., & Lyon, D. (2012). *Routledge Handbook of Surveillance Studies*. Routledge.
- Bishop, J. P., & Jotterand, F. (2006). Bioethics as Biopolitics. *Journal of Medicine and Philosophy*, 31(3), 205-212.
- Brignall, T. (2002). The New Panopticon The Internet Viewed as a Structure of Social Control. *Theory & Science*, 3(1). https://www.researchgate.net/publication/250816811_The_New_Panopticon_The_Internet_Viewed_as_a_Structure_of_Social_Control
- Brunon-ernst, A. (2012). *Beyond Foucault New Perspectives on Bentham's Panopticon*. Ashgate Publishing.
- Campbell, T., & Sitze, A. (2013). *Biopolitics: A Reader*. Duke University Press.
- Canales, K., & Mok, A. (2022). China's "social credit" system ranks citizens and punishes them with throttled internet speeds and flight bans if the Communist Party deems them untrustworthy. Business Insider. <https://www.businessinsider.com/china-social-credit-system-punishments-and-rewards-explained-2018-4>
- Chen, M., & Grossklags, J. (2022). Social Control in the Digital Transformation of Society: A Case Study of the Chinese Social Credit System. *Social Sciences*, 11(229), 1-23.
- Creemers, R. (2018). China's Social Credit System: An Evolving Practice of Control. *Leiden Institute for Area Studies*, 1-32. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3175792
- Dillon, M., & Guerrero, L. (2008). Biopolitics of Security in The 21st Century: An Introduction. *Review of International Studies*, 34, 265-292.
- Donnelly, D. (2024). *China Social Credit System Explained - What is it & How Does it Work?* Horizons. <https://joinhorizons.com/china-social-credit-system-explained/>
- Galič, M., Timan, T., & Koops, B.-J. (2017). Bentham, Deleuze and Beyond: An Overview of Surveillance Theories from the Panopticon to Participation. *Philosophy & Technology*, 30, 9-37.
- Honghai, B. (2021). Old Regulatory Wine in a New Bottle of Technology--A Critical Analysis of China's Social Credit System. *U. PA. ASIAN L. REV.*, 16(2), 282-327.
- Jiang, M. (2020). A Brief Prehistory of China's Social Credit System. *Communication and the Public*, 5(3-4), 93-98.
- Kobie, N. (2019). *The Complicated Truth About China's Social Credit System*. Wired. <https://www.wired.com/story/china-social-credit-system-explained/>
- Landázuri, M. C. O. De. (2019). Psychopolitics and Power in Contemporary Political Thought. *Journal of Political Power*, 12(1), 4-15.

- Laniuk, Y. (2021). Social Credit System as a Panopticon: Surveillance and Power in the Digital Age. In D. Kiryukhin (Ed.), *Community and Tradition in Global Times* (pp. 211-235). Council for Research in Values and Philosophy.
- Lee, A. (2020). *What is China's social credit system and why is it controversial?* South China Morning Post. <https://www.scmp.com/economy/china-economy/article/3096090/what-chinas-social-credit-system-and-why-it-controversial>
- Liang, F., Das, V., Kostyuk, N., & Hussain, M. M. (2018). Constructing a Data-Driven Society: China's Social Credit System as a State Surveillance Infrastructure. *Policy & Internet*, 10(4), 415-453.
- Liu, C. (2019). Multiple Social Credit Systems in China. *Economic Sociology: The European Electronic Newsletter*, 21(1), 22-32.
- Lushetich, N. (2018). Chained to the Digital Camp: review essay of Byung Chul Han's *Psychopolitics: Neoliberalism and New Technologies of Power*. Media Theory.
- Maurtvedt, M. (2017). *The Chinese Social Credit System Surveillance and Social Manipulation: A Solution to "Moral Decay"?* Oslo University.
- Mills, C. (2018). *Biopolitics*. Routledge.
- Orwell, G. (2021). 1984. Potink Kitap.
- Picchione, J. (2023). Byung-Chul Han: Digital Technologies, Social Exhaustion, and the Decline of Democracy. *New Explorations Studies in Culture and Communications*, 3(2), 1-23.
- Reilly, J., Lyu, M., & Robertson, M. (2021). *China's Social Credit System: Speculation vs. Reality*. The Diplomat. <https://thediplomat.com/2021/03/chinas-social-credit-system-speculation-vs-reality/>
- Rose, N. (2011). Biopolitics in the Twenty First Century—Notes For a Research Agenda. *Distinktion: Scandinavian Journal of Social Theory*, 2(3), 25-44.
- S'ithigh, D. Mac, & Siems, M. (2019). The Chinese Social Credit System: A Model for Other Countries? *Modern Law Review*, 82(6), 1034-1071.
- Shen, C. F. (2019). *Social Credit System in China*.
- Sheridan, C. (2016). *Foucault, Power and the Modern Panopticon*. Trinity College.
- Somit, A. (1972). Review Article: Biopolitics. *British Journal of Political Science*, 2(2), 209-238.
- State Council Publishes Outline of the Plan for the Development of Social Credit Information System (2014-2020). (2014). <http://www.pbc.gov.cn/en/3688241/3688687/3688696/4095335/index.html>
- Strub, H. (1989). The Theory of Panoptical Control: Bentham's Panopticon and Orwell's Nineteen Eighty-Four. *The Journal of the History of the Behavioral Sciences*, 25(1), 40-59.
- White, A. (2022). *Byung-Chul Han and Burnout*. Macquarie University.

Extended Abstract

This study offers a comprehensive analysis of China's Social Credit System (SCS), an intricate and multifaceted governance model designed to monitor, evaluate, and influence the behavior of individuals, businesses, and public officials. The origins of the SCS can be traced back to the "Dang'an" system utilized during the Mao era, which meticulously recorded individuals' educational and professional histories. This historical context is critical for understanding how the SCS functions as a modern instrument of social control. Specifically, the study explores the development of the SCS, its historical and cultural roots, and its role in shaping contemporary Chinese society.

The key findings of this study reveal that the SCS operates as an evolved form of biopolitical control, as theorized by Michel Foucault, and psychopolitical techniques, as articulated by Byung-Chul Han. The system employs surveillance and data analytics to regulate behavior, ensuring compliance with state-imposed norms. This research contributes to the existing literature by providing a detailed examination of the operational mechanisms of the SCS, its effects on various social actors, and the ethical dilemmas it presents. Additionally, the study bridges theoretical frameworks with the practical applications of surveillance technologies, offering insights into broader implications for global governance and social control.

The study employs a qualitative research methodology, utilizing a combination of historical analysis, theoretical exploration, and case study examination to understand the SCS's functioning and impact. The research begins by tracing the historical development of social control mechanisms in China, focusing on the transition from traditional practices to the digital era. This historical perspective is crucial for contextualizing the SCS within a broader narrative of governance and control in Chinese society.

The theoretical framework of the study is anchored in the concepts of biopolitics and psychopolitics. Michel Foucault's notion of biopolitics, which explores the ways in which power is exercised over populations, provides a foundation for analyzing how the SCS operates as a form of governance. Byung-Chul Han's concept of psychopolitics, which examines how power infiltrates the psyche to control behavior, is used to explore the psychological dimensions of the SCS.

Data for the study were gathered through a review of existing literature on the SCS, including academic articles, government documents, and media reports. The study also incorporates case studies of specific instances where the SCS has been applied, analyzing the outcomes and implications of these cases. This combination of theoretical analysis and empirical data allows for a nuanced understanding of the SCS and its impact on Chinese society.

One of the key methodological contributions of this study is its exploration of the relationship between the theoretical foundations and practical outcomes of the SCS. In this context, the study demonstrates how the concepts of biopolitics and psychopolitics can be used to understand the effects of the SCS on individuals. Specifically, these concepts reveal that the SCS functions not only as a tool of surveillance but also as a mechanism that shapes individual and group behaviors and social relationships.

The findings of this study suggest that China's Social Credit System is a complex model of social control that lies at the intersection of biopolitics and psychopolitics. The system's ability to monitor and influence behavior through a combination of surveillance, data analytics, and psychological manipulation represents a significant advancement in methods of social control. While the SCS aims to create a more orderly and compliant society, it also raises critical concerns

regarding privacy, freedom, and social equality.

The research findings indicate that the SCS has the potential to exacerbate social inequalities by disproportionately punishing marginalized individuals, thereby deepening existing social divisions. This could further disadvantage less privileged segments of society, creating additional layers of inequality. Moreover, the lack of transparency in the system's operations and the potential for arbitrary or unjust penalties underscore the ethical challenges associated with such a pervasive form of governance.

The implications of the SCS extend beyond China, as other countries may observe and potentially adopt similar mechanisms. Understanding the complexities and consequences of the SCS is therefore essential for global governance and the future of social control. The study calls for careful consideration of the ethical and human rights implications of such systems, urging policymakers, scholars, and the public to engage in a critical dialogue about the role of technology in governance.

In conclusion, this study provides a detailed and critical analysis of China's Social Credit System, offering insights into its historical development, operational mechanisms, and broader implications for society. By examining the SCS through the lenses of biopolitics and psychopolitics, the research contributes to a deeper understanding of how modern governance operates at the intersection of power, technology, and the human psyche. In this context, the study underscores the importance of considering the SCS not merely as a Chinese phenomenon but as a potential model for global governance and social control. Consequently, there is a need for a broader discussion and evaluation of how such systems will shape societies in the future and their potential impact on global governance.

NANCY PELOSI'NİN TAYVAN ZİYARETİ: ÇİN RESMİ MAKAMLARININ SÖYLEMLERİNİN GÜVENLİKLEŞTİRME AÇISINDAN İNCELENMESİ

NANCY PELOSI'S VISIT TO TAIWAN: EXAMINING THE DISCOURSE OF CHINESE OFFICIALS FROM A SECURITIZATION PERSPECTIVE

Ece ÖNÜR*

Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü

Öz: Amerika Birleşik Devletleri Temsilciler Meclisi Üyesi Nancy Pelosi'nin 2-3 Ağustos 2022 tarihlerinde Tayvan'a yaptığı diplomatik ziyaret, Çin tarafından ulusal güvenliğine ve egemenliğine yönelik ciddi bir tehdit olarak algılanmıştır. Bu makalede, Pelosi'nin Tayvan ziyaretinin Çin tarafından nasıl bir güvenlik meselesi olarak görüldüğü ve bu ziyaretin Çin'in resmi söylemleriyle nasıl şekillendirildiği, Kopenhag Okulu'nun güvenlikleştirme teorisi bağlamında ele alınmaktadır. Çalışmanın amacı, Çin'in Pelosi'nin ziyaretine verdiği tepkiyi güvenlikleştirme perspektifinden ele alarak, bu tepkilerin nasıl bir güvenlik söylemi oluşturduğunu incelemektir. Bu amaç doğrultusunda, Çin'in resmi makamlarının söylemleri Pelosi'nin ziyareti öncesinde ve sonrasında yapılan basın açıklamaları, sosyal medya paylaşımları ve diğer resmi açıklamalar üzerinden incelenmiştir. Analiz, Çin hükümetinin Pelosi'nin insan hakları konusundaki geçmişi ve Çin'e yönelik eleştirileriyle bu ziyareti neden bu kadar büyük bir tehdit olarak algıladığını açıklamaktadır. Ayrıca, çalışmada incelenen Çin'in Pelosi'nin ziyaretini tehdit unsuru olarak değerlendirmesi, güvenlikleştirme teorisinin uygulanabilirliğini ve uluslararası ilişkilerdeki etkilerini anlamak için örnek bir vaka sunar. Makale, Pelosi'nin Tayvan ziyaretinin Çin tarafından bir güvenlik tehdidi olarak nasıl algılandığını ve bu algının şekillendirilme sürecini detaylandırarak literatüre katkı sunmaktadır. Özellikle, Çin'in benzer olaylara verdiği tepkiler, mevcut güvenlikleştirme teorilerine yeni bir bakış açısı kazandırır ve ulusal egemenlik ile içişlerine müdahale algısının işleyişinin anlamlandırılmasına katkı sağlar. Ayrıca, Pelosi gibi önemli siyasi figürlerin uluslararası ilişkilerdeki etkilerini ve devletlerarası etkileşimlerindeki rollerini anlamak için bir örnek sunar.

Anahtar Kelimeler: Çin, Tayvan, Nancy Pelosi, Kopenhag Okulu, Güvenlikleştirme.

Abstract: U.S. House of Representatives Member Nancy Pelosi's diplomatic visit to Taiwan on August 2-3, 2022, was perceived by China as a serious threat to its national security and sovereignty. This article examines how Pelosi's visit was framed as a security issue by China and how this framing was shaped by China's official discourse, within the context of the Copenhagen School's securitization theory. The aim of the study is to analyze China's response to Pelosi's visit from a securitization perspective and examine how these reactions have shaped a security discourse. To achieve this, the study analyzes statements from Chinese official sources made before and after the visit, including press releases, social media posts, and other official declarations. The analysis clarifies why the Chinese government perceived Pelosi's visit as a significant threat, considering her past human rights advocacy and criticisms of China. Furthermore, the assessment of China's perception of Pelosi's visit as a threat provides a case study for understanding the applicability of securitization theory and its implications in international relations. The article contributes to the literature by detailing how Pelosi's visit was perceived as a security threat by China and how this perception was constructed. Specifically, China's responses to similar events offer new insights into existing securitization theories and contribute to the understanding of the dynamics of national sovereignty and perceptions of foreign interference. Additionally, the study provides an example of the impact of significant political figures on international relations and their roles in state interactions.

Keywords: China, Taiwan, Nancy Pelosi, Copenhagen School, Securitization.

Derleme Makale / Review Article

Geliş Tarihi/Received: 10 Ağustos 2024

Kabul Tarihi/Accepted: 18 Eylül 2024

Yayın Tarihi/Publication: Haziran 2025

Künye: Önür, E. (2025). "Nancy Pelosi'nin Tayvan Ziyareti: Çin Resmi Makamlarının Söylemlerinin Güvenlikleştirme Açısından İncelenmesi". *Asya Araştırmaları Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), s. 123-149.

DOI: <https://doi.org/10.58640/asyar.1531282>

***Sorumlu Yazar/Corresponding Author**

E-Mail: ece.onur34@outlook.com

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-Noncommercial 4.0 International License.

Giriş

Soğuk Savaş sonrasında dünyadaki dengelerin değişmesiyle birlikte güvenlik algılarındaki değişiklikler de ön plana çıkmaya başlamıştır. Uluslararası ilişkiler disiplinindeki geleneksel teoriler devlet merkezli ve salt askeri güvenlik tehditlerine odaklandığından, yeni dünya düzenindeki dinamikleri tam olarak açıklamakta yetersiz kalmışlardır. Bu noktada, 1990'larda Kopenhag Okulu'nun perspektifi önem kazanmış ve uluslararası ilişkilerde güvenlik anlayışını genişletmiştir. Okul güvenliği politik, ekonomik, çevresel ve sosyal boyutları da içine alan bir yaklaşımla incelemiş ve ulusal güvenliğin yanı sıra küresel güvenliği de kapsayan bir anlayış geliştirmiştir. Bu çerçevede ortaya konan güvenlikleştirme teorisi ise güvenliğin siyasal süreçlerle nasıl şekillendiğini ve söylemler aracılığıyla tehditlerin nasıl inşa edildiğini açıklamaktadır. Bu teori, güvenlik politikalarının oluşturulması ve uygulanmasında nasıl bir yaklaşım benimsendiğini anlamak için kritik bir çerçeve sunmuştur.

2-3 Ağustos 2022 tarihlerinde Amerika Temsilciler Meclisi üyesi Nancy Pelosi'nin Tayvan'a yaptığı ziyaret, Çin tarafından ulusal egemenliğine ve toprak bütünlüğüne yönelik bir tehdit olarak algılanmış ve bu algı, Çin'in güvenlikleştirme süreci çerçevesinde, ziyaretin bölgesel güvenlik dinamikleri üzerinde potansiyel bir etkisi olarak değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme, güvenlikleştirme teorisinin "güvenlik tehdidi" kavramının nasıl işlendiğine dair bir örnek teşkil etmektedir. Çünkü Pekin, Tayvan'ı ayrılmaz bir parçası olarak görüp "tek Çin" politikası izlemekte ve bu konuyu iç politika ve ulusal güvenlik meselesi olarak ele almaktadır. Ancak Amerika'nın Tayvan'a yönelik askeri ve diplomatik destekleri, Çin'in Tayvan üzerindeki egemenlik iddialarına meydan okuyan bir yaklaşım olarak algılanmakta ve iki ülke arasındaki gerilimleri artırmaktadır. Bu nedenle, Tayvan'a yönelik dış destekleyici eylemler, özellikle Amerika'dan gelenler, Çin tarafından ulusal egemenliğe ve toprak bütünlüğüne müdahale olarak görülmektedir. Bundan dolayı Pelosi'nin Tayvan ziyareti, Çin-ABD ilişkilerindeki hassas dengeyi de etkilemiş ve iki ülke arasında Tayvan meselesinin güvenlik bağlamında yeniden gündeme gelmesine yol açmıştır.

Yukarıda bahsedildiği üzere Tayvan'ın Çin için toprak bütünlüğünün öneminin yanı sıra, adanın statüsü, Çin'in dış politikası ve ulusal güvenlik stratejileri üzerinde doğrudan bir etkiye sahip olup, Çin'in Tayvan konusundaki hassasiyeti, iç politika ve ulusal birlik meselelerinde de önemli bir role sahiptir. Bunun yanı sıra, Taipei'nin coğrafi konumu da Pekin için stratejik güvenlik ve deniz erişimi açısından kritik bir rol oynamaktadır. Ancak tüm bunların ötesinde, Tayvan'ı önemli kılan bir diğer nokta, adanın 1945 yılında Japonya'dan geri alınmasıyla Çin için uluslararası alanda sembolik bir öneme sahip olmasıdır. Bu durum, Çin'in uluslararası alanda güçlü bir konuma yükselme misyonuyla uyumlu olarak değerlendirilmiştir. Dolayısıyla,

Tayvan meselesi Çin açısından bakıldığında, hukuki ve siyasi açıdan önemli bir ilkeyi temsil etmekte, aynı zamanda Çin'in ulusal güvenlik politikalarının merkezi bir unsuru olarak konumlanmaktadır. Kopenhag Okulu'nun bakış açısı bu bağlamda önemli hale gelir; çünkü bu yaklaşım, güvenlik kavramını sadece dar anlamıyla askeri tehditlerle sınırlı tutmaz, aynı zamanda politik, ekonomik, çevresel ve sosyal boyutları da içerecek şekilde genişleterek ele alır. Tayvan meselesi, bu çok boyutlu güvenlik anlayışı içinde Çin'in ulusal güvenlik stratejilerini ve dış politika yaklaşımlarını şekillendiren önemli faktörlerden biridir. Kopenhag Okulu'nun güvenikleştirme teorisi, söylemlerin ve algıların nasıl güvenlik tehditlerine dönüştürüldüğünü açıklamak suretiyle, Tayvan'ın Çin için neden bir güvenlik meselesi olarak algılandığını ve bu durumun Çin'in uluslararası ilişkilerinde nasıl yansımaları olduğunu anlamamıza yardımcı olacaktır.

Bu çalışma kapsamında, "Nancy Pelosi'nin Tayvan ziyareti, Çin'in gözünde nasıl bir güvenlik tehdidi olarak algılandı?" sorusundan hareketle, Pelosi'nin Tayvan ziyaretinin önemi ve detayları tartışılıp, Çin'in bu eylemi tehdit unsuru olarak nasıl değerlendirdiği açıklanacaktır. Ziyarete yönelik Çin resmi makamlarının söylemleri, güvenikleştirme teorisi temel alınarak incelenecek; söylem analizi ile detaylı bir araştırma sunulacaktır. Söylemler tartışıldıktan sonra güvenikleştirme analizi yapılırken, Pelosi'nin 2019'daki Hong Kong'da meydana gelen öğrenci hareketlerini desteklemesi ve 2024 yılında gerçekleştirdiği Dalai Lama ziyareti de kapsam içerisine alınıp değerlendirilecek; böylece Pelosi'nin Tayvan ziyaretine ve Çin'in güvenlik algılarına daha kapsamlı bir bakış açısı sunulacaktır. Son olarak, çalışma literatürdeki bazı önemli eksiklikleri giderecek şekilde bir katkı sunmaktadır. Öncelikle, mevcut literatürde Kopenhag Okulu'nun güvenikleştirme teorisinin Çin-Tayvan arasındaki ilişkileri bağlamında nasıl uygulandığına dair kapsamlı bir inceleme eksikliği bulunmaktadır. Bu makale, Pelosi'nin Tayvan ziyaretinin Çin tarafından nasıl bir güvenlik tehdidi olarak algılandığını ve bu algının Çin'in ulusal güvenlik stratejileri üzerindeki etkilerini ayrıntılı bir şekilde ele alarak teorisinin uygulama alanını genişletecektir. Ayrıca, Çin'in iç politika dinamiklerinin uluslararası stratejilere nasıl yansıdığına dair literatürdeki boşlukları dolduracaktır. Pelosi'nin ziyaretinin, Çin'in iç politika hassasiyetlerinin uluslararası ilişkiler üzerindeki etkilerini gösterdiği ve bu bağlamda iç ve dış politika arasındaki etkileşimi daha iyi anlamaya olanak tanıyacaktır. Bu bağlamda, çalışma, mevcut teorik yaklaşımları derinleştirirken, Çin'in güvenlik algısını şekillendiren olayların uluslararası ilişkilerde nasıl yankı bulduğunu da ortaya koyacaktır.

1. Güvenikleştirme Teorisi ve Kopenhag Okulu

Uluslararası ilişkilerde güvenlik alanında öncü teorilerden biri olan realizm özellikle İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra devletlerarası ilişkileri tanımlayan hakim bir teori haline gelmeye başlamıştır. Realist teoriye

göre güvenlik sorunları askeri tehditlerden kaynaklanmakta ve devletin varlığı, korunması gereken en kritik unsur olarak kabul edilmektedir. Ancak Soğuk Savaş döneminde, özellikle 1970'li yıllarda ve sonrasında realizmin açıklayıcılığı, farklı öğeleri dikkate almaması gibi nedenlerle tartışılmaya başlanmıştır. Realizmin sorunlara etkili çözümler üretememesi ve güvenliği sadece askeri ve siyasal perspektiften dar bir açıyla ele alması nedeniyle eleştirilmiş ve güvenlik kavramına yönelik yeni yaklaşımların ortaya çıkmasına yol açmıştır (Bilgin, 2010). Özellikle Soğuk Savaş sonrasında dünyada dönüşüm ile birlikte ise neyin kime karşı güvenlik tehdidi oluşturacağı sorularının sorulması, güvenlik kavramını tartışmaya açmıştır (İlgıt & Çetiner, 2020: 497-498). Güvenlik, sadece askeri terimler, stratejiler ya da olanaklarla ele alınmaktan çıkmış; iklim, çevre, enerji, insan hakları, kimlik, küresel ısınma, göç gibi yeni unsurlar da güvenlik tanımına dahil edilerek kapsamı genişlemeye başlamıştır.

1990'lı yıllarda başlayan tartışmalar çerçevesinde Barry Buzan, Ole Wæver, Jaap de Wilde, Morten Kelstrup, Pierre Lemaitre ve Elzbieta Tromer'in öncülük ettiği bir grup yazar yeni bir güvenlik tanımı yapmaya ve kapsamını genişletme çalışmalarıyla öne çıkmışlardır (Sula, 2021). Sonrasında Kopenhag Okulu olarak adlandırılacak bu düşünce yaklaşımının temelinde güvenliğe askeri faktörlerin dışında farklı açılardan bakarak güvenlik anlayışını dar ve klasik askeri yaklaşımdan kurtarmak yatarken, diğer taraftan bireylerin varlığı ve refahıyla ilgili her konuyu güvenlik sorunu olarak ele almayı reddederek geleneksel yaklaşımların güvenlik kavramının anlamını kaybetme endişeleri de bertaraf edilmiştir (Akgül-Açıkmeşe, 2011).

Okul'un öncülerinden Buzan, güvenlik kapsamını genişletmek amacıyla güvenliği beş sektörde incelemiştir: Askeri, ekonomik, siyasal, toplumsal ve çevresel. Askeri sektörde tehlike altında olan devlettir. Devletlerin iç ve dış askeri tehditlere karşı güvenliğini sağlama yeteneğine odaklanılır. Ayrıca askeri güvenlik, devletin kendi toprak bütünlüğünü ve sivil düzeni koruma kapasitesine de vurgu yapar (Buzan, Waever & de Wilde, 1998: 50). Siyasi sektör incelendiğinde ise egemenlik, meşruiyet ya da yönetim tehdit altındadır. Ancak tehditlerin askeri yollarla da ortaya çıkması mümkün olduğundan ve askeri sektör bu konuda ayrı bir bölümde incelendiğinden, siyasal sektörde egemenliğe yönelik askeri olmayan tehditler ele alınır (Buzan vd.,1998: 141). Bu sektörde devletin kurumsal istikrarı hedef alınır; belirli bir politika üzerinde baskı kurmak, hükümeti devirmek, ayrılıkçılığı teşvik etmek ve askeri bir saldırı öncesinde devleti zayıflatmak amacıyla siyasal yapıyı bozmak gibi çeşitli yöntemlere başvurulabilir (Buzan vd.,1998: 142). Ekonomik sektörde, ekonomik bağımlılıkların ve küresel piyasa dinamiklerinin devletlerin güvenliği üzerindeki etkileri incelenir. Ekonomik güvenlik; askeri üretim kapasitesi, tedarik güvenliği, eşitsizlikler, yasadışı ticaret ve küresel ekonomik istikrar gibi konuları kapsayan geniş bir çerçevede değerlendirilir (Buzan vd.,1998:

98). Bu bağlamda, devletlerin ve bireylerin ekonomik belirsizlikler ve küresel piyasalardaki dalgalanmalar karşısında nasıl güvenlik sağladıklarına odaklanılır. Bir topluluğun, bir durumu kendisi için bir tehdit olarak değerlendirmesi sonucunda toplumsal güvensizliğin oluşması toplumsal güvenlik sektöründe tartışılır (Buzan vd.,1998: 119). Bu sektörde tehlike altında olan ana öge kimliktir; dolayısıyla toplumsal kimliklerin korunması ve bu kimliklerin çeşitli tehditlere karşı nasıl savunulduğu ele alınır. Çevresel sektöre bakıldığında ise canlı türlerinin tehlike altında olduğu söylenebilir. Bu sektör, çevresel tehditleri hem bilimsel hem de politik bir bakış açısıyla değerlendirir. Çevresel güvenlik, doğal kaynakların aşırı kullanımı, kirlilik ve çevresel değişiklikler gibi sorunların, devletlerin ve uluslararası sistemlerin güvenliğine etkilerini inceler. Bu alanda bilimsel araştırmalar, çevresel tehditleri anlamak için temel bir rol oynarken, politik gündem ise bu tehditlerle başa çıkma yollarını belirler ve kamu bilincini şekillendirir (Buzan vd.,1998: 71-72).

Buzan ve Weaver'ın literatüre bir diğer önemli katkısı ise bölgesel güvenlik kompleksidir. Bahsedilen güvenlik kompleksi ile yazarlar, devletlere komşu devletlerden gelebilecek tehditler üzerinde durarak güvenliğe mekansal bir boyut da eklerler ve coğrafi yakınlığa işaret ederler. Her coğrafyadaki güvenlik yaklaşımlarının farklı olduğunu, tehlikelerin kısa mesafelerde uzun mesafelerden daha hızlı yayıldığını vurgulayarak bölgesel karşılıklı bağımlılığın üzerinde durmaktadırlar (Buzan & Waever, 2003). Bölgesel güvenlik kompleksleri, kutuplaşma ve güç dağılımı tarafından şekillenir. Bölgedeki büyük güçler ve onların etrafında kümelenen daha küçük devletler, güvenlik politikalarını ve ittifaklarını belirler. Bu etkileşim, bölgesel güvenlik ilişkilerinin ana eksenini oluşturur ve güvenlik politikalarının nasıl şekillendiğini anlamak için hem büyük güçlerin hem de bölgesel aktörlerin rolleri dikkate alınmalıdır (Buzan & Waever, 2003). Çin-Tayvan ilişkileri bağlamında, bu teori, iki ülkenin güvenlik politikalarının neden bu kadar iç içe geçtiğini ve bölgedeki güç dengelerinin nasıl etkilendiğini anlamamıza yardımcı olur. Bu bağlamda, Çin'in Tayvan'a yönelik tehdit algısı ve Tayvan'ın ABD ile olan güvenlik ilişkileri, bölgesel dinamiklerin belirleyici unsurlarıdır. Bu noktada, bu güvenlik endişelerinin nasıl algılanıp ele alındığını incelemek, yani güvenlikleştirme sürecine geçiş yapmak önemlidir.

Güvenlikleştirme, iç ve dış politikada belirli konuların güvenliğe tehdit olarak algılanmasına ve bu tehditleri ortadan kaldırmaya yönelik acil ve olağanüstü önlemler çağrısında bulunmak amacıyla ortak bir anlayış oluşturulan etkili bir konuşma eylemidir (Stritzel, 2007). Güvenlikleştirme kavramının teorik çerçevesi ilk olarak 1995 yılında Waever tarafından çizilmiş, 1998 yılında ise Buzan, Waever ve Wilde'in Security: A New Framework for Analysis çalışması ile daha kapsamlı bir hal almıştır. Waever, Securitization and Desecuritization adlı yazısında güvenlikleştirmenin tanımını, bir devlet yetkilisinin,

güvenlik gerekçesiyle belirli bir durumu belirli bir alana taşıması ve bu durumu önlemek için tüm uygun araçları kullanması olarak yapmıştır (Waever, 1995: 55). Waever’a göre güvenlik, söylem yoluyla inşa edilir ve böylelikle bir anlam kazanmış olur. Dolayısıyla güvenlik nesnel bir durum olmaktan ziyade “söz-eylem”dir ve söylemin kendisi de bir eylem olarak ele alınmaktadır (Miş, 2014). Başka bir deyişle, güvenlik kavramı sadece belirli tehditlere veya durumlara işaret etmekle kalmaz; aynı zamanda, güvenlik hakkında konuşmanın kendisi de bir tür eylemdir ve bu eylem, belirli sonuçlar doğurabilir. Bununla birlikte, Waever çoğunlukla devletin egemenliğini tehdit eden veya tehdit etme potansiyeline sahip olan ve ulusal güvenliğe tehlike olarak görülen eylemlerin güvenlik kapsamına girebileceğini savunur. Böylelikle “herhangi” bir eylem devlet elitleri tarafından “güvenlik meselesi” olarak söz-edim aracılığıyla ifade edildiğinde güvenlik kapsamına girmeye başlamaktadır (Waever, 2004). Dolayısıyla mesele söz-edimlerle “güvenlikleştirilmiş” olur (Sula, 2021). Okul, bu noktada eylemlerin ne kadar gerçek bir tehdit olup olmaması ile ilgilenmez; çünkü Buzan vd. bu durumu inşacı teoriye dayanarak güvenliğin öznelerarası bir yapı olduğuna dikkat çekerek açıklar (Baysal & Lüleci, 2015). Bundan dolayı güvenlik devletlerarası ve diğer aktörler arasındaki etkileşimlerden meydana gelen bir yapı olarak tanımlanmaktadır. Güvenlikleştirme sürecinde dikkate alınması gereken unsurlar, güvenlikleştirme eyleminin ne zaman ve nasıl gerçekleştirildiği, güvenlikleştiren aktörün kim olduğu, referans nesnesinin ne olduğu ve hedef kitlenin kimlerden oluştuğudur¹ (Baysal & Lüleci, 2015). Bu doğrultuda Kopenhag Okulu yazarlarına göre güvenlikleştirmede üç başlıca unsur bulunmaktadır: Hayatta kalması, tedbir alınması gereken ve güvenlik meselesi haline gelen öge yani “referans nesnesi”, tehdit olarak algılanan konuları güvenlik meselesi haline getiren öge “güvenlikleştirici aktör” , son olarak ise ilgili sektörün dinamiklerini etkileyen “işlevsel aktörler” (Balzacq, 2005).

Referans nesneleri, güvenlik tehdidinin hedefi olarak gösterilen, kurtarılması ve korunması gereken ögeler olarak tanımlanır. Buzan vd. referans nesnesini “Onun hayatta kalması gerekiyor, bu yüzden gerekli olan şey...” şeklinde tanımlamıştır (Buzan vd.,1998: 36). Referans nesnesinin büyüklüğü ve seviyesi de güvenlikleştirme için önemli konulardan biridir ve yazarlar bunu üçe ayırmışlardır: Mikro, makro ve orta düzeyli referans nesneleri. Mikro düzeyde birey veya küçük gruplar, makro düzeyde ise tüm insanlık yer aldığından bu nesneleri güvenlikleştirmek zor olmaktadır. Okul, başarılı bir güvenlikleştirme analizini orta düzeyli referans nesnelere bağlamaktadır; bu düzeyde devlet, medeniyet ve ulus gibi yapılar yer alır. Bu düzeydeki güvenlik

1 Ayrıca bkz: Başar Baysal, “Güvenlikleştirmenin 20 Yılı: Gücü, Sınırları ve Yeni Bir İkili Analiz Çerçevesi”, Uluslararası İlişkiler, Cilt 17, Sayı 67, 2020, s. 3-20. Yazar makalede güvenlikleştirmenin unsurlarını, güçlü ve zayıf yönlerini tartışırken, teoriyi ikili bir yaklaşımla ele alarak yeni bir çerçeve sunmaktadır.

tehditlerinde bir devletin egemenliği, bütünlüğü veya bir milletin kültürü, kimliği güvenlikleştirilebilir (Baysal & Lülecı, 2015).

Güvenlikleştirmenin ikinci ögesi, güvenlikleştirici aktörler ise referans nesnesine karşı olan tehditleri söz-edim yoluyla sunan kişi ya da gruplardır. Bu aktörler genellikle siyasetçiler, bürokratlar, hükümetler ya da baskı gruplarıdır. Ancak Okul yazarları, kolektif olsalar da sonuçta küçük birimlere ayrılabilirler için aktörün belirlenmesinin zorluğundan bahsetmişlerdir. Bu nedenle güvenlikleştirme eyleminde konuşmayı kimin yaptığından ziyade konuşma eyleminin bireysel mi yoksa örgütsel mi yapıldığı aktörün tanımlanmasında kritik rol oynamaktadır (Buzan vd., 1998: 40). Buna ek olarak, güvenlikleştirmede aktör ve nesne aynı olabilmektedir. Özellikle devlet kendisini de referans nesnesi içerisinde gösterdiğinde güvenlikleştirme daha kolay olacaktır, çünkü aktörün kendisini de tehdit eden bir durumu karşı tarafa sunması inandırıcılığını artıracaktır (Baysal & Lülecı, 2015).

Son öge ise işlevsel aktörlerdir. İşlevsel aktörler ne referans nesnesi ne de güvenlikleştirici aktördür; bu birimler güvenlik çalışmalarıyla ilgili önemli faktörlere işaret ederler (Balzacq, 2005). Eylemin gerçekleştiği sektöre göre farklılık gösterebilen, nesne veya aktör olmadan güvenlik konusundaki kararları önemli derecede etkileyebilen aktörler olarak tanımlanabilirler. Akademisyenler, medya, düşünce kuruluşları vb. bu aktörler arasında sayılır ve önlemlerin alınmasını meşrulaştırmada paylarının bulunduğu düşünülmektedir (Doğan, 2019). Örneğin medya, güvenlikleştirme sürecinde aktörlerin söz-edimlerini dinleyici/hedef kitleye ulaştırarak kitlenin harekete geçmesinde büyük önem taşımaktadır (Doğan, 2019). Böylece işlevsel aktör olan medya, güvenlikleştirici aktörlerin söylemlerini yaygınlaştırarak kitlelere ulaştırarak aktör ve kitle arasında aracı bir rol oynar. Ancak bu noktada Okul, önlemlere meşruluk kazandıracak alımlayıcı kitlenin tespitinin tam olarak açıklanmaması nedeniyle eleştirilmiştir. Bu nedenle, O'Reilly (2008:67), hedef kitlenin tanımlanması için "kritik kitle" kavramını kullanarak bu konuyu aydınlatmaya çalışmıştır. O'Reilly (2008), güvenlik konusunda yeteri kadar "doğru insanın" ikna edilerek kritik kitleye ulaşıldığını ifade etmektedir. Tanımda bahsedilen "doğru insan" ifadesi hedef kitlede belirli bir insanın uygunluğunu ve konu ile ilgili bağlantısını vurgulamaktadır. Dolayısıyla, bir güvenlik tehdidinin meşru kabul edilmesi, yeterli sayıda ve uygun nitelikteki insanların ikna edilmesiyle mümkün olur; bu durum, güvenlikleştirme hamlesinin başarılı olduğunu gösterir (O'Reilly, 2008). Bu çerçevede hedef kitle/kritik kitle ikna edilmesi gereken ya da güvenlikleştirme edimine itiraz etmeyerek katılanları ifade etmektedir.

Yazarların bu ikna çerçevesinde üzerinde durdukları bir diğer önemli kavram ise kolaylaştırıcı koşullardır. Kolaylaştırıcı koşullar, güvenlikleştirmenin başarısını etkileyen ve rızanın alınmasını sağlayan unsurlar olarak tanımlanabilir (McDonald, 2008: 571). Aktörün sahip

olduğu sosyo-politik konum, güvenlikleştirmenin gerçekleştirildiği dönem ve güvenlik meselesi olarak sunulan konunun sahip olduğu nitelik ve nicelik kolaylaştırıcı koşullar olarak sıralanmaktadır (Ilgıt & Çetiner, 2020). Örneğin, Çin'deki medya kısıtlamaları ve rejim kontrolü, güvenlikleştirme sürecinde kolaylaştırıcı bir aktör olarak işlev görebilir. Medya üzerindeki baskı, belirli ideolojik veya güvenlik odaklı söylemlerin yayılmasını kolaylaştırarak toplumun geniş kesimlerini belirli bir tehdidi ciddiye almaya yönlendirir. Bu durum, toplumda belirli bir algının oluşmasına ve belirli grupların veya ideolojilerin potansiyel tehditler olarak görülmesine yol açar.

Kopenhag Okulu'nun güvenlikleştirme teorisini Çin bağlamında ele aldığımızda, Çin'in güvenlikleştirme süreçleri, özellikle Tayvan ile ilişkilerinde belirgin bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Çin'deki güvenlikleştirme süreçlerinde ana aktör, genellikle Çin Komünist Partisi'nin (ÇKP) merkezi organlarıdır. Bu bağlamda, karar alma süreçlerinde en belirleyici güç, ÇKP'nin Politbürosu'dur. Ayrıca, dış politika ve güvenlik stratejilerinde önemli rol oynayan devlet kurumları da vardır. Güvenlikleştirme süreçlerinde, Çin'in Tayvan üzerindeki egemenlik iddialarının ulusal güvenlik söylemi ile desteklenmesi, Çin'in güvenlik algılarının nasıl şekillendiğini gösterir. Örneğin, Nancy Pelosi'nin Tayvan ziyaretinin ardından Çin'in sert tepkisi, bu güvenlikleştirme dinamiklerinin somut bir örneğidir. Çin'in güvenlik algıları, iç politika tartışmalarından uluslararası diplomasiye kadar geniş bir spektrumda şekillenmektedir.

2. Çin-Tayvan İlişkileri ve Amerika Birleşik Devletleri'nin İlişkilerdeki Rolü

Çin-Tayvan ilişkileri, Çin İç Savaşı'nın ardından 1949'da Çin Milliyetçi Partisi'nin (Kuomintang) Tayvan'a çekilmesi ve Çin Halk Cumhuriyeti'nin Çin ankarasında kontrolü ele geçmesiyle başlamıştır. Bu tarihten itibaren, Çin Tayvan'ı ayrılıkçı bir eyalet olarak görmüş ve "tek Çin" politikasını savunmuştur. Bu politika, Tayvan'ın Çin'in ayrılmaz bir parçası olduğu ve nihayetinde anakarayla birleşmesi gerektiği yönündedir. Çin ve Tayvan arasındaki ilişkiler, ulusal kimlik ve ekonomik güvenlik dengesi üzerine kurulu karmaşık bir yapıyı yansıtır. Tayvan, Çin ile ekonomik bağlarını sürdürürken aynı zamanda ulusal güvenliğini koruma endişesi taşımakta ve bu durum, Tayvan'ın Çin'le ekonomik ilişkilere yaklaşımını ve Çin'in askeri tehdidine karşı aldığı önlemleri etkilemektedir (Hsieh, 2020). ABD ise Tayvan'a savunma desteği vererek, Çin'in askeri müdahalesini caydırmayı amaçlamaktadır. Tayvan'ın iç politik dinamikleri, özellikle parti içi rekabet ve seçmen tercihleri, Çin-Tayvan ilişkilerinin yönünü belirler ve bu durum uluslararası ilişkilerdeki belirsizlikleri artırır.

Tayvan sorunu, uluslararası ilişkilerde belirsiz durumda kalan konulardan biridir. Uzun yıllardır süregelen Tayvan'ın Çin'e bağlı bir eyalet mi olduğu, yoksa bağımsız bir devlet mi olduğu soruları

tartışılmakta ve farklı bakış açıları sunulmaktadır. Fakat nasıl kabul edilirse edilsin, Tayvan Çin'in siyasetinde ve güvenlik sorunları arasında önemli bir yerde durmaktadır. Çin için önemli bir güvenlik problemi haline gelen bu durumun arkasında Amerika'nın da oynadığı rol göz ardı edilmemelidir. Özellikle Tayvan'ın Doğu Asya'daki konumu güvenlik açısından Pekin ve Washington arasında kilit bir rol oynamakta ve Amerika'nın bölgeye yönelik davranışlarını şekillendirmektedir. Bilhassa Birinci Tayvan Krizi'nden² (1954-55) itibaren Amerika, Tayvan'ın korumacılığını üstlenerek ilişkilerini sürdürmüş ve Taipei'ye silah satışı ve anlaşmalar ile güvence sağlamıştır. Çin'in 1964'te nükleer silah geliştirmesi ve Sovyetler Birliği'ne karşı duyulan endişeler, ABD'nin Çin ile ilişkilerini yeniden şekillendirmesine neden olmuştur (Olkan, 2021: 33). Bu bağlamda, 1970 yılında Amerika Ulusal Güvenlik Danışmanı Henry Kissinger tarafından başlatılan mekik diplomasisi, iki ülke arasındaki ilişkilerin gelişmesine zemin hazırlamıştır (Olkan, 2021). Kissinger'ın 1971'de Pekin'e yaptığı ziyaret sırasında, Tayvan'ın Çin'in bir parçası olduğu vurgulanmış ve bu süreçte ABD ile Çin arasındaki resmi diplomatik ilişkiler 1 Ocak 1979'da resmen başlamıştır. Ayrıca, 1972, 1979 ve 1982 bildirgeleriyle ABD, Çin ile diplomatik ilişkilerini pekiştirerek "tek Çin" politikasını kabul ettiğini ve Tayvan'a yönelik silah satışlarını azaltacağını beyan etmiştir (Dedekoca, 2017). Bu adımlar, ABD ve Çin ilişkilerinde yeni bir dönemin başlangıcı olarak görülmüştür.

Amerika, yukarıda belirtilen bildirgeleri kabul etmesine rağmen, 1 Ocak 1979'da Çin ile diplomatik ilişkilerin kurulmasından dört ay sonra, ABD Kongresi Tayvan İlişkileri Yasası'nı onaylamıştır. Bu yasa, Tayvan'a savunma amaçlı silah satışını öngörmekte ve Tayvan'a güvenlik taahhüdü vermektedir (Cheng, 2013). Bu bağlamda, Amerika'nın stratejik belirsizlik ilkesini benimsediği söylenebilir. Çin ile diplomatik ilişkilerin başlamasının ardından Amerika, bu ilkeyi Asya'da uygulamıştır. Bu ilke, Amerika'nın Çin ile diplomatik ilişkilerini yürütürken Tayvan'ı savunma veya bir saldırı durumunda nasıl koruyacağı konusunda belirsizlik yaratmaktadır (Hoo & Sworn, 2020). Bu belirsizlik, Asya'da belirli bir statükonun korunmasına yol açmıştır: Çin, bir saldırı durumunda Amerika'nın müdahale olasılığından çekinmekte; Tayvan ise, yalnız bırakılma riskinden dolayı bağımsızlık ilanını tehlikeli görmektedir. Böylece, bölgedeki mevcut durumun korunacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte, yıllardır sürdürülen bu politika ve Amerika'dan Tayvan'a yapılan askeri mühimmat satışları, Çin'in güvenlik algılarını önemli ölçüde etkilemiş ve Pekin'de özellikle ulusal güvenlik yasalarına daha fazla önem verilmesine yol açmıştır. Bu yasalardan biri, Mart 2005'te Tayvan ayrılıkçılığına karşı çıkarılan "Ayrılıkçı Karşıtı Kanun"dur. Çin, bu yasa ile Tayvan ile barışçıl birleşme

2 Birinci Tayvan Krizi, 1954-1955 yılları arasında, Çin Halk Cumhuriyeti'nin Tayvan'a bağlı Dachen, Kuemoy ve Matsu adalarına yönelik askeri saldırılarıyla başlayan ve ABD'nin Tayvan'ı savunma taahhüdü çerçevesinde uluslararası bir gerilime yol açan dönemi ifade eder (Olkan, 2021: 33).

olasılıkları tamamen tükendiğinde, ayrılmayı önlemek için barışçıl olmayan yöntemler de dahil olmak üzere gerekli önlemleri alacağını belirtmiş ve gelecekteki askeri eylemleri meşrulaştırmayı amaçlamıştır (Hsieh, 2020).

2013'te başlayan Xi Jinping iktidarıyla da bu tutumda değişiklik olmamış, Çin'in Tayvan'ın bağımsızlığına yönelik yaklaşımı aynı şekilde devam etmiş, Tayvan meselesinin bir iç mesele olduğu ve dış müdahalelerin kabul edilemez olduğu sürekli vurgulanmıştır. Çin'de bu değişmez tutum karşısında ise özellikle Trump yönetimi altında, Amerika Çin ile stratejik rekabeti derinleştirmiş ve Tayvan'ın savunma kapasitesini güçlendirme konusunda sert bir politika izlemiştir. Trump, Güney Çin Denizi'nde daha aktif bir askeri duruş sergileyerek Tayvan'a açık destek vermiştir (Olkan, 2021). Ayrıca, Tayvan ile daha doğrudan ve resmi iletişim kurma yoluna giderek önceki yönetimlerin dikkatli dengeleri gözetken tutumlarından belirgin bir şekilde ayrılmıştır. Trump yönetiminin ardından gelen Biden yönetimi ise Tayvan'a yönelik silah satış politikalarını devam ettirmiş, bazı durumlarda satışları artırmış ve güvenlik iş birliğini derinleştirmiştir. Bu dönemde güvenlik iş birliğini derinleştirmenin somut bir örneği ise Nancy Pelosi'nin Tayvan'a ziyareti olmuştur.

2.1. Nancy Pelosi'nin Tayvan Ziyareti

Nancy Pelosi, ABD Temsilciler Meclisi Başkanı ve sözcüsü olarak ülkenin yasama organındaki en yüksek pozisyonlardan birine sahip olup, ABD dış politikasında etkili bir role sahiptir. İnsan haklarını savunan ve otoriter rejimlere karşı eleştirel tutumuyla bilinen Pelosi, özellikle Çin gibi ülkelerle ilişkilerde önemli bir figür olarak öne çıkmaktadır. 2-3 Ağustos 2022 tarihlerinde yaptığı Tayvan ziyareti, 25 yıl aradan sonra bir Amerikalı üst düzey yetkilinin adaya gerçekleştirdiği ilk resmi ziyaret olması bakımından önem taşımaktadır. İlk olarak, Nancy Pelosi'nin 31 Temmuz 2022 yılında Malezya, Güney Kore, Singapur ve Japonya'ya Amerika'nın müttefiklerine bağlılığını yeniden göstermek amacıyla bir ziyaret yapacağı duyurulmuştur. Bu ziyarete, Temsilciler Meclisi Dışişleri Başkanı Gregory Meeks, Kaliforniya'dan Gaziler İşleri Komitesi Başkanı Mark Takano, Washington Eyaleti Temsilcisi Suzan DelBene, Illinois Temsilcisi Raja Krishnamoorthi ve New Jersey Temsilcisi Andy Kim'in de katılması planlanmıştır (Herb & Cheung, 2022).

Pelosi'nin bu gezi sırasında Tayvan'a uğrayıp uğramayacağı kesinleştirilmemiştir. Ancak Malezya ziyaretinden sonra Nancy Pelosi, 2 Ağustos 2022 akşamı Tayvan'ın başkenti Taipei'ye ulaşmış ve Tayvan Dışişleri Bakanı Joseph Wu tarafından kabul edilmiştir. Tayvan'da bulunan Amerikan Enstitüsü, Pelosi'nin heyetinin üst düzey Tayvanlı liderlerle bir araya gelerek "ABD-Tayvan ilişkileri, ekonomik kalkınma ve ticaret, barış ve güvenlik, iklim değişikliği, Covid-19 salgını, insan hakları, demokratik sistem ve karşılıklı çıkarları ilgilendiren diğer önemli

konuları” tartışacağını açıklamıştır (American Institute in Taiwan, 2022). Pelosi'nin Tayvan'a gelmesiyle hem iktidardaki Demokratik İlerici Parti (Democratic Progressive Party/DPP) hem de muhalefet partisi Kuomintang ya da Çin Milliyetçi Partisi (Nationalist Party of China/NPC) tarafından bu ziyaret oldukça olumlu karşılanmış ve DPP Milletvekili Wang Ting Yu, Pelosi'nin ziyaretinin Tayvan için özel bir anlamı olduğunu ve Çin'in baskıcı politikalarının başarısızlığını dile getirmiştir (Cheng-yu, Ching- hsuan & Chung, 2022). Pelosi 2 Ağustos Salı günü Tayvan'a indiğinde The Washington Post'ta bir köşe yazısı yayımlanmış ve bu yazıda ziyaretinin Çin tehdidi altındaki demokratik Tayvan'ın yanında olduklarının bir ifadesi olarak görülmesini ifade etmiştir (Lendon, 2022).

3 Ağustos 2022 günü ise Pelosi, Taipei'de bulunan Yasama Yuani'nin³ ziyaret ederek kısa bir konuşma yapmış ve Tayvan'ın en özgür toplumlardan biri olduğunu dile getirmiştir. Aynı gün Tayvan Devlet Başkanı Tsai Ing-wen ile gerçekleştirdiği basın toplantısında ise ABD-Tayvan dayanışmasının her zamankinden daha değerli olduğunu ve “tek Çin” politikasına saygı gösterdiğini, ABD'nin statükoyu desteklediğini açıklamıştır (The Strait Times ,2022). Pelosi, ayrıca yakın zamanda kabul edilen Çip ve Bilim Yasası'nın ABD ile Tayvan arasında daha iyi ekonomik alışverişlerin kapısını açtığını söylemiş, aynı zamanda iklim değişikliği, Covid-19 salgını ve demokrasi ile ilgili alanlarda da ABD-Tayvan arasında daha fazla iş birliğinin olması gerektiğini gerçekleştiren basın toplantısında savunmuştur (The Strait Times, 2022). Amerika'nın Tayvan'ın her zaman güvenlik konusunda özgürlüğe sahip olmasını istediğini ve bu konuda geri adım atmayacağını da konuşmasında özellikle ifade etmiştir. Tayvan Devlet Başkanı Tsai, Pelosi'ye bu kritik anda Tayvan'ı desteklemek için yaptığı somut eylemler için teşekkür etmiş ve adanın artan askeri tehditler karşısında geri adım atmayacağını ifade etmiştir (Reuters, 2022). Bu açıklamaların ardından, Pelosi'nin “tek Çin” politikasına ilişkin sözlerine benzer ifadeler, Ulusal Güvenlik Konseyi Stratejik İletişim Koordinatörü John Kirby tarafından da tekrarlanmış ve Kirby, 2 Ağustos 2022'de düzenlenen basın toplantısında, Pelosi'nin ziyaretinin “tek Çin” politikasıyla tamamen uyumlu olduğunu belirtmiştir (The White House, 2022).

Nancy Pelosi, Başkan Tsai ile görüştüktan sonra Taipei'de bulunan Ulusal İnsan Hakları Müzesi'ni ziyaret etmiştir. Pelosi ziyaret sırasında Hong Kong'dan Tayvan'a kaçan muhalif kitap satıcısı Lam Wing-kee, Çin'de beş yıl hapis yattıktan sonra serbest bırakılan Tayvanlı aktivist Lee Ming-cheh ve 1989 Tiananmen Meydanı protestolarının eski öğrenci lideri Wu'er Kaixi ile görüşmüştür (Solomon, 2022). Ziyaretçilerle görüşen Pelosi, aynı akşam saat 18.00'de Güney Kore ziyaretini gerçekleştirmek için Tayvan'dan ayrılmıştır.

3 Yasama Yuani, Tayvan'ın tek meclisli ulusal yasama organıdır.

3. Çin Resmi Makamlarının Söylemlerinin Güvenlikleştirme Açısından Analizi

Pelosi ziyareti Çin tarafından ele alındığında referans nesnesi ulusal güvenlik ve toprak bütünlüğü olarak sunulmuştur. Güvenlikleştirme sürecinde eylemi güvenlik sürecine dahil edenler ise Çin'in resmi makamlarıdır. Ziyaretin gerçekleşeceği henüz belirsizken, ziyaret olasılığına yönelik güvenlikleştirici aktörlerden Çin Milli Savunma Bakanlığı Sözcüsü Albay Tan Kefei açıklamada bulunmuş ve açıklamasında, Pelosi'nin olası bir ziyaretinin Amerika'nın "tek Çin" ilkesini ihlal edeceğini vurgularken, bu ihlalin Çin'in egemenliğini ve toprak bütünlüğünü tehlikeye atacağını belirtmiştir. Bu noktada, "Tek Çin İlkesi" ve "egemenlik" kavramlarının sıkça kullanılması, Çin'in bu konuyu ne kadar kritik bir çizgi olarak gördüğünü ortaya koymakta ve referans nesnesinin önemini vurgulamaktadır. Albay Tan Kefei'nin açıklamalarında dikkat çeken bir diğer nokta ise, ABD'nin bu ziyaret konusunda ısrar etmesi durumunda Çin ordusunun "boş durmayacağı" ve Tayvan'ın bağımsızlığına yönelik her türlü dış müdahaleye ve ayrılıkçı girişimlere karşı "sert önlemler" alacağı yönündeki uyarısıdır. Bu noktada, Çin'in askeri güç kullanma ihtimalini açıkça dile getirmesi, Pelosi'nin ziyaretini askeri bir provokasyon olarak algıladığını ve bu durumda karşılık vermekten çekinmeyeceğini göstermektedir (Chenglong, 2022). Bu açıklamaya benzer şekilde 1 Ağustos 2022 tarihinde Çin Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Zhao Lijian basın toplantısında şu açıklamalarda bulunmuştur:

"(..) Başkan Xi Jinping'in ABD Başkanı Joe Biden'a telefon görüşmesinde vurguladığı gibi, Çin hükümetinin ve halkının Tayvan sorununa ilişkin tutumu tutarlıdır ve Çin'in ulusal egemenliğini ve toprak bütünlüğünü kararlı bir şekilde korumak 1,4 milyardan fazla Çinlinin kararlı iradesidir. (...) Pelosi'nin Tayvan'a yapacağı bir ziyaret, Çin'in iç işlerine büyük bir müdahale teşkil edecek, Çin'in egemenliğini ve toprak bütünlüğünü ciddi şekilde zayıflatacak, tek Çin ilkesini ahlaksızca ayaklar altına alacaktır. (...) Çin Halk Kurtuluş Ordusu'nun asla kayıtsız kalmayacağını ve Çin'in egemenliğini korumak için kararlı bir karşılık vereceğimizi ve sert önlemler alacağımızı ABD tarafına bir kez daha açıkça ifade etmek istiyoruz" (Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China, 2022).

Görüldüğü üzere Çin Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Zhao Lijian'ın açıklamaları da bu tehdit algısını daha da pekiştirir niteliktedir. Zhao, Pelosi'nin Tayvan'a yapacağı bir ziyaretin, Çin'in iç işlerine büyük bir müdahale teşkil edeceğini ve Çin'in egemenliği ile toprak bütünlüğünü ciddi şekilde zayıflatacağını belirterek güvenlikleştirme sürecinde önemli bir adım atmıştır. Burada, her iki bakanlık sözcüsü de ziyaretin gerçekleşeceği henüz belli değilken, bu ziyaretin olasılığını Çin'in ulusal egemenliğine ve toprak bütünlüğüne bir tehdit olarak sunmuşlardır. Çin'in Pelosi'nin ziyaretini sadece bir diplomatik ziyaret olarak değil, doğrudan Çin'in ulusal bütünlüğüne yönelik bir saldırı olarak

algıladığı görülmektedir. 2 Ağustos'ta Pelosi'nin Tayvan'a ziyareti gerçekleştiğinde ise Çin Dışişleri Bakanlığı uzun bir metin yayınlamıştır. Yayımlanan metinde, Pelosi'nin Tayvan'a ziyarette bulunarak tek Çin ilkesini ve Çin-ABD ortak bildirgelerini ihlal ettiği, bu ziyaretin Çin-ABD ilişkilerine zarar verdiği, Çin'in egemenliği ve toprak bütünlüğünü baltaladığı ifade edilmiş, Tayvan sorununun tamamen bir iç mesele olduğu ve Tayvan'ın Çin'in bölünmez bir parçası olduğu vurgulanmıştır. Aynı zamanda Çin ve Amerika'nın büyük birer ülke olduğu belirtilmiş, Amerika liderliğinin verdiği yeni bir soğuk savaşa yol açılmaması, Çin sistemini değiştirmeye çalışmaması, yenilenen ittifakların Çin'e karşı olmaması, Tayvan'ın bağımsızlığının desteklenmemesi ve Çin ile bir çatışma arayışında olunmamasını içeren "beş hayır" taahhüdünü yerine getirmek için inandırıcı eylemlerde bulunması gerektiği vurgulanarak Pelosi ziyareti çok sert bir biçimde eleştirilmiş ve kınanmıştır (China Daily, 2022).

Çin Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Hua Chunying'in sosyal medya üzerinden yaptığı açıklama, Nancy Pelosi'nin Tayvan ziyaretine karşı Çin'in tepkisini açıkça yansıtmaktadır. Hua, Pelosi'nin ziyaretini, Çin'in güçlü muhalefeti ve ciddi uyarılarını göz ardı eden bir davranış olarak nitelendirmiş ve bu durumu kınamıştır. Sözcü, Çin'in bu ziyarete kesin bir şekilde karşı çıktığını ve ABD'ye karşı ciddi bir tavır sergilediğini belirterek, ABD'nin tutumunu sert bir şekilde eleştirmiştir (Chunying, 2022). Sözcünün bu ifadeleri, güvenlikleştirme sürecinin bir parçası olarak tehdit algısını pekiştirirken, Çin'in ulusal egemenliğine karşı hassasiyetini ve bu tür müdahalelere verdiği sert tepkileri güvenlikleştirme çerçevesinde açıklamaktadır. Benzer bir şekilde, Hua Chunying, Pelosi'nin 2019 yılında Hong Kong'daki öğrenci protestoları hakkında yaptığı açıklamalara karşı da sert bir tepki göstermiştir. Pelosi'nin bu protestoları özgürlük, adalet ve demokrasi mücadelesi olarak yorumlaması, Hua tarafından Amerika'nın gerçek amacının bölgede kaos yaratmak olduğu şeklinde eleştirilmiştir. Sözcü, Hong Kong meselesinin tamamen Çin'in iç meselesi olduğunu ve ABD'nin bu tür müdahalelerinin kabul edilemez olduğunu vurgulamıştır (Rosenfeld, 2019). Bu bağlamda, Pelosi'nin Tayvan ve Hong Kong'a yönelik eylemleri benzer tepkilere yol açmış ve Çin ulusal egemenliğine ve iç işlerine yönelik dış müdahalelere karşı duyduğu hassasiyeti ile bu tür müdahalelere karşı benimsediği tutumu açıkça ortaya koymuştur.

Pelosi'nin Tayvan'a gerçekleştirdiği ziyaretin ardından, Çin Dışişleri Bakanı Wang Yi ve diğer Çinli yetkililerin verdiği tepkiler, Çin'in bu olayı ciddi bir ulusal güvenlik tehdidi olarak güvenlikleştirdiğini ortaya koymaktadır. Wang Yi'nin, "tek Çin" ilkesini Çin'in kırmızı çizgisi olarak tanımlaması ve bu ilkenin ihlaline karşı Çin halkının asla taviz vermeyeceğini vurgulaması, güvenlikleştirme sürecinin bir parçası olarak Tayvan meselesinin Çin'in varoluşsal güvenlik kaygıları ile ilişkilendirildiğini göstermektedir. Bu söylem, Kopenhag Okulu'nun güvenlikleştirme teorisine uygun olarak, Çin'in Tayvan'ı

kendi egemenliği altında gördüğünü ve bu egemenliğe yönelik dış müdahalelerin bir güvenlik tehdidi olarak çerçevelendiğini açıkça yansıtmaktadır (People's Daily, 2022). Aynı günün akşamında Çin Halk Kurtuluş Ordusu (PLA) tarafından Tayvan Adası çevresinde Amerika'nın Tayvan'ın bağımsızlığını amaçlayan ayrılıkçı eylemlerine karşılık olarak ortak askeri operasyonlar başlatılacağı duyurulmuş, 3 Ağustos günü ise PLA kuzey, güneybatı ve güneydoğu sularında ve Tayvan Adası açıklarındaki hava sahasında ortak muharebe eğitimi tatbikatları düzenlemiştir (People's Daily, 2022). PLA'nın Tayvan çevresinde gerçekleştirdiği askeri tatbikatlar, bu tatbikatların Pelosi'nin ziyaretinin ardından bölgedeki gerilimi artırma ve askeri bir yanıt verme amacı taşıdığını göstermektedir. Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Hua Chunying'in tatbikatlara yönelik 3 Ağustos'ta yaptığı açıklamalarda, askeri operasyonların "Tayvan bağımsızlığını" caydırmak amacıyla gerekli ve meşru olduğunu savunarak, bu operasyonların aslında ABD ve Tayvan arasındaki gizli anlaşmalara karşı ciddi bir caydırıcılık taşıdığını vurgulamıştır. Çin'in bu söylemleri, Tayvan'ın bağımsızlığına yönelik her türlü dış müdahalenin kesinlikle kabul edilemez olduğunu ve bu tür eylemlere karşı güçlü, kararlı ve orantılı önlemler alınacağını belirtmektedir (Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China, 2022).

4 Ağustos gününde Milli Savunma Bakanlığı sözcüsü Tan Kefei de alınan önlemlere karşılık olarak şunları söylemiştir:

"Çin Halk Kurtuluş Ordusu'nun (PLA) Doğu Cephesi Komutanlığı'na bağlı çok sayıda silah ve hizmetten oluşan birlikler tarafından yürütülen, deniz hedefli saldırılar, yer hedeflerine saldırılar ve hava sahası kontrol operasyonları ile hassas güdümlü mühimmat canlı atış tatbikatlarını içeren çok konuyu hedef alan tatbikatlar, Tayvan Adası çevresindeki sulara ve hava sahasındaki hava kuvvetleri aslında ABD ile Tayvan arasındaki gizli anlaşmaya karşı ciddi bir caydırıcıdır. (...) Tayvan'ın bağımsızlığına yönelik ayrılıkçı hareketlere ve her ne şekilde olursa olsun dış güçlerin müdahalesine asla yer vermeyeceğiz."(Ministry of National Defense of the People's Republic of China, 2022).

5 Ağustos 2022 tarihinde, Çin Dışişleri Bakanı, ülkenin Tayvan ziyaretine ve benzeri gelişmelere karşı aldığı önlemleri, Çin'in ulusal egemenliğini korumak adına gerekli ve zamanında tedbirler olarak nitelendirirken, bu önlemlerin kapsamlı ve temel güvenlik ihtiyaçlarına yönelik olduğunu ifade etmiştir. Bakan, Tayvan'ın Çin toprağı olduğunu belirterek, bu meseleye olan katı tutumunu pekiştirmiştir (People's Daily, 2022). Bu açıklamanın ardından, 9 Ağustos'ta Çin Dışişleri Bakan Yardımcısı Ma Zhaoxu, Çin'in Tayvan açıklarındaki askeri tatbikatlarının, iç ve uluslararası hukuka uygun olduğunu vurgulamıştır. Zhaoxu, bu tatbikatları, ABD ve müttefiklerinin Çin'in komşu sularındaki askeri faaliyetlerinden farklı olarak, meşru ve orantılı olarak değerlendirmektedir. Bu söylem, güvenlikleştirme teorisinin

“güvenlik tehdidinin inşası” kavramıyla örtüşmektedir; çünkü Zhaoxu, Çin’in güvenliğine yönelik potansiyel tehditleri, ABD’nin askeri varlığına atıfta bulunarak, ulusal ve bölgesel güvenliği tehdit altında gösteren bir söylem geliştirmiştir. Bu bağlamda, ABD’nin bölgede gerçekleştirdiği tatbikatlar, Çin’in güvenlik kaygılarını meşru bir şekilde artıran bir unsur olarak güvenlikleştirilmiş ve bölgesel istikrarı tehlikeye atan bir tehdit olarak sunulmuştur (Ministry of Foreign Affairs of the People’s Republic of China, 2022). Bu bağlamda, Çin’in tatbikatları, sadece bir askeri hareket değil, aynı zamanda ulusal egemenliğini koruma stratejisinin bir parçası olarak ele alınmıştır. Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Wang Wenbin de benzer bir söylem kullanarak, askeri tatbikatların Çin’in ulusal egemenliği ve bağımsızlığını savunma amacıyla gerçekleştirildiğini ve bu eylemlerin meşru olduğunu yinelemiştir (Ministry of Foreign Affairs of the People’s Republic of China, 2022). Bu açıklamalar, Çin’in güvenlik ve egemenlik algısını pekiştiren, dış tehditleri varoluşsal bir sorun olarak konumlandıran güvenlikleştirme sürecinin somut bir yansımasıdır.

10 Ağustos’ta, Çin ordusunun Tayvan çevresindeki askeri görevleri tamamladığı ve bundan sonra düzenli devriyeler gerçekleştireceği belirtilmiştir (Pollard & Lee, 2022). Bu son gelişme, Çin’in askeri varlığını sürekli kılma ve egemenlik haklarını koruma stratejisinin bir parçası olarak görülebilir. Çin’in bu askeri tatbikatlarını ve operasyonlarını, ulusal güvenlik kaygılarının ve egemenlik iddialarının bir yansıması olarak, uluslararası ilişkilerdeki dinamikleri etkileyecek stratejik bir hamle olarak değerlendirmek mümkündür. Bu açıklamaların ve askeri hareketlerin analizi, Çin’in ulusal güvenlik stratejisinin, dış politikadaki eylemlerle nasıl şekillendiğinin ve içsel güvenlik kaygılarının uluslararası politikalar üzerindeki yansımalarının daha iyi kavranmasına olanak tanır. Çin’in tutumu, ulusal egemenlik ve güvenlik algısını, uluslararası arenada nasıl savunduğunu ve bu stratejilerin bölgesel güvenlik dinamikleri üzerindeki etkilerini açığa çıkarmaktadır.

Resmi makamların söylemleri incelendiğinde, Pelosi’nin ziyaretinin ulusal güvenliğe tehdit olarak görüldüğü anlaşılmaktadır. Neden bu ziyaretin Çin içerisinde bu kadar protesto edildiği, eleştirildiği ve önlemler alındığına bakılacak olursa, Pelosi’nin siyasi pozisyonu ve Çin’i eleştiren söylem ve eylemleri etkili olmuştur. Pelosi, Çin’in politikalarını uzun yıllardır insan hakları yönünden eleştirmektedir. Ayrıca, 1989 yılındaki Tiananmen Meydanı olaylarından iki yıl sonra hükümetin o gün gerçekleştirdiği eylemlere ışık tutmak için heyetiyle birlikte Pekin’e gitmiştir. Bunun dışında, Pelosi baskıdan kaçan Çinli öğrencilere vatandaşlık için 1992 tarihli “Çinli Öğrenci Koruma Yasası” için mücadele etmiş ve sonunda yasalaşmasını sağlamıştır (Representative Nancy Pelosi, n.d.). 1993 yılında, 2000 yılında gerçekleştirilecek olimpiyatlar için Pekin düşünülürken, Pelosi Çin’in insan hakları geçmişi konusunu gündeme taşımış, özellikle meslektaşlarını bu konuda ikna etmeye yardımcı olmuştur. Benzer

şekilde, 2001 yılında da Çin'in 2008 Oyunları'na katılmasını engellemek amacıyla Kongre üyeleri ile iş birliği içinde harekete geçmiştir. 2020 yılında ise Pelosi Çin'in Uygurlara yönelik insan hakları ihlallerini rapor etmesi için "Uygur İnsan Hakları Politikası Yasası"nı meclise getirmiştir (Representative Nancy Pelosi, n.d.). Anlaşılabacağı üzere Pelosi Tayvan'a ziyarette bulunan sıradan bir Amerikalı siyasetçi değil, yıllar boyunca Çin'i özellikle insan hakları konusunda eleştiren politik bir figürdür. Halihazırda Amerika'nın Tayvan'a olan silah satışlarını artırması ve ABD'nin Tayvan'ın çıkarlarını her zaman koruması, iki ülke arasında büyük bir güvenlik sorunu iken, Pelosi ziyareti Çin tarafından sıradan bir ziyaret olarak karşılanamamıştır. Bu nedenle, Tayvan'a 25 yıl aradan sonra üst düzey bir ziyaretin Nancy Pelosi tarafından gerçekleştirilmesi, Çin tarafından büyük bir tehdit olarak algılanmıştır.

Bu ziyaretin neden tehdit olarak algılandığını daha net anlayabilmek için, Çin'in içişlerine yönelik genel hassasiyetini göz önünde bulundurmak gerekir. Çin, sadece Pelosi'nin Tayvan ziyaretini değil, aynı zamanda onun 2019 yılında Hong Kong'daki öğrenci hareketlerini desteklemesini ve 2024 yılında Tibet'e Dalai Lama'yı ziyaret etmesini de güvenlik açısından endişe verici olarak değerlendirmiştir. Bu eylemler, Çin'in güvenlik algısını derinleştiren unsurlar olarak görülmektedir. Pelosi, 2019 yılında Hong Kong'daki öğrenci protestolarını güçlü bir şekilde desteklemiş ve Amerika'nın Hong Kong halkıyla dayanışma içinde olduğunu ifade etmiştir. Bu destek açıklamaları, Çin tarafından, Amerika'nın Hong Kong'daki olayları kışkırtma ve bölgede kaos yaratma amacı taşıdığı şeklinde yorumlanmıştır. Pekin, Pelosi ve diğer Amerikalı yetkililerin, Hong Kong polisinin sadece kamu düzenini sağlama çabalarını yanlış anlamış ve bu eylemleri şiddet içeren suçları haklı çıkarmak olarak değerlendirmiştir. Çin Dışişleri Bakanı Hua Chunying, Pelosi'nin Hong Kong'daki polis faaliyetlerini kasıtlı olarak şiddetli baskı olarak tanımladığını ve bu durumun Çin'in içişlerine müdahale anlamına geldiğini belirtmiştir (Rosenfeld, 2019). Bu eleştiriler, Pelosi'nin bölgedeki eylemlerinin, Çin'in ulusal güvenlik ve egemenlik algısı üzerinde olumsuz bir etki yarattığını göstermektedir. 2024 yılında ise Pelosi ve bir grup milletvekili, Hindistan'da Tibet'in ruhani lideri Dalai Lama ile bir araya gelmiştir. (Jha, 2024). Çin, bu ziyareti de Tibet konusundaki içişlerine müdahale olarak görmüş ve ulusal egemenliğine yönelik bir tehdit olarak değerlendirmiştir. Ziyaretin ardından, Çin Dışişleri Bakanlığı, Tibet ile ilgili konuların Çin'in içişlerini ilgilendirdiğini ve Amerika'yı Tibet'i Çin'in bir parçası olarak tanımaya çağırmıştır (Jett & Aggarwal, 2024). Bu tepki, Çin'in uluslararası diplomasi ve iç işlerine yönelik hassasiyetini vurgulamakta ve dış müdahalelere karşı kararlı bir tutum sergilediğini göstermektedir. Tüm bu faktörler göz önüne alındığında, Pelosi'nin Tayvan ziyaretinin sıradan iki günlük bir diplomatik ziyaret olarak değerlendirilmesi, bu olayın kapsamını ve önemini yeterince anlamamak anlamına gelir. Çin, Pelosi'nin eylemlerini, özellikle de içişlerine müdahale olarak gördüğü hareketlerini, ulusal egemenliğe

ve güvenliğe yönelik ciddi tehditler olarak algılamıştır. Bu bağlamda, Tayvan'a yapılan ziyaret, Çin için yalnızca bir diplomatik adım değil, aynı zamanda uzun süredir devam eden bir politik çatışmanın ve içişlerine müdahalenin somut bir yansıması olarak değerlendirilmiştir. Bu nedenle, gerçekleştirilen Tayvan ziyareti ve sonrasında yapılan ziyaretler, sadece birer diplomatik ziyaret değil, aynı zamanda Çin'in içişlerine yönelik algıladığı tehditlerin bir parçası olarak görülmüştür.

Güvenlikleştirme açısından Pelosi'nin Tayvan ziyareti analiz edildiğinde, Çin resmi makamlarının açıklamaları (özellikle Dışişleri ve Milli Savunma Bakanlığı'nın), Nancy Pelosi'nin ziyaretini güvenlikleştirme sürecinde merkezi bir role sahip olmuştur. Ziyaret gerçekleşmeden ziyaretin kendisi bir tehdit olarak söylemlere yansımıştır. Bu bağlamda, analiz başında da açıklandığı gibi açıklamalarıyla Çin Hükümeti aktörlerini (Çin Hükümetini) güvenlikleştirici aktör olarak değerlendirmek mümkündür. Bakanlıklar, ziyareti Çin'in ulusal güvenliğine ve egemenliğine yönelik bir tehdit unsuru olarak tanımlamışlardır. Ayrıca, bakanlıkların bu söylemleri, ziyaretin gerçekleşmesi durumunda alınması gereken güvenlik önlemleri konusunda kamuoyunu bilgilendirme amacını taşımaktadır.

Tehdit edilen ise “bağımsızlık”, “ulusal egemenlik” ve “toprak bütünlüğü” bu örnekte Kopenhag Okulu sınıflandırması içerisinde referans nesnesi olarak ele alınmalıdır. Bakanlar ve bakanlık sözcüleri söylemlerinde, Çin'in bağımsızlığının, ulusal egemenliğinin ve toprak bütünlüğünün tehdit altında olduğundan bahsetmiştir. Tayvan'ın bağımsızlık ilanları ve her türlü dış müdahale Çin tarafından şiddetle reddedilmekte ve Tayvan, ülke topraklarının ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilmektedir. Bu çerçevede, Pelosi'nin ziyareti, Çin'in iç meselelerine bir müdahale olarak değerlendirilmiş ve bu durumun ülkenin bağımsızlığı, egemenliği ve toprak bütünlüğü açısından bir tehdit oluşturduğu vurgulanmıştır. Çin tehdit algısına yönelik güvenliğini sağlamak amacıyla aldığı önlemleri söylemlerinde meşrulaştırmıştır. Özellikle alınan önlemlerin gerekli, orantılı ve ulusal/uluslararası yasalara uygun olduğu da belirtilerek, diğer ülkelerden gelecek eleştirileri bertaraf etmeye çalışmıştır. Ayrıca, ulusal/uluslararası hukuka vurgu içeren söylem toprak bütünlüğü ve ulusal güvenliğinin tehdit altında olduğu iddiasının hukukiliğini de güçlendirme, inandırıcılığını artırma etkisi yaratmaktadır. Waever güvenliği beka ile ilişkilendirir. Dolayısıyla varlığa yönelik tehditler karşısında, varoluşu devam ettirmek için önlemler alınması sadece meşru değil, gereklidir (Miş, 2011). Çin, Tayvan mevzusunu söylemleriyle bir beka sorunu olarak güvenlikleştirmiştir; buna yönelik açıklama ve eylemlerini de meşrulaştırmaktadır.

Çin, ziyaret sırasında, Weibo⁴ platformunu etkili bir işlevsel aktör olarak kullanmıştır. Çin'de X (Twitter) erişime kapalı olduğundan

4 “Weibo” Çince'de “mikroblog” anlamına gelir. Sina Corporation tarafından 2009'da

dolayı yerine kullanılan Weibo, devletin sıkı denetiminde olan bir sosyal medya platformudur. Bu denetim ve kontrol, devletin belirli mesajları yaymak için platformu stratejik olarak kullanmasına olanak tanır. Çin'in Weibo'yu bu kadar etkili kullanmasının ardında yatan nedenlerden biri, ülkede diğer büyük sosyal medya platformlarının yasaklanmış olmasıdır. Bunun yerine, hükümet tarafından sıkı denetim altında tutulan ve Çinli internet kullanıcılarına yönelik yerel platformlar tercih edilmektedir. Bu durum, Çin hükümetinin bilgi akışını kontrol etme ve kendi politikalarını destekleyen bir medya ekosistemi oluşturma stratejisinin bir parçasıdır. Hükümet, sansür ve gözetim mekanizmalarını kullanarak, halkın hangi bilgilere erişebileceğini ve hangi konularda tartışma yürütebileceğini belirlemektedir. Weibo gibi yerel sosyal medya platformları, hükümetin bu kontrolü daha etkin bir şekilde uygulamasına olanak tanır. Bu bağlamda, Çin'in Weibo'yu kullanma biçimi ve bu platformun etkinliği, hükümetin bilgi kontrolü ve propagandasını sürdürebilmesi için önemli bir araç olarak ortaya çıkmaktadır. Pelosi'nin ziyareti öncesinde ve ziyareti sırasında, devlet kontrolündeki medya organları, örneğin CCTV (China Central Television) ve China News Service, Weibo aracılığıyla paylaşımlarda bulunmuşlardır. Weibo'da yayımlanan bu tür içerikler, alınması gereken önlemlerin meşrulaştırılması açısından büyük önem taşımaktadır. Çin hükümeti, bu platformu kullanarak halkın ziyarete karşı duyarlılığını artırmayı amaçlamıştır. Böylece, Weibo, Çin'in güvenlikleştirme stratejisinde kritik bir araç haline gelmiştir.

Güvenlikleştirme sürecinde halkın devletin kararlarına destek olduğunun göstergesi de yine Weibo üzerinden incelenmiştir. DFRLab tarafından Pelosi ziyaretiyle ilgili 66.000'den fazla Weibo gönderisi analiz edilmiştir (DFRLab, 2022). Veri seti, Pelosi'nin Tayvan'ı ilk ziyaret etmeyi planladığı ancak COVID-19 nedeniyle bu ziyaretin iptal edildiği 1 Nisan - 13 Nisan 2022 tarihleri ile nihai ziyaretinin yapıldığı 12 Temmuz-17 Ağustos 2022 tarihleri arasındaki Weibo gönderilerini kapsamaktadır. İncelenen gönderilerin çoğu, Temmuz ortasından Ağustos ortasına kadar yayımlanmıştır (DFRLab, 2022). Gönderilerin tümü dört anahtar kelimedenden birini içermektedir: Pelosi, Taiwan, People's Liberation Army, Eastern Theater. Weibo'da Pelosi'nin Tayvan ziyareti sırasında güçlendirilen anlatılar, Weibo'daki trend tablolarına ulaşan hashtaglere yansımıştır. Tablo 1 ve 2'de görüleceği üzere, DFRLab Weibo'daki trend hashtag'leri sırasıyla etkileşimlere göre ve "popülerlik puanı" aracılığıyla sorgulamak için Weibo Host Arama Motoru'nu kullanmıştır (DFRLab, 2022).

Pelosi'nin ziyareti öncesinde Weibo'da CCTV tarafından Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Zhao Lijian'ın "Pelosi Tayvan'a gitmeye cesaret ederse bekleyip göreceğiz" dediği kısa bir video klibi yayınlanmıştır.

başlatılan Sina Weibo veya kısaca Weibo, Twitter ve Instagram ile karşılaştırılan bir mikroblog web sitesi ve uygulamasıdır. Aylık 300 milyondan fazla aktif kullanıcısıyla, WeChat'ten sonra Çin'in en büyük sosyal medya platformudur.

Bu cümlede “bekle ve gör” ifadesi Pelosi'ye değil, Çin'in alacağı sert tepkiye ve güçlü karşı önlemlere atıfta bulunmaktaydı. Bu ifade (Pelosi Tayvan'a gitmeye cesaret ederse bekleyip göreceğiz) tablo 1'de kırmızı çerçeve ile görüldüğü üzere, Pelosi'nin Tayvan'a ayak basmasından önceki gün, ilgili tüm hashtagler arasında en çok etkileşim alan hashtag haline gelmiştir (DFRLab, 2022).

Pelosi'nin inişinden yaklaşık otuz dakika önce CCTV, Weibo'da Çin Ticaret Bakanlığı'nın Tayvan'a doğal kum ihracatını askıya alacağını bildirmiş ve bu duyurudan sonra “Tayvan'a doğal kum ihracatının askıya alınması” hashtag'i 3 Ağustos'ta trend olmuştur (Tablo 2'de kırmızı çerçeve ile gösterilmiştir). DFRLab veri tabanında Pelosi'nin ziyareti sırasında en çok beğeni alan hashtag bu olmuştur. Pelosi'nin geldiği gün, 2 Ağustos Salı günü, devlet medya kuruluşu China News Service tarafından bir video paylaşıldı. Paylaşılan gönderide Tayvan'daki bir restoranın önünde Pelosi karşıtı küçük bir grubu kontrol altına almak için binden fazla polis memurunun görevlendirildiği iddia edilmekteydi. Bu gönderi, Pelosi'ye karşı güçlü bir muhalefetin ve Tayvanlıların Çin ile yeniden birleşmeye yönelik güçlü bir özleminin resmini çiziyordu. Bu gönderi, Pelosi'nin ziyareti sırasında en çok beğenilen gönderi olmuştur (DFRLab, 2022). Çarşamba gece yarısına doğru pek çok kişi, Salı akşamı bölgede operasyonlara başladığını söyleyen PLA tarafından yayınlanan askeri tatbikatların videolarını da paylaşıyordu. Bir kullanıcı, gece atış tatbikatlarının videolarını içeren bir gönderide “Halk Kurtuluş Ordusu'nun topçu birliği Tayvan Boğazı yönünde gerçek mermiler atıyor. Görülmesi gereken bir manzara” diye yazmıştır (Law, 2022).

Güvenlikleştirmenin başarılı olabilmesi için, halkın devletin aldığı önlemleri onaylaması ya da karşı çıkmaması gerekmektedir. Weibo üzerinden yapılan analizler, Çin halkının ziyarete yönelik eleştirilerini açıkça dile getirdiğini ve devletin bu ziyarete karşı aldığı tutumu desteklediğini göstermektedir. Çin halkının bu tepkisi, devletin güvenlikleştirme çabalarının halk tarafından kabul gördüğünü ve devletin politikalarının desteklendiğini ortaya koymaktadır. Böylelikle güvenlikleştirme sürecinde Pelosi ziyareti Çin Bakanlıkları (güvenlikleştirici aktör) tarafından güvenlik meselesi haline getirilmiş, ziyaretin gerçekleştiği günün gecesinde askeri tatbikatlar başlatılarak önlemler alınmış ve Çin hükümeti tarafından Weibo bu süreç içerisinde işlevsel araç olarak kullanılmıştır. Aynı şekilde, önlemlerin meşrulaştırılması amacıyla yapılan paylaşımlar halk tarafından destek görmüş, dolayısıyla güvenlikleştirme süreci başarıyla tamamlanmıştır denilebilir.

Date	English Hashtag	Chinese Hashtag	Reposts	Replies	Likes	Posts
29 Jul	Taiwan is China's Taiwan	台湾是中国的台湾	4529	12,720	115,513	5290
30 Jul	If Pelosi visits Taiwan, China will take decisive measures	佩洛西若窜访成行 大陆将对台采取断然措施	10,229	18,204	245,409	2593
30 Jul	If Pelosi visits Taiwan, the Chinese military will never sit idly by	若佩洛西访台中国军队绝不会坐视不管	9074	27,075	200,602	3708
30 Jul	Trump slams Pelosi's possible visit to Taiwan	特朗普抨击佩洛西可能访台	4166	9692	171,892	1010
31 Jul	Pelosi's itinerary did not mention Taiwan	佩洛西行程声明未提及台湾	3732	8951	109,766	1051
31 Jul	USS Ronald Reagan leaves the South China Sea	美里根号航母离开南海	2571	8632	100,194	150
01 Aug	If Pelosi dares to go to Taiwan we will wait and see	若佩洛西敢去台湾 那我们拭目以待	54,863	78,734	1,530,04	2816
01 Aug	Eastern theater says it will bury all incoming enemies	东部战区表示将埋葬一切来犯之敌	19,010	16,070	351,418	1150
01 Aug	Taiwanese media said an official confirmed Pelosi's reception notice	台媒称有官员证实收到佩洛西接待通知	4603	16,378	277,864	45
02 Aug	Taiwan media said the police confirmed that Pelosi's flight landed at 22:00	台媒称警方证实佩洛西班机22时降落	21,754	66,366	917,590	1797

Tablo 1. Weibo Hot Search Engine ve DFRLab'ın veritabanından alınan Weibo hashtaglerindeki etkileşim sayıları

Kaynak: (DFRLab, 2022).

Date	Event	English Hashtag	Chinese Hashtag	Popularity Score
02 Aug	Pelosi arrives in Taiwan	Taiwan media exposed Pelosi's trip to Taiwan	台媒曝光佩洛西来台行程	26,728,911
03 Aug	Pelosi departs Taiwan	Suspending natural sand exports to Taiwan	对台湾地区暂停天然砂出口	27,074,096
03 Aug	Pelosi departs Taiwan	The PLA will launch a series of targeted military operations	解放军将展开一系列针对性军事行动	24,368,832
03 Aug	Pelosi departs Taiwan	The Foreign Ministry responded to Pelosi's visit to Chinese Taiwan	外交部回应佩洛西窜访中国台湾地区	22,506,247
04 Aug	First day post-departure	The PLA's important military exercises start at 12:00	解放军重要军事演习行动12点开始	25,351,978
04 Aug	First day post-departure	11 Dongfeng missiles landed in the waters north and southeast of Taiwan Island	11枚东风导弹落在台北东南海域	14,032,767
04 Aug	First day post-departure	The President of South Korea was watching a drama on the night Pelosi arrived	佩洛西抵韩当晚韩国总统在看韩剧	11,718,596
05 Aug	Second day post-departure	Foreign Ministry announces sanctions against Pelosi	外交部宣布制裁佩洛西	17,148,168
05 Aug	Second day post-departure	Maps show every street in Taiwan Province	地图可显示台湾省每个街道	15,668,491
05 Aug	Second day post-departure	Want Want	旺旺	15,056,906

Tablo 2. Weibo Hot Search Engine ve DFRLab'ın veritabanından alınan Weibo hashtag popülerite puanları

Kaynak: (DFRLab, 2022).

Sonuç

Çin-Tayvan anlaşmazlığı yıllardır süregelen bir konu olmuştur. İki ülke arasındaki ulusal kimlik ve kültürel öğeler meselelerinin yanında diplomatik ve siyasi süreçler anlaşmazlığı derinleştirmiş ve güvenlik algılarını da oldukça etkilemiştir. Çin'in Tayvan'ı en başından beri kendi parçası olarak görmesi ve Tayvan'ın kendisini demokratik, başka bir ülke olarak göstermesi, Çin tarafından her zaman dikkat edilmesi gereken bir husus olmuştur. Çin-Tayvan anlaşmazlığının tarihsel bağlamında Amerika Birleşik Devletleri'nin bu süreçteki rolü oldukça önemlidir. Amerika, 1970'li yıllarda "tek Çin" ilkesini tanıırken, zamanla Tayvan ile olan ilişkilerini de artırmış ve bölgedeki çıkarlarını

korumak amacıyla Taipei'ye silah satışlarını artırmıştır. Bundan dolayı, Çin-Tayvan ilişkilerinde Amerika da hassas bir noktada durmaktadır. ABD Temsilciler Meclisi Başkanı ve Sözcüsü Nancy Pelosi ise uzun yıllardan beri Çin'i insan hakları nedeniyle eleştiren ve bu konuda çok önemli yasaları meclisten geçiren bir kişi olmuştur. Bu nedenle makalede ziyaretin neden bu kadar hassas bir konu olarak algılandığı açıklanmaktadır. Bu ziyaret yalnızca diplomatik bir olaydan ziyade, Çin'in egemenliği ve toprak bütünlüğü üzerinde bir tehdit olarak algılanmasına neden olmuştur.

Bu çalışmada, Nancy Pelosi'nin Tayvan ziyareti Kopenhag Okulu'nun güvenlikleştirme teorisi çerçevesinde incelenmiştir. Çin'in bu ziyarete yaklaşımı, güvenlikleştirme sürecinin bir örneğini sunmaktadır. Bu bağlamda, güvenlikleştirme sürecinin ana hatları, Çin'in resmi söylemleri ve askeri eylemleri aracılığıyla ayrıntılı bir şekilde gözlemlenebilir. Ziyaretin öncesinde ve sırasında, Çin hükümeti Pelosi'nin eylemlerini Tayvan'ın geleceği ile sınırlı bir mesele olarak görmektense, doğrudan Çin'in ulusal güvenlik algılarına etki edecek bir tehdit olarak nitelendirmiştir. Güvenlikleştirme aktörleri Dışişleri Bakanlığı ve Savunma Bakanlığı'nın bu ziyaret hakkındaki açıklamaları, Pelosi'nin hareketlerinin Çin'in ulusal güvenlik stratejileri ve egemenlik algılarıyla uyumsuz olduğuna dair güçlü bir mesaj vermiş, böylelikle referans nesnesi olarak Çin'in egemenliği ve toprak bütünlüğü ileri sürülmüştür. Güvenlikleştirme sürecinde, askeri eylemler ve kamuoyuna yönelik söylemler, Çin'in ulusal güvenlik politikalarını toplumsal destekle güçlendirmede kritik bir rol oynamıştır. Pelosi'nin ziyaretinin ardından, Çin askeri tatbikatlar düzenlemiş ve bölgesel askeri hareketliliklerini artırmıştır. Bu askeri eylemler, Çin'in ulusal egemenlik ve güvenlik algılarını koruma amacını taşıyan bir dizi stratejik adımı kapsamaktadır. Özellikle, Tayvan çevresinde gerçekleştirilen büyük ölçekli askeri tatbikatlar ve hava sahası ihlalleri, Çin'in bu ziyaret karşısında aldığı somut askeri önlemleri göstermektedir. Bu eylemler, Çin hükümetinin güvenlikleştirme sürecinde tehdit algısını pekiştirme ve bu algıyı kamuoyuna daha etkili bir şekilde iletme stratejisinin bir parçası olmuştur. Güvenlikleştirme sürecinde bir diğer önemli faktör olan medya ve sosyal medya aracılığıyla yürütülen kampanyalar ise bu askeri eylemlerin meşruiyetini sağlamak ve halkın hükümetin güvenlik politikalarına olan desteğini artırmak için kullanılmıştır. Çin halkının bu askeri önlemleri ve güvenlikleştirme söylemlerini benimsemesi, sürecin başarısını pekiştiren unsurlardan biri olmuştur.

Bunun yanı sıra, çalışmanın bulguları, Çin'in ulusal güvenlik stratejisinde tarihsel ve kültürel öğelerin büyük önem taşıdığını ortaya koymaktadır. Tayvan'ın geri alınması, yalnızca toprak kazanımı değil, aynı zamanda ulusal onur ve tarihsel hakların yeniden tesis edilmesi olarak görülmektedir. Tayvan, jeopolitik ve stratejik konumunun yanı sıra, Japonya'dan geri kazanılmasıyla tarih bilincine yerleşmiş bir mevzudur. Çin için Tayvan'ın geri alınması, Japonya'nın 1937-1945 yılları

arasındaki işgali sürecinde yaşanan acıların ve ulusal onurun yeniden kazanılması anlamına gelmektedir. Bu doğrultuda, Çin hükümeti, Tayvan meselesini tarihsel bir perspektiften ele alarak, ulusal birlik ve egemenlik söylemlerini Pelosi ziyareti sırasında da güçlendirmiştir. Bu bağlamda, Çin halkı ziyareti yalnızca diplomatik bir olay olarak değil, ulusal onurlarına ve tarihsel haklarına yönelik bir saldırı olarak değerlendirmiş ve alınan önlemleri desteklemiştir.

Sonuç olarak, bu çalışma, Çin'in ulusal güvenlik stratejilerinde güvenlikleştirme sürecinin nasıl işlediğini anlamak için değerli bir örnek sunmaktadır. Pelosi'nin ziyareti ve Çin'in tepkileri, sadece iki ülke arasındaki ilişkiler değil, aynı zamanda uluslararası politika ve güvenlik algıları üzerindeki etkileri açısından da önemli dersler içermektedir. Gelecekte benzer olaylarda, Çin'in nasıl bir strateji izleyeceği ve bu stratejilerin uluslararası ilişkiler üzerindeki potansiyel etkileri konusunda kritik ipuçları vermektedir. Bu bağlamda, çalışmanın sonuçları, uluslararası güvenlik çalışmaları ve diplomasi alanında daha geniş tartışmalar için değerli katkılar sunmaktadır. Özellikle, güvenlikleştirme süreçlerinin uluslararası ilişkilerdeki rolü ve devletlerin bu süreçleri nasıl manipüle edebileceği konusunda derinlemesine bir anlayış sağlayarak hem akademik hem de pratik düzeyde önemli bir bilgi birikimi sağlamaktadır.

Finansal Destek ve Teşekkür / Grant Support and Acknowledgement	Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir. / The author declared that this study has received no financial support.
Çıkar Çatışması / Conflict of Interest	Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir. / The author has no conflict of interest to declare.

Kaynakça

- Akgül-Açıkmış, S. (2011). "Algı mı, Söylem mi? Kopenhag Okulu ve Yeni-Klasik Gerçekçilikte Güvenlik Tehditleri". *Uluslararası İlişkiler*, 30(8), 43-73.
- Balzacq, T. (2005). "The Three Faces of Securitization: Political Agency, Audience and Context", *European Journal of International Relations*, 11(2).
- Baysal, B., & Lüleci, Ç. (2015). "Kopenhag Okulu ve Güvenlikleştirme Teorisi", *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 22(11), 61-96.
- Bilgin, P. (2010). "Güvenlik Çalışmalarında Yeni Açılımlar: Yeni Güvenlik Çalışmaları", *SAREM Stratejik Araştırmalar*, 14(8), 69-96.
- Hoo, T. B., & Sworn, H. E. (2020). "Strategic ambiguity and the Trumpian approach to China-Taiwan relations". *International Affairs*, 6(96), 1487-1508.
- Buzan, B., & Waever, O. (2003). *Regions and Powers: The Structure of International Security*. New York: Cambridge University Press.
- Buzan, B., Waever, O., & de Wilde, J. (1998). *Security - A New Framework For Analysis*. Colorado: Lynne Rienner Publishers.
- Cheng, T.Y. (2013). "Taiwan-US Relations: Close but Uncertain". *China Report*, 4(49), 371-384.
- Dedekoca, E. (2017). "ABD-Çin İlişkilerinde Kriz Yönetimi". *Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi*, 3(11), 141-168.
- Doğan, Z. (2019). "Kopenhag Okulu'nun Güvenlikleştirme Teorisi Bağlamında Güvenlik-Medya İlişkisi". *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 49, 170-186.
- Hsieh, J. F. (2020). "Continuity and Change in the US-China-Taiwan Relations". *Journal of Asian and African Studies*, 2(55), 187-200.
- Ilgıt, A., & Çetiner, Ö. (2020). "Suriye Krizi Döneminde Avrupa'ya Yönelik Göçlerin Güvenlikleştirilmesi: Avrupa Birliği Kurumlarının Söylemleri Kapsamında Bir İnceleme". *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 2(18), 493-533.
- Mcdonald, M. (2008). "Securitization and the Construction of Security". *European Journal of International Relations*, 4(14), 563-587.
- Miş, Nebi (2014). "Güvenlikleştirme Teorisi ve Siyasal Olanın Güvenlikleştirilmesi", *Akademik İncelemeler Dergisi*, 2(6), 345-381.
- O'Reilly, C. (2008). "Primetime Patriotism: News Media and the Securitization of Iraq". *Journal of Politics and Law*, 3(1), 66-72.
- Olkan, K.B. (2021). "Çin-ABD ilişkilerinde güvenlik ikilemi: Tayvan". *Journal of Business Innovation and Governance*, 1(4), 27-41.
- Stritzel, H. (2007). "Towards a theory of securitization: Copenhagen and Beyond". *European Journal of International Relations*, 3(13), 357-383.
- Sula, İ.E. (2021). "Güvenlikleştirme Kuramında 'Söz Edim' ve 'Pratikler': Türkçe Güvenlikleştirme Yazınında 'Yöntem' Arayışı". *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 37(17), 85-118.
- Waever, O. (1995). "Securitization and Desecuritization", Ronnie D. Lipschutz (ed.), *On Security*, New York: Columbia University Press.
- Waever, O. (2004). "Aberystwyth, Paris, Copenhagen New 'Schools' in Security Theory and their Origins between Core and Periphery". *Paper presented at the annual meeting of the International Studies Association*, Montreal.

İnternet Kaynakları

- American Institute in Taiwan (n.d.) Speaker of the House Pelosi Leads Senior Congressional Delegation to Taiwan, <https://www.ait.org.tw/speaker-of-the->

house-pelosi-leads-senior-congressional-delegation-to-taiwan-departure/ (e.t.: 24 Temmuz, 2024).

Chenglong, J. (27 Temmuz, 2022) "'Consequences' if Pelosi visits Taiwan". *China Daily*, <https://www.chinadaily.com.cn/a/202207/27/WS62e09449a310fd2b29e6e9ae.html> (e.t.: 1 Haziran, 2024).

Cheng-yu, C., Ching-Hsuan, H., & Chung, J. (3 Ağustos, 2022). "Pelosi in Taiwan: Legislators from all major parties welcome Pelosi". *Taipei Times*, <https://www.taipeitimes.com/News/taiwan/archives/2022/08/03/2003782895> (e.t.: 31 Mayıs, 2024).

China Daily. (2022). "Statement by China's Ministry of Foreign Affairs on Pelosi's visit to Taiwan", <https://www.chinadaily.com.cn/a/202208/02/WS62e93e1fa310fd2b29e6fdc8.html> (e.t.: 31 Mayıs, 2024).

Chungying, H. (2 Ağustos, 2022). "In disregard of China's strong opposition and serious representations, Speaker of the U.S. House of Representatives Nancy Pelosi visited China's" [Tweet]. X, <https://x.com/SpokespersonCHN/status/1554493563219902464> (e.t.: 1 Haziran, 2024).

DFRLab. (2022). "How Chinese social media reacted to Nancy Pelosi's Taiwan visit", <https://dfrlab.org/2022/09/13/how-chinese-social-media-reacted-to-nancy-pelosis-taiwan-visit/> (e.t.: 31 Mayıs, 2024).

Herb, J. & Cheung, E.(2022). "US House Speaker Nancy Pelosi lands in Taiwan amid threats of Chinese retaliation", *CNN*, <https://web.archive.org/web/20220804025031/https://edition.cnn.com/2022/08/02/politics/nancy-pelosi-visit-taipei-taiwan-trip/index.html> (e.t.: 31 Mayıs, 2024).

Jett, J., & Aggarwal, M. (2024). "Nancy Pelosi and other U.S. lawmakers meet with Dalai Lama, a move likely to anger China". *NBC News*, <https://www.nbcnews.com/news/world/pelosi-us-lawmakers-meet-dalai-lama-move-likely-anger-china-rcna157874> (e.t.: 9 Ağustos, 2024).

Jha, A. (2024). "Nancy Pelosi jabs Xi Jinping: 'Dalai Lama's legacy will live, you'll be gone'". *India Today*, <https://www.indiatoday.in/world/story/nancy-pelosi-jabs-xi-jinping-dalai-lamas-legacy-will-live-youll-be-gone-2555400-2024-06-19> (e.t.: 9 Ağustos, 2024).

Law, E. (2022). "Pelosi's Taiwan visit dominates Chinese social media, briefly crashes Weibo". *The Strait Times*, <https://www.straitstimes.com/asia/east-asia/pelosis-taiwan-visit-dominates-chinese-social-media-briefly-crashes-weibo> (e.t.: 1 Haziran, 2024).

Lendon, B. (2022). "China to hold live ammunition military drills around Taiwan as Pelosi visits". *CNN*, <https://edition.cnn.com/2022/08/02/asia/china-pelosi-taiwan-military-drills-intl-hnk-ml/index.html> , erişim 24.07.2024

Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China (2022). "Foreign Ministry Spokesperson Hua Chunying's Regular Press Conference on August 3, 2022", https://www.mfa.gov.cn/mfa_eng/xwfw_665399/s2510_665401/2511_665403/202208/t20220804_10733756.html (e.t.: 1 Haziran, 2024).

Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China. (2022). "Vice Foreign Minister Ma Zhaoxu on Pelosi's Visit to Taiwan", https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjbxw/202208/t20220809_10738069.html (e.t.: 1 Haziran, 2024).

Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China (2022). "Foreign Ministry Spokesperson Wang Wenbin's Regular Press Conference on August 8, 2022", https://www.mfa.gov.cn/mfa_eng/xwfw_665399/s2510_665401/2511_665403/202208/t20220808_10737507.html (e.t.: 1 Haziran, 2024).

Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China (2022). "Foreign Ministry Spokesperson Zhao Lijian's Regular Press Conference on

August 1, 2022", https://www.mfa.gov.cn/mfa_eng/xwfw_665399/s2510_665401/2511_665403/202208/t20220801_10731629.html (e.t.: 1 Haziran, 2024).

Ministry of National Defense of the People's Republic of China. (2022). "Defense Ministry spokesperson Tan Kefei's remarks on PLA's military countermeasures", http://eng.mod.gov.cn/xb/News_213114/NewsRelease/16053026.html (e.t.: 31 Mayıs, 2024).

People's Daily. (2022). "U.S. treachery on Taiwan question only to hurt its national credibility: Chinese FM", <http://en.people.cn/n3/2022/0802/c90000-10130284.html> (e.t.: 31 Mayıs, 2024).

People's Daily. (2022). "Chinese FM expounds on China's position on Taiwan question", <http://en.people.cn/n3/2022/0807/c90000-10132210.html> (e.t.: 2 Haziran, 2024).

People's Daily. (2022). "PLA Eastern Theater Command to launch joint military operations around Taiwan Island", <http://en.people.cn/n3/2022/0803/c90000-10130311.html> (e.t.: 31 Mayıs, 2024).

Pollard, M.Q. & Lee, Y. (2022). "China military 'completes tasks' around Taiwan, plans regular patrols". *Reuters*, <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/china-extends-military-drills-around-taiwan-after-pelosi-visit-2022-08-10/> (e.t.: 31 Mayıs, 2024).

Representative Nancy Pelosi (n.d.). "A Powerful Voice For Human Rights in China", <https://pelosi.house.gov/biography/a-powerful-voice-for-human-rights-in-china> (e.t.: 1 Haziran, 2024).

Reuters. (2022). "Taiwan's Tsai thanks Pelosi for support, says island will not back down", <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/taiwans-tsai-thanks-pelosi-support-says-island-will-not-back-down-2022-08-03/> (e.t.: 24 Mayıs, 2024).

Rosenfeld, E. (2019). "China accuses Pelosi and McConnell of inciting 'chaos' in Hong Kong". *CNBC*, <https://www.cnn.com/2019/08/14/china-accuses-pelosi-and-mcconnell-of-inciting-chaos-in-hong-kong.html> (e.t.: 9 Ağustos, 2024).

Solomon, T.(2022). "As Tensions Rise with China, Nancy Pelosi Concludes Historic Trip to Taiwan at Taipei's National Human Rights Museum". *ArtNews*, <https://web.archive.org/web/20220806081729/https://www.artnews.com/art-news/news/nancy-pelosi-taiwan-museum-visit-1234635734/> (e.t.: 31 Mayıs, 2024).

The Strait Times. (2022). "Pelosi leaves Taiwan after controversial visit, says US wants Taipei to have freedom with security", <https://web.archive.org/web/20220804040645/https://www.straitstimes.com/asia/east-asia/us-comes-in-friendship-peace-to-the-region-pelosi-tells-taiwan-parliament> (e.t.: 31 Mayıs, 2024).

The White House (2022). Press Briefing by Press Secretary Karine Jean-Pierre and NSC Coordinator for Strategic Communications John Kirby, <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/press-briefings/2022/08/02/press-briefing-by-press-secretary-karine-jean-pierre-and-nsc-coordinator-for-strategic-communications-john-kirby-august-2-2022/> (e.t.: 1 Haziran, 2024).

Extended Abstract

Nancy Pelosi's visit to Taiwan on August 2-3, 2022, was perceived by China as a significant threat to its national security and sovereignty. China views Taiwan as an inseparable part of its territory and, therefore, seeks to prevent any independence initiatives related to Taiwan under its "One China" policy. Pelosi's visit was interpreted by China as a direct challenge to its sovereignty claims, prompting a strong response from the Chinese government, including both military and diplomatic measures. Pelosi's role as the Speaker of the U.S. House of Representatives elevated the political and international significance of the visit. Immediately following the visit, China perceived Pelosi's presence in Taiwan as a symbol of U.S. support for Taiwan. This was seen as a direct threat to China's sovereignty over Taiwan, leading the Chinese government to respond with national security rhetoric. Chinese officials had issued diplomatic warnings in an attempt to prevent the visit, but when these efforts failed, the People's Liberation Army (PLA) conducted extensive military exercises. These drills were viewed as a direct response to Pelosi's visit and demonstrated China's determination to uphold its sovereignty claims over Taiwan.

Copenhagen School reveals aspects that are not adequately addressed by traditional international relations theories like realism and liberalism. Realism focuses on power struggles between states, while liberalism emphasizes international cooperation and the role of institutions. However, these theories often overlook the internal security threat perceptions and their impact on public sentiment. Securitization theory, by contrast, provides a comprehensive framework for understanding how an event is defined as a security threat and how this threat is communicated to society. It is particularly useful for explaining how national security narratives are constructed and how public perception is shaped. The theory of securitization provides a framework for understanding how an event or situation is framed as a security threat and how this threat is communicated to the public through political actors' discourses. According to securitization theory, a security issue is not merely an objective fact but is constructed through discourse by political actors. In this case, the Chinese government labeled Pelosi's visit as a serious threat to national security, prompting a series of military and diplomatic measures. The process of securitization involves defining a referent object—in this case, China's sovereignty and territorial integrity—as under threat and mobilizing resources to address this perceived threat. Also securitization highlights the role of political actors in framing and constructing security threats. The Chinese government portrayed Pelosi's visit as an unprecedented challenge to its sovereignty, thereby framing it as a matter of national security. By doing so, the government sought to justify its subsequent actions, including military exercises and diplomatic protests, as necessary measures to protect national interests. This framing also served to rally domestic support by appealing to nationalistic sentiments and emphasizing the need for strong measures to defend sovereignty.

Pelosi's visit was perceived as part of China's broader struggle to protect its national sovereignty and territorial integrity. China considers Taiwan an integral part of its territory and enforces stringent control against Taiwan's independence movements. Pelosi's visit was seen as an explicit endorsement of Taiwan's sovereignty, which reinforced the Chinese government's security discourse. The securitization theory provides an effective framework for understanding how China constructed a security threat perception regarding this event and how this perception was communicated to the public. China's responses to Pelosi's visit illustrate the management of the securitization process and the shaping of public perception. The Chinese Ministry of Foreign Affairs frequently highlighted that Pelosi's visit was a direct threat to China's sovereignty and noted that the visit had damaged diplomatic relations between China and the U.S. The PLA's

military exercises reinforced this narrative, demonstrating China's commitment to defending its sovereignty claims over Taiwan and escalating tensions in the Taiwan Strait. Media played a crucial role in China's response to Pelosi's visit. State-controlled media outlets framed the visit as an assault on China's national security and sought to create a sense of threat among the public. Through a concerted media campaign, China's government aimed to ensure that the visit was perceived as a security issue, thereby garnering broad public support. The media facilitated the securitization process by enabling the government to communicate its narrative to the public effectively. This led to significant support among the Chinese populace for the measures taken against Pelosi and reinforced the view of the visit as a threat to national sovereignty.

An important element of securitization theory is the reference object, which, in this case, is China's national sovereignty and territorial integrity. Pelosi's visit was framed as a threat to this reference object, prompting China to implement military and diplomatic measures to neutralize the perceived threat. The military exercises conducted by China demonstrated its resolve not to relinquish its claims over Taiwan and underscored its commitment to protecting these claims. The military activities around Taiwan during these exercises contributed to increased tensions in the Taiwan Strait. Pelosi's visit not only had implications for China's national security but also for regional dynamics and China-U.S. relations. The visit highlighted U.S. support for Taiwan, which China viewed as an assault on its sovereignty. In response, the Chinese government demonstrated its readiness to take all necessary measures to defend its sovereignty claims over Taiwan, including showcasing its military capabilities. This situation underscored China's sensitivity to any initiatives that might lead to Taiwan's international recognition as an independent state.

In conclusion, Nancy Pelosi's visit to Taiwan was perceived by China as a significant threat to its national security and sovereignty. Through the lens of securitization theory, the Chinese government transformed this visit into a security issue and responded with military and diplomatic measures. By conducting military exercises and using media to disseminate the perceived threat, China not only displayed its commitment to defending its sovereignty over Taiwan but also sought to build domestic support for its actions. Pelosi's visit thus became a pivotal moment in China-U.S. relations and in the broader context of Taiwan's independence movements, highlighting China's firm stance on maintaining its territorial claims.